GOVORIM VAMA

O. FRANJO CAREV

GOVORIM SVIMA

MAKARSKA 1978.

27008

O. FRANJO CAREV:

GOVORIM VAMA — GOVORIM SVIMA

Biblioteka SLUŽBE BOŽJE

Knjiga — 8

Urednik: Šimun Šipić

Naslovnu stranu izradio:
Ante Branko Periša

O. FRANJO CAREV

GOVORIM VAMA - GOVORIM SVIMA

PROPOVIJEDI ZA NEDJELJE I BLAGDANE

GODINA — B

SLUŽBA BOŽJA
Makarska
1978.

Izdavač: »Služba Božja«, Makarska, Žrtava fašizma 1

Izdaje se s dopuštenjem crkvenih poglavara

Odgovara: Šimun Šipić, Makarska, Žrtava fašizma 1

Tisak: IBG — Tiskara »Zagreb«, Zagreb

PREDGOVOR

U dekretu o službi i životu prezbitera Koncil veli: »Svećeničko propovijedanje — koje je u današnjim prilikama vrlo često izvanredno teško — da bi lakše pokrenulo srce i duh slušatelja, ne smije izlagati riječ Božju samo općenito i apstraktno nego vječnu istinu Evanđelja mora primjenjivati na konkretne životne prilika« (PO, br. 4).

Ne postoje dakle neki ustaljeni i stoljećima prokušani obrasci propovijedanja po kojima bi svećenik rutinski i lagano prenosio sadržaj vjerskih istina u svakodnevni život. S druge pak strane svećenik je često prenatrpan poslovima pa nema vremena da pronađe prikladan način kako da iznosi vjerske istine jezikom današnjeg čovjeka. To je razlog zašto svećenik ponekad zapostavlja Božju riječ pa govori u svoje umjesto u Božje ime. Naše propovijedanje međutim mora biti na liniji: Pismo — dogma — Crkva — današnjica. Ne smije se zanemariti ni jedan od tih stupova; inače se na koncu sve sruši.

Ipak je potrebno uvijek iznova pronalaziti načine kako bi Božja riječ što uspješnije doprla do ušiju i srca današnjih ljudi. Prihvaćanje Evanđelja naime ovisi i o načinu kako se ono naviješta.

Propovijedi koje donosimo u ovoj knjizi imaju za cilj da pruže jedan od mogućih načina kako Božju riječ približiti današnjem čovjeku. No, propovjednik neće toga postići ako slušatelji dobiju dojam da to govori netko treći, a ne on. Oni moraju dobiti dojam da im to govori dotični propovjednik osobno. Da bi se to obistinilo, neophodno je potrebno da i samog propovjednika zahvati Riječ, da je on ostvari u svom osobnom životu.

Božja riječ, koja odvjeka odzvanja u krilu Presv. Trojstva, koja je odzvanjala u povijesti Božjeg naroda, osobito u osobi Isusa Krista i koja je upućena svim naraštajima, sačuvat će svoju svježinu i doprijet će do srca modernog čovjeka ako je propovjednik jeka — a ne špiker — te Božje riječi.

Naslov ove knjige: GOVORIM VAMA — GOVORIM SVIMA nadahnut je na Markovu evanđelju (usp. 13,37). Pojedine propovijedi

su također izrađene uglavnog na temelju Evanđelja pojedinih nedjelja i blagdana, što je i označeno uz pojedine nedjelje i blagdane. Nastojao sam iznijeti povijesni okvir dotičnog odlomka iz Evanđelja, da bi se bolje razumjelo izvorno značenje evanđeoske poruke, a onda sam tu poruku nastojao primijeniti na današnje vrijeme. Pojedine su propovijedi popraćene i citatima mnogih velikana duha. Svrha je toga da se vidi kako su dotični velikani duha shvatili evanđeosku poruku i u djelo je provađali. Propovijedi su plod moga dugogodišnjega rada kao profesora biblijskih predmeta i kao čestog propovjednika.

Evanđelja pojedinih nedjelja kroz godinu B uglavnom su uzeta iz Markova evanđelja. Marko je bio »Petrov tumač« (Papijas), jer je Petra pratio i pažljivo bilježio što je on propovijedao. Marko je Petrovo kazivanje utkao u Kristov misterij. Dubinom i jednostavnošću Marko nam stavlja pred oči što za njega znači Evanđelje: Objava Isusa Krista u riječi i djelu, događaj koji nam je pribavio spasenje.

Nadam se da će ove propovijedi mnogima pomoći da bolje urone u misterij Krista i poruku njegova Evanđelja te im doprinijeti da pronađu što prikladniji način kako će taj Misterij i tu Poruku priopćavati današnjem čovjeku. Ukoliko se one pokažu prikladnima za to, nastojat ću izdati i propovijedi za ostale dvije godine — C i A.

O. Franjo Carev

Makarska, na blagdan sv. Dominika (8. kolovoza) 1978.

ADVENSKO I BOŽIĆNO VRIJEME

SVIMA GOVORIM — BDIJTE

Stari su Židovi govorili: »*Tko nije vidio Herodova hrama, taj nije vidio lijepe zgrade*« (Talmud). Dok je Isus izlazio iz toga hrama, jedan od učenika — zanešen orijaškim kamenjem i hramskom zgradom više nego ljepotom stila — primjeti: »*Učitelju, gledaj! Kakvo kamenje i kako sjajna građevina!*« Isus mu odgovori: »*Ni kamena na kamenu neće ostati koji se neće srušiti.*« Za učenike su te riječi zvučale kao grom iz vedra neba. To je bilo isto kao da im je Učitelj rekao: »Konac hrama! Konac Izraela! Konac Zakona!«

Apostoli su Isusa pratili šutke dok se penjao na Maslinsko brdo, odakle je pucao divan pogled na hramske zgrade i dvorišta. Četvorica učenika, Petar, Jakov, Andrija i Ivan upitaše Učitelja nasamo: »*Reci nam kad će to biti? I koji će znak biti, kad će se sve to početi izvršavati?*« (Mk 13,4). Riječi »*sve to*« u prvom dijelu rečenice odnose se na porušenje Jeruzalema, a u drugom dijelu na svršetak sadašnjega svijeta, kako to kasnije donosi na drugome mjestu evanđelist Matej (Mt 24,3).

Katastrofa Jeruzalema je samo simbol i slika onoga što će se dešavati na koncu svijeta. Isus će o jednom i drugom još potanje govoriti. Zasada upozorava: Čas u koji će uslijediti konac svijeta nije nikome poznat: ni anđelima na nebu, ni samom Sinu čovječjem. Volja je Očeva da to ostane ovijeno tajnom. Važno je nešto drugo, a to je spremnost koja se traži od svakoga njegova sljedbenika.

Isus je upotrijebio jednu prispodobu, koju Marko donosi u sažetom obliku. Neki ugledni kućedomaćin odlazi od kuće na daleki put. Svojim je slugama zadao razne zadatke. Svakome je odredio njegov posao. Posebno se ističe vratar, kome je naredio da bdije kod vrata i pazi tko ulazi i izlazi; bit će odgovoran za sve što se zbiva (Mk 13,14). Pri tom je triput opomenuo: Bdijte! A razlog? Nitko ne zna, kad će se kućedomaćin povratiti. I na koncu opomena, izvađena iz najsuvremenije propovijedi: »*Što govorim vama, govorim svima!*« (Mk 13,37). Tako će biti i s novim Isusovim dolaskom na svršetku svijeta. Nitko ne zna kad će se Isus povratiti. Taj čas ostaje za sve bez razlike prekriven tajnom.

Židovski Talmud donosi slijedeću pripovijest: Rabi Jehošua ben Levi koji je živio oko 250. g. po Kristu susreo je jednom proroka Iliju (čiji su dolazak još u vrijeme Isusovo očekivali) i zapitao ga:

»Kad će napokon doći Mesija?« Prorok je odgovorio: *»Pođi i pitaj njega samoga!« »A gdje ću ga naći?« »Sjedi na gradskim vratima Rima.« »A po čemu ću ga poznati?« »On sjedi među siromasima i bolesnicima i sebi povezuje rane«.* Rabi Jehošua ben Levi krene u Rim i nađe Mesiju gdje sjedi na vratima kako mu je prorok opisao. Pođe k njemu i reče: *»Mir tebi, moj gospodine i učitelju!«* On odgovori: *»Mir i tebi, sine Levijev.« »Kad će moj gospodin napokon doći da nas otkupi?«* Odgovor je glasio: *»Danas!«* Rabi Jehošua ben Levi pođe natrag k proroku i reče mu sav ogorčen: *»Mesija me je prevario. Rekao je da će doći danas, a još ga nema.«* Na to je prorok odgovorio: *»Dok ti ne shvatiš što to znači 'danas', dotle on ne može doći.«*

To znači da Isus mora doći »danas« u našem dnevnom životu. Tek tada možemo očekivati i njegov ponovni dolazak. A pitanje je: da li iščekivanje Isusova dolaska u našem životu uopće igra neku ulogu? Kard. J. H. Newmann je u vezi s tim napisao: *»Kristov dolazak iščekuju oni koji se hrane Kristovim mislima, koji vise o njegovim usnama i koji žive od njegova osmjeha; koji su pohlepni na njegovu pohvalu, koji su spremni da odgonetnu njegove nakane, koji su ljubomorni na njegovu čast, koji ga gledaju u svim stvarima i koji ga iščekuju u svim događajima. U brigama i poslovima života najava njegova naglog dolaska ne bi ih nimalo uznemirila već bi im donijela duboku radost.«* Newmann to tumači osjećajima što postoje između prijatelja i prijatelja. Jedan se zanima za drugoga, ako ostavi dom i domovinu te pođe, kako mu je u novoj sredini. Svaka pojedinost iz njegova života u njemu kao da nalazi svoj odjek. On priznaje da je iščekivanje Krista u očima svijeta nešto nevjerojatno, nešto što je iznad sila naravi i zaključuje: *»Ipak je to iščekivanje u svim stoljećima bilo znak Božje nevidljive prisutnosti, biljeg da je naša religija božanskog porijekla.«*

Gospodar kuće, tj. Crkve, može se povratiti u svako doba: navečer, i rano izjutra, ali i o pola noći ili kad se oglase pijetlovi. On danas ne spominje. To znači da će doći neočekivano, u noći; onda kad se nitko ne bude ni najmanje nadao. U noći, kad je čovjek pospan, omamljen, naglo se probudi i ne zna da li je ono što ga je trgnulo oda sna san ili java. Isusove riječi slikovito predočuju ono što je jedan teolog na svoj način izrazio: *»Kršćanstvo je vjera u budućnost i vjera u sretnu, beskrajnu, otkrivenu sadašnjost, beskrajnog Boga kao našeg vječnog života«* (K. Rahner).

Ima ih kojima se ta budućnost čini predalekom, pa stoga iluzornom. Pravi kršćanin naprotiv trebao bi da više voli budućnost nego

sadašnjost. I ne bi smio zaboraviti religiju sa ciljem da uljepša i brani svoju dobro zaštićenu sadašnjost.

Kršćanima se predbacuje da su u posljednjim stoljećima bili natražni, da su se grčevito držali shvaćanja staroga društvenog poretka, stilova kulture, starih stavova u znanosti, računajući da kršćanstvo s njima stoji i pada. Predbacuju im da su se opirali svim promjenama u budućnosti. One su, međutim, usljedile, i ispostavilo se da nisu uvijek lošije od onih na koje su bili navikli i kojih su se grčevito branili. Istina, postupci crkvenih ljudi nisu uvijek bili na visini; bilo je tu većih i manjih propusta. Ali uza sve to važnija je ipak činjenica da kršćanstvo nije nikada prihvatilo ničiju utopiju ostvarenja raja na zemlji. Pravi su kršćani uvijek iščekivali savršenu budućnost od Božjeg zahvata, od dolaska kraljevstva Božjeg, od njegove milosti. Za njih je Božja budućnost bila već ovdje prisutna, u njihovoj sadašnjici.

Ni onda kad su se nad nju spustili tmasti oblaci progonstva, nerazumijevanja i sablazni, u najvećoj »pomrčini Boga« (M. Buber), Crkva nije posustala. Njezinoj se djeci dešavalo slično kao izraelskim prognanicima u Babilonu: bili su kao »lišće što je popadalo sa stabla i bilo razneseno kojekuda« (Iz 64,5). Crkva je svejedno uvijek ostala kao zajednica Božjega Adventa. Ona je podizala oči prema nebu i vapila: »Oh, da razdereš nebo i siđeš dolje, da bi zadrhtale planine pred tobom!« (Iz 63,19).

To ona radi i u ovo adventsko vrijeme. Ona nas poziv!je da se očistimo od grijeha. Pozivlje nas da svoju slabost oslonimo na onoga koji se zove i koji jest Bog jaki. U svome himnu ona se obraća Božjoj Riječi, koja iz krila Očeva silazi u krilo Djevice da se rodi kao čovjek i spasi svijet:

Rasvjetli naše pameti,
Zapali srca ljubavlju,
Da tašt užitak ostave,
Nebeske slasti okuse.

Ne pusti da nas vitlaju
Oluje tamnog plamenja,
Već daj nam Boga gledati
I rajsku slast uživati.

ZOV IZ PUSTINJE

Poruka spasenja nije zaorila sasvim neočekivano. Nije odjeknula kao grom iz vedra neba. Stoljećima ranije ona je bila pripravljena. O tome čitamo kod evanđelista Marka: »*Početak Vesele vijesti* (Evanđelja) *o Isusu Kristu, Sinu Božjemu*« (Mk 1,1). Predmet je Markova naviještanja Isus Krist, Sin Božji. Poput Ivana i on svu svoju pažnju koncentrira na Isusovu osobu. Više negoli Isusova nauka, Marka zanima sam Isus kao onaj koji naučava. Svojim djelom, ne zacijelo opsežnim ali zato sadržajnim, Marko želi čitaoce podsjetiti da početak njihova vjerovanja još ne znači završetak. Oni treba da pred očima trajno drže uzvišeni Isusov lik i rastu u vjeri. Marko čitaoce potiče ovdje i sada neka »vjeruju Evanđelju« (Mk 1,15), tj. Isusovoj osobi.

Evanđelistu kao da se žuri. On želi što prije progovoriti o Isusu Kristu, Sinu Božjemu. Naziv »*Sin Božji*«, što su u Starom zavjetu pridijeva anđelima, pravednicima, izraelskom narodu, izraelskom kralju, kod Marka poprima mnogo dublje značenje, Isus nije obični čovjek ili kralj, on je Bog.

S nekoliko poteza evanđelist najprije riše lik Isusova preteče Ivana Krstitelja. Ivan je glasnik pred Gospodinom, kako prorekao Malakija prorok: »*Evo ja šaljem glasnika svoga pred tobom, da ti pripravi put*« (3,1). Ivan je »*glas onoga koji viče u pustinji: Pripravite put Gospodnji, popravite staze njegove*«, kako čitamo u knjizi Izaije proroka (40,3).

Kad prolazi Bog kao predvodnik svoga naroda u svetoj povijesti, pred njim putovi uvijek moraju biti poravnani: Kako na svečanom prolazu kroz pustinju u Obećanu zemlju (Ps 67,4—7), tako i onda kad je stupao na čelu izraelskih povratnika iz babilonskog ropstva. Taj prolaz evanđelistu Marku služi kao priprava na Mesijin dolazak.

Posvećen u krilu svoje majke, odgojen od kreposnih roditelja, Ivan se još kao mladić povukao u pustinjske predjele između Jeruzalema, Jerihona i Mrtvoga mora. Tu je provodio život u molitvi i pokori, i tako se pripravljao na svoj poziv u dubokoj šutnji pustinje. Kad se pojavio u Jordanskoj dolini, kojom su se križali razni putovi, Ivan je svojom riječju potresao mnoštvom. Govorio je stanovnicima obližnjih naselja i karavanama, što su onuda prolazile. Teme su njegovih propovijedi bile trpke: Preokret srca, kraljevstvo Božje, pokora, sud. Narod je ipak jatimice k njemu hrlio. O njemu je ubrzo pukao glas po Judeji, čak do Jeruzalema, središta židovskog vjerskog života. Mesijansko doba — tako je naučavao Ivan — doba je velikog oproštenja. Svojoj je propovijedi dodao i obred krštavanja. U obližnjem samostanu u Kumranu, kojega su ruševine pronađene 1947. godine, redovnici su imali obredna pranja, ali samo za izabranike, i to svakoga dana. Za razliku od njih, Ivan na Jordanu ne obraća se samo eliti novaka nego svoju riječ upravlja svemu narodu bez razlike. Govori pod vedrim nebom, pokreće narodnim masama. Ne povlači se od mnoštva. Ivan popravlja sav narod, duhovni Izrael. Oni koji su poslušali njegovu riječ, priznavali su svoje grijehe prije krštavanja. U duši su pobudili čin poniznosti i savršenog kajanja, kojim se dobiva oproštenje grijeha.

Mesijansko kraljevstvo, kako ga propovijeda Ivan Krstitelj, nije neko veliko zemaljsko kraljevstvo, nego kraljevstvo pravde i svetosti. Mesija dolazi »*u čudesnom veličanstvu*«, ali samo »*očima srca koje vide mudrost*« (Pascal). Masa židovskoga naroda iščekivala je Mesiju koji će s naroda stresti rimski jaram, pogane podložiti vlasti Izraela i u Jeruzalemu, koji će zasjati zlatom i mramorom, vršiti kraljevsku vlast pravde i svetosti. Bilo je u tom mesijanizmu i duhovnih težnji, ali je on bio odveć nacionalno obojen i hranio maštu širokih masa.

Ivan Krstitelj, koji je savršeno otčitao znakove vremena, do skrajnih je granica ponizan. On je pravi pokornik, glasnik, sluga velikoga kralja. O sebi veli: »*Iza mene dolazi jači od mene. Ja nisam dostojan sagnuti se i odriješiti mu remenje na obući*« (Mk 1,9). Obrednim svojim krštenjem Ivan nije mogao kod krštenika proizvesti ono što je Isus proizvodio izravnim načinom svojim krštenjem. Isus naime uranja krštenika u Duha Svetoga kao u sveto vrelo, koje bez prestanka ključa i »*od čije punine svi mi primamo*« (Iv 1,16). I ovdje Ivan nastavlja misao, izraženu kod proroka, da će doći vrijeme kad će Duh Božji biti izliven na svako tijelo (Joel 3,2).

Preteča Kristov ima oskudan jelovnik i pokorničku odjeću. Hrani se kao priprosti stanovnik Palestine. Jede kao i oni, čak i skakavce ispečene na suncu i polivene vinom, divlji med u liticama, kojeg je bilo dosta oko Jerihona (Josip Fl., *Židovski rat*, IV, 8,3). Odijelo mu je od devine dlake, a pripasan je kožnim pojasom, kako čitamo da su se odijevali proroci (2 Kr 1,8; Zah 13,4).

Takav je Ivan Krstitelj stupio pred židovski narod, kad je kucnuo čas mesijanskog doba. Takav on stupa i pred nas, ljude današnjeg modernog vremena. Pitanje je samo, da li njegov uzoran primjer i njegova nepokolebljiva riječ imaju i nama nešto reći? Da li njegova opomena: *»Pripravite put Gospodinu, poravnajte staze njegove«* i za nas nešto znači? Pretečina riječ je silna i za naše moderno vrijeme. Silna je zato, jer je bila plod neprospavanih noći, višegodišnjih postova i molitve, plod razgovora s Bogom u samoći. Zato je bila moćna u svoje vrijeme, zato je ona moćna i danas.

Preteča Isusov dovikuje svima bez razlike: Postoji samo jedna vrhovna vrijednost za koju se isplati živjeti i posvetiti sve svoje sile; zove se Bog. Iako bez komfora, bez kreveta, bez stolice i bez stola, bez listova s paragrafskim i kojekakvim smicalicama, Ivan je stupao neustrašivo pred raznim slojevima naroda, pa i pred razbludnim kraljem Herodom: Treba učiniti preokret u duši i tako naći smirenje u Bogu. Bez toga preokreta čovjekov život ne može biti ispunjen i sretan. Čovjek može svoj duh hraniti novostima, ljubavnim avanturama, sticanjem novca i koječim drugim. Svejedno on neće naći zadovoljstva, ako ne učini unutarnji preokret (metanoju), o kojem govori Ivan na Jordanu. Na život će se spustiti koprena sivila, bezbojnosti i očaja.

Može se primijetiti: *»Pa mi smo razbili atom i možemo ga upotrijebiti u korisne svrhe. A već proučavamo sastavne dijelove mjeseca. Čemu imati nepouzdanje u vlastite čovjekove sile i dostignuća?«* Učenjak modernog doba, a smatraju ga optimistom, negdje je zapisao: *»Doduše, ljudi su stvorili prostor na kojem se može prebivati, prostor u kojem je nekako toplo i svjetlo. Tu stanovnici imaju lice da gledaju, ruke da ublažuju, srca da ljube. No ipak, kako li je taj stan trošan! Svakoga časa prodire unutra kroz pukotine velika strava. Postoji doba strave u svijetu«* (Th. de Chardin).

Adventsko je doba prigoda da preokretom u svojoj duši, u svom osobnom, kao i u obiteljskom i društvenom životu zatvaramo pukotine kroz koje prodire hladni zrak nepovjerenja, otuđenja u međuljudskim odnosima, hladni zrak malaksalosti u vjeri. Adventsko je vrijeme također poziv vjernicima da izoštre svoj pogled, da pozorno gledaju oko sebe, da imaju ruke uvijek spremne na pomoć, da imaju ljubav koja se ne zatvara već koja shvaća tuđe boli i potrebe.

Takav pogled, takve ruke i takvo srce imao je Ivan Krstitelj na Jordanu. To je on pokazao riječju, a još više djelom.

Ivan Krstitelj stoji pred nama kao trajni izazov i kao trajna opomena. Do nas je da li ćemo poslušati njegov poziv.

TREĆA NEDJELJA DOŠAŠĆA (Iv 1, 6—7. 19—28)

SVJEDOK S JORDANA

Rimski pjesnik Ovidije u jednoj svojoj pjesmi ustaje protiv svakog pranja vodom. On pjeva: *»Ah, kako su lakomisleni ljudi, koji misle da žalosna zlodjela krvoprolića mogu oprati u vodi riječnoj!«* (Fast. II, 45—6). Kad bi se radilo samo o izvanjskom obredu, Ovidije bi bio u pravu. Bez nutarnjeg preokreta i obraćanja malo bi koristio izvanjski obred. Protiv Ovidija su u tom smislu sve religije većeg formata, pa i krštenje o kojem danas ponovno slušamo u četvrtom evanđelju.

Sasvim ukorijenjen u Starom zavjetu, Ivan je licem okrenut prema Novom. Bio je zaista milost Božja — što je značilo njegovo ime. Pojavio se kao neustrašivi junak da svjedoči za svjetlost koja će obasjati sav ljudski rod.

Krštenje što ga je podjeljivao bilo je također priprava na Mesijin dolazak. Za razliku od samotnikâ u Kumranu, na zapadnoj obali Mrtvoga mora, koji su obavljali pranje svakoga dana, Ivan je podjeljivao krštenje samo jedanput. Pri tom je tražio da se tom obredu podvrgne sav puk.

I Ivan Krstitelj je ljubio Mojsijev zakon, ali za razliku od samotnikâ u Kumranu, on nije tražio spasenje isključivo u proučavanju Zakona; on je svoj pogled upravio prema naprijed.

Odvojeni od opakih službenika jeruzalemskoga hrama, ti su samotnici ulagali nadljudske napore da bi se vinuli k vrhuncima savršenosti, i to vlastitom snagom. Ivan, naprotiv, spasenje i savršenost pripisuje jednome jačem koji će doći poslije njega. On je svoju riječ upravio svima bez razlike. On nije puk dijelio u povlaštene i nepovlaštene, u odabrane i neodabrane. Svatko je bio pozvan da učini duhovni preokret i da se dade na pokoru.

Ivanov utjecaj nije ostao nezapažen ni središtu vjerskog židovskog naroda, Jeruzalemu. Nadležni su poslali svoju delegaciju da izvrše neke vrste preslušavanja. Ako su narodne mase uzgibane, mora tome biti dublji razlog. Najbolje će biti — tako zaključiše — neka na to pitanje odgovori sam Ivan. Neka on sam izjavi tko je on i što namjerava!

Pitanja delegacije iz Jeruzalema mogla su kod Ivana pobuditi napetost da iskoristi šansu. Ako je on kadar da pokreće narodnim masama, njegov bi uspjeh porastao a riječ bila još prodornija, ako samo dade onaj odgovor koji je davno lebdio nad svim usnama:

neka iskoristi trenutak i sebi prisvoji naziv oslobodítelja Izraela! Neka prizna da mu je povjeren od Boga zadatak, iznad kojega ne postoji neki drugi, veći zadatak.

Pokornik s Jordana ponizno odgovara: *»Ja nisam Krist«* (Pomazanik), koji donosi puninu spasenja. Nije ni Ilija, za kojeg je rečeno da se ima pojaviti. Nije ni veliki prorok, za kojeg je Mojsije davno tražio da ga slušaju (Pnz 18,18). *»Ja sam glas onoga koji viče u pustinji«* — tako je sebe nazivao prorok s Jordana. O sebi je nadalje rekao: *»Ja nisam dostojan odriješiti remenja na njegovoj obući«* (Iv 1,27).

Ivanov je životni zadatak da svjedoči za nekoga Jačeg, koji ima doći. Takav Ivanov stav, trajna je opomena svim Isusovim sljedbenicima, i onim višim i onim nižima, da ne preporučuju odviše sami sebe nego da naviještaju Isusa Krista kao Gospodina. Opomena, da ne ističu sebe nego jedino Božju stvar. Kristovi sljedbenici znaju, nažalost, često samo govoriti o svojim zadacima, o svojim djelima. On sasvim iščezava iza tih riječi. Upravo onako kako je to plastički izrazio Matija Grünewald (na oltaru u Iserheimu): Ivan dugim kažiprstom pokazuje na nekog drugog, koji je na križu: *»On treba da raste a ja da se umanjujem.«*

Svjedok s Jordana veli za sebe: *»Ja nisam Krist.«* To je isto kao da je rekao: Krist je netko drugi. I kad su delegati iz Jeruzalema navaljivali s pitanjima: *»Tko si zapravo ti? Što kažeš za sebe?«*, on je odgovorio sa zahtjevom: *»Poravnajte put Gospodnji.«* Stavio im je do znanja: U ovom duhovnom pokretu nije središte moja osoba; ja sam samo glas onoga koji viče u pustinji. Središte je netko drugi, koji dolazi k vama. Koje li sreće i kakvog li blagoslova, kad bi kršćanske zajednice imale i danas ovakvih svjedoka u svojoj sredini! Mase bi i danas bile spremne da se pokrenu i poslušaju glas Gospodnji i poravnaju staze Gospodnje, tj. bile bi spremne da zamijete glas savjesti u dubini svoje duše, onaj glas što su strasti možda nadglasale te se jedva čuje.

Stari je rimski senator Katon živio u doba kad se odlučivalo tko će imati prevlast u Sredozemlju: da li Rim ili Kartaga s afričke strane. I svaki put kad su se održavale sjednice, digao bi se na noge i zatražio bi riječ. Neizostavno svaki put. Njegova bi riječ pri tom bila uvijek jedna te ista: *»Uostalom, ja mislim, da Kartagu treba porušiti.«* To je bila stvar kojom je stari Katon bio opsjednut, misleći na dobrobit svoga Rima.

Katon je imao dobru pasiju. U ovo adventsko vrijeme ispitajmo se, da li smo barem nešto više zavoljeli poruku spasenja. Njom

nismo možda opsjednuti, no da li ona uopće za nas nešto znači? Našim životom mora vladati neka pasija, dobra ili zla. Poruka spasenja pokretala je svecima tako snažno da su je oni provodili u djelo te su se vinuli vrhuncima svetosti. S druge strane, kolikima je loša pasija vitlala stablom života lijevo i desno ne dajući im mira. Koliko li je samo u novije doba izbačeno lozinki za uređenje međuljudskih odnosa, a ipak se ostalo skoro na mrtvoj točki. Lozinke mogu imati djelomičnu istinu, ali one nisu pravi znakovi Crkve. Netko je zgodno rekao: *»Ja imam samo jednu pasiju, a to je — On, i samo On«* (Ev. propovjednik Zinnzendorf, † 1760). Mislio je na Krista, kojega je on posvuda propovijedao. Takvu je pasiju imao i prorok s Jordana. Takvu bi pasiju trebalo da ima i svaki od nas.

Neki je propovjednik u Londonu na ulici zapitao prolaznika, da li on poznaje Isusa. Prolaznik je odgovorio: *»Isusa? Gdje stanuje taj gospodin? Spomenite mi samo ulicu, pa ću vas ja rado tamo povesti.«* Isus je za toga prolaznika bio neznanac, bezimeni stanovnik Londona. Tome se ne treba čuditi. Možda je to bio neki stanovnik neke daleke zemlje, koji nije imao nikakva kontakta s Crkvom. Ovakvih prolaznika danas ima velik broj. Žalosniji je slučaj, međutim, ako oni koji su nekoć poznavali ime i nauku Isusa Krista, pa ne žele više priznavati ni njegovo ime ni njegovu nauku. Snaga vjere danas u svijetu slabi. Potrebni su stoga svjedoci koji će riječju i djelom upućivati na Spasitelja svijeta. Najbolje ćemo svjedočiti za Krista, bude li Isus središte našega života. Na taj ćemo način lakše uvjeriti one što stupaju s nama u dodir, da postoji jedan koji donosi olakšanje savjesti i mir uznemirenim srcima.

Fra Angelico je govorio: *»Da mogneš slikati Krista, potrebno je prije živjeti s Kristom.«* Tu je istinu u svome životu tako zorno prikazao apostol Pavao. On je Krista upoznao ne samo pameću nego još više svojim srcem. On je to izrazio ovim riječima: »Živim vjerom u Isusa Krista, koji je mene ljubio i sebe predao za mene« (Gal 2,20). Kristove misli bile su predmet njegovih misli, ili kako reče Ivan Zlatousti: *»Srce Pavlovo bilo je u stvari srce Kristovo.«*

A da li je Krist središte našega života? Ili se možda i na nas mogu odnositi riječi što ih je Ivan dobacio Židovima: *»Među vama stoji onaj kojega vi ne poznajete«* (Iv 1,26). Kad bi Krista dobro poznavali i priznavali, ne bi toliki kršćani drobili njegovu nauku te iz nje trgali pojedine ulomke, a druge — navodno nevažne — odbacivali. Krist od nas traži da mu služimo nepodijeljenim srcem, da prihvaćamo cjelovito njegovu nauku onako kako ju je on naučavao i kako je naučava učiteljstvo Crkve. Krist preko učiteljstva Crkve

traži, da vjernici ne zanemaruju nedjeljno bogoslužje, da čuvaju vjernost braka, da strpljivo podnose dnevne križeve i da se bez prestanka mole. Ako to ne poslušaju, vjera će sve više gasnuti i ljudi će se sve više udaljavati od Gospodina.

U knjizi »*Trenutak svijeta*« kard. F. König lijepo piše: »*Crkva danas stoji u velikom Adventu. Ona danas ulaže silne napore da se pripremi za dolazak Gospodnji, da se pripremi bolje negoli je možda bila pripremljena ranije. Mi znamo da se ovaj Advent ne sastoji u čekanju skrštenih ruku... Advent Crkve je ujedno doba nade i odluke.*«

Svi smo mi pozvani da poradimo na tome da se smanje zla i pokvarenosti na svijetu. Od nas se traži najprije da se mi sami obnovimo u Gospodinu, koji stoji u našoj sredini. Duhovni preokret moramo učiniti najprije mi sami u svojoj duši, da bi Gospodin mogao preko nas proizvoditi preokret u dušama naših bližnjih.

ČETVRTA NEDJELJA DOŠAŠĆA (Lk 1, 26—38)

ŽEZLO DOMA DAVIDOVA

»*Providnost koja upravlja svakim životom, ovoga je čovjeka ispunila za spasenje ljudi takvim darovima u kojem je ona njega nama i budućim naraštajima poslala za spasitelja. On će staviti kraj svakom ratu i sve divno urediti. Njegovom pojavom ispuniše se nade predaka. On ne samo da je nadvisio ranije dobrotvore čovječanstva, nego je također nemoguće da dođe netko veći. Rođendan boga bio je za svijet početak radosnih vijesti koje su se zbog njega propovijedale.*«

Tako čitamo na jednom natpisu u maloazijskom gradu Prieni, gdje se slavi rođendan rimskog cara Oktavijana Augusta 23. rujna. Car August je osvajao i po našim krajevima, počevši od Senja pa do Drave i Drine. Carstvo međutim nije bilo vjekovječno. Pronađeni su mnogi kipovi moćnoga cara, ali redovito su oštećeni. Torzo, a bio je moćan car.

Istinski spasitelj svijeta je netko drugi i veći od cara Oktavijana Augusta. To je potomak Davidove loze, na koju se slijevaju mnoga proročanstva. Kadno je David odlučio za kovčeg Božji sagraditi dostojan Dom, Gospodin mu je preko Natana odgovorio: »*Gospodin će te učiniti velikim. Gospodin će ti podići dom. Tvoja će kuća i tvoje kraljevstvo trajati dovijeka preda mnom*« (2 Sam 7,1—16). Isto veli i Psalmist: »*Savez sklopih s izabranikom svojim, zakleh se Davidu, sluzi svome: Tvoje potomstvo održat ću dovijeka, za sva koljena sazdat ću prijestolje tvoje*« (Ps 89/88, 4—5).

Ovo proroštvo o trajanju Davidova prijestolja, uz tolika druga proroštva, izraelski je narod ljubomorno čuvao tokom svoje povijesti. Njih se nije odricao ni u danima najstrahovitijih poniženja, ni u doba babilonskog sužanjstva. Ono je bilo duboko urezano u narodnoj svijesti. Neprekidno je tinjala nada da će se jednom pojaviti pravi Davidov potomak; bez obzira na to kakav će oblik poprimiti ta nada tokom vremena.

Kako se to proroštvo ostvarilo, opisuje evanđelist Luka koji je nad njim duboko razmišljao. U njegovu izvještaju kao da se čuje prizvuk vjere prvotne Crkve. Evo njegova izvještaja:

»*Posla Bog anđela Gabriela u galilejski grad imenom Nazaret, k djevici zaručenoj s mužem koji se svao Josip iz doma Davidova; a djevica se zvala Marija.*« Kad se ona smela na anđelov pozdrav, anđeo je bodri: »*Evo, začet ćeš i roditi sina, i nadjenut ćeš mu ime Isus. On će biti velik i zvat će se Sin Svevišnjega. Njemu će Gospodin Bog dati prijestolje Davida, oca njegova, i kraljevat će nad domom Jakovljevim uvijeke, i kraljevstvu njegovu neće biti kraja*« (Lk 1,31—33). To je objavio onaj isti anđeo, pohranitelj tajna Božjih, Gabriel koji se je u Starom zavjetu pojavio Danielu i objavio mu tajnu o svršetku sedmogodišnjih sedmica (Dan 9,27). To je ona prava radosna vijest (evangelion), s kojom se ne daju mjeriti nikakve druge vijesti, pa ni radosne vijesti što su zapisane na kamenu u gradu Prieni.

Nazaretska Djevica nije u prvi mah shvatila dometa anđeoske poruke. Za čas se smela. Ali u nesigurnosti i nejasnoći njezina vjera nije bila uzdrmana. Ona se stavila sasvim Bogu na raspolaganje. Ona je skromna i ponizna službenica Gospodnja. A kad je izjavila da ona ne pozna čovjeka, anđeo je uvjerava: »*Duh Sveti doći će na tebe, i sila će te Svevišnjega osjeniti, zato će i sveto, što će se roditi od tebe, zvati Sin Božji*« (Lk 1,35). Njoj je eto prvoj bilo očitovano otajstvo koje je, po Pavlovim riječima, bilo skriveno drevnim vremenima (Rim 16,26). Nazaretska Djevica je izgovorila značajne riječi: »*Evo službenice Gospodnje. Neka mi bude po riječi tvojoj!*« Izgovorila je svoju riječ i u krilo primila Božju Riječ; izustila prolaznu a primila vječnu (sv. Bernard).

Toga časa u Djevici Mariji zbilo se veliko otajstvo. U njoj su se združila dva svijeta. Sin Božji uzima tijelo u njezinom krilu. Ona je postala majkom Božjom, a ipak ostala djevicom. U tamu njezine smetenosti prodrlo je Božje svjetlo; ona vjeruje da je postala Bogomajkom. Zbog toga zvat će je blaženom svi naraštaji.

Primjer nazaretske Djevice bio je vrlo poučan za mladu Kristovu Crkvu, ali je isto tako poučan za nas vjernike kasnijih vremena. Marija je pokazala primjerom kako treba prihvaćati zadatke što nam ih Bog namjenjuje. Sasvim sporedno što nam se ponekad čine teškim i neizvedivim. To je ona zrelost koju Gospodin Bog traži od svojih vjernika. A zadaci se mogu odnositi na korist Crkve, pojedinca i društva.

Majka Božja je uzor i u tome, što ona svoj pristanak na bogomajčinstvo nikada nije opozvala. Njezina je vjera pravovjerna. Bog je prenio svoju ponudu preko anđela, uvjeren da ponuda neće biti odbijena. I nije se pokajao.

Mi živimo u vremenu kad mnogi uskraćuju svoj odgovor na Božji poziv, ili ako su ga dali, opozivaju ga natrag: neki iz lijenosti, neki iz obzira ili bojazni. Plaše se odgovornosti i rizika. I dok to rade, zaboravljaju da je nemoguće život provoditi bez ikakva rizika. Kršćanska zrelost i odvažnost moraju biti provjerene i prokušane, i to ne jedanput već više puta tokom života.

Mi smo skloni proklinjati »grešni« svijet stoga što napušta svoja vjerska uvjerenja, što okreće leđa Gospodinu Bogu, što redom krši Božje zapovijedi, što se podaje manama i porocima. I to radimo tako kao da smo sami bez ikakve mane, bez ikakvih pogrešaka. U svemu besprijekorni.

Advenat je prikladno vrijeme da preispitamo tajne zakutke svoje duše, te da priznamo kako smo se i mi u mnogočemu iznevjerili zadanoj riječi na krštenju, da smo svojim lošim primjerom nemalo pridonijli stanju u kojem se nalazimo. I mi smo dobrim dijelom krivi što je moderni čovjek postao bjegunac pred licem Božjim. A trebalo je biti baš protivno: omogućiti mu da postane pribjegar, čovjek koji je ugrožen odasvud i traži pravo utočište i sklonište. Tako smo svojim stavom potvrdili ono što je izrazio veliki katolički pisac Georges Bernanos (+1948): *»Opet i opet velim i neumorno ću i glasno izvikivati: Sadašnje je stanje svijeta sramota za kršćanski svijet... Kukamo bez prestanka da svijet postaje nekršćanskim. No svijet nije primio Krista... Za njega Krista smo primili mi. Iz naših se srdaca udaljuje Bog. Mi, mi kukavice, postajemo nekršćanima.«*

Svojim pristankom na bogomajčinstvo bl. Djevica Marija prihvatila je svu odgovornost i gledom na Gospodina Boga i gledom na sav ljudski rod. Svojom zrelošću i odvažnošću ona ostaje uzor svim naraštajima. Pravo je zapisao jedan pisac: *»Povijest ni za Mariju ni za nas ne počinje na nebeskim visinama ni u zaštićenom prostoru svete tišine. Ona počinje na zemlji. Među ljudima. Tamo gdje gaze naše noge, gdje posežu naše ruke, gdje naše oči gledaju nemir, a naše uši slušaju tjeskobu. Povijest o Bogu koji dolazi k nama, onda kao i danas, ne počinje među svetima, već tamo gdje ljudi svoj maleni život čuvaju od vlasti drugih ljudi, da im ne bude pogažen. Povijest počinje na cesti kod ljudi«* (Jörg Zink).

Nasljedujemo primjer najuzornije među ženama: u njezinoj spremnosti da preuzme majčinsku brigu oko svih nas.

BOŽIĆ: POLNOĆKA (Lk 2, 1—14)

DIJETE NAM SE RODILO

»Javljam vam veliku radost koja će biti svemu narodu!« — tako je anđeo oslovio pastire na Betlehemskim poljanama. Navješta im radost koja će pasti i u dio svemu izraelskom narodu. Velika novost, pa stoga i velika radost!

Čemu se mi radujemo? Učenik i učitelj vesele se praznicima. Radnici se vesele neradnom danu. Ljudi se vesele unosnom položaju, dobroj plaći, izletu u inozemstvo. No, sve su to izvanjske radosti koje ne zasijecaju dublje u čovjekovu nutrinu.

Radost o kojoj govori anđeo pastirima nije nešto izvanjsko: to je nešto što ključa iznutra. Njezin se sadržaj krije u riječi: *»Rodio vam se Spasitelj koji je Krist Gospodin u gradu Davidovu.«* Na svijetu se pojavio onaj koji će iscijeliti čitav svijet, bolesno čovječanstvo.

Tjelesno zdravlje mi uvelike cijenimo. Bolest svijeta i čovječanstva ima sasvim drugu dimenziju. Na smrt je bio obolio odnos prema Bogu, a uz taj odnos i odnos prema bližnjemu. U prvom redu bio je obolio brak, a među ljudima uzdrmano povjerenje.

Anđeo upućuje pastire da krenu na put: *»Naći ćete novorođenče povijeno u pelenice gdje leži u jaslama«* (Lk 2,12).

Pođimo i mi skupa s pastirima k tom novorođenom Djetetu. Prošlo je ravno devet mjeseci otkako je djevičanski bilo začeto u krilu Dj. Marije. Rodilo se ima tek jedan sat — no ono za sobom već brojilo vječnu dob. Stvaranje anđela, njihov pad — stvari su koje se jedva zamjećuju u pozadini najudaljenije povijesti čovječanstva. Betlehemsko dijete starije je kudikamo od svega toga; upravo oko njega se i jest razvila borba anđela. Čitava povijest od vremena Edena do toga časa bila je njegovo djelo. To tek novorođeno Dijete propovijedalo je prije potopa, blagosljivljalo šatore patrijarha. Dijelilo je milosti i činilo čudesa i u poganskom svijetu tisućama godina. A po ljudskom računanju imalo je ono tek jedan sat života.

Nebesko tijelo, što ga mi obitavamo, određeno je da bude Eden Utjelovljenja. Ovo tek rođeno Dijete uljepšavalo ga je još prije negoli je Adam, prvi njegov otisak, živio u azijskoj hladovini. Ono se vrtjelo vjekovima, samotno, u šutnji, u veličanstvenoj strahovitosti prije negoli se Dijete udostojalo da ga ukrasi. Njegova se ljepota razvijala polagano. Kontinenti su se spuštali, iz dubina su izranjale nove zemlje. Sav ures zemlje bilo je njegovo djelo. Mramor određen za njegove oltare, zorio je poput plodova na stablu. Bila je to veličanstvena igra Djeteta prije negoli će se ono pojaviti u liku čovjeka na toj istoj zemlji (Fr. W. Faber, +1861).

Betlehemsko dijete bilo je *»želja bregova vječnih«* (Post 49, 26). Njemu su bili upravljeni pozdravi iz šatora patrijarha, svitaka proroka, iz mesijanskih tipova, iz Psalma, iz čitavog starozavjetnog bogoslužja. Kad se imalo pojaviti, stvorenje kao da je zaustavilo dah. Onako otprilike kad na Istoku iza brda zarudi rujna zora i sunce se sve više penje.

Povijest je mnogim ljudima dala naziv »Veliki«. A po čemu su ti ljudi zaista veliki? Možda po tom što su drugima otkidali glave, porobili zemlje, i slično. Po svojoj djeci, po svojim učenicima, po svojim knjigama i djelima su oni veliki i dalje žive. Možda su dobili spomenik što baca sjenu na kamičak zemlje. No još nikada nijedan čovjek nije prije svoga rođenja stoljećima unaprijed bio najavljen, kao što je to od proroka najavljeno Betlehemsko Dijete. Velikanima povijesti nije ni pijetao svojim kukurijekanjem najavio njihovo rođenje. Djetetu iz Betlehema, najvećem među velikima, još prije rođenja supućivani su pozdravi stoljeća, poklici radosti mesijanskih proroštava. Već sama ta činjenica dovoljan je dokaz za božanstvo Emanuela — Boga s nama.

Krist je jedini nadčovjek svjetske povijesti (M. kard. Faulhaber, *Židovstvo — Kršćanstvo — Germanstvo,* Sarajevo 1935, str. 78. Preveo I. Dujmušić)

1. *»Oba Zavjeta gledaju Krista: Stari kao očekivanje, Novi kao uzor, a oba kao središte«* (Pascal, Misli, br. 740).

2. Svojim utjelovljenjem i svojom pojavom Krist je zatvorio dveri starozavjetnog hrama i otvorio dveri novoga kraljevstva Božjeg. On otpušta proroke i pozivlje apostole. On je osobno ispunjenje i zaglavni kamen Novog zavjeta, osobni most od židovstva do kršćanstva.

Čovječanstvo prije kršćanstva ide pred njim i pjeva adventske pjesme: *»Sutra ćete gledati njegovu slavu.«* Svijet iza kršćanstva pjeva Božićnu pjesmu: *»Vidjesmo slavu njegovu.«*

3. Isus je procvao kao najljepši cvijet iz Davidova izdanka. Rodio se iz one krvi u koju je Bog stoljećima slijevao obećanje za obećanjem — na koju se, rekli bismo, zaklinjao zemlji pred nebom i pred čitavom poviješću, da će spasiti čovjeka. Najavljeni će kralj doći upravo tada kad bude oteto žezlo Judino.

4. Pascal zgodno piše: *»Divno je i zaista pažnje vrijedno kako ovaj židovski narod toliko godina postoji i kako je uvijek bijedan. Jer bilo je potrebno radi dolaska Isusa Krista, i da ovaj narod postoji kako bi njega dokazao, i da bude bijedan jer ga je raspeo.«* (Poschal, Misli, br. 640. Zagreb 1969. Preveo Zlatan Plenković).

5. Koji je njegov zadatak? Zadatak je osnivača Novoga zavjeta: *»Stvoriti velik, odvojen, svet i izabran narod; voditi ga, hraniti ga, odvesti na mjesto počinka i svetosti; učiniti ga svetim pred Bogom, izbaviti ga od srdžbe Božje, osloboditi ga od ropstva grijehu koji očito gospodari u čovjeku ...«* (Pascal, Misli, br. 768).

6. *»Isus Krist nije radio drugo nego davao ljudima do znanja kako vole sebe, ljude, kako da se ljube međusobno, kako su robovi, slijepci, bolesnici, nesretnici i grešnici; kako je potrebno da ih on oslobodi, prosvjetli, učini blaženima i izliječi; kako će ovo postići ako budu mrzili sebe, a slijedili njega u bijedi i u smrti na križu«* (Pascal, Misli, br. 545.)

Iz Isusove osobe probio je vulkan svjetla — a to je svjetlo nutarnje i vanjsko, za srce i oči — milost i čudo.

Izvorni praroditeljski grijeh razgranao se u brojne ogranke; no unatoč njegove silne razgranatosti milost je obilovala još više

(Rim 5,20). I poslije pada u grijeh za čovjeka je još uvijek bolje da živi dalje, da ide ususret blagoslovu Otkupitelja, onoga koji je Zmiji satro glavu. Kako je u ovom svjetlu uzvišen Spasitelj u našim očima! Kao Spasitelj svijeta, Alfa i Omega povijesti svijeta, Mana staroga zavjeta, Hostija Novoga zavjeta.

Isus se rodio malenim da preobrazi naravnu tajnu čovjekova nastajanja. Da posvjedoči kako je on iste krvi s nosiocima obećanja. Da objavi ljubežljivost Božju prema ljudima u liku Djeteta mila i dražesna. A i zato da najavi za kršćanstvo zakon sitnoga početka. »*Bog odabire malene*« (1 Kor 1,27), i što su zamašnija djela na koja je Bog bacio svoje oko, to je manji i neznatniji početak tih djela (M. kard. Faulhaber). Na primjedbu kojom nam spočitava kao kršćanima Ernst Bloch (+1977) da se klanjamo »*djetetu u štalici*«, odgovaramo riječima uvaženog katoličkog bogoslova: »*Naš svijet nije više bezdan između Boga i čovjeka. Krist je tu, središte ovozemaljskog svijeta i tajni pečat njegove vječne vrijednosti. Stoga moramo ljubiti zemlju*« (Karl Rahner).

Ponesimo u srcu sjaj i radost Božićne noći. I ne dopustimo da taj sjaj ni pod kakvim uvjetom ugasne. Sjaj Betlehemske noći kadar nas je povesti kroz sve nedaće života k sjaju vječnoga života u Bogu.

To je imao na pameti Pascal kad je zapisao: »*Radije ću slijediti Isusa Krista negoli ikoga drugoga, jer on ima čudo, proroštva, nauk, vječnost*« (Misli, br. 822).

Ne zaboravimo svete tajne kojih smo učesnici ove svete Božićne noći. Držimo trajno na pameti onoga koji leži u jaslicama, ili kako se jedan pisac zgodno izrazio: »*To je onaj kojega s milijunima živih i s milijunima mrtvih imam čast nazvati našim Gospodinom Isusom Kristom*« (René Bazin).

BOŽIĆ: DANJA MISA (Iv 1, 1—14)

»RIJEČ JE TIJELOM POSTALA«

Dražesno je i ljupko kao i svako drugo tek rođeno ljudsko dijete, što ga majka nosi na krilu ili vodi u kolicima, velikih očiju, ovijeno u tople omotače. Već je primilo toliko poljubaca.

Pa ipak Djetešce koje je tek rođeno u Betlehemu sasvim se razlikuje od svakog drugog ljudskog djeteta. Tu je razliku na svoj način izrazio Paul Corazolla. Na njegovoj slici Djetetova glava veličinom ovladava čitavom slikom. Djetetove oči imaju nešto prisiljavajuće, nešto izazovno.

Svjetlo na Dijete pada izvana, izdaleka. Dijete zapravo i dolazi iz svjetlosti. Svi drugi primaju svjetlo od njega. Mi ispovijedamo »*Boga od Boga, svjetlost od svjetlosti, pravoga Boga od pravoga Boga*«.

Betlehemsko je Dijete pravi Marijin Sin a ipak je ono ponajprije Sin Božji, rođen odvijeka. Od Djetetova svjetla sja Marijino lice. Njezina ljepota izvire iz njezina Djeteta. Ovo je Dijete izabralo svoju Majku.

Ovu duboku istinu promatrao je Ivan apostol dugo, možda desetljećima. Tek tada uze u ruke pero i poče pisati ono najzrelije i najvrijednije što se dade kazati o Božiću.

Odmah na početku evanđelja on piše: »*U početku bijaše (Logos) Riječ* (Iv 1,1). Kad Ivan izgovara i piše »*Riječ*«, onda nema sumnje da se tu ne radi o nekoj običnoj ljudskoj misli. Naša je misao takva da se raspline; pomoli se i utone u zaborav. Božja pak misao učestvuje u njegovoj vječnosti, beskonačnosti, sveznanju i mudrosti. To je sveobuhvatna, trajno budna, jasna misao. I dok naše misli nemaju svoga vlastitog života, nego su tek slabe tvorbe koje prianjaju uz nas, Božja je misao silna, neprolazna, sposobna da ljubi onoga koji je zamišlja, ona je osoba. Zato Ivan piše: »*I Riječ bijaše Bog.*« U Bogu misliti i ljubiti moraju biti nešto božansko.

U Ivanovim riječima nalazimo opomene onima koji bi htjeli danas govoriti o Isusu Kristu dvojbeno se izražavajući o njegovu božanstvu. Kao da oklijevaju sagnuti koljeno da se s pastirima s Betlehemskih poljana poklone Novorođenčetu.

»*I Riječ je tijelom postala*« (Iv 1,14). Kad je Ivan zapisivao ovu rečenicu, kršćani su stajali još pod utiskom milosnih čudesa. Vjera u Isusa Krista njih je jačala za najviša djela. Ako je trebalo, izgovorili su: Ne! ali bez mržnje, hrabro su se držali protiv bezbožne okoline. Ako su bili gaženi, znali su ljubiti, ako je trebalo, umirali su bez straha. Ako su bili decimirani, njihovi su se redovi ubrzo popunjavali, čak su se povećavali. Tješila ih je pomoć i utjeha s neba. I ljudi su prihvaćali poruku spasenja koju su predstavljali i širili ovi junaci vjere. Vjerovali su u Isusa Krista kao u pravoga Sina Božjega koji je postao čovjekom. Isusov dolazak

na svijet, njegova muka i uskrsnuće nisu za njih bili gluma na pozornici bez imalo stvarnosti. Isus je došao na svijet da iznese pobjedu nad smrću i grijehom — to su oni javno ispovijedali.

Isus Krist je za prve kršćane bio brat i vođa, uzor i učitelj, utjeha i pouzdanje. Brojiti godine po njegovu rođenju nije pogreška koju bi trebalo ispraviti; Božić nije bio dječji san. Biti čovjek otada znači nešto silno, veliku obavezu.

Božić je bomba koja čini da se raskine staromodna slika o Bogu. Bog, naime, nije samo Otac, »*Pradavni*« iz Danielove knjige (Dan 7,9); Bog je i Sin koji postaje Djetetom. Bog se ne ustručava pokazati u liku sitnog djeteta.

Biti dijete znači novi život. Biti dijete znači imati mladenačku snagu koja vodi k punom rascvatu čitavog bića i k izgradnji budućnosti. To je nakana Djeteta što se rodilo od Dj. Marije. Ono očituje prije svega zapanjujuću Božju mladost. Bog ne samo da nije neki starac već je on jedino biće koje ne može ostarjeti. Kad kažemo da je Bog vječan, onda to ne znači da on postoji od pradavnih vremena, nego da je on sav u sadašnjem trenutku i da za njega ne postoji neki drugi trenutak. On se ne nalazi u toku vremena. On je najmlađe biće; on je biće koje nikada ne prestaje bivovati. On nije od jučer; on je uvijek od danas, od sada. Njegova je bit čisto sadašnje »ključanje«.

Bogu koji postade čovjekom možemo pripisati spontanost, bujnu energiju, neiscrpnu inventivnost. Božić je poziv da preispitamo svoju ideju o Bogu. Valja se zapitati da li smo mi Boga dosada poimali kao nekoga starca i nije li možda naš život poprimio premalo mlad, premalo inventivan pravac. Ako II. vat. sabor s poteškoćom stavlja kršćane u pokret obnove, nije li to stoga što mnogi krštenici žive u stanju starosti ili duhovne skleroze?

»*Onima koji ga primiše dade vlast da postanu djecom Božjom*« (Iv 1,12). Kako li je duboka i sadržajna ova Ivanova izjava! Poučna je za svakoga pa i za naše doba.

Tu vrijedi Augustinov tumač: »*Prije nego smo postali djeca Božja, mi smo bili već nešto; zatim smo primili milost po kojoj smo postali ono što nismo bili. Milost nas je učinila onim što nismo bili, naime, djecom Božjom. Prije smo bili nešto, samo je to bilo bitno manje, bili smo naime, djeca ljudska*« (Ep. 140 ad Honoratum).

Danas se čuju glasovi da smo mi tek odnedavno počeli biti ljudi. Da mi tek sada imamo šansu da nadiđemo sami sebe, naime,

da postanemo nadljudi. Kao dokaz navode pronalaske, otkrivene tajne u prirodi, iskorištavanje zemljina blaga do maksimuma. Sve to može biti istina. No istina je i to da smo mi još uvijek pohlepni, bezobzirni i neiskreni. Istina je i to da mi strahujemo jedni od drugih. I nema očitih dokaza da smo u čovječnosti pokročili odviše naprijed.

Isus nam je omogućio da postanemo djeca Božja. Jedino je on pružio mogućnost da se dignemo iznad samih sebe. On je to kadar učiniti upravo stoga što je on nadčovjek, zapravo Bogočovjek.

Zavođenje izvana desilo se po prvi put u raju zemaljskom: »*Bit ćete kao bogovi*« (Post. 3,5). Ono se ponavlja kod svakog naraštaja, čak kod svakog pojedinca. Treba izabrati jedno od dvoga: Ili se dati zavesti ili postati dijete Božje. Svaki se naraštaj mora na to odlučivati. To će odlučivanje jednom biti očigledno; svi će se ljudi jednom naći podijeljeni u zavedene ili usavršene u Bogu.

Ovu istinu dočarava i Corazollin crtež. S božanskog Djeteta svjetlo pada u tamnu pozadinu, na stablo života koje postaje stablom smrti. S ovim biblijskim izvještajima židovski je narod pokušao odgovoriti na pitanje: Odakle zlo u svijetu? Sa sjajnog Djetetova lica svjetlo pada. Pod stablom u raju stoje nagi prvi ljudi, koji su bili zavedeni došaptavanjem napasnika. No, to isto svjetlo već nagovješta da će nad zlom jednom biti izvojštena pobjeda.

Zapažaju se i dva starca. Da li su to proroci ili pastiri, ili Izraelski patrijasi ili suvremenici iz Betlehema? Pitaju: »*Da li je to onaj na koga smo čekali ili da čekamo nekoga drugog?*«

U cik zore prije svanuća u visini se opažaju na crtežu tri čovjeka, tri mudraca s Istoka idu za zvijezdom. Prevalili su silan put, na tisuće km. Sagnuti su, životne su im snage na izmaku. Nastoje doprijeti do cilja.

U koliko sve pravaca ne pada svjetlo s lica Božanskog Djeteta i kako dubok sve sadržaj ono krije u sebi! Sv. Leon Veliki je rekao: »*Upoznaj, kršćanine, svoje dostojanstvo!*« Biti dijete Božje odlika je nad odlikama. Ali odlika, plemstvo, obvezuje. U vezi s tim netko je rekao: »*Ja smatram areligioznim farizejima ljude, koji pogrešno tvrde da je to malenkost biti kršćanin*« (A. Camus).

A jedan drugi pisac veli da je »*jeftina milost smrtni neprijatelj naše Crkve. Jeftina milost znači nešto kao roba po sniženoj cijeni, oproštenje po sniženoj cijeni, utjeha po sniženoj cijeni,*

sakramenat po sniženoj cijeni; milost kao neiscrpiva zaliha Crkve, iz koje se može nepromišljeno i beskonačno grabiti; milost bez cijene, bez naplate« (D. Bonnhöffer).

Betlehemsko novorođeno Dijete Isus donijelo nam je život milosti, energiju božanske mladosti, koja želi ispuniti naše biće i pomoći nam do punog rascvata naše osobnosti.

Cijenimo Božju milost! I sačuvat ćemo mladenački mentalitet i dalje ga razvijati. Tako ćemo biti autentični svjedoci Kristovi i zračiti Božju svježinu i vječnu njegovu milost.

NEDJELJA U OSMINI BOŽIĆA: SVETA OBITELJ (Lk 2, 22—40)

UZOR I IDEAL KRŠĆANSKE OBITELJI

Pouke što ih slušamo u današnja tri misna čitanja kao da nas vode u predjele izvan ove naše zemlje. Kao da se odnose na neka druga, nadzemaljska bića. Toliko se moderno društvo udaljilo od ideala što ih pretpostavljaju opomene današnjih misnih čitanja. Uslijed tolikih promjena i potresa, što ih je doživjelo moderno društvo i još ih uvijek doživljava, kršćanska je obitelj ugrožena kao možda nikada ranije. Prijeti joj pogibao da prestane biti idealnom ustanovom kako ju je zamislio Gospodin Bog.

U prvom čitanju iz Starog zavjeta slušamo blagoslove koji padaju u dio sinu koji štuje svog oca i majku. Takav sin dobiva oproštenje grijeha, sabire veliko blago i prima obećanje da će uživati u posluhu svoje vlastite djece. Prima također obećanje dugog života. Kako lijepo zvuči opomena: *»Ako mu (ocu) i razum klone, budi blag s njime i ne grdi ga ti, koji si u punoj snazi«* (Sir 3,13).

Skladni obiteljski život nalazimo sažet u samom jednom retku poslanice, koju je apostol Pavao upravio vjernicima u Kolosama: *»Žene, budite podložne svojim muževima kako što se dolikuje u gospodinu! Muževi, ljubite svoje žene i ne budite im gorki! Djeco, slušajte roditelje u svemu, tá to je milo u Gospodinu!«* (Kol 3,17). Ovako sažete pouke nećemo naći ni u kakvoj knjizi svjetske literature. Nažalost, moderne obitelji kao da su uzdrmane u sve tri ove točke. Svjedoci smo, kako sin ili kći ne iskazuju dužno poštovanje roditeljima. Stide ih se, ponizuju ih, preziru, a katkada im uskraćuju i ono najpotrebnije za život. Kako li je bilo potresno čitati u novinama, gdje je sin uputio svoga oca da stanuje u bivšem kokošinjcu, a on i mlada žena stanovat će u novo-sagrađenoj kući! Tu je starac dobivao hranu iščekujući konac života. To je savim suprotno onome što govori Sv. pismo: *»Ne zaboravlja se naklonost prema ocu, nego se uračunava u oprost grijeha«* (Sir 3,14). Ovdje se grijesi nisu brisali, nego na veliko gomilali.

U kršćanskoj obitelji otac je prvi auktoritet Božjom milošću. On nosi na glavi krunu koju mu nitko ne može dignuti s glave. Ali otac obitelji ne smije zlorabiti svoju vlast i biti tiranin nad članovima zajednice. Badava otac zastupa ideju oslobađanja čovjeka od čovjeka, ako on drži u ropskom položaju vlastitu ženu i djecu. I obiteljsko je područje mjesto gdje bi trebalo da vlada barem dijelak demokracije. I žena i djeca imaju pravo doći do riječi. Apostol Pavao je znao značenje pouke koju je zapisao u svoje vrijeme: *»Muževi, ljubite svoje žene i ne budite im gorki!«* (Kol 3,17). Zagorčeni život s osobom s kojom moraš prebivati, pravi je pakao.

Žene moraju biti podložne svojim muževima. Ne smiju uvijek i posvuda tražiti svoja prava i svaku dužnost potencirati toliko kao da su prave mučenice, dočim u stvari one to nipošto nisu. Koliko bi u obiteljima bilo više sklada kad bi majke svojom blagom riječju ili zgodnim postupkom postupale u svojoj zajednici. Majka je određena da pokloni novi život i da ne učini ništa što se kosi s Božjim i naravnim zakonom. Učini li protivno, progonit će je tajni Božji glasnik — savjest kroz cijeli život. I još nerođena djeca imaju svoja prava. A tamo gdje se ne poštivaju prava djeteta, neće se poštivati ni ljudska prava. Četvrti član temeljnih prava djeteta, što ih je izdao UNICEF pri Ujedinjenim Nacijama od 20. studenog 1959. propisuje: *»Dijete se raduje dobročinstvima socijalne sigurnosti. Ono ima pravo da raste u zdravlju i da zori; stoga je njemu i njegovoj majci zajamčena skrb i zaštita, uključivši primjerenu njegu prije i poslije rođenja. Dijete ima pravo na dostatnu hranu, stan, zabavu i liječničku skrb.«* U članku devetom piše: *»Dijete se zaštićuje od nemara, okrutnosti i izrabljivanja svake vrste. Ni u kojem slučaju ono nije predmet trgovine.«*

Ima, nažalost, slučajeva gdje se u obiteljima i unatoč preporuka Starog i Novog zavjeta i najnovijih zaštitnih propisa s dje-

com prije i poslije rođenja ne postupa kako dolikuje. Koliko li ima danas očeva i majki koji svoju djecu skučeno odgajaju kao zimsko cvijeće u podrumu. Kad ista djeca stupe po prvi put u život, slabo se snalaze i čine poteze koji se roditeljima osvećuju za cijeli život. Odrasla djeca nisu više mališani. S odraslom djecom treba postupati kao sa zrelim mladićima i djevojkama, a ne kao sa sitnom djecom. Sv. Pavao na to posebno upozorava: »*Očevi, ne razdražujte svoje djece da ne budu malodušna*« (Kol 3,18). Svako dijete treba da odigra svoju posebnu ulogu u životu. I upravo u tome treba im roditeljska pomoć.

Crkva pred kršćanske obitelji na današnji blagdan iznosi tri sastavna člana i ujedno tri najveća uzora u jednoj obitelji. To su članovi Nazaretske svete Obitelji: Isus, Marija i Josip. Crkva želi da nasljedujemo kreposti i ljubav Svete Obitelji, koja u mnogočemu može poslužiti za uzor u današnjim ugroženim kršćanskim obiteljima. Lijepo je to prilikom svoga hodočašća u Svetu Zemlju izrazio Sv. O. Pavao VI. 1965. godine. Nazaret je, tako on veli, škola Evanđelja. On nam pruža pravu znanost života i nebesku mudrost božanskih istina.

U doba kad smo zaglušeni bukom i galamom bučnog i preosjetljivog modernog života, kršćanskim je obiteljima potrebna sabranost u kojoj je jedino moguće osluškivati dobra nadahnuća i riječi pravih učitelja.

Nazaret nas uči kako se dijeli obiteljska ljubav, kakva je njezina stroga i jednostavna ljepota. Uči nas također kako je svet karakter i nepovrediv značaj obitelji i kako je nenadoknadiv njezin način odgoja.

Nadalje nas Nazaret poučava kako ljudski rad ima i svoj otkupiteljski značaj. Nazaret oživljuje svijest kako je rad plemenit, kako on nije svrha samoj sebi, kako njegova sloboda i plemenitost dolaze više od vrijednosti koje mu daju smisao nego od njegove ekonomske vrijednosti. Pavao VI. je također rekao: »*Kako bismo htjeli... ovdje pozdraviti sve radnike svijeta, i pokazati im njihov veliki uzor, božanskog brata, proroka svake njihove pravde: Krista Gospodina!*«

O božanskom Djetetu je zapisano: »*Dijete je raslo, jačalo i napunjalo se mudrosti — milost je Božja bila u njemu*« (Lk 2, 40). Oh, kad bi se to isto moglo reći i o našem mladom naraštaju koji se sprema da danas-sutra preuzme odgovorne dužnosti i povijest kraljevstva Božjeg ponese malko naprijed. Djeca treba da

rastu u naravnim i nadnaravnim vrlinama, ali je njihov rast uvjetovan i radom njihovih roditelja.

Pomolimo se svetoj nazaretskoj Obitelji: Isusu, Mariji i Josipu, da naše kršćanske obitelji budu prožete onim nadnaravnim ozračjem kojim je ona bila trajno prožeta i ovijena. Da u našim domovima cvatu vrline koje su u najvećoj mjeri cvale u tišini nazaretskog doma. Da svaka naša obitelj bude sveta postaja na mučnom hodočašću k domu vječne Slave.

NOVA GODINA: BLAGDAN BOGORODICE MARIJE (Lk 2, 16—21)

KRISTALNA VAZA

Koliko je bilo pripremljeno raznih mjesta i vrsta zabave, razonode, izleta za doček Nove godine! Ljudi su pokušali barem za časak zaboraviti tegobe što su ih tištile tokom minule godine. Možda je zasvirala glazba, zaorila se pjesma, čulo se zveckanje čaša. Sve se to dade razumjeti, ako je zabava u granicama dopuštenoga.

No, bilo je i slučajeva gdje ljudima nije bilo do zabave i razonode. Bili su razočarani, potreseni smrtnim slučajem u obitelji. Oni su u tužnom raspoloženju dočekali Novu godinu. Drugi su opet osjetili preveć truda i gorčine koje ne mogoše olako zaboraviti. Nije ih vabio zvuk glazbe, ni bučna pjesma, ni zveckanje čaša.

Godine ljudskog vijeka možemo usporediti s kristalnim vazama što nam ih poklanja Gospodin Bog s tim da ih ispunimo dobrim djelima. Posao traje dugo, punih 365 dana. Na koncu primljenu vazu treba vratiti Darovatelju da nam je sačuva za vječnost. Slika potječe od austrijskog radiopropovjednika Henricha Suso Braun-a.

Ispitajmo se: Čime smo mi sve ispunjali kristalnu vazu prošle godine? Zacijelo je u njoj bilo mnogo briga i napora, mnogo strahovanja i žalosti. Mnogi su mladi životi pokošeni upravo u tek minuloj godini. Započeli su je radosni skupa s nama, no nisu je s nama i završili. Požnjeli su možda poneki uspjeh, oćutjeli radost i utjehu.

Ako povirimo još dublje u vazu, možda ćemo naći i stvari kojih se moramo stidjeti. Bilo je tu i nevjernosti, plašljivosti, sebičnosti, premalo ljubavi. A upravo je ljubavlju prema Bogu i bližnjemu morala biti ispunjena vaza našeg vremena. To prazno mjesto ispunimo kajanjem, koje će pojačati dragocjena Kristova krv. Tako ispunjenu vazu vratimo u milosrdne i pravedne ruke Božje.

Jutros je u naše ruke ponovno položena nova kristalna vaza. Jedan je od sedam mudraca ovoga svijeta kazao: »*Mi možemo biti mudri kao svi mudraci na svijetu, a ipak slijedećeg časa koraknuti u tamu poput djeteta.*« Što će nam donijeti nova godina? — to znade samo Bog. Doživjet ćemo zacijelo neuspjeha i razočaranja, neshvaćanja i raznih teškoća. Ali ako smo dobre volje, na što nas je potaknuo anđeo Božićne noći, bit ćemo kadri i teže udarce sudbine podnijeti i okrenuti na vlastito dobro.

Prije svega, moramo biti svjesni da nam Providnost neće nikada dodijeliti breme koje nismo kadri podnijeti. I kad se Nova godina bude naginjala k svome zapadu, nastojmo da naša vaza bude ispunjena dubokom ljubavlju prema Bogu i poštenim radom. I budimo uvjereni da će naše pouzdanje u Božju providnost našem životu pružiti nepokolebljivu sigurnost i ljepotu. Ili kako se izrazio Psalmist: »*Da i zabasam dolinom smrtne sjene, neću se bojati zla, jer si ti (Bože) sa mnom*« (Ps 22,4). Tim je riječima, kako se moglo vidjeti na TV, rabin pratio Rosembergove prema električnoj stolici.

Od velike je važnosti da budemo spremni svakoga časa kristalnu vazu vratiti vječnom Darovatelju. Budimo ljudi dobre volje i čvrstog pouzdanja. Kalendar je života do u tančine razrađen, iako mi na to ne svraćamo pažnju, za svakoga od nas. Ako smo u to uvjereni, onda nam se ne treba tjeskobno plašiti da bi nam se moglo dogoditi nešto neslućeno, nešto izvan svačije kontrole, nešto što ni sama Božja providnost nije bila kadra predvidjeti.

Pogledamo li unaokolo po svijetu, vidimo ljude kako se nadaju velikom napretku, a s druge strane opet strahuju. Predviđanja instituta »Menlo Park« iz New Yorka za iduća desetljeća glase ovako:

1. Vjerojatno će znanost stići dotle da ćemo moći zamijeniti kosu, ako oćelavimo.
2. TV neće više u naše domove dolaziti samo preko antene nego i preko kablova.

3. Proizvodit će se vrlo jeftina odijela, koja ćemo baciti nakon upotrebe.
4. Automobili će biti manji, ali će vozači plaćati porez zbog zagađivanja zraka.
5. Povećat će se kriminalitet i cijene energiji.
6. Niži društveni slojevi bit će sve nezadovoljniji.

Zaključak nije nipošto optimistički: »*Ljudi će biti manje sretni, ali mnogo samosvjesniji. Upravo će samosvijest biti uzrok njihove nesreće.*« Zaista crna slika svijeta! (Usp. VUS, od 3. VIII. 1973).

Šef generalštaba USA iz II. svjetskog rata (Bradly) jednom je izjavio: »*Mi imamo odveć ljudi znanosti, a premalo Božjih ljudi. Prigrabili smo tajnu atoma, a zabacili smo Govor na gori. Naše je stoljeće stoljeće orijaša, koji su ovladali atomom, ali smo u moralnom pogledu maloljetna djeca.*«

Čovjek se u ranijim vremenima borio s nerazumnom i neukrotivom prirodom. Danas kao da je problem čovjekove tehničke kozmografije riješen. Međutim, problem tehničkog napretka još ne jamči opći ljudski napredak. U opasnosti je čovjekova kultura. Čovjekov je opstanak uvjetovan čovjekoljubljem. Filantropija, kako reče jedan historičar kulture (Hans Rost), nije neko dekorativno čuvstvo, nego nužan uvjet naše opstojnosti. Ako ne pođe za rukom ukrotiti grabežljivu čivotinju — čovjeka, čovjeku konačno dati humano lice, može se desiti da se nađemo na koncu povijesti kulture i duha i da postanemo tehnički usavršeni troglođiti, koji se poslije porušene površinske kulture na zemlji podzemno jedan od drugoga zaštićuju. I da se na koncu nađu: bez slobode, bez stvaralaštva, bez osobnog odnosa čovjeka prema čovjeku, bez savjesti, bez bogoslužja u duhu i istini.

Još uvijek se traži čovjek, kakva je tražio Diogen na atenskom trgu sa svijećom u ruci. To novo lice koje mi tražimo već se pokazalo; nalazi se u jaslicama Betlehemske špilje. Tu je pravi preokret čovječanstva, novi čovjek, samo novo stvorenje, kakvo je bilo u početku. Preokret je pogled natrag u raj i s obzirom na buduća razdoblja. Tu se nalazi Jedinstveni koji je o sebi mogao kazati: »*Ja sam početak i svršetak, prvi i posljednji*« (Otkr 21,6). On nas uvjerava: Humano lice čovjeka u čovjeku je zagarantirano jedino slikom i prilikom Božjom. Humano u čovjeku je to, što je on sličan Bogu, što je sazdan na sliku onoga »*koji je slika Boga nevidljivoga*« (Kol 1,15), onoga koji se rodio u danima cara Augusta.

»Živimo u vremenu kad se rađa novi čovjek. Težina pitanja, međutim, nije u tom, u kakvom odnosu on stoji prema starom čovjeku, nego u tom u kakvom odnosu on stoji prema vječnom čovjeku, prema onomu što je vječno u čovjeku. Vječnom se ukazuje slika i prilika Božja u čovjeku, što ga čini ličnošću a koja se raskriva u dinamici.« Tako je napiso mislilac Nikolaj Berdjaev (*»Čovjek i stroj«*, u *Čovjek i tehnika*, Zagreb 1944, str. 136).

Rođenje božanskog Djeteta ulijeva nadu da se ne treba plašiti da je svijet prispio k svome svršetku, nego da svijet može nastaviti svoj put. Nova su ramena podmetnuta pod breme naše zemlje na kojoj mi već sustajemo premoreni. *»Dijete nam se rodilo i Sin nam je darovan!«* Taj poklik Izaije proroka vrijedi za svaku kolijevku, posebno za Betlehemske jaslice. Obećano spasenje ne može biti spriječeno, ometano. Dijete se rodilo upravo za to da ispuni davno dana obećanja.

Dijete uvijek znači polaznu točku, novi početak, novo vrelo, novu budućnost. Svako pojedino dijete, pogotovu Bethelemsko Dijete — Isus. Ono je vesela, blaga vijest novoga jutra.

Zbog njega i po njemu naše je vrijeme još uvijek puno mogućnosti. Još traje dan a ne *»noć u kojoj nitko ne može djelovati«* (Iv 9,4). Na ovu blagoslovljenu mogućnost upozorava Pavao kad veli: *»Radite dobra djela dok imate vremena«* (Gal 6,10).

Nemojte dopustiti da nam vrijeme ostane neiskorišteno, da nam se digne mogućnost da dalje gradimo na svojoj vječnosti. Neka bude blagoslovljeno vrijeme, koje postaje građevno kamenje za sretnu vječnost!

Kako lijepo zvuči bilješka koju je zapisao za početak 1950. god. tajnik UN, pok. Dag Hamarskjöld:

»Uskoro pada noć,
a onda što je sva zemna sreća
na pogled obećanja:
Da budete ondje gdje sam ja.«

Kolika svijest za iskorištavanja vremena i posvećivanja vremena! Uprimo često svoj pogled prema Onoj, čije bogomajčinstvo iz ranih stoljeća Crkva ponovno vraća na prvi dan godine. Bl. Dj. Marija je svojim životom pokazala kako treba slušati Božju riječ. Ona je Božju Riječ donijela svijetu. Ona će nam pomoći da upoznamo istinu: Nasljedovati Krista znači svome životu dati smisao i veličinu.

DRUGA NEDJELJA PO BOŽIĆU (Iv 1, 1—10)

ŽIVOT BIJAŠE SVJETLO LJUDIMA

Čovjek bez prestanka istražuje tajne svemira i duboke tajne vlastite naravi. Pero, boja i kompjutor toliko toga iznijeше na vidjelo dana. Rješava se zagonetka za zagonetkom. Ipak posljednja istina ostaje još uvijek sakrivena. Čovjeku niti ne pada na pamet obratni postupak: Da li možda Istina može nas pronaći? Ona se stvarno saopćava čovjeku otkako se spustila na ovaj svijet. Izraelski je narod ispovijedao: *»U početku stvori Bog nebo i zemlju«* (Post 1,1). Prvi su kršćani ispovijedali: *»U početku bijaše Riječ (Logos),* i *Riječ bijaše kod Boga i Riječ bijaše Bog«* (Iv 1,1).

Božja Mudrost o kojoj je govor često u Starome zavjetu isto je što i Riječ (Logos) koja se utjelovila u Isusu iz Nazareta. Ta Božja Riječ govorila nam je o Ocu i o našem spasenju. Upravo je to sadržaj božićnog blagdana.

Ivanov prolog (uvod u evanđelje) je nalik uvertiri nekog glazbenog djela. Sve kruži oko *»Riječi«* (Logos). Slijed misli je: Bog — Život — Svjetlo — Istina — Milost.

Božja Riječ je bila *»u početku«*, dok još nisu bili stvoreni nebo i zemlja. Do ove vjerske istine Ivan je dopro preko Isusa iz Nazareta s kojim je živio, čiju je propovijed slušao, kojega je doživio kao uskrsloga i na nebo uznesena.

Iako u vječnom sjaju i svjetlu Božja se Riječ (Logos) iz ljubavi sagnuo k nama i sljubio se s dnom naše ljudske bijede. I upravo u tom snižavanju zasjala je Božja slava.

Novi život prema Ivanovu evanđelju je spoznaja jedinoga pravog Boga i onoga koga je poslao — Isusa Krista. Ova spoznaja nije puki razumski proces; u biblijskom rječniku to je osobni odnos što ga mi imamo prema Bogu i Isusu Kristu, Božjem poslaniku.

»Novi život« sastoji se u osobnom odnosu prema Kristu i ujedno u osobnom odnosu prema Bogu i bližnjemu. Ljubav prema bližnjemu Ivan postavlja kao zapovijed, dočim ljubav prema Bogu ne. Napomena kako *»novi život«* za nas može postati stvarnošću.

Kamo sreće da tu istinu kršćani tokom povijesti nisu često puta zanemarivali. Jedan mislilac piše: *»Ima stotinu godina što je Francuska — ta predstraža čovječanstva — htjela najaviti novo razdoblje u povijesti, proglasivši prava čovjeka. Istina je, da je kršćanstvo mnogo stoljeća prije toga podijelilo ljudima pravo da mogu postati djecom Božjom* (Iv 1,12). *Ali ova je vrhovna čovjekova povlastica*

bila u socijalnom životu kršćanstva gotovo zaboravljena, i novo francusko proglašenje ne bijaše ništa suvišno« (Vl. Solovjev, ***Rusija i opća Crkva.*** Sarajevo 1922, uvod). Mi nažalost nismo ni danas svjesni zamašaja ove krupne istine. Uzimljemo je kao nešto razumljivo po sebi. Propuste tek prisiljeni priznajemo a oni su odavno imali biti ispravljeni. Tako je *»onima izvana«* dana sablazan. I ispravci su došli s druge strane, od onih koji ne prihvaćaju vjerska načela i stine.

Vjerovati znači da smo mi u deficitu gledom na ljubav. Vjerovati znači otvarati ruke i poklanjati drugome. Vjera je u ljubavi točka u kojoj se zapaža da život može uspjeti samo onda ako je spreman da se dariva.

Smisao života sastoji se u tome da ne živimo za sebe i od sebe nego da imamo otvoreno srce prema Bogu i bližnjima. Na taj način život biva obasjan. Prihvaćajući Krista mi dobivamo moć da postanemo djeca Božja. Tada je u nama svjetlo života. U Božjem svjetlu mi poznamo put kojim treba ići. Doduše, ne poznamo put u pojedinostima sve do kraja, ali uvijek poznamo slijedeći korak. A to nam je dovoljno znati.

Američki pjesnik James Baldwin kaže: *»Pojam Boga je samo tada vrijedan i koristan ako nas on može učiniti većima, slobodnijima, sposobnijima da ljubimo. Ako Bog toga ne može, vrijeme je da ga se mi oslobodimo.«* Gledom na ponudu osmišljenog *»novog života«* možemo riječi okrenuti ovako: *»Vjera u Boga je stoga vrijedna i korisna, jer nas on po 'novom životu' koji nam je ponuđen u Isusu Kristu može učiniti većima, slobodnijima i sposobnijima za ljubav. Budući da Bog to može, vrijeme je, da još intnimnije uz njega prionemo.«*

Prema Ernestu Bloch-u, kršćani su *»ljudi koji se klanjaju Djetetu, rođenu u jaslicama.«* On doduše priznaje da je Isus svojim nastupom bio uvijek na strani onih koji su teško trpjeli zbog odnosa što ih je nametala sila. Priznaje Isusovu blagost, koja je njegovo djelovanje činila uvjerljivim. Međutim, on zamjera kršćanima koji se klanjaju Djetetu u jaslicama, što svoj pogled odveć upiru prema nebu i ne vide ono što je potrebno, bijedno i nevoljno na zemlji. Predbacuje im da su se tokom povijesti premalo trudili oko ostvarenja evanđeoskih zasada. Ogorčen, on savjetuje kršćane neka prestanu gledati uvis, jer to gledanje navodno znači izdaju zemlje. Prema tom ateističkom piscu, čovjek može biti u punom smislu čovječan samo bez Boga.

Kako se Bloch nalazi daleko od uzvišenih istina što ih je prva kršćanska zajednica u svome himnu izrazila o svom Osnivaču, a koji je Ivan još dotjerao i pismeno objavio za sve naraštaje!

Isus je svjetlo istinito koje dolazi odozgo. To svjetlo prosvjetljuje svakoga čovjeka koji dolazi na ovaj svijet. Pravi čovjek može izvirati jedino u jedinstvu s Bogom, biti provjerena njegovom pomoću.

Bečki psihoterapeut Frankl u svojoj knjizi *»Čovjek u potrazi za smislom* (Der Mensch auf der Suche nach Sinn) donosi zanimljiv ulomak iz jednoga pisma: *»Dvadeset i dvije su mi godine. Imam akademski stupanj, imam luksusni auto, uopće sam financijski neovisan. Imam na raspolaganju prigoda za seksualno iživljavanje i prestiž da ne mogu savladati. Pitam se samo ovo: Kakav smisao sve to ima?«*

Nije mali broj ljudi koji trpe zbog toga što im život nije osmišljen. Inače imaju sve što im srce može poželjeti. Ivan evanđelist veli za utjelovljenu Božju Riječ (Logosa): *»Od njegove punine svi mi primismo«* (Iv 1, 16). Kod njega ljudski život nalazi svoju osmišljenost. Bačeno je svjetlo na čovjekovu dušu i konačno određenje. Pružena je ujedno pomoć kako doprijeti do konačnoga cilja. Teilhard de Chardin veli na jednom mjestu: *»Sve ono što se zbiva, vrijedno je udivljenja.«* Oni koji su izloženi velikim kušnjama i patnjama jedva da će shvatiti tu riječ. Shvaćaju je samo oni najhrabriji. To je shvatio dobro npr. Maksimilijan Kolbe, jer je bio duhovno zreo i prisno s Bogom sjedinjen i u najtežim kušnjama logoraškog života.

Raznolikost zbivanja, dobro i zlo, bol i radost, mržnju i ljubav, hindus gleda u divnoj harmoniji koju izražava sveta riječ OM koja sve obuhvaća. Međutim, prema toj raznolikosti hindus se odnosi samo pasivno. Takav duševni stav kršćanin ne smije imati. Iako mu njegova vjera kaže da se sve, pa i ono najneugodnije i najbolnije na svijetu, događa po Božjem neshvatljivom nacrtu, ipak prema boli i stradanju ne smije biti pasivan nego je u svojim mogućnostima nastojati ublažiti.

Spomenuti psihoterapeut donosi iz koncentracionog logora primjer o nekoj mladoj ženi. Ona je uskoro imala umrijeti, piše Frankl. Bila je ipak vedra. Jednom reče: *»Zahvalna sam sudbini što me ovako teško pogodila. U svom sam prijašnjem životu bila razmažena i nisam ozbiljno uzimala svoje duhovne ambicije.«* U svojim posljednjim godinama bila je sasvim produhovljena. »To stablo preda mnom je jedini mi prijatelj u mojoj osamljenosti«, reče pokazujući kroz prozor. Vani je procvao kesten, i s bolesničkog se ležaja mogla vidjeti samo jedna grana s dva cvijeta. *»S tim stablom često razgovaram«*, reče zatim. Nisam shvatio njezine riječi — da možda ne bulazni i nema li halucinacije? Stoga sam je upitao da li joj stablo odgovara

i što. Na to mi je odgovorila: *»Reklo mi je: Ja sam tu, ja sam tu — Život, vječni Život...«* (Viktor E. Frankl, *Zašto se niste ubili?* Zagreb, 1978, str. 68).

Kroz suze i stradanja ova je bolesnica prispjela k Svetlu, Istini i Životu — Isusu Kristu. Osjetila je što znače riječi: *»Od njegove punine svi mi primismo«* (Iv 1, 16). Ta *»punina«* za nju je značila osmišljenje života i izdržljivosti u patnjama.

Što mi držimo o Kristovoj punini?

BOGOJAVLJENJE (Mt 2, 1—12)

NARAŠTAJ KOJI TRAŽI GOSPODINA

Tri ugledna muža spavaju dubokim snom. Znamo ih pod imenom Maga — Mudraca. Oni još neznaju što se dogodilo u Betlehemu. Uto se javlja nebeski glasnik. Stavio je kažiprst na ruku jednog što spava — stari znak upozorenja da netko uzima riječ. Oslovljeni je završio svoj san, već je otvorio oči ali još ne vidi zvijezdu što nad njim sja. No, dano je upozorenje. Kažiprst pokazuje smjer. Treba shvatiti ono što oko već vidi; to je poruka spasenja koja će spasiti čitav svijet.

Reljef je vrlo simboličan. Na njemu je izraženo da svijet koji još vjeruje u magične sile, u kome su Magi — Mudraci imali moć, bio svijet što spava dubokim snom. Taj svijet još ne zna za nove uredbe i vrednovanja što će ih Krist donijeti na svijet. Trenutak dodira je dramatičan. On će izmijeniti povijest. Prvim mogućnicima su oči otvorene. Kipar Giselbertus je ovo buđenje isklesao na jednom kapitelu katedrale St. Lazare u Autun (č. Otēn-u) u Francuskoj g. 1125. Nježnost reljefa upućuje na poruku koja dolazi: Ljubav će biti njezina najvažnija riječ, njezina najvažnija vrednota.

Magi su, prema Herodotu (*Povijest* I, 96, 101) postojali u Medijaca kad su se uselili u Iran. Bili su jedna od šest kasta. Bavili su se tumačenjem snova. U 5. st. pr. Kr. izvršili su za Zoroastra religijsku reformu koja je nadahnjivala Ahmenide. Jedino su njihove žrtve bile valjane. Bavili su se i astronomijom i astrologijom.

Pojava Mudraca — Maga u Jeruzalemu nije bila ništa neobično. Kad je Herod Veliki dovršio Cezareju na moru (g. 10/9, pr. Kr.) došli su u Palestinu glasnici s darovima (Josip Fl., *Starine,* XVI,

136—141). G. 66. pr. Kr. u Rim je došao armenski kralj Tiridat u pratnji sinova triju Parćanskih vladara da se pokloni Neronu. Tom prigodom priređena je svetkovina. Plinije ih zove Magima *(Historia nat.* XXX, 6. 16—17).

Po Matejevu izvještaju Magi — Mudraci dolaze *»s istočnih strana«,* možda iz Mesopotamije, da se poklone novorođenom židovskom kralju. To je zemlja u koje su izraelski prognanici bili ponijeli svoje svete knjige. I nije isključeno da je biser proročanstava iz tih svetih knjiga zasjao mnogo dalje negoli mi možemo zamisliti. Taj je biser zaiskrio — možemo pretpostaviti — i čudnim strancima koji se najednom nađoše u Jeruzalemu.

Ako ćemo vjerovati Svetoniju, Neron se bio preplašio kad je kroz nekoliko noći opazio pojavu komete; pojava komete davala je naslutiti smrt neke ugledne osobe. U strahu Neron je dao poubijati neke ugledne ljude svoga carstva.

Predaja je povezivala Isusovo rođenje s nekom tajanstvenom sjajnom pojavom, a Matej joj je dao točnu formu u skladu sa svojom posebnom teologijom. Matejev izvještaj treba shvatiti više pod teološkim nego pod astronomskim vidom.

Ovih Maga — Mudraca koji nose put Betlehema kraljevske darove: zlato, tamjan i smirnu, Crkva se stoljećima sjećala, počev tamo od slikarija u tamnim katakombama, pa preko sarkofaga do dječaka koji ih oponašaju s kraljevskim krunama na glavi.

Ovim vrlim muževima koji su se odazvali Božjem pozivu mogli bismo dati naslov *»naraštaj koji traži Gospodina«* (Ps 23, 6). I zaista, sveti su Mudraci tražili Gospodina svim svojim bićem. Bili su nalik gorskom potočiću što neodoljivom snagom teče prema beskrajnom moru. Krenuše na put i zaustaviše se na mjestu kamo ih je tjerao nutarnji glas. I primili su blagoslov od Gospodina (Ps 23, 5).

Ima nažalost ljudi kojima ne dolikuje natpis *»naraštaj koji traži Gospodina«* nego natpis *»naraštaj bjegunaca pred licem Gospodnjim«.*

U drami *»Noćni azil«* od Maksima Gorkog slušamo napeto pitanje: *Da li postoji Bog?* Kad najednom u drami iskrsne pitanje: *»Tata, ima li Bog?«,* gledaoci s najvećom napetošću zatvaraju svoje oči i skoro bez daha iščekuju kakav će odgovor uslijediti.

Ima li Bog? — pitanje je koje čovjek ni u koje vrijeme nije mogao mimoići.

Ima ljudi koji zatvaraju oči i ne promatraju divna djela Božja. Ako se u njihovoj nutrini oglasi glas savjesti, oni ga nastoje pošto-

-poto nadglasati nečim drugim. Čemu da ih taj glas uznemiruje. Ovo su besvjesni svjedoci koliko Božja milost može čekati na slobodni čovjekov odgovor.

Ima ljudi koji traže Boga na svoj vlastiti način, a ne na način što ga je on sam pokazao svojom objavom. Zbog pogrešne orijentacije oni ne stižu do cilja.

Ima i takvih koji traže Boga onako kako je Herod tražio Betlehemsko Dijete. Bog je za njih suparnik kojega treba maknuti, pa i uz cijenu nevine krvi.

Ima i onih koji s Julijanom Huxleyjem vele: »*Hipoteza o Bogu ne da se danas više braniti. Ona je izgubila vrijednost da baca svjetlost. Ona intelektualno i etički tišti naše mišljenje. Ona više ne odgovara niti nas tješi; nje se osloboditi znači duboki osjećaj olakšanja... Kad jednom s uzdahom olakšanja odbacimo prastari namještaj iz spremnice ideja, moramo staviti nešto novo na njegovo mjesto.*«

Neki, valja priznati, moraju položiti težak ispit vjere. Druge opet smeta karikatura vjere. Treći opet ne drže u ravnoteži pojedine istine vjere; Boga gledaju isključivo kao strogog suca koji strogo kažnjava svaki prijestup. Tada im se najednom smuči, predaju se sumnjama iz kojih ne nalaze izlaza. Tko se, međutim, u trenucima sumnje održi na površini, doživjet će preobrazbu, svjetlo milosti će zasjati u njegovu srcu.

»*Lice tvoje ja tražim*« molio je Psalmist (Ps 26, 4). To lice tražili su i sveti Mudraci. Oni su bili ljudi duboke vjere. Jedan je duhovni pisac o njima rekao: »*Poslije Abrahama i Petra nije se pojavila takva vjera na svijetu*« (F. W. Faber).

Novorođenom Mesiji oni su prinijeli: zlato, tamjan i smirnu. Za uzvrat primiše novo prosvjetljenje. U jednom jedinom posjetu oni su izučili čitavo Evanđelje i vratili se natrag kao savršeni teolozi i potpuni apostoli. Oni će kasnije propovijedati o Mesiji i o njegovoj djevičanskoj Majci. Svoju vjeroispovijest oni će svjedočiti riječju i djelom. Za nju će podnijeti i smrt.

»*Vi kraljevski Mudraci, mi vas danas možda bolje razumijemo. Vi ste nezaboravni uzori vjernosti, koja ljudima dobre volje poslije dugog putovanja daje jamstvo da će naći put prema Kristu...*

Nekoć je vjera bila lagana. U kršćanskom svijetu bilo je upravo teško ne biti kršćanin. No svijet je postao sasvim drukčiji. Prije smo udisali vjeru sa zrakom koji nas je okruživao. Danas je naprotiv religija mnogo jače položena u našu slobodnu odluku. Put je prema njoj mnogo duži, toliko dug kao i put Mudraca. Srca puna čežnje otkrivaju te, moj Bože. Drugi te slute ili te niječu«

Tako se izražava Marcel Legaud (*Prières d'un croyant.* Paris 1947, 13/17).

Jest, danas je pitanje vjere predmet naše osobne odluke. Ne može umjesto nas vjerovati netko drugi, pa bio nam ma kako blizak. To je naša osobna stvar. Vjera je bila osobna stvar i kreposnih Mudraca. Oni su išli za zvijezdom i nisu imali počinka dok nisu našli novorođenoga Kralja te mu se poklonili.

Nemojmo biti bjegunci pred licem Božjim. Nama je mjesto među onika koji traže, nalaze i ponovno dalje istražuju Gospodina.

NEDJELJA PO BOGOJAVLJENJU: KRŠTENJE GOSPODINOVO
(Mk 1, 7—11)

DAO SE KRSTITI DA POSVETI KRŠTENJE

»*Ivan je bio dobar čovjek. Preporučivao je Židovima da se vježbaju u kreposti, poticao ih je da budu pravedni među sobom a pobožni prema Bogu. Savjetovao im je da dolaze u skupinama i od njega se dadu krstiti. Ova kupelj, govrio je, privući će na vas božansku milost, ako je primite, ne za oproštenje nekih (pojedinačnih) pogrešaka nego za čistoću tijela, poslije negoli ste svoju dušu pročistili djelima pravednosti. Gomile su se naroda slijegale k njemu i bile očarane žarom njegove riječi. Herod se preplašio. Bojao se da silan utjecaj što ga je uživao ovaj čovjek ne gurne na to da izazove pobunu. Prije negoli stvari odu predaleko i kasnije se zbog toga bude kajao, on se odlučio da predusretne svaki neugodni događaj dokopavši se njegove osobe. U tom nepovjerenju dao ga je dovesti u tvrđavu Maheront... I tu ga je dao smaknuti.*« Tako za Ivana Krstitelja svjedoči Josip Flavije (*Antiquitates judaice*, XVIII, 5, 2). Sedam godina kasnije Herod se zaratio sa svojim tastom, ali je njegova vojska bila potučena. Narod je to shvatio kao kaznu Božju za Herodov zločin.

Iako je Isus bio sama svetost, on k Ivanu dolazi na Jordan. Iako nije imao grijeha, koji bi trebalo da prizna pred Ivanom i od njega bude očišćen, Isus se ipak podložio obredu krštenja i tako potvrdio ono što će kasnije kazati: »*Treba da izvršim svu pravdu*« (Mt 3, 15).

Čin Isusove poniznosti dobio je svoje priznanje i svoju nagradu od nebeskog Oca. Upravo prije negoli će Isus početi svoje javno dje-

lovanje, nebeski Otac kao da svečano posvećuje poslanje svoga Sina. Sin Božji ima da izvrši veličanstveni nacrt otkupljenja ljudskog roda i stoga razloga on je predmet posebne ljubavi i naklonosti Očeve. Glas je s neba zaorio: *»Ti si moj ljubljeni Sin, koji si mi omilio«* (Mk 1, 9—10). Ljubljeni Sin i jedini Sin jest isto. *»Jedinorođenac«*, kako čitamo kod evanđelista Ivana (Iv, 1, 18; 3, 16.18). U hebrejskom Jahid znači i jedno i drugo. U Isusu Otac ima predmet jedinstvene ljubavi, jer je jedinstveno i Isusovo sinovstvo.

Isus je primio svoju mesijansku službu već onda kad je bio začet u krilu najsvetije među ženama, Bl. Dj. Marije. Već otada on je svjestan svoga dostojanstva· tj. da je on Sin Božji. Njegova ljudska narav, sjedinjena s božanskom, bila je već tada posvećena i postala neokaljanim hramom Duha Svetoga.

Ako Duh Božji silazi nad Isusa prigodom njegova krštenja, onda to ima svoje posebno značenje. Duh Sveti poklanja duši ne samo posvetnu milost nego joj on također poklanja i posebna prosvijetljenja i nadahnuća. Isusova je duša mogla primiti ova nadahnuća i prosvijetljenja. Silaskom Duha Svetoga Isus je primio poticaj da može započeti svoje javno djelovanje, dok Otac sa svoje strane jamči svoju trajnu pomoć. Tako se ispuniše i riječi Izaije proroka: *»Evo sluge mojega koga podupirem, mog izabranika, miljenika duše moje. Na njega sam svoga Duha izlio da donese pravo bogoslužje narodima«* (Iz 42, 1 — prijevod K. Eligera).

Isusovo krštenje ima usku vezu sa svakim kršćanskim krštenjem. Isusovo krštenje i bogojavljenje na Jordanu naviješta kršćansko krštenje. *»Dajući se krstiti Isus je posvetio krštenje«*, veli sv. Ćiril Jeruzalemski. Po općoj nauci sv. Otaca *»vode krštenja ne bi imale moć da brišu grijehe vjernika, da nisu bile posvećene dodirom tijela Gospodinova«*, kaže sv. Hromacije.

Golub je slika nevinosti, jednostavnosti, ljupkosti, mudrosti, mira i ljubavi. Ovdje možemo pomisliti na simboliku ljubavi. Duh Sveti je uzeo lik goluba da slikovito označi izmjeničnu ljubav između nebeskog Oca i njegova jedinca Sina, iz kojih on kao jednog vrela proistječe. I kao što je na početku stvaranja Duh Božji lebdio nad vodama, da iz njih proključa život, tako je Duh Sveti sišao na vode Jordana da njegovim vodama, na dodir Isusova presvetog tijela, udijeli snagu preporađanja na nadnaravni život.

Pred nama pucaju široki horizonti. Vidimo kako je bogojavljenje na Jordanu prva vidljiva karika dugog niza, za kojom će slijediti mnoga čudesna djela i riječi. Ovom događaju sam će Isus dati šire značenje kad bude apostolima poslije uskrsnuća dao nalog: *»Idite i učinite sve narode mojim učenicima, krsteći ih u Ime Oca, i Sina i Duha Svetoga«* (Mt 28, 19). U jednom događaju imamo tri činjenice: svečano proglašenje Isusova javnog djelovanja, vidljivo očitovanje Presv. Trojstva i veličanstveni navještaj kršćanskog krštenja.

Sakramentom krštenja svaki je od nas primio posvetnu milost i darove Duha Svetoga. Toga je časa svaki od nas postao i poseban predmet ljubavi nebeskog Oca. Ali ne smijemo zaboraviti da je tog istog časa svaki od nas primio i obveze, što ih mora izvršiti u svome životu. Blagdan Isusova krštenja pruža nam prigodu da se sjetimo velikog dara koji nam je pao u dio i ujedno obaveza koje smo tog časa na sebe primili.

Etiopska Crkva u Africi slavi svake godine spomendan Krštenja kao jedan od najvećih blagdana. To je blagdan Tirikat, u kome je u svoje vrijeme učestvovao sam etiopski car s dvorskom svitom. Odrasli muškarci i žene su bili oškropljeni blagoslovljenom vodom i u najvećoj radosti od vrhovnog svećenika primali blagoslov.

Živimo u vremenu reklama. Artikla bez etikete reklama neće preporučiti; kad se kupuje, valja znati što je što. I čovjek je etiketiran. I mi smo kao vjernici obilježeni, označeni. Nosimo žig, znak da nekome pripadamo i služimo. Znak krštenja dodjeljuje nas Kristu i njegovoj zajednici.

Apostol Ivan opominje: *»Drži što imaš! I ne daj da itko otme vijenca tvojega«* (Otkr 3, 11). Na drugom mjestu isti apostol napominje kako je lažni prorok *»činio znakove i njima zaveo one koji su primili žig Zvijeri i klanjali se njezinu kipu«* (Otkr 19, 20). Čovjek kroz život ne može proći bez ikakva žiga; stavljen je pred izbor.

Mi smo učinili izbor. Samo treba da cijenimo primljeni dar i da u djelo provedemo prihvaćene obveze. Sv. Leon Veliki opominje: *»Upoznaj kršćanine, svoje dostojanstvo!«* Mislio je na dragocjeni dar Božjega plemstva što je vjernicima pao u dio.

U 3. st. krštenici su govorili prigodom krštenja: *»Posvećujem se tebi, Kriste, nestvorena svjetlosti.«* Oni su prešli iz tame poganstva, s njom zauvijek prekinuli i Krista izabrali za svoga gospodara i vođu. I nisu više očijukali s tamom. Nemojmo očijukati ni mi. Kristovo svjetlo neka nas vodi do vječne, nestvorene svjetlosti u nebu.

KORIZMENO I USKRSNO VRIJEME

I PUSTINJA GOVORI

U SAD sjedi svako dijete do kraja svoga školovanja prosječno 15.000 sati pred televizijom, a samo 11.000 sati u školi. Rothenberg, američki psihijatar i istračivač ponašanja istražio je da dijete za vrijeme ovih sati na televiziji promatra 18.000 ubojstava i drugih nasilja.

Dijete je na taj način istrgnuto iz svoje životne situacije i prebačeno u drugu životnu situaciju prema kojoj se naravno i prilagođava. Toplinu obiteljskog doma malo osjeća. Misao i osjećaj su usmjereni drugamo. Pretijesno mu je u obiteljskom krugu pa dijete traži sve više da živi izvan toga kruga. Voli TV i s nje ne bi nikada otišlo.

Život je međutim sasvim drukčiji. Ma što mi mislili o obiteljskom domu, tu je korijen, početak rasta i odgoja. Treba da bude postupan prijelaz iz toga kruga u šire krugove što ih sobom donosi život. I vrlo je važno usmjerenje koje se tu dobiva za najranijih godina. Okrilje i tišina obiteljskog doma puni su nadahnuća za kasniji život. Premlada biljka, nasilno istrgnuta iz svog perivoja neće se lako snalaziti.

Može netko primijetiti: Zar osama obiteljskog doma u sebi može kriti nadahnuće? Zar je pustinja kadra dati neku pouku? Uzmimo u ruke Bibliju. Biblijska povijest pokazuje kako je židovski narod osjetio Božju blizinu i pomoć upravo u pustinji. Pa i čudo umnoženja kruhova zbilo se u pustinji. U pustinji je Ivan Krstitelj držao svoje propovijedi. Pustinja je mjesto gdje se čovjek susreće sučelice sa svojim Bogom. Isus je u više navrata potražio pustinjske predjele da se usrdnije pomoli nebeskom Ocu. Jest, ali to se odigravalo u davnim vremenima, može se odgovoriti. Ali da li je danas tako?

Kakvu moć ima pustinja, vidimo iz knjige *Pisma iz pustinje*, koju je napisao Carlo Caretto (Sarajevo 1973, str. 24): *»Veliko bogatstvo saharskog novicijata je, bez sumnje, samoća i radost samoće, tišina. Tišina, ona prava, koja prolazi svuda, koja prožima čitavo biće, koja govori duši čudesnom i novom snagom a koju sigurno ne poznaje rastreseni čovjek...«* Magister bi njega i novake slao u pustinju nekoliko dana da nauče proživljavati te tišine. Dao bi im košaricu kruha, pokoju datulju, vode, Bibliju. Dan hoda: Špilja. Svećenik bi im došao odslužiati sv. Misu. Ostavio bi im Euharistiju na kamenom oltaru za sedam dana. Pitamo li čemu sve to, Caretto od-

govara: U pustinji ćemo biti podvrgnuti ispitu ljubavi. Tek u sabranosti čovjek vidi da li je pravilan njegov odnos prema braći, posebno prema Stvoritelju. On je bio u početku počinio jedan propust: Nije dao bratu arapinu deku kad ga je zamolio. I taj mu je čin savjest stalno predbacivala: Daj deku svome bratu. To je ispit ljubavi prema braći.

Zatim, kakav je moj odnos prema Bogu? Ako je Crkva živi hram Božji, onda taj hram mora počivati na mnogo stupova, velikih i malih, a pod svakim stupom ramena jednog kršćanina. *»I moja ramena, mislio sam, drže jedan takav, makar i maleni stup Crkve.«* Zgradu drže naša ramena (Ondje, 26).

Pustinja po sebi zahtijeva šutnju i tišinu, dok mi naprotiv volimo vrevu i masu gdje gubimo svoju osobnost. Nije pri tome isključena mogućnost da čovjek spadne na zadnje grane, da vrši kult samoprezira. To je nešto još gore. Kad mu je teško snositi odgovornost za vlastiti čin, čovjek bi se htio izgubiti u sivilu mase. Plaši se da nešto u njemu ne progovori. A pustinja, tj. samoća upravo glasno govori.

Zanimljivo je da u hebrejskom riječ pustinja (midbar) dolazi od korijena *»dabar«* — govoriti. Jest, pustinja govori, i to govori jezikom koji je sasvim drukčiji od običnog našeg jezika. Ona nas baca u svjesno stanje u kojem treba da se odlučimo.

R. Tagore veli na jednom mjestu: *»Tebe se uhvatio prah mrtvih riječi; operi svoju dušu u šutnji.«* Krasnih li riječi jednog indijskog pjesnika i nekršćanskog mislioca! Albert Camus veli: *»U buci u kojoj mi živimo, ne može biti ljubavi.«* Drugim riječima, i ovaj nekršćanski mislilac preporuča šutnju. Zato se jadan pisac tuži: *»Zar nema nitko odvažnosti da bude samotnik? Uvijek su iz izdržane samoće izlazili pomagači, pokazatelji puta, vođe, junački likovi.«*

»Kod Isusa vidimo 30 godina šutnje, tri godine govorenja poslije 40 dana u pustinji, tri dana Muke! A mi bismo htjeli često 30 godina govorenja i djelovanja, a tri godine polusamoće« (Jacques Loew).

Dok je Isus tako radio, nije kazao: *»Dosta mi je toga naroda. Stoga: Doviđenja!«* On je tu nalik Crkvi koja stoji u ovome svijetu a opet nije od ovoga svijeta. Ona se solidarizira s ovim svijetom a opet je samotnička. To je život kontemplacije, to je naš vlastiti život molitve, samoće, bez koje nema solidarnosti! To je pustinja u koju svi mi moramo ići.

Svijetu zarobljenu od jurnjave i strastvenosti potrebno je mjesto tišine, jer se u tišini poklanja sloboda. Tu se razuzlavaju gordijski čvorovi, čvorovi srca. Albert Peyriguere, pustinjak među Berberima veli: *»Daleko od zamamljujućeg poslovanja u nas ulazi tišina; kad zašuti buka svijeta, dovoljno je samo otvoriti uho, da nam Bog počne govoriit a bez bojazni da će i najmanja stvar nadglasati njegov glas.«*

Ali se može primijetiti: Ako je pustinja tako svečana i privlačiva, zašto je tamo pošao Isus vođen u Duhu da ga kuša đavao? Jest, u pustinji padaju odluke za nebo ili za zemlju, za vrlinu ili za porok, za sotonu koji se bori protiv Boga ili za čestito društvo nebeskih duhova koji služe Bogu, koji nam daju dobra nadahnuća te nam pomažu na putu spasenja. U pustinji pada odluka: Za Boga ili za sotonu, za nebo ili za pakao. I Boga i sotonu zaklanja buka i vreva te često puta ne znamo kome to mi zapravo služimo.

Korizmeno je vrijeme prikladno da učinimo ispit ljubavi. Treba da se ispitamo kakvo je naše srce prema bližnjemu: Da li je ono otvoreno i darežljivo ili je naprotiv zatvoreno i tvrdo. Ne radi se uvijek o materijalnim potrebama; često je od preče potrebe utažiti glad za plemenitošću, razumijevanjem, sućuti i slično. Dijapason potreba je raznolik a i mogućnost je pomaganja raznolika. Mi bismo morali biti žice kroz koje će prostrujiti struja Božje ljubavi prema njegovim stvorovima. A ta je ljubav sveobuhvatna i ne isključuje nikoga.

Uzmimo svjetiljku vjere pa prođimo ulicama svoga Jeruzalema, posvijetlimo u sve uglove i zakutke te odstranimo ono što se ne dopada očima Gospodnjim. I to je itekako važan ispit ljubavi. Treba se pokajati, sići s krive staze kojom smo možda uslijed strasti ili zavedeni bili udarili. Odluka će ponekad biti teška, ali odluka za kreposTan život uvijek se isplaćuje. Neki se mislilac ovako izrazio: *»Sjetimo se da je bratstvo možda tek jedan oblik poštovanja a da poštovanje ne postoji bez odstojanja, što ovdje znači da svako ljudsko biće mora raspolagati jednim unutarnjim prostorom bez kojega će neminovno zakržljati poput biljke, poput stabla«* (G. Marcel).

Mi ne smijemo biti zakržljale biljke ili zakržljala stabla. Kad smo se već jednom odlučili za Krista i za njegovu strmenitu stazu, nastojmo na njoj ustrajati. I nemojmo posustati. Odložimo sve ono što nam može smetati na toj stazi: ona vodi preko Kristova križa k proslavi. Na to nas upozorava i antifona što je moli Crkva: *»Ovo su dani obraćenja: oslobodimo se grijeha i spasimo duše svoje.«*

POUKA PREOBRAŽENJA

Bijela boja ima u sebi nešto privlačno. Kod prve pričesti ili kod vjenčanja ona posebno upada u oči. I Sv. pismo rado spominje bijelu boju. Biskupu u Sardu veli Gospodin: »*Imaš nekoliko osoba u Sardu koje nisu onečistile svojih haljina. One će me pratiti u bijelim haljinama, jer su dostojne. Pobjednik će na taj način biti obučen u bijelu haljinu; njegova imena sigurno neću izbrisati iz knjige života*« (Otkr 3, 3—5). I kod Preobraženja na visokom brdu Isusove haljine »*postadoše sjajnobijele kako ih ne može obijeliti nijedan bjelilac na zemlji*« (Mk 9,3).

Isus je sam sebe nazvao »*svjetlom svijeta*« (Iv 8, 12). Njega uspoređuju sa suncem. Njegova blještava bjelina je simbol nebeske slave, božanskog sjaja što ga ljudske oči ne mogu vidjeti.

Isus je svojim preobraženjem svojim učenicima, a i nama, htio dočarati nešto iz drugog svijeta. On je iz tog višeg svijeta došao u ovu suznu dolinu. Kad bude izvršio svoj životni zadatak, on će se u taj viši svijet ponovno vratiti.

Kod Isusova preobraženja Stari i Novi zavjet najuže su povezani. Razgovaraju predstavnici jednog i drugog Zavjeta. Zakon predstavlja Mojsije a proroke Ilija. Mojsije je primao upute od Gospodina da ih saopći narodu; one će mu pomoći na proputovanju u Obećanu zemlju. Proroci su tokom stoljeća bdjeli da li se te upute u život zaista provode. Korili su i ispravljali kraljeve, svećenike i narod. Posebno su se okomili na lažne proroke, koji su davali lažne upute i savjete kad se narod ogriješio o Zakon.

Mojsije je doživio svoje breobraženje na brdu Sinaju razgovarajući s Gospodinom. Kristovo preobraženje ima više značenja. Veliki vođa Izraela — Mojsije — i veliki prorok i borac za Božju stvar — Ilija — razgovarali su s Isusom. Oni su posvjedočili da je on zaista Mesija, Pomazanik Božji. Još više: Isus je Sin Božji koji će jednom doći na oblacima nebeskim.

Začuđuje Isusova zabrana učenicima dok su silazili s brda: »*Naloži im da nikome ne pripovijedaju o onom što su vidjeli dok Sin čovječji ne uskrsne od mrtvih*« (Mk 9,9). Isus je to učinio stoga što nije htio da bude ometen nacrt što mu je povjeren. A taj je nacrt u sebi uključivao njegovu muku i smrt. Tek kad njegova muka i smrt budu okrunjene slavnim uskrsnućem, učenici će javno i glasno naviještati tko je njihov Učitelj, što je on izveo svojim podvigom i što on traži od svojih sljedbenika.

Isusovi učenici ili sljedbenici nisu smjeli zaboraviti na njegove riječi, još manje su smjeli zaboraviti njegovu osobu. Kako riječi tako i njegovu osobu oni će trajno držati na pameti.

Stoljećima udaljeni od Isusovih učenika mi današnji vjernici moramo također trajno držati na pameti Isusove riječi, još više njegovu osobu.

Mi naime vjerujemo ne samo u nešto, u neke istine, postavke, dogme; mi vjerujemo također u nekoga, tj. vjerujemo u Isusa Krista. Istina, povjeravati nekoj osobi koja je živjela prije dvije tisuće godina nije lako. Ono što je za nas posebno važno nije to da je Isus Krist doista živio; od toga je kud i kamo važnije da je on postao povijesna ličnost, utkana u našu ljudsku povijest. Za druge velikane možemo dokazati da su postojali pisanim dokumentima ili kamenim spomenicima. Oni su umrli ali uvijek ostaju u sjećanju potomaka. To su veliki umjetnici, istraživači, sveci, čak veliki političari. Nešto je od njih ušlo u naš život; svojim radom oni su obogatili naš život.

Krist je »*povijesna*« ličnost, jer on uvijek živi. Ali on ne živi kao ostali velikani. On naime ne živi samo po svome djelu; u tom bi slučaju on bio samo velik čovjek, doduše veći od drugih, ali ipak samo čovjek. On bi sada bio mrtav, dok bi živjela samo uspomena na njegovu riječ i na njegovo djelo. Isus je međutim uskrsnuo od mrtvih, i upravo time on živi sada još više i još dublje negoli je živio ranije.

Možda će netko primijetiti: Pa to su samo priče, naklapanja!... Ne, nisu to priče nego povijesna stvarnost. Isus Krist živi i djeluje u svojoj Crkvi, svome tajanstvenom tijelu. Što Crkva još i danas postoji, nije lako dokazati naravnim razlozima. Ne mislimo tu u prvom redu na juriše što su ih na nju učinili tokom povijesti njezini neprijatelji. Ne, najveća je pogibao za Crkvu otpad njezinih članova, mlitavost, osrednjost. Crkva je ipak preživjela i vanjske napade i unutarnje nevjernosti. Nju Krist nije nikada napustio.

Duh Kristov se ispoljava i izvan Crkve. Sloboda, bratstvo i jedinstvo bili su Kristu posebno na srcu. Krist je propovijedao slobodu od svake prisile. Rekao je da su svi ljudi jednaki pred njegovim Ocem. Upozorio je da su ti ljudi jedni drugima braća.

I danas, svatko tko je dobre volje, ostaje opčaran privlačnošću koja izbija iz Kristove osobe; osjeća se privučen u njegovu blizinu, ma gdje se on nalazio.

Mi u takvoga Krista vjerujemo. Mi vjerujemo u njegovu osobu, vjerujemo u njegovu riječ i u djelo što ga je izveo. I poslije svoje smrti on na nov način živi i na nov način djeluje. Stoga je za vjernike, te hodočasnike k Apsolutnome, neumjestan savjet što im ga

pružaju »*da naime od prijatelja Božjih postanu prijatelji ljudi, od vjernika mislioci, od molitelja radnici, od kandidata zagrobnog života studenti novoga života*« (L. Feurbach, *Das Wesen des Christentums*, konac).

Neumjestan je i onaj drugi paradoksalni savjet, što ga pruža jedan mislilac:

— *Ti se nećeš više nikada moliti, nikada se klanjati, nikada više počivati u beskrajnom pouzdanju.*

— *Ti se odričeš toga da stojiš pred zadnjom mudrosti, pred zadnjom dobrotom, pred zadnjom moći...*

— *Ti više nemaš trajnog stražara... Za tebe nema više nagraditelja, ispravljača zadnje ruke.*

— *Nema više smisla u onom što se događa, nema ljubavi u onom što će ti se desiti.*

— *Tvom srcu nije više otvoren počinak da ga nađeš i da ga više ne tražiš...*

— *Čovječe odreke, da li ćeš se svega odreći? Tko će ti za to dati snagu? Te snage nitko još imao nije!...*
(F. Nietzsche, *Fröhliche Wissenschaft*, 285).

U Isusu Kristu, utjelovljenom Sinu Božjemu, nama se ukazala zadnja mudrost, dobrota i zadnji smisao svega što nam se događa. U njemu nalazimo sigurno okrilje u nedaćama života koje nas zadese. Vjera nije osiguranje protiv tjeskobe, ona proširuje horizont nade. Pouzdanje u Boga uvijek uključuje i odvažnost da se izjadamo pred Bogom u svakoj nevolji. Jobova knjiga u tome ostaje klasičan primjer. Sam Isus »*u vrijeme svoga zemaljskog života prikazivao je prošnje i ponizne molitve onomu, koji ga je mogao izbaviti od smrti i bio je uslišan zbog svoje smjernosti*« (Hebr 5, 7).

Na brdu Preobraženja čuo se glas iz oblaka: »*Ovo je Sin moj — — Ljubljeni! Njega slušajte!*« (Mk 9, 7). Put i život Ljubljenoga, Sina Božjega, mora postati smjernicom našeg moralnog vladanja. Sve da na tom putu budemo morali prolaziti i dolinom smrtne sjene, ne smijemo posustati, nego odvažno kročimo naprijed. Sve da se dignu protiv nas razne protivnosti, ne smijemo se pokoriti.

Preko Maslinskog brda i preko Kalvarije vodi put k vječnom preobraženju.

TREĆA KORIZMENA NEDJELJA (Iv 2, 13—25)

HRAM BOŽJI

Hram je mjesto posebne Božje prisutnosti, i to kako kod poganskih naroda, tako i kod izabranog naroda. U hramu se očituje Božja prisutnost koju su Izraelci nazivali »*Slava*«. Ako je kovčeg zavjetni pao u ropstvo, bio je to znak da se od Izraela udaljila Slava Gospodnja (Kabod Jahve). Kad je kovčeg opet bio povraćen, s njim bi se povratila i Slava.

Godine 586. pr. Kr. opustošen je Jeruzalem i njegov hram. Prorok Ezekiel to opisuje dirljivim riječima: »*Slava se Gospodnja vinu iz grada i zaustavi na gori istočno od grada*« (Ez 11, 23). Slava se samo za čas zaustavila na Maslinskom brdu. Upravo na onome mjestu s kojega je Isus prorekao opustošenje ponovno sagrađenog jeruzalemskog hrama: »*Gle, vaša kuća (hram?) ostat će vam pusta. Kažem vam, više me nećete vidjeti*« (Mt 23, 37—39).

Sa Salamonovim hramom, a poslije ropstva s ponovno sagrađenim hramom, bila je najuže povezana povijest izraelskog naroda. Neprijatelji su nastojali to svetište porušiti, dok su ga vjerni Izraelci junački branili. To zorno pokazuje borba Makabejaca za vjersku i nacionalnu slobodu. Nekih dvadeset godina prije Kristova rođenja Herod je počeo dograđivati i dotjerivati hram, a taj se rad nastavljao otprilike osamdeset godina. Dotjerivanje i uljepšavanje hrama trajalo je 46 godina, do ove zgode o kojoj govori Ivan evanđelist.

Hram je bio građen od tesanog kamena duga pet i više metara. U predvorjima se skupljao narod; Židovi su bili odvojeni od pogana, kod Židova opet muškarci odvojeni od žena. U predvorju je stajao visoki žrtvenik. Hramska je zgrada u sebi krila oltar za miomirisni tamjan, zlatni stol s 12 prinesenih kruhova i zlatni sedmerokraki svijećnjak. U svetištu nad svetištima, koje je imalo oblik kubusa, nalazio se kovčeg zavjetni, u koje je veliki svećenik ulazio samo jedanput godišnje. Za vrijeme blagdana narod je slušao srebrene trublje svećenika i zborove Levita, dok je krv žrtvenih životinja tekla potokom. Sve je probuđivalo nacionalni ponos i vjersku svijest Izraelaca.

Kad je Isus pošao na blagdan Pashe u hram, našao je u predvorju trgovce gdje prodaju žrtvene životinje: ovce, volove i golubove. Tu se uz to mijenjao grčki, rimski, siriski i egipatski novac u židovski, jer su Židovi samo židovskim novcem plaćali hramski porez. Isus je bio okružen zaglušnom bukom životinja, prodavača i mjenjača novca. Nije to više mogao podnijeti; uze nekoliko užeta, isplete

bič i poče izgoniti prodavače iz hrama. Mjenjačima novca isprevrta stolove. A kad je došao do krletki s golubovima, reče gnjevno: »*Nosite to odavle, i ne činite od kuće Oca mojega prodavaonicu*« (Iv 2, 16).

Prodavači se prestrašiše, ne toliko samog biča, koliko dostojanstva koje je izbijalo iz Isusove osobe. Čudili su se s kojom slobodom Isus tak postupa. Posebno su ih upekle riječi »*kuća Oca mojega*«. Pitali su se u sebi: S kojim pravom on može tako nastupati? Tko ga je u tom ovlastiao? Naprotiv, učenici su na Isusa primijenili Psalmistovo proroštvo: »*Revnost za domom Gospodnjim izjeda me*« (Ps 69/68, 10).

Izgon trgovaca iz hrama Ivan stavlja na početak Isusova javnog djelovanja, dočim ga ostali evanđelisti stavljaju na kraj Isusova života. Možda je pravilno rješenje toga pitanja, ako stavimo izgon na početak — kako to čini Ivan — dok raspravu sa Židovima prebacimo na konac Isusova života, kad je on svečano ulazio u Jeruzalem. Židovi su kod suđenja naveli Isusove riječi o porušenju hrama. To im je bilo svježe u sjećanju. A i ciljanje na Isusovu smrt prikladnije pada u ovo vrijeme.

Kad su Židovi zatražili znak po kojem će oni prepoznati da je on Božji poslanik, odgovorio je: »*Razorite ovaj hram, i ja ću ga podignuti za tri dana*« (Iv 2, 19). Dok je Isus to govorio — tako tumači sam Ivan — mislio je na hram vlastitog tijela. Isusovo je tijelo kudikamo više nego jeruzalemski hram mjesto Božje prisutnosti. To je na koncu samo drugi izraz za istinu da je u njemu »*Riječ*« tijelom postala. Židovi će porušiti taj hram, ali upravo to rušenje izazvat će rušenje kamenog hrama, nacionalnog ponosa svakog Izraelca. Ivan evanđelist će još poživjeti i gledat će unatrag katastrofu što se srušila na Jeruzalem i na njegov hram.

Ivanov izvještaj krije u sebi duboku pouku. S Isusom prestaje hramsko bogoslužje, i to stoga što su oblici tadašnjeg bogoslužja bili Boga nedostojni. Jeruzalemski hram će biti porušen, jer su Židovi privremeno porušili hram Isusova tijela. To je znak, što će ga Isus pružiti Židovima.

Kakva li opreka: kameni hram i Hram Isusova tijela! Kad bude uspoređivao žrtvu Isusa, velikog svećenika Novog zavjeta, s jeruzalemskim kamenim hramom i njegovim žrtvama, pisac će poslanice Hebrejima na Isusa primijeniti riječi: »*Gle, žrtava i prinosa nisi htio, ali si mi pripravio tijelo... Evo, dolazim, vršiti tvoju volju, Bože*« (Hebr 10, 5—7). Svojom žrtvom Isus se savršeno i dragovoljno uklopio u svetu povijest i označio veliki preokret. On je vrlo dobro

znao što ga sve čeka, ali je on dragovoljno prihvatio žrtvu za otkup čovječanstva. Bio je žrtva u zamjenu za sve druge žrtve.

Dok je govorio o hramu svoga tijela, možda je Isus nekim gestom pokazao na samoga sebe. Slušatelji su se kasnije sjetili da je time htio nešto izraziti. Židovi su ga na temelju tih riječi optužili, a na temelju istih riječi učenici će povjerovati u njegovo uskrsnuće (Iv 2, 22).

Smrću je bio porušen hram Isusova tijela, no taj je hram uskrsnućem bio ponovno podignut. I za razliku od jeruzalemskog hrama, koji je bio određen samo za Židove, ponovno podignuti hram Isusova tijela bio je otvoren za sve ljude dobre volje.

Slično kao što je Isusovo tijelo bilo hram, tijelo je svakoga vjernika također hram Božji. Na to je upozorio već apostol Pavao vjernike lučkoga grada Korinta: »*Zar ne znate da ste vi hram Božji i da Duh Božji stanuje u vama? Tko poruši hram Božji, toga će porušiti Bog. Hram je Božji svet, a to ste vi*« (1 Kor 3, 16—17). Tako Pavao misli o vjerniku, koji ima milost u svojoj duši.

Pavlove riječi vrijede jednako i za naše doba, bogato pornografskom literaturom i valovima seksa koji zapljuskuju sve slojeve i staleže. Kolikog li bi dobra bilo za ljudsku zajednicu kad bi svi vjernici bili svjesni da su hramovi Božji, da stoga moraju biti čisti i ukrašeni krepostima! Nažalost, ti su hramovi često puta okaljani, i to ne samo seksom nego i drugim manama, kao što su vjerski nehaj, egoizam, neljudskost i drugo.

Pavao opominje na drugome mjestu: »*Molimo vas, braćo, milosrđem Božjim da prikažete svoja tjelesa za živu, svetu, Bogu ugodnu žrtvu — kao svoje duhovno bogatstvo. I nemojte se upriličiti ovome svijetu, nego se preoblikujte obnovom misli da mognete provjeriti što je volja Božja: ono što je ugodno i savršeno*« (Rim 12, 1—2).

Tako glasi Pavlova očinska opomena. Njegove riječi vrijede i za vjernike najnovijeg vremena. One nam stavljaju pred oči dostojanstvo našeg tijela i naše duše. Ili kako se sam Apostol izražava: »*Mi smo njegov (Kristov) dom, ako sačuvamo smjelost i ponos nade*« (Hebr 3, 6).

ZNAK OČEVE LJUBAVI

Georg Kaiser je napisao dramu »*Građani Calais-a*«. Kad je grad poslije dugog opsjedanja pao u ruke engleskog kralja g. 1347., trebalo mu je predati 6 najodličnijih građana. U Kaiserovoj drami javilo ih se sedam. To znači: Jedan će ostati na životu. Tko će taj biti? Među sedmoricom nalazio se jedan imenom Eustache. On je sebe žrtvovao da jedan drugi ostane na životu. Ocu koji je doznao za ovu spremnost na žrtvu, Kaiser stavlja u usta vizionarske riječi, pune radosti i nade: »*Iziđite na svjetlo — iz noći. Visoko svjetlo zasja — tama je raspršena. Iz silnih dubina probija sedmorostruki svjećnjak — na pomolu je strahoviti dan iznad svih dana!... Dolazim iz ove noći i više u noć ne zalazim. Moje slijepe oči su dobro, više neću izgubiti svjetlo. Vidio sam novog čovjeka. On se rodio u ovoj noći.*«

Dramatičar Georg Kaiser ocu stavlja u usta ove riječi da opjeva predanje svoga sina. S kakvim bi tek riječima trebalo opjevati predanje Sina Božjega! Tu naprosto nedostaju riječi. Mogli bismo donekle upotrijebiti Kaiserove riječi da slikovito izrazimo tajnu Sinovljeva predanja. Krist je jedino sjajno Svjetlo. On je sedmerostruki svjećnjak. On je strahoviti dan, dan iznad svih dana. S njim je zauvijek minula noć. Njegova pojava i njegovo djelo znače konačnu pobjedu svjetla nad tamom, dobra nad zlom. On je novi čovjek.

Nikodemu, farizeju, Isus je u noćnom razgovoru objašnjavao upravo ovu istinu. Nikodem je naslućivao da se iza slova Staroga zavjeta mora kriti nešto značajnije, nešto što ulijeva nadu, nešto ljudskije i božanskije, negoli donose tumačenja farizejske škole. Iako ljubitelj otačkih predaja i poštovalac Zakona, Nikodem je sačuvao zdrav sud. Nije htio ni o kome ropski zavisiti. Motrio je Isusov život i riječi i u njima razabrao nešto neobično. U svom uvjerenju vjerojatno je u životu ostao često usamljen. On se i ovdje izdigao iznad svoje okoline. Ne prezire niti ruglu izvrgava Isusov rad. Njegova ga se nauka duboko dojmila. U Isusovoj pojavi on je gledao Božji zahvat u ovaj naš zemaljski život. Htio je dublje proniknuti u Isusovu tajnu i što sve Isus zahtijeva od svojih slušatelja. To se razabire iz riječi, što ih je upravio Isusu: »*Rabi, znamo da si ti učitelj koji je od Boga došao*« (Iv 3, 2).

Isus — u slobodnoj Ivanovoj preradbi — govori o znaku mjedene zmije u pustinji i o prevelikoj Božjoj ljubavi prema grešnom čovječanstvu: »*Bog je tako ljubio svijet da je predao svoga jedinorođenog Sina da ne pogine ni jedan koji u nj vjeruje već da ima život vječni*« (Iv, 3, 16). Isus je svjetlo koje je došlo na ovaj svijet.

Svjetlo i život — to je ono o čemu Isus govori Nikodemu. Ova dva termina Ivan često upotrebljava u svom evanđelju da nam dočara sve ono novo, čudesno i otkupiteljsko što je Isus učinio za spas čovječanstva. Prevelika ljubav Božja značila je za čovječanstvo ujedno izazov. Ljudi treba da pruže odgovor ili da ga uskrate. U prvom slučaju svrstat će se u njegove sljedbenike koji će dalje pronositi vijest spasenja, a u drugom — ako dobiju poziv — na sebe će navući Božji gnjev i osudu.

Pod tim kutom treba promatrati riječi što ih donosi Ivan: »*Svjetlo je došlo na ovaj svijet, ali su ljudi više voljeli tamu nego Svjetlo*« (Iv 3, 19). U ovim se riječima krije duboki i posljednji razlog radi kojega poslanje Sina Božjega ne postizava često svoga cilja. Rješenje ove naoko nerazrješive tajne nalazi se u riječima: »*Djela su njihova bila opaka*« (Iv 3, 19).

Tko čini zlo, taj ljubi tamu. Takav ne želi da njegova djela budu iznesena na vidjelo. Takav bi htio da i dalje njegova opaka djela prekriva plašt tamne noći. Nikakvo stoga čudo što takav zazire od Kristova svjetla; plaši se da bude otkrivena nagost njegove moralnosti.

Onaj, naprotiv, koji prihvati Isusovu nauku, koji se dade krstiti i pokaže se spremnim vršiti njegove zapovijedi, ne plaši se Kristova svjetla; njegova su djela u Bogu učinjena.

Izvještaj o mjedenoj zmiji (Br 21, 3 sl.) danas nam se čini nerazumljiv. Kako da se ljudi oslobode od posljedica smrtnog zmijskog ujeda samo pogledom na mjedenu zmiju?

Nevjerojatnost ovog izvještaja može nam izoštriti pogled za nevjerojatnost spasiteljskog značenja Kristova križa. Mi smo se toliko navikli na Kristov križ da više ne zamjećujemo sablazan križa. Kod Pavla sablazan je zamjetljiva. On zna da je propovijed o raspetom Kristu za Židove sablazan a za pogane ludost (1 Kor 1, 23). Kako da na taj način svrši Božji poslanik? Tako pitaju Židovi. Kako može netko tko visi na križu nešto značiti za svijet? Poganin, nevjernik u ovoj smrti vidi svršetak nekog zločinca ili nekog koji je u pothvatu promašio.

Pavao, naprotiv, misli da je ova propovijed za onog koga je Bog izabrao dokaz Božje snage i Božje mudrosti (1 Kor 1, 24).

Mi danas živimo u sredini u kojoj Kristov križ kao da ne govori mnogo; nekima ne govori ništa. Tu je sredinu majstorski prikazao slikar Emil Scheile na jednoj od svojih slika. Ispred šume čeličnih tornjeva, uza stupove vodova s visokim električnim naponom stoji

križ, i on od čelične konstrukcije. Umjesto krvnika stoji monter koji podiže križ. On stoji do zavarivača i boce s kisikom ispod križa. Likovi u plavom radnom odijelu križu hladno okreću leđa. Jedan je kratko zastao, bio potresen, ali je odmah uzjašio na bicikl da napusti mjesto užasa.

Slika zorno prikazuje stav mnogih današnjih ljudi prema Kristovu križu. Križ kao da im ne govori mnogo i kao da mu nema mjesta u njihovu životu. Oni međutim zaboravljaju da bez jednog ili drugog križa u životu ne ide.

Nama, koji smo se svjesno opredijelili za Propetoga, Križ je Božja snaga i Božja mudrost. Križ je znak neizmjerne ljubavi Očeve prema nama, kako nas uvjerava Ivan apostol (Iv 3, 16).

Netko se zgodno izrazio: *»Dignite križ iz svijeta, pa se vratite. Želite li znati utjecaj križa na civilizaciju? Pretpostavite jedan časak da ga nije bilo. Izbrišite u pameti ono što od njega ostaje na tri područja: lijepog, istinskog i dobrog. Počnite s plastičnim umjetnostima. Uđite u sve muzeje i skinite s naših zidova sliku Kristovu. Neka iščeznu sve slike koje prikazuju Djevicu i Boga. Dignite platna i kipove koji predočuju svece, mučenike, apostole. Iza slikarstva i kiparstva prijeđite na graditeljstvo i srušite katedrale. Iza graditeljstva crkvenu umjetnost... Uđite zatim u područje misli i pjesništva: Izbrišite Bossueta, Pascala, ostavite Racinea, poništite ime Kristovo u stihovima Lamartinea, Victor-a Hugo-a. To nije sve. Učinite korak dalje. Srušite bolnice, jer je prva bolnica na svijetu osnovana od jedne kršćanske žene. Potisnite sv. Vinka Paulskog, sv. Franju Asiškog... Zatim se, kad je udovoljeno toj želji i potrebi, vratite; zaokružite drugim pogledom tisuću devet stotina godina što su iza vas protekle, i pogledajte bez straha — ako to samo možete — prazninu, što ju je tokom stoljeća samo ovaj križ ispunjao u svijetu«* (Ernest Legoué, član franc. akademije).

Mi vjernici volimo križ Kristov, jer on baca posebni sjaj na naše ljudske staze. On nas podržava kad smo klonuli, kad nam tlo izmiče pod nogama ili kad nam se čini da smo u bezizlaznoj situaciji. Mi se oslanjamo na Kristov križ za čitavoga života, posebno u času smrti. Križ će jednom resiti naše grobove i glasno dovikivati: Svanut će i vama svijetli dan uskrsnuća!

PETA KORIZMENA NEDJELJA (Iv 12, 20—33)

PARADOKS PŠENIČNOG ZRNA

Ivan evanđelist vjerničkim očima motri pojedinosti iz Isusova života. Kao majstor najfinijih kontrasta donosi i jednu sitnu zgodu, koja je kao preludij buduće proslave u okolini, koja je sva nabijena mržnjom protiv Isusu, i kao sjajni pramen zraka u tmurni krajolik.

Isusa traže prvijenci pogana. Žele s Isusom doći u osobni dodir. Stupili su u vezu s dvojicom apostola, Filipom i Andrijom, koji su nosili grčka imena. To su prvi klasovi bogate žetve kojom će uroditi Isusova smrt. *»Neki Heleni (= Grci)«*, o kojima govori Ivan evanđelist, bili su pripravnici židovske vjere. Vjerovali su u jednoga Boga i prihvaćali moralne propise. Posjećivali su sinagogu i prisustvovali bogoslužju. Smjeli su posjećivati hram i prinositi žrtve; Pashu, međutim, nisu smjeli svetkovati. Mogli su dolaziti u vanjsko predvorje hrama, ali samo do ograde što je odvajala vanjsko predvorje od unutarnjeg. Na jednoj je ploči bilo napisano da se pod smrtnu kaznu svakom nežidovu zabranjuje prelaziti dalje od ograde u unutarnje predvorje. Taj je kameni natpis pronašao i objelodanio Charles Clermont-Ganneau 1871.

Ovi bogobojazni Heleni (= Grci) možda su gledali oduševljenje naroda prigodom Isusova svečanog ulaska u Jeruzalem, pa su zaželjeli osobno upoznati Isusa. Ne znamo je li Isus uslišao njihovu molbu. Isus je tada bio zaokupljen važnim mislima, koje Ivan sažeto i kratko donosi. Pogani naglo iščezavaju s pozornice, slično kao i Nikodem u noćnom razgovoru s Isusom.

Isus je Filipu i Andriji odgovorio: *»Došao je čas da se proslavi Sin Čovječji«* (Iv 12, 23). I poče razvijati sliku o pšeničnom zrnu koje zemljoradnik treba da baci u zemlju, ako želi računati na pšenične klasove. Isus je htio reći: Ako ja ne pođem u smrt, ljudski rod neće biti otkupljen. Ako li položim svoj život kao otkup za mnoge, pomolit će se zlatna žetva otkupljenih duša. Imajući upravo to u vidu, Isus je nastavio: *»Što da reknem? Oče, izbavi me od ovoga časa? Ali ja sam radi ovoga došao u ovaj čas«* (Iv 12, 27). Da proslavi ime Očevo, Isus je spreman prinijeti žrtvu vlastitog života. On će na djelu pokazati ono što je rekao kod pouke o molitvi: *»Oče, sveti se ime tvoje!«* Proslava imena Očeva za njega je vrhovno pravilo života.

Na ovu Isusovu spremnost uslijedio je odgovor s neba: *»Proslavio sam i opet ću proslaviti.«* I dok su jedni od onih unaokolo

pomislili da je zagrmjelo, a drugi da su čuli anđelov glas, Isus i njegovi učenici u odgovoru raspoznaše Očev glas. Ni u skrajnoj zapuštenosti i osami, Otac neće napustiti Isusa; on će s njim biti uvijek, i u najvećim mukama, čak i u njegovoj smrti. Isus, naime, ne polazi u smrt uzalud i bez uspjeha. Sam Isus je protumačio učenicima taj odgovor s neba: *»Ovaj je glas došao poradi vas. Sad je sud ovome svijetu. Sad će vladar ovoga svijeta biti bačen napolje«* (Iv 12, 31). Prihvaćajući dragovoljno muku i smrt Isus se hvata u koštac s vladarem tame. Njegovom mukom i smrću izriče se i izvršenje osuda nad grijehom i nad sotonom, kome je dosada svijet bio podložan. Isusova će muka biti neočekivani poraz sotonske vlasti. *»Bog ovoga vijeka«* (2 Hebr 4,4), kako će Pavao nazvati sotonu, koji po grijehu vlada svijetom, gubit ćes ve više od zauzetog područja. I svaka stopa oduzete vlasti značit će ujedno proširenje kraljevstva Božjeg u svijetu.

Ima ih koji drže da je sotona, đavao, samo druga simbolička riječ koja označava grijeh. Oni, međutim, zaboravljaju što je sve sotona tokom povijesti prouzrokovao i što je sve — i nakon Isusove otkupiteljske smrti — spreman učiniti. Jedan biblijski stručnjak s pravom veli: *»Juriš sila koje više nemaju druge budućnosti osim vječne osude, koncentriraju se na one koji imaju vječnu budućnost, na Crkvu i na njezine članove. Tim više moraju članovi Crkve, koji su krštenjem u Isusu Kristu oteti tim silama, davati otpor«* (H. Schlier).

Isus je označio i način na koji će podnijeti svoju muku i smrt ali ujedno i plodove što će ih ona donijeti: *»A ja kad budem uzdignut sa zemlje, sve ću privući k sebi«* (Iv 12,32). Čudan paradoks! Ljudi misle o plodovima patnje sasvim drukčije. Nažalost, često puta i mnogim kršćanima sporo ide u glavu taj paradoks. Nikako da shvate kako se čovjek iz poraza može nadati nekon uspjehu. To je nešto nezamislivo, nešto naprosto nemoguće. Pa ipak, u tom se i sastoji tajna kršćanstva. Ljudi pošto-poto žele uspjeh; oni ne gledaju na to koliko će drugi radi toga možda podnijeti.

Isus je doživio izvanjski neuspjeh, ali je upravo iz tog neuspjeha nastao pravi uspjeh. Mesija Patnik postao je najveće objavljenje Slave Božje. U muci i smrti Gospodnjoj očitovala se Božja ljubav prema ljudima na najveći i na najpotresniji način. U smrti i uskrsnuću Isusovu, Božja je ljubav doprla do skrajnjih granica; iznad njih daljnjih vrhunaca nema.

Motreći danas i ovih preostalih korizmenih dana lik Sluge Patnika, naučimo gledati u njemu lik Božji. Naučimo se poniženje križa gledati kao uzvišenje, silazak kao uspon, zastiranje koprenom kao

objavljenje. Krist na križu je osoba i točka u kojoj se najradikalnije susreće Bog i čovjek. U znaku križa susreće se također i čovjek sa čovjekom. Stoga kršćansko bratstvo nije neka naivna sanjarija, neki blijedi osjećaj, neki djetinji optimizam.

Da ljudi postanu braća, nije dovoljno da čovjek čovjeku pruži ruku, da se zabrani upotreba atomskog oružja, da se zemlje u zaostalosti snabdiju dovoljnom količinom hrane, da se svakome sagradi kuća s vrtom, dodijeli starosna penzija. Kad pogledamo Kristov križ, čisti humanizam i govor o čisto naravnoj čovječnosti ukazuju se nedovoljnima. Nešto nedostaje, a to je — potrebno i potpuno predanje u ruke onoga od kojega dolazi svako dobro.

»Tko hoće da ide za mnom, nek uzme svoj križ i ide za mnom«, kazao je jednom zgodom Isus. Ova trpka riječ odveć teško ulazi u naše uši. Mi treba da nosimo svoj križ, a ne njegov. Svatko, naime, ima svoj vlastiti križ koji mora nositi i koji ne smije zbaciti sa sebe, niti ga natovariti na drugoga. On ga mora uzeti na sebe i nositi ga svakoga dana.

Krž ima toliko oblika koliko i sam život. Govoriti o križu, na nj se tužakati, uveličavati ga još ne znači da smo ga naprtili na sebe i da ga nosimo. I bilo bi pogrešno vlastiti križ uveličavati lupom, a ne vidjeti tuđega križa ili ga umanjivati. Nositi vlastiti križ i drugome pomoći da uzmogne nositi svoj križ, znači pravo nasljedovati Učitelja. Šimun Cirenac ostaje kroz sva vremena uzorom.

Kad je izraelski narod doživljavao tamne časove svoje povijesti, proroci su u narodu budili nadu. Tako i vjerovjesnici kršćanstva trajno upozoravaju: Smrću i uskrsnućem Gospodnjim započelo je novo razdoblje, Božje razdoblje, iako u znaku paradoksa. *»I nema drugog imena u kojem bi se ljudi mogli spasiti«* (Dj 4,12). Bog je u Isusu Kristu došao k nama da imamo budućnost, a ta će se budućnost sastojati u tome da ćemo jednom biti u društvu s njime.

Propeti i uskrsnuli Spasitelj, Isus Krist, naša je budućnost i ujedno nada za čitav svijet.

»HOSANA!«

U staro doba građani su svojim kraljevima i vojskovođama podizali posebne trijumfalne lukove kroz koje su oni svečano prolazili poslije izvojevane bitke. Mi se danas čudimo kako su u staro doba bili kadri na brzinu izgraditi takva umjetnička djela. Ali oduševljenje može mnogo toga uraditi. Tako biva i danas: Kad se vraća neka pobjednička ili sportska ekipa, ili kad su se povratili prvi posjetioci mjeseca, ili kad se očekuje doček neke iznimno važne političke ličnosti, ljudi se žure da pravovremeno zauzmu mjesto. Svi oni iščekuju kad će se prolomiti povik: *»Evo ih, dolaze!«* ili: *»Evo ga, dolazi!«*

I Isus je svojim posljednjim posjetom Jeruzalemu izazvao oduševljenje. Židovski narod se odasvud slijevao i povećao povorku koja je kretala k Svetom gradu. Bez plakata i bez transparenata. Svi su pozdravljali Mesiju — Kralja, koji je usred mnoštva jašio na magaretu. Isus je naprosto bio nošen od naroda koji mu je klicao: *»Hosana!«* i koji ga je pozdravljao mašući maslinovim i palminim granama.

Unatoč svega toga, Isus je bio duboko zamišljen. Na sve ovo radosno pozdravljanje i klicanje, on kao da je ostao ravnodušan. A zašto? Mnogi su pomislili: Nije li kucnuo čas obračuna s Rimljanima? Takvi su od Isusa očekivali zemaljsko kraljevstvo, umnažanje kruha i dobre prihode. Farizeji su se sa svoje strane ljutili, zašto Isus ne tjera od sebe svjetinu? Zašto ne smiri taj nered!? Neka se narod mirno raziđe.

S jedne strane neosnovana srdžba, a s druge strane naivno kliktanje naroda. Kao da narod svojim povicima može nešto pokloniti Isusu?! Tà njegovo kraljevstvo ne ovisi o volji naroda. Kad bi samo htio, on bi mogao vrlo lako prigrabiti vlast. Samo jedna jedina riječ, i sav bi Jeruzalem pao do njegovih nogu. Pa ipak, Cvjetnica je Isusov dan. To je njegova slavodobitna povorka. Isus ulazi u svoj grad da podnese muku, da na glavu primi trnovu krunu, da bude prikovan na drvo križa i tako steče vlast nad čitavim svijetom. To je početak povorke, koja se svrstala i koja će se povećavati i kretati i dalje tokom stoljeća sve do onog dana kad se on bude pojavio na oblacima nebeskim kao sudac.

I mi se danas svojom procesijom spominjemo Isusova svečanog ulaska u Jeruzalem. To je uspomena, ali ne samo uspomena na prošlost. Moramo, naime, imati na pameti da usred te prvotne povorke stoji Spasitelj svijeta, Isus Krist. Toj istoj povorci, koja će se odvijati tokom dugih stoljeća, pripadamo i mi. Isus ide ravno u smrt da svojom dragocjenom krvi, koju označuje crvena boja, otkupi čitavu ljudsku obitelj i da postane kralj nad svim kraljevima.

Tolika su kraljevstva pala u zaborav, netragom iščezla. Učenjaci ih iskapaju iz ruševina, da o njima nešto pobliže saznaju. Ako danas postoje negdje kraljevi, njihovo je prijestolje, u onom klasičnom smislu, poljuljano, ili se utapa u neki novi oblik vladavine.

Kristovo kraljevstvo, naprotiv, strži visoko iznad svih kraljevstava i iznad svih vremena. Njegovo kraljevstvo ima sasvim druge obrise negoli su ljudski snovi. Isus je izvojevao pobjedu u vlastitoj smrti, i to u dragovoljnoj smrti. Svojevoljno je položio svoj život i u uskrsnuću ponovno ga zadobio.

Neka stara zagonetka glasi: *»Kad je put postao umoran? Kad je voda ožednjela? Kad je život umro?«* Na ova tri pitanja mi vjernici znamo odgovor. Sve se to zbilo onda kad je Isus na sebe uzeo križ i na njem umro. Sam je rekao da je Put, da je Živa voda i da je on Život. I tko ne ide za njim, ostaje bez vode, bez puta i bez života.

Prožeti ovim mislima obavimo blagoslov maslinovih grančica i krenimo u povorku Cvjetne nedjelje. Ovo je Kristov dan.

VELIKI PETAK

ZNAK SINA ČOVJEČJEG

Veće i manje gradove ne možemo zamisliti bez reklama. Pred krivičnim reklamama prolaznici se zaustavljaju. A da bi se trajno zaustavljali, reklame se mijenjaju.

Pred nama je vjernicima danas postavljen veliki reklamni oglas, oglas našega spasenja. Uvijek je isti, nikada se ne mijenja. To je znak sv. Isusova križa na kome je visio Spasitelj svijeta. Mi smo se sabrali u dubokoj sabranosti oko toga svetog Znaka koji nas podsjeća na smrt Onoga koji je položio svoj život za spas ljudskog roda.

Ima ih koji će reći: Taj znak danas meni ne govori mnogo. Takvi prolaze mimo Kristova križa nehajno, bez osjećaja, kao da se on njih nimalo ne tiče. Razlog Isusove smrti oni gledaju u nesretnom slučaju, u spletu okolnosti u kojima je Isus živio.

Drugi opet malko zastanu kod toga znaka. Možda im se s usana otme pobožni uzdah. Ali netom se sjete sveg onoga što Isus od njih traži, okreću leđa i krenu dalje. Ne podnose da im Isus spočitne njihove pogreške i mane. Ne vole da on zadire u njihov privatni, instimni život. Isus zahtijeva idealne sljedbenike, ljudi i žene koji visoko cijene obiteljsku zajednicu kojoj moraju ostati vjerni. On traži čista srca i čiste riječi na njihovim usnama, nipošto lašce, psovače, nevjerne muževe i žene; nipošto ne želi polovičnjake, napolice, razlomke.

Treća skupina tvori prave Kristove sljedbenike. Lozinka je njihova života znak sv. Križa. Oni padaju na koljena pred križem Gospodinovim i skrušena srca priznaju svoje slabosti. Napajaju se na vrelu Kristovih muka i boli; s toga vrela crpe milost oproštenja.

Ovaj najveći znak kršćanstva pokazivao je svoju snagu u svim stoljećima; u mirnim vremenima kao i u razdobljima previranja i svakojakih selidbi, kad ljudi polaze u daleki svijet u potrazi za svakidašnjim kruhom. Onaj koji se rodio kao siromah, koji za života nije imao gdje nasloniti glave, koji je na koncu bio sahranjen u tuđi grob, ima privlačnu silu kojoj se teško oprijeti. Onaj koji se sljubio s dnom ljudske bijede, kako se na jednom mjestu zgodno izrazio Pascal, zna vrlo dobro što je to odgovornost oca i majke za obitelj, što su to majčine brige, što su to muke za koje zna jedino svevidno oko Božje.

Pred Isusovim križem padamo na koljena i mi da utisnemo cjelov Propetome, koji je umro za naše spasenje.

Pisac poslanice Hebrejima veli: »*Svaki veliki svećenik, od ljudi uzet, za ljude se postavlja u odnosu prema Bogu da prinosi darove i žrtve za grijehe. On može primjerno suosjećati s onima koji su u neznanju i zabludi, jer je i sam zaogrnut slabošću ... Tako je i Krist u dane svoga zemaljskog života sa silnim vapajem i suzama prikazivao molitve i prošnje onomu koji ga je mogao spasiti od smrti ... On postade svima koji ga slušaju začetnik vječnog spasenja*« (Hebr 4, 14-5, 10).

Pisac spominje neznanje i stramputice. I u prvom i drugom griješimo svi mi bez razlike. Koliko je samo neznanje kod današnjih vjernika. Eto, zašto se ne treba čuditi zašto svećenik, župnik, trajno naglašava vjersku pouku s kojom se mladi naraštaj sprema u život. Što tek reći o stramputicama!? Ima ih svih mogućih vrsta. Za svakoga od nas, ako smo samo spremni to iskreno priznati i ispovjediti, vrijede prorokove riječi: »*Poput ovaca svi smo zalutali, i svaki je svojim putem hodio. A Gospod je svalio na nj bezakonja nas sviju*« (Iz 53,6).

»*Isus je zbog naših grijeha bio odveden kao janje i ubijen kao ovca*«, veli sv. Meliton Sardski. On nas je oslobodio da ne služimo svijetu. Obilježio je naše duše svojim Duhom, a udove našega tijela svojom krvlju.

Isusovom smrću ostvareni su pralikovi Staroga zavjeta: nevino ubijeni Abel, vezani Izak, prognani Jakov, prodani Josip, u rijeci izloženi Mojsije, prognjani David, zlostavljani proroci. On je Jaganjac koji nije otvarao usta, Jaganjac ubijen, Jaganjac rođen od divne Majke Marije.

Kad su pralikovi prešli u stvarnost, obistinilo se ono što je kazao prorok: »*Gledat će prema onomu koga su proboli. Naricat će za njim kao nad jedincem, gorko oplakivati kao prvijenca. U onaj dan plač velik nastat će u Jeruzalemu*« (Zah 12, 10—11a).

Mrtvacu mi ne gledamo rado u lice. Kao da nas nešto tjera natrag. Ne volimo biti prisutni kod izvođenja smrtne osude. Mi evo danas činimo protivno: Mi prema Propetome na križu upravljamo svoj pogled. To činimo stoga, jer je on naš Otkupitelj koji nam je svojom mukom i smrću iskazao beskrajnu svoju ljubav. U sjeni sv. Križa uvjeravamo se kako je istinita riječ koju Isus reče Nikodemu u noćnom razgovoru: »*Bog je tako ljubio svijet, da je predao svoga Jedinca, da nitko koji vjeruje u nj ne pogine nego da ima život vječni*« (Iv 3,16).

Mi stoga puni zahvalnosti i kajanja gledamo Krista u lice i ujedno priznajemo da smo mi krivci njegove smrti i muke. Ne zaziremo ni od njegovih rana kojima je bilo posuto čitavo njegovo tijelo.

Rimski prefekt Flaccus 38. g. po Kr. dao je bičevati aleksandrinske Židove tako žestoko da su dobivali rane od kojih jedva da su se kasnije oporavili. Povjesničar Josip Flavije, kao zapovjednik u galilejskoj Tariheji, dao je bičevati neke svoje protivnike dok im se nije vidjela utroba. Ješua Ben-Hanani bio je za Albina na blagdan Sjenica 62. g. po Kr. bičevan tako nemilosrdno da su mu počele ispatiti kosti. Po tim povijesnim izvještajima možemo naslutiti kako je silno trpio Isus kad ga je Pilat dao bičevati (Mt 15,15), i zašto On na putu prema Golgoti nije mogao nositi svoj križ.

I ne smijemo smetnuti s uma važnu istinu da Isusova strahovita i neslavna smrt nije uslijedila onako slučajno. Njegova smrt nije bila konačnica nekog zamršenog i nesretnog spleta okolnosti. Ne, Isus je sasvim svjesno znao što ga na koncu čeka.

Isus je od početka do kraja naviještao poruku o beskrajnoj Božjoj ljubavi. Isticao je da Bog nije pravnik koji iziskuje do skrajnje mjere zadovoljštinu. Isus je naučavao da je on vjesnik Božje

neizmjerne ljubavi. Sasvim suprotno onome što su naučavali pismoznanci i farijezi. On je tu misao zorno prikazao u prispodobi o milosrdnom ocu koji prima u naručaj sina razmetnika koji se raskajan povratio. On je otvoreno iznio neljubeznost starijeg brata, u kome je oličio izabrani narod, posebno njegove duhovne vođe. Ovo su oni osjetili kao strahovit prezir svetosti i pravednosti Božje. Sve ono što je Isus naučavao i što je uradio, za njih je bila hula na Boga. I na taj način možemo shvatiti njihovu odluku: Isusa treba jednom zauvijek maknuti!

Ovo uporno i beskompromisno naviještanje o ljubavi Božjoj Isusa je povelo u smrt. Čim je on počeo naviještati tu istinu, otkupljenje je već bilo započelo. Iskonsko vrelo našeg otkupljenja ključa u stvaralačkoj, nezastranjivoj i neshvatljivoj ljubavi prema nama ljudima. Križ je samo pečat i zadnja provjera ove poruke o Božjoj ljubavi i smilovanju.

Isus u svome propovijedanju nije naviještao apstraktne ideje, npr. ideju ili ideal ljubavi, da bi se svrstao u red mudraca koji su upućivali na bogobojazan život. Ne, Isus je naviještao silni Božji zahvat: Bog djeluje *sada,* čas je spasenja kucnuo *sada.* Isus nije naviještao ideju ljubavi nego istinu da se Bog unatoč svih razočaranja — poslužimo se ljudskim riječima — na koncu, pun ljubavi, obraća ljudima.

Na tome smo mu svi mi zahvalni, zahvalna su mu stoljeća. Križ nas pozdravlja na svakom zvoniku kad god se približimo nekome gradu ili selu. Križ resi naše domove, djevojačke i majčinske grudi. Križ je kao najsigurniji znak u rukama umirućih. Propeti Isus je to i zaslužio.

Pogleda uprta u Isusov sveti križ obećajmo večeras da ćemo Bogu ostati vjerni, svjesni da nam nitko nije iskazao niti će nam ikada iskazati toliku ljubav. Sve da bismo mi i morali uvijek i posvuda nositi na svojoj zemaljskoj osobi Isusove smrtne patnje i sve da bismo neprestance na sebi morali odražavati Isusov život (Usp. 2 Kor 5, 10—11). I sve da bismo često morali susretati Isusov križ u bolima i nedaćama naše braće. Pozdravimo Propetoga riječima:

Klanjamo Ti se Kriste i blagoslivamo Tebe, jer si po svetome svome Križu svijet otkupio!

DAN ŠTO GA UČINI GOSPODIN

Josip iz Arimateje dobio je od Pilata Isusovo mrtvo tijelo na poklon. A kad je Isusovo tijelo bilo pokapano u grob, isječen u kamenu, *»Marija Magdalena i Marija Josipova pomno su gledale gdje ga položiše«* (Mk 15,47).

Ovaj kratki Markov podatak daje naslutiti da žene ni poslije negoli je Isusovo tijelo bilo pokopano nisu sasvim zaboravile svoga Učitelja. Pravoj ljubavi nema granica. Kako bilježi svjedok Isusovih posljednjih časova na križu, Ivan evanđelist, prvog dana po suboti rano u zoru pokornica Marija Magdalena pohrlila je prema Isusovu grobu. Možda je pretrčala druge žene, o kojima govore drugi evanđelisti, i s njima se ponovno sastala na grobu (Mt 16,2; Lk 24,1). Na svoje veliko zaprepaštenje zapazi da je s grobne udubine odvaljen golemi kamen.

Žurno potrča u grad prema konačištu, gdje su se nalazili Petar i ljubljeni učenik Ivan. Njezinu je pamet zaokupljala samo jedna misao: Nestalo je Učiteljevo tijelo! Kamo su ga postavili? Nije joj palo ni na kraj pameti: Nije li Učitelj možda uskrsnuo? Riječi što ih je izgovorila: *»Ne znamo kamo ga postaviše«,* pokazuju da je bila u društvu s drugim pobožnim ženama, koje su međusobno raspravljale o nestanku Isusova tijela. Dok je Marija hrlila u grad, ostale su žene opazile anđele i s njima razgovarale (Mk 16,5—7; Mt 28,5—7; Lk 24,4—7).

Na vijest o nestanku Isusova tijela, Petar i Ivan naglo požuriše prema grobu. Ivan je trčao brže od Petra i prestigao ga, ali se nije usudio prvi ući u grob. Samo je pogledao kroz otvor groba i zapazio povoje kojima je bilo povijeno Isusovo tijelo. Petar odlučan, kakav je bio, uđe odvažno u grob i, osim povoja, zapazi još i ubrus, kojim je bila ovijena Isusova glava, uredno smotan po strani. Kradljivci tako ne bi uradili; ne bi im palo na pamet uredno smotati pokojnikove povoje i ubrus. Ako je Tijelo ukradeno, gdje se ono nalazi? Ta se misao spontano nametala Petru i Ivanu.

Tek postepeno Ivanu sinu misao: Nije li se ipak dogodilo ono o čemu je Isus često govorio. Isus je imao uskrsnuti. A najočitiji znak je upravo prazan grob. I došao je do uvjerenja: *Uskrsnu Gospodin, kako je rekao* (Iv 2,22; 16,16 sl; Mt 16,21; 20,19).

Petar i Ivan dobro su znali proroštva Staroga zavjeta. Sjetiše se i onog što je Isus govorio o sebi tokom svog naučavanja. O tome je bilo pisano, o tome je sam Učitelj govorio. Pred sobom sada vide

očit znak, a to je prazan grob, i uredno smotani povoji i ubrus. Tek sada su oni počeli shvaćati dublji smisao sv. Pisma. Uvjerenje učenika Petra i Ivana dijeli i prva kršćanska zajednica. Tako vjera u uskrsnuće postade kamen temeljac kršćanske vjere. Taj je događaj upravo provjera kršćanske vjere, i to ne samo u prvom stoljeću nego i u svim stoljećima kršćanske povijesti. Ako je istinit događaj Isusova uskrsnuća, naša je vjera osmišljena.

Pavao apostol gledao je malko unatrag na ovaj važni događaj i neuvijeno piše vjernicima: »*Ako Krist nije uskrsuno, onda je bez temelja naše propovijedanje i bez temelja vaša vjera... Ako se mi pouzdavamo u Krista samo u ovome životu, onda smo mi najbjedniji od svih ljudi*« (1 Kor 15,14.19).

Događaj Uskrsnuća Apostol povezuje s ostalim Isusovim životom: »*Ja vam predadoh u prvom redu ono što sam i primio, da je Krist umro za naše grijehe po Pismima; da je pokopan i da je uskrsnuo treći dan po Pismima; da se javio Kefi (= Petru), a zatim Dvanaestorici*« (1 Kor 15, 3—5). Tim izjavama ne treba tumača. O Isusovu uskrsnuću ne govori se neutralno nego s pohvalom. Detalji kao da Pavla ne zanimaju. Ne iznose se dokazi za Uskrsnuće nego svjedočanstva. Prvotna zajednica ne pita toliko: Da li je grob bio prazan? koliko: Što znači prazan grob? Odgovor pružaju anđeli i sam Isus koji se ukazuje svojim učenicima. U svoje vrijeme detalj o straži na Isusovu grobu imao je posebnu apologetsku važnost, a on nije ni danas od manje važnosti. Dakako, da se danas više naglašava svjedočanstvo onih koji su Isusa poslije uskrsnuća zaista vidjeli. Nije to bio — kao što nije ni danas — samo tumač, da »*Isusova stvar ide dalje*« (Willi Maryen), već da Isus sa svojom naukom i svojom stvari i dalje živi i djeluje u kršćanskoj povijesti.

Dok promatramo veliki događaj Isusova uskrsnuća, nameću nam se dvije važne istine:

Najprije istina, da Isus svojim uskrsnućem nije sasvim iščezao s ove patničke zemlje u neku daleku, nadzemaljsku slavu. Nije on nestao netragom u nadpojavnom svijetu, koji je od zemlje sasvim odijeljen. Ne lebdi on kao neko »više biće« nad svijetom koji je podložan samo svojim zakonima. Uskrsnuće Isusovo nije bijeg iz ljudske povijesti. Naprotiv, put Uskrsnuloga vodi ravno u zemaljsku, ljudsku povijest.

Drugo: Kristovim uskrsnućem nastao je silan pokret. Isus dolazi k svojima, on želi s njima biti i služiti im, želi s njima razgovarati i blagovati. Ljubav je ta koja ga je dovela na zemlju k braći ljudima. Uskrsnuli Gospodin nije neki kuriozni lik iz nadpojavnog svijeta ili čudovišna prikaza koja izazivlje udivljenje i znatiželju.

Sve su to redom osobni susreti, konkretno služenje braći. Uskrsnuli Isus je aktivan kod svojih učenika. On s njima i dalje živi i djeluje.

Pokretan u svom Uskrsnuću, Isus stavlja u pokret i svoje učenike. U čemu i kako? Primjer imamo kod vjerne učenice Marije Magdalene. Ona više ne tone u blato grijeha; nego upravlja svoje oči prema Uskrsnulom i od njega je duhovno opčarana. Svjedoci Isusova uskrsnuća, po Učiteljevu primjeru, služe braći. Svjedočenje se neće odnositi samo na neki davni događaj; iz svjedočenja će narasti bujan aktivni kršćanski rad i život. Svjedočenje će se pretvoriti u konkretno djelovanje na korist čitave ljudske zajednice. Isus ostaje stvaralački prisutan sa svojim sljedbenicima, koji ne smiju ni u koje vrijeme stajati skrštenih ruku. On traži suradnju svakog pojedinca. Transformatori njegova djelovanja su Božja riječ i sv. sakramenti. I kad god se vjernici budu sakupljali da slušaju riječ Božju i da prime sakramenat, s njima će uvijek biti stvaralački prisutan i njihov Gospodin.

Za neke je tajna Isusova uskrsnuća puka fantazija, pučka priča, jedna od brojnih vjerskih predrasuda ili čak štetna ideologija s kojom treba obračunati. Takvi ne priznavaju vrednote, koje bi bile iznad i izvan gospodarsko — društvene razine čovječjeg života. Ako su još k tome podani porocima, pogotovo će se čuditi zašto se vjernici »*ne slijevaju u bujicu (raskalašenosti)*« (1 Pt 4,4).

Isusovim uskrsnućem vjerniku je dano čvrsto uporište vjere, tvrdo i nepokolebljivo. Upravo stoga on ne vjeruje u isključivo otkupljenje putem tehnike i organizacija. Stoga se on opire mišljenju koje drži da je dohvatilo neistraživu tajnu ljudskog života isključivo u okviru animalno nagonskog zadovoljenja.

Nade vjernika jednom će se ispuniti. Za to jamči sam uskrsnuli Gospodin, prema kojemu Crkva upravlja oči i usmjerava srce. S radosnim poklicima Crkve složimo i mi svoje glasove:

»*Ovo je dan što ga učini Gospodin, radujmo se i veselimo se u njemu!*«

»BLAŽENI KOJI NE VIDJEŠE, A VJERUJU«

Jedna minijatura iz 1250. g. u Evangelistaru Velikog Sv. Martina u Kölnu prikazuje dirljivi susret sumnjivog Tome s Isusom. Okružen učenicima Isus izlazi na crkvena vrata, dok vani stoji Toma, spreman da svoju ruku položi u ožiljke Isusovih rana. Neke su crte na minijaturi posebno značajne: Isusove su ruke ispružene nad Tomom poput prečki križa, upravo kao da nesretni tražilac i ne sluteći već stoji pod križem. Toma još sumnja, a na njega se spušta breme blagoslova. Toma je napet; za nekoliko časaka desit će se ono glavno. O tome ovisi da li ću ja biti spašen ili ću biti razgolićen kao čovjek koji je skrahirao i pao žrtvom velike obmane. Začudno je također što Toma, iako stoji vani i još sumnja, ipak nosi svetačku aureolu oko glave. On je već slavom objasan, što nemaju ostali apostoli, iako se čini da oni u skrovitu slijede svoga Učitelja. Tako gledamo na slici. Pogledajmo sada Ivanov izvještaj:

Poslije drame Velikog petka, Toma se vjerojatno zapitao: Nisam li možda uzalud utrošio tri godine prateći novog Proroka? I ne preostaje li mi sada ništa drugo nego da se vratim u Galileju i da računam na podsmjehivanje sunarodnjaka? Neće li mi se rugati kao sanjaru i zanesenjaku kome se nije ispunio životni san?

Toma nije vjerovao apostolima, kad su ga uvjeravali da im se Isus ukazao prvoga dana po suboti. Da ih je pozdravio riječima: *»Mir vama!«* i da im je pokazao svoje proslavljene rane. Apostoli nikako da ga uvjere da su vidjeli Gospodina. Sva njihova uvjeravanja on je držao naklapanjem, utvarom, lakomislenošću. Tomu je kao nikoga drugog pogodila Isusova sramotna smrt na križu. Izjavio je: *»Ako ne vidim na njegovim rukama biljeg čavala i ne stavim ruku svoju u njegova rebra, neću vjerovati«* (Iv 20,25).

Toma je i dalje živio sa svojom sumnjom. Do osam dana pojavio se Isus ponovno svojim apostolima, ušavši kroz zatvorena vrata. S njima je bio i Toma. Isus u svoj pozdrav mira uključuje i dragog sumnjivca. Ne samo to, on s njime govori i poziva ga neka slobodno stavi svoje ruke u brazgotine rana.

Iz takva stava jasno izbija što Isus misli o bijednom sumnjivcu, o svim sumnjivcima. Najprije, Isus se ne srdi na Tomu zbog njegova nećkanja i prepiranja, nego mu daje do znanja: Poznajem te vrlo dobro.

Ono posljednje, čega se možemo držati kad nas spopadnu sumnje, jest: Isus nas poznaje, on se ne sjeća naših postupaka, iako mi u njega sumnjamo. On je, naime, na sebe uzeo i naše sumnje. Onako kao što je na sebe uzeo naše krivice i našu smrt, tako je na sebe uzeo i naše sumnje. Za sva su vremena značajne njegove riječi: *»Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio?«*

Isus ne čeka da ga Toma pozove. On je tu i nepozvan. Isto tako, Isus ne prilazi Tomi s nekom »teorijom« o vjeri. Ne veli mu: »Tvoj stav nije teološki ispravan. Tvoj stav prema meni ne smije biti plod gledanja, osjetila, iskustva; ti moraš slijepo vjerovati.« Takve bi riječi za Tomu bile veliki zahtjev. A Toma je bijedni početnik, amater u vjeri; on još nije shvatio o čemu se zapravo radi. To, međutim, ne smeta Isusu da se upusti u razgovor s ovim početnikom i da mu pomogne u njegovoj sumnji. On mu se pokazuje, čini da ga Toma vidi i osjeti.

Isus dobro zna što je to na području prihvaćanja vjere mlijeko, a što tvrda hrana.

U tom pogledu morali bismo i mi poći u Isusovu školu i naučiti kako treba općiti s bližnjima koji su okruženi tolikim sumnjama. Možda im sumnje naviru zbog sablazni osoba iz crkvene povijesti ili čak iz sadašnjice, možda listaju razne knjige i tjednike koji polagano gase vjerski žar, koji čovjeka čine hladnim te počme promatrati život pod jednim posebnim kutom, onako sa strane, iz udaljenosti.

»Budući da si me vidio (Toma), vjerovao si. Blaženi oni koji ne vidješe, a vjeruju!« (Iv 20, 29). Ovaj Isusov odgovor ide daleko preko trenutka u kojem je dan i daleko preko sumnjivog Tome. Postoji, naime, vjera za koju je dovoljna riječ Bogom postavljenih svjedoka. Takvu vjeru želi Isus. Isus naziva blaženim onoga koji se odvaži i osmjeli da vjeruje. Budućim naraštajima, koji će prihvatiti Blagu vijest preko apostola i njihovih nasljednika, preko trajnog učiteljstva Crkve, to je put koji vodi k vjeri, a ne osjetno gledanje, kako je zahtijevao Toma.

Isus blaženom ne nazivlje sumnju ni gledanje i doticanje već jedino vjeru. Vjera ne može počivati na onome što vidi niti biti sigurna već jedino na riječi Božjoj. Milijuni sumnjivaca doći će poslije Tome. Njihova sumnja neće biti nadvladana gledanjem i doticanjem nego svjedočenjem za živoga Krista.

Nevjerni Toma novoga doba — Dostojevski — u jednom je pismu iz g. 1854. napisao: *Ja sam dijete našega stoljeća, dijete nevjere i sumnje sve do dana današnjega, sve dok na mene ne padne pokrov od lijesa.«* Dogodilo se međutim obratno. Tokom vremena i kušnji, što ih je u životu morao izdržati, vjera je Dostojevskog narasla tako jako da je nesporazumi, zlodjela i grijesi kršćana kroz

dvije tisuće godina nisu mogle pokolebati. A zašto? Zato što je u svim vjerskim sumnjama sjao lik koji nije bio dvojben.

Evo što kaže veliki književnik: »*Taj mi je lik postao temelj vjere, u kome je sve jasno i sveto. Nema nešto ljepše, dublje, razumljivije i savršenije od Isusa Krista. I ne samo to. Tvrdim sa žarkom ljubavlju da niti ne može biti.*« Bio je to susret s Uskrslim, s Kristom koji djeluje u svijetu i u dušama. Krist ga više nije ostavio. Godinu dana prije smrti veliki je Rus zabilježio: »*Napisati knjigu o Isusu Kristu.*«

Marcel Legaut pita: »*Tko si ti Kriste, kojeg su toliki ljubili a toliki drugi mrzili kad si boravio među nama tako da su jedni doprli dotle da ti se klanjaju, dok su te drugi osudili na smrt i razapeli? Tko si ti, Gospodine, koga ja ljubim, kao da si ovdje meni u ljudskom obličju prisutan? Prema ono malo što o tebi znadem, Gospodine, ti si onaj kojeg ja ne mogu drukčije upoznati nego trajno govoreći da te ne poznam. Ti si onaj ka kojemu ne mogu prispjeti drukčije osim da te trajno osjećam, ali te ne dostižem.*«

Isus s Tomom nije dugo raspravljao. On ga je, recimo tako, uhvatio za ruku i poučio ga kako se pliva u vjeri. I to vrlo ukratko. Otada će Toma plivati bez posebnih pomagala. Vještinu plivanja u vjeri Isus može poučiti i nas.

Recimo i mi s Origenom: »*Neka Gospodin položi svoje ruke i na naše oči da počnemo gledati ne na ono što je vidljivo, nego na ono što one ne vide. Neka on u nama otvori oči koje ne gledaju ono što je sadašnje, nego ono što je buduće. Neka u nama oslobodi pogled srca kojim ćemo vidjeti Boga u Duhu po Gospodinu Isusu Kristu.*«

TREĆA USKRSNA NEDJELJA (Lk 24, 35—48)

STVARNOST USKRSNUĆA

U Saarlandu i Düsseldorfu je 1976. provedena anketa o smislu života između 1500 učenika od 9—15 godina. Odgovore je prenosila TV. Jedan je odgovor glasio: »*Mora to biti strašno: Ne moći više živjeti. Neizrecivo se plašim smrti. Ponekad sjedim pola sata zureći preda se i misleći na smrt. Moja majka uvijek govori kako život prolazi odveć brzo. Plašim se toga da će moj život odveć brzo proći. Htio bih još dugo živjeti.*«

Učenikov odgovor sadrži u sebi ono što osjeća svaki čovjek: Živjeti, živjeti ispunjeni život, živjeti sretan život. Čovjek ne može nikako da se pomiri sa činjenicom smrti. Dokaze nam za to pruža povijest religija:

Hindusi vjeruju da čovjek ne svršava sasvim kad ga zadesi smrt. Već prema kasti, društvenom položaju što ga je imao u životu: plemstvu, ratnicima, svećenicima, zanatlijama, parijama, hindus se poslije svoje smrti pretvara u jednu višu ili nižu kastu. On može živjeti i dalje u nekoj biljci ili životinji. Pogreške svećenika su posebno kažnjene. Novčari mogu biti pretvoreni čak u svinju.

Stari su Germani vjerovali u Walhalu, u kojoj Wotan (Odin), vojskovođa mrtvačke vojske, prima junake pale na bojnom polju i tu ih časti.

Stari su Heleni vjerovali u Olimp, mjesto bogova, i Hades u koji ulaze duše pokojnika.

Indijanci vjeruju u vječna »lovišta« poslije smrti.

Pitanje je da li ijedna nekršćanska religija vjeruje u uskrsnuće? Jer uskrsnuće je sasvim nešto drugo nego puki nastavak čovjekova življenja poslije smrti, koje može poprimiti razne oblike. Uskrsnuće znači nešto drugo: Čovjek koji je nekoć živio ovdje na zemlji i dalje živi, i tijelom i dušom, u jednom drugom svijetu i na jedan sasvim drugi način. Čovjek kome je smrt prekinula nit života živi i dalje kao potpuna i ista osoba, kao uskrsnuli. Ne pretvara se u neko drugo biće, on ostaje isti.

Držeći ovo na pameti svratimo pažnju na Lukin izvještaj. Učenici koji su na putu u Emaus u čudnom strancu spoznali svoga Učitelja dok je lomio kruh, vratiše se u Jeruzalem kasno u noć. Ponovno se nađoše u društvu s apostolima. Taj prvi dan po suboti nikako da svrši. Dvojica učenika izvještavaju apostole o onome što im se dogodilo na putu sa čudnim strancem. Isus se najednom pojavi u njihovoj sredini i pozdravi ih riječima: »*Mir vama!*« I poče ih oslobađati straha i uvjeravati da on — njihov Učitelj — koji je ranije s njima živio, ima isto, samo sada proslavljeno, tijelo. Pokaza im brazgotine rana na rukama i nogama. Također ih je zamolio da mu pruže nešto za jelo.

Evanđelist se pokazuje kao dobar liječnik i psiholog. Izvještaj odiše takvim eksperimentalnim pojedinostima koje kao da potječu iz fizikalnog kabineta (Ricciotti). Fizička stvarnost raspršila je sve sumnje: u svome drugom životu Isus ima isto ono tijelo što ga je imao ranije dok je s njima živio. Nije on neka sjena iz Podzemlja; pred njima je Učitelj s fizičkim, ali uskrslim, tijelom koje je združeno s dušom.

Za židovsko poimanje daljnji život poslije smrti bez tijela bio je nezamisliv. Za čovjeka je tjelesno uskrsnuće jedina mogućnost da izbjegne raljama smrti.

Heleni su mislili drukčije: Duša poslije smrti napušta tamnicu, a tijelo i dalje živi kao čisti duh.

Lukin izvještaj ima u vidu pogano-kršćane, prije svega Helene. Isus se naglo pojavljuje među učenicima. Nije označeno kako je došao. To je drukčija prisutnost od one o kojoj on govori: *»Gdje su dvojica ili trojica sabrani radi mene, tu sam ja među njima«* (Mt 18,20). To je tek skrivena prisutnost. Ovdje Gospodin izlazi iz svoje skrovitosti i pokazuje se svojim učenicima. Oni se smetoše, prestrašiše. Pomisliše da vide duha.

Isus je svojom pojavom raspršio njihove sumnje i pozvao ih je da opipaju njegove ruke i njegove noge. On je isti historijski Krist i Propeti na Golgoti. Da se u to uvjere, pokaza im svoje ruke i noge; čisti duh nema ni mesa ni kostiju.

Iznio im je iz Sv. pisma mjesta koja govore o Muci, o Uskrsnuću i Proslavi. *»Probodoše ruke moje i noge moje, mogu pobrojiti sve kosti moje . . .«*, pjevao je davno Psalmist (Ps 21, 10). Za taj psalam reče F. Delitzsch, kao da ga je pjesnik pisao stojeći podno križa. Na drugom mjestu Psalmist proriče: *»Jer mi nećeš ostaviti dušu u Podzemlju ni dati da tvoj pravednik truleži ugleda«* (Ps 15, 10).

Učenici se uvjeriše da se ta proroštva obistiniše na Isusu. Nestaju sumnje i žalost iz njihovih srdaca. Oni će dalje biti svjedoci o ovom događaju: *»Vi ste svjedoci«* (Lk 24, 48).

Uskrs se odvija u znaku susreta. Isus svoje susreće kao vrtlar, kao putnik, kao čovjek na obali jezera. Zatim im se daje upoznati u trenucima koji nadmašuju svaki njihov dosadašnji doživljaj. Vrt se pretvara u raj, prašna staza neopazice prelazi u hram, obala jezera postaje obalom vječnosti, dvorana u gornjoj sobi jedne gradske kuće s vratima, koja su zatvorena od straha, postaje dvoranom nebeskog Jeruzalema.

Za svaki taj susret vrijedi riječ: *»Duh puše gdje hoće. Ne znaš odakle dolazi ni kamo ide«* (Iv 3, 8). Dolazi neproračunato, bez manipuliranja, odnekut, nekamo: k pojedincu, k dvojici prijatelja, skupini, k zajednici. I to većinom preko praga žalosti, boli, dubokog razočaranja i neriješenih pitanja radije nego preko napetog iščekivanja.

To je opet tek početak izmjene i blaženog ispunjenja, iza kojega nastaje još veća čežnja i još veće izščekivanje. Sv. Grgur iz Nise to nazivlje *»opojnošću od onog što još nisu iskapili«*. Naglo se

rađa polet, koji u sebi uključuje poslanje. Obilje onoga što je čovjek doživio sili ga da to preda dalje. I što čovjek to dalje izručuje, sve više biva obasut darovima.

Uskrsli se Gospodin učenicima ukazuje s jasnom nakanom: On u njima budi živu vjeru; zatim ih šalje da svjedoče o njemu kao uskrslom i kao vječno živom.

Izvještaje o Uskrslom pokušavali su na razne načine zataškati, prekriti velom šutnje i kojekako tumačiti. I što je još kobnije: pokušali su izgraditi svijet tako da vjera bude sasvim isključena. Ako već postoji neko uskrsnuće, onda je to samo drugi naziv za gospodarsko, kulturno i socijalno poboljšanje. Ako vjera ima još volju za životom, neka se drži svojih kamenih zgrada!

Uskrsni događaj, međutim, nema u vidu samo kamenu zgradu, neki djelić čovjekova života nego cjelokupni čovjekov život, dapače čitavi svemir. Kršćanski život treba da postane život svijeta u kome će svi biti spašeni, *»čak stvor i biljka«* (R. Schneider).

Sjeme što ga je posijao Krist u ovu zemlju — a to je njegovo tijelo — snabdjeveno je neodoljivom snagom.

ČETVRTA USKRSNA NEDJELJA (Iv 10, 11—18)

»GOSPODIN JE PASTIR MOJ«

Prvi pastir što ga spominje Biblija bio je Abel. (Abel na hebrejskom znači livada, pašnjak). No, on je pao od ruke ljubomornog i zavidnog brata.

Drugi je pastir otac velikoga mnoštva — Abraham. U njegovu šatoru su se trebali ponovno sabrati svi oni koji su grijehom bili raspršeni. Njemu je Gospodin Bog obećao: *»Ovo je moj savez s tobom, postat ćeš ocem mnogih naroda«* (Post 17, 4).

Treći je pastir, nazvan najmanjim od *»onih što idu za ovcama«* — David. Vješt samo praćki i kamenu, on će uspostaviti bogoslužje na Sinonu. Narodi će govoriti: *»Hajde, uziđimo na goru Gospodnju, pođimo u dom Boga Jakovljeva. On će nas naučiti svojim putovima, hodit ćemo stazama njegovim«* (Iz 2, 3).

Pod krilima Abrahamova i Davidova šatora sve se jasnije nazire stado koje je imalo doći. *»Gospod Bog . . . kao pastir pase svoje*

stado, u ruke uzimlje jaganjce, nosi ih na svom naručju i brižljivo njeguje dojilice« (Iz 40, 10—11).

Svjedok propasti Jeruzalema i judejske nacije prorok Jeremija diže pogled pun nade i proriče: *»Čujte, narodi, riječ Gospodnju, objavite je širom dalekih otoka: Onaj koji rasprši Izraela, opet će ga sabrati i čuvati kao pastir svoje stado«* (Jer 31, 10).

Stado i pastire spominje još ranije deportirani prorok u Babilonu Ezekiel: *»Kao što se pastir brine za svoje ovce, kad se nađe uza stado raspršeno, i ja ću se pobrinuti za svoje ovce i skupiti ih iz svih mjesta u koja se raspršiše u dan oblaka i mraka.«* Narod čekaju *»dobri pašnjaci«*, *»sočna paša na gorama izraelskim«*. Pastir će *»potražiti izgubljenu ovcu, dovesti natrag zalutalu, poviti ranjenu i okrijepiti nemoćnu, bdjeti nad pretilom i jakom — pasti ih pravedno«*. — Ezekiel pastire nazivlje novim Davidom (Ez 34, 11—23).

Za Izraelca je Gospodin Bog sigurni i pouzdani pastir koji ga brani od svih pogibli i zasjeda. Ili kao što pjeva Psalmist: *»Gospod je pastir moj, ni u čem ja ne oskudijevam; na poljanama zelenim on mi daje odmora. Na vrutke me tihane vodi i krijepi dušu moju«* (Ps 23/22, 2—3).

Vidimo kako se pred očima sve više pomalja lik novoga pastira i novoga stada. Sva navedena proroštva Staroga zavjeta kao da se staču u Isusove riječi: *»Ja sam pastir dobri.«* Te je riječi Isus izgovorio bez prizvuka romantičnosti i pastirske idile. U pozadini se ocrtava povijest čitavoga naroda kao najozbiljnija opomena.

Slici o pastiru i stadu iz Staroga zavjeta Isus dodaje još jednu posebnu crtu kad veli: *»Ja dajem svoj život za ovce svoje.«* Novi savez u Krvi Kristovoj nadomjestit će i nadopuniti Stari savez što je nekoć bio sklopljen na brdu Sinaju s pastirskim narodom krvlju žrtvovanih ovaca. Osnovat će se novo stado, novi Božji narod; pred njim će ići pravi pastir i voditi ga na pustinjsku ispašu ovoga svijeta.

Isus dariva svoj život, ali to može učiniti i svaka majka. Da omogući napredak znanosti, astronaut polijeće u svemirske prostore uz pogibao života. Isus daje svoj život zato da bismo mi imali njegov život. On se odriče života, da bismo ga mi primili, u sebi nosili, da bismo bili ispunjeni njegovim životom, da bismo živjeli od beskrajne punine njegova života.

Nešto slično ne radi najamnik. On ovce pase kao plaćenik. Ovce nisu njegova svojina, pa on stoga prema njima ne gaji posebnu ljubav. Kad opazi vuka kako se šulja k ovcama, on traži zaklon da spasi vlastiti život; ovce prepušta njihovoj sudbini. On za ovce odveć ne suosjeća; one nisu njegovo vlasništvo.

Isus ističe razliku između najamnika, plaćenika i dobrog pastira. On veli za samoga sebe — što i jest u najpunijem smislu »ja sam pastir dobar« (ho poimen ho kalos — pastir lijepi i dobri).

Pastiri nomadi u Isusovo doba držali su ovce u jednom skupnom mjestu. Bila je to suhozidina, kružnog oblika. Na vratima bi stajao pastir. Izjutra su dolazili pastiri, svaki po svoje stado, i svaki je pastir pozivao svoje ovce raznolikim povicima; one su izlazile na vrata i tiskale se uza svoga pastira. Ovce su išle na ispašu po bezbrojnim glavicama, dubokim koritima potoka i po rubovima stepe. Pastir bi pred njima svirao u frulu, što rade još i danas, a navečer bi ih opet vraćao u zajednički ovčinjak.

Upravo na to misli Isus kad kaže da on poznaje svoje ovce, a da njegove ovce poznaju njega. On poznaje svaku pojedinu ovcu i za svaku je spreman položiti život. Pojedina ovca nije jedna od mnogih. Između njega i svake pojedine ovce postoji osobno i prisno poznavanje. Isus je upotrijebio čak i smionu poredbu: Onako kao što u krilu trojedinoga Boga Otac poznaje Sina i kao što Sin poznaje Oca, takvo je međusobno poznavanje između Krista i svake pojedine ovce. Nešto više i uzvišenije ne da se ni zamisliti.

A da li u velegradu ili ovećem mjestu svećenik, pastir duša, može poznavati sve svoje ovce? To je naprosto nemoguće, pogotovu što se smanjuje broj svećenika. Ali mnogi poznaju jedan drugoga u obiteljskom krugu, na radnom mjestu, u skupini ili klubu. Tu jedan drugome može biti dobri pastir. Današnjim ovcama vuk prijeti na razne načine. On ruši brakove i razbija obitelji, te najmanje stanice Crkve. Tu treba učiniti preokret, doživjeti obraćenje. Kako li može biti plodna riječ i svjedočenje jednoga čovjeka koji drugoga zaista »poznaje«!?

Obični pastiri izvode svoje ovce na zelene pašnjake i svježe izvore vode, ali na koncu i pastir i stado postanu plijenom smrti. Vodstvo Isusa, dobroga pastira, ide mnogo dalje. Ono ne svršava na smrtnom ležaju i grobu. Sa svojim stadom, Isus prelazi kroz vrata same smrti: *»Ja im dajem život vječni«*. Isus vodi svoje stado na vrela koja nikada neće presušiti.

Isus je svoj rad u početku ograničio na Izrael, no njegova se pastirska ljubav proteže i na ovce poganskog svijeta: *»Imam ovaca koje nisu od ovoga stada; i njih mi treba dovesti.«* Od jednih i drugih ovaca nastat će veliki i jedinstveni Božji narod, sastavljen iz raznih plemena i rasa, gdje se neće više gledati tko je Židov, tko poganin, tko barbar a tko Helen. Svi će oni krštenjem i milošću postati *»Novo stvorenje u Kristu Isusu«* (Kol 3, 11; 2 Kor 5, 17; Gal 6, 15).

Poruku Evanđelja poslije Isusove smrti nastavit će njegovi nasljednici: biskupi i svećenici. Oni će prenositi poruku spasenja budućim naraštajima. To su prijeko potrebni radnici na njivi Gospodnjoj. Papa Pavao VI. 1973. u jednom je govoru kazao: »*Kao što znate, svećenički i redovnički poziv je u punom smislu... velika tajna vjere. Stvoritelj i Gospodar neba i zemlje poziva ljude da surađuju s njim kako stvorenjem vladati i usavršavati ga. Isus naš Otkupitelj, poziva nas sve u svoje kraljevstvo, a neke poziva da posebnim načinom surađuju s njim u radu spasavanja duša: 'Pođite za mnom, i učinit ću vas ribarima ljudi' (Mk 1, 17).*«

Ti su predradnici potrebni za izgradnju Crkve i za naviještanje sveopćeg spasenja. Onima koji budu čuli poziv na svećenstvo i redovništvo, Pavao VI. poručuje: »*Ne dopustite da vašoj odluci zapriječe put osobe ili ideje ili događaji. Evanđelje treba naviještati svima. Ima ih i bit će uvijek gladnih, žednih, zatočenih, bolesnih na tijelu i duši. Oni čekaju na vas; u njima na vas čeka Krist. Tu ima rada za sve. I vama je dodijeljeno jedno mjesto.*«

Pomolimo se danas, na svjetski dan svećeničkih i redovničkih zvanja, da Gospodar žetve pozove što više radnika, koji će svojim nesebičnim radom i uzornim životom svjedočiti da je Bog prisutan u našoj sredini i da je Krist prisutan u svojoj Crkvi. Molimo ga da nam udijeli što više vrijednih novih pastira i vođa duša.

PETA USKRSNA NEDJELJA (Iv 15, 1—8)

POVEZANI S KRISTOM

Lozove grane mogu imati čudovišan izgled. Neki ih upotrebljavaju za ukras s ugrađenom žaruljom, neki opet kao postavu za ikebanu. Tim granama, unatoč njihove čvrstine i neobičnog izgleda, ipak nešto nedostaje. Nedostaje im ono glavno: nisu žive. Nekoć su bile žive, rasle su i donosile slatke grozdove. Tim je granama nekoć strujio životni sok. Sada su bez života.

Slikom lozova trsa i lozja Isus je učenicima htio staviti pred oči: Tko je on a tko oni, što je to milosni život a što opet rasti u milosti, što je to živo stablo s plodovima a što suha, od stabla otrgnuta, grana. Odnos između Isusa Krista kao Glave Mističnog tijela i njegovih apostola jednako kao i svih njegovih vjernika nije isto

što i odnos koji postoji između prijatelja i prijatelja koji stoje jedan uz drugoga, zajednički druguju i razgovaraju. Učenik i vjernik nalaze se »*u Kristu*«.

Isus veli: »*Ja sam trs, a Otac je moj vinogradar... Kao što loza ne može donijeti sama od sebe ploda, ako ne ostane na trsu, tako ni vi ako ne ostanete u meni... Ako tko ne ostane u meni, bit će izbačen kao loza i osušit će se. Zatim ih skupe i bace u oganj da izgore*« (Iv 15, 16).

U Starom zavjetu Gospodin Bog je prikazan kao vinogradar koji je posadio vinograd i savjesno ga obrađuje (Iz 5, 1—7; Jer 2, 21; Ez 15; Ps 80, 9—10). Isus je malko preinačio sliku i kazao: »*Ja sam trs*«, tj. ja sam izvor životne snage i plodnosti. Pod riječima »*vi ste loze*« Isus je mislio na sve nas vjernike bez razlike. Lozova grana može imati vrlo lijep izvanjski izgled, ali ako je ocijepljena od lozova trsa, ona više nema životne snage, jer nije više sljubljena s trsom. Ta grana neće više nikada procvjetati niti će više ikada donijeti zrele, slatke plodove. Isto je tako s vjernicima, ne budu li svoju životnu snagu crpli od pravog trsa — Isusa Krista.

Ovom je slikom Isus htio istaknuti da se u njemu, Bogočovjeku, iz Božjeg korijena penje nova životvorna snaga u kojoj će učestvovati svi oni koji u njega uzvjeruju (Iv 11, 26). Život koji dolazi od nas, život je odijeljen od Boga, život koji se ruši u smrt i ništavilo. Naprotiv, život koji dolazi iz Božje vječnosti i koji uvire u Božju vječnost pravi je Kristov život.

Mi učestvujemo u životvornom životu Isusovu, primajući Božju riječ i hraneći se Božanskim kruhom. Na taj način mi ostajemo lozje, sljubljeno s Kristom, svojim trsom. Jedino povezani s Kristom mi možemo donositi plodove kreposna života. Dok je Isus govorio o blagovanju svoga Tijela, mnogi su se sablaznili, zatvorili svoje srce te nisu uvjerovali. Onima, naprotiv, koji su otvorili svoje srce, te su riječi postale riječima vječnog života, kako se lijepo izrazio apostol u tjeskobi svoje »*vjerujuće nevjere*« (Iv 6, 68; Mk 9, 24) (Usp. R. Gvardini, *Der Herr*. Würzburg 1959,[11] str. 440—441).

Isus veli jasno i bistro: »*Bez mene ne možete ništa učiniti.*« Pavao će kasnije to priznati o sebi i reći: »*Milošću sam Božjom ono što jesam*« (1 Kor 15, 10). Kad on bude prihvatio Isusovu nauku, milost će sasvim preoblikovati njegov pređašnji život i preko njega izvesti zamjerne plodove što će se zapažati dugim stoljećima. Prvotna je Crkva bila jaka i puna poleta upravo stoga što je bila životno povezana sa svojim osnivačem Isusom Kristom. Unatoč silnih zapreka i teškoća, ona se postepeno izgrađivala i trajno napredovala.

Malo je gdje to tako zorno prikazano kao u poslanici Diognetu, koja potječe iz 2. stoljeća: *»Kršćane ne dijeli ni zemlja ni jezik ni običaji od drugih ljudi. Niti prebivaju gdje sami u svojim gradovima niti imaju kakvo drukčije narječje, niti žive posebnim životom. Niti je njihova nauka nikla umovanjem, niti brigom ljudi pregalaca, niti je, kako neki drže, kakva ljudskog nazora. Nastavaju gradove helenske i barbarske, kud je već koga namjera namjerila... Žive u svojem zavičaju, a osjećaju se kao naseljenici; imaju sva prava kao građani, a sve trpe kao tuđinci... Žene se kao svi drugi; rađaju djecu, ali je ne izlažu. Dijele s drugim stol, ali ne kreveta... Borave na zemlji, a nebo im je dom. Pokoravaju se određenim zakonima, a svojim životom nadmašuju zakone. Ljube sve, a svi ih progone... Židovi ih napadaju kao inostrance, a Heleni ih gone; mrze na njih, a ne znaju kazati uzroka svojoj mržnji«* (br. 5).

Ti su kršćani zaista bili živo lozje, prisno povezano s trsom — — Isusom Kristom.

Samo je pitanje kako danas, u ovo uznemireno doba, ostati povezan s Kristom i donositi bogate plodove kreposna života? Je li moguće ostati u Kristovoj ljubavi i vršiti njegove zapovijedi? Još više, da li je moguće kao vjernik danas pokazati snagu svoje vjere i ostati vedra lica? Ivan evanđelist rado upotrebljava taj glagol *»ostati«*, koji znači stalnost, nepokolebljivost, vječnost.

»Mi danas moramo propovijedati Evanđelje u svijetu u kojem je svaki četvrti čovjek Kinez, u kojem od trojice ljudi dvojica trpe glad, u kojem od trojice ljudi jedan živi pod ateističkom vlašću i u kojem je od dvojice kršćana jedan katolik« (Yves Congar).

Eto u takvom svijetu vjernik je pozvan da pokaže svoju pripadnost Isusu Kristu. I u ovom današnjem svijetu on mora biti svjetlo koje raspršava tmine zabluda, kvasac koji čuva ljudsku zajednicu od pokvare. U protivnom slučaju, tj. odvojen od Krista, on će se svojim životom pomalo upriličiti ovome svijetu.

Francuski marksist Henry Lefebvre, koji je u svojoj mladosti bio kršćanin, opisuje u *»Kritici svakidašnjeg života«* kako je on jedne nedjelje u Campagne s pomiješanim čuvstvima ponovno stupio u neku seosku crkvu. Podvojeno opčaran iskonskom snagom i religioznošću prostora, kipova i slika, premišljao je upliv Crkve na ljude pa dolazi do zaključka da on tek sada, kao zreo čovjek, u ovoj Crkvi zamjećuje iluzije i slabosti u svoj njihovoj strahovitoj dubini i stvarnosti čovječjeg otuđenja.

On to pokazuje na likovima koji, otkako se Crkva modernizirala, isto kao prije ulaze unutra: udovica u *«miru neopisive dosade«*, djevojka u svom ranosazrelom porušenju. On ih gleda kao ovce koje

su zavedene u *»podlom miru«* k nebeskoj, praznoj nadi. Zatim počinje misa. Štošta mu iz njegove mladosti dolazi u pamet. Poslije par stranica refleksija stoji povik: *»Da li će kruh i vino još jednom među vjernicima izazvati život, uspostaviti njihovo jedinstvo s prirodom i s onim što je ljudsko? Ali, kakva hladnoća, kakva suhoća! Tà gdje je radost? Gdje su pehari što se prelijevaju i veliki posvećeni kruhovi?«* Samo simbolički, apstraktni obred za njega znači gubitak stvarnosti. On traži blagdan, puni život. On zna također da ovaj život ne ovisi o liturgiji, nego o ljudima koji se ovdje sastaju: *»Gdje je ljudsko zajedništvo za ova bića koja ja, pun tamne teorije, vidim gdje dolazi na njihovo mjesto... Karikatura zajedništva! Duboko! Duhovno? Ne! Varavo, apstraktno zajedništvo, koje mogu shvatiti samo ta bića, lišena ljudskosti.«*

Riječi zvuče kao nemila osuda. Traži se život, radost, osjećaj zajedništva, a kad tamo: često je sve obrnuto. I to na veliku sablazan onih izvana.

Vjernik mora biti nabijen duhovnom, unutarnjom snagom svog uvjerenja i milosnog života. Također svaki je od nas pozvan da taj milosni život i vjersko osvjedočenje pokaže i izvana. To je naš zadatak, to je smisao našega kršćanskog života.

ŠESTA USKRSNA NEDJELJA (Iv 15, 9—17)

LJUBAV PO ISUSOVU UZORU

Kršćanstvo postoji već dvije tisuće godina. Dvije tisuće godina se drže propovijedi o ljubavi prema Bogu i bližnjemu. Čovjek bi pomislio da je davno rečeno ono najvažnije i da je na koncu svatko shvatio o čem se radi. Ali kad pobliže promotrimo, čini se da nisu bile dovoljne dvije tisuće godina da se čovjek oslobodi iz šikarja egoizma, tog najljućeg korova što dobro uspijeva na ovom svijetu. Stoga nas Crkva s punim pravom potiče da mislimo na *»ono što je pravilno«*. Živimo u trajnjoj pogibli da zalutamo na hrapove putove, da izmišljamo izmicanja, da nad Evanđeljem mudrujemo, da dinamiku kršćanske poruke pretvorimo u prašak za moljce.

Iz Isusovih riječi, da nas više ne zove slugama nego prijateljima, možemo naslutiti što kršćanstvo znači za svijet. Sve su religije prije kršćanstva bile tek mučno tapanje: Tko je Bog? Što je volja

božanstva? Što mi možemo činiti da otklonimo gnjev bogova? Kako treba živjeti da bismo pronašli put k Bogu? Religije ropstva, neuspjeli pokušaji, tek trzaji u zapletenosti koji pokazuju čovjekovu nemoć! Što je kadar čovjek po sebi? On može graditi velike kuće, da čovjeka uhvati vrtoglavica. Ali s druge strane vidimo kako još uvijek bezbroj ljudi stanuje u daščarama s krovovima od konservi! Može čovjek letjeti na mjesec, ali ne može zaustaviti opadanje kose; da i ne govorimo o zaustavljanju raka. Mi možemo vrlo mnogo, no usprkos toga naš je svijet orijaška kanta za otpatke, puna nečisti, bijede, rata i siromaštva. Prošlost je u tome jedna sadašnjica: Ako i kad čovjek igra, igra na kartu vlastitog razuma, mnogi postanu zarobljenici. Uvijek ponovno gradimo palače, a uvijek ponovno one postaju tamnicama. Postoji očito jedan izlaz: Bog! Od Isusa Krista smo doznali na nenadmašivo uvjerljiv način da je Bog ljubav. Govoriti o Bogu znači govoriti o ljubavi koja je jača od razočaranja. Misliti na Boga znači misliti na ljubav koja dariva ne očekujući zahvalu. Vjerovati u Boga znači vjerovati u ljubav koja želi druge učiniti sretnima.

Tko želi biti kršćanin, po Isusovoj riječi o prijateljstvu, taj dijeli Božje mišljenje, taj se brine za svijet koji ne drži ništa do otkupljenja po Kristu — jedinoj šansi za nas.

Isus veli: *»Ostanite u mojoj ljubavi!«* (Iv 15,9). Kaže da nas on ljubi onako kao što Otac ljubi njega. Kakve li zapanjujuće riječi! Samo onda kad nam vrijeme zapovjedi, mi živimo u Božjoj ljubavi. A u tome se krije radost života.

Krist nas pokušava uvjeriti kako su zapovijedi dane za naše dobro. Kad ih slušamo, mi doprinosimo vlastitom boljitku i ujedno dobrobiti društva. Bog nam je dao pravila života za to da nam pomogne. Mi međutim zapovijedi motrimo prijekim okom. Mi ih smatramo stranputicom. Osjećamo, barem ponekad, da nam je Bog dao zapovijedi da bi nam uskratio radost života. A istina je baš protivno.

G. K. Chesterton donosi ljupku pripovijest o skupini djece na rajskom otoku. Otok je bio opasan zidom. Djeca su klitkala i radovala se, veselo se igrajući svaki dan. Zatim je došao »osloboditelj«. Sa zvučnim govorom uvjeri djecu da je zid nešto loše i da ih zid tlači i stoga da ga treba srušiti tako da budu slobodna. I djeca srušiše zid. Kad su došli slijedeći posjetioci na otok, zida više nije bilo — a djeca, sada »slobodna«, nemirno se gurahu u sredini otoka zaplašeni da ne potrču i ne pojure u igri te padnu s grebena otoka u more.

Zapovijedi su nalik zidu koji nas štiti. Ili, da se poslužimo drugom slikom: zapovijedi su poput knjižice s poukama što ih šofer stavi u korice novog auta. Ako ne pazi na upute, a naravno on je u tome slobodan, izlaže se pogibli sudara; ako ih pak slijedi, imat će sretnu vožnju i u njoj će uživati.

Stvoritelj nam je dao pravila i zapovijedi stoga da mognemo provoditi sretan život na zemlji. Mi možemo tim zapovijedima prkositi na vlastiti rizik; rezultat će biti nesreća. Vršeći zapovijedi, mi koristimo najviše samima sebi. *»Služiti Bogu znači kraljevati.«* Zapovijedi su dar Božje ljubavi. Ako ih obdržavamo, Isus nas uvjerava da ćemo *»živjeti u njegovoj ljubavi«*. I da ćemo provoditi sretan život.

Mnoge su knjige koje daju naputke: Kako biti sretan. Postoje sve vrste knjiga i sve vrste rješenja; neka su više zabavna, neka naprosto bezvrijedna. Međutim, pravi put k sreći pokazao je Isus u današnjem Evanđelju: *»Ljubite jedan drugoga kao što sam ja vas ljubio.«* (Iv 15,12). Mi se nažalost ponašamo po vlastitim pravilima i mjerilima. Griješimo protiv Boga i protiv bližnjega.

U svom romanu *»Grad koji gubi svoje ime«* Francisco Candal donosi nekoliko izrazitih motiva. Tu čitamo i ovaj motiv: Otac Seralto imao je petero sinova i kćeri, koji ga tako reći podijeliše među sobom. Otac Seralto je prebivao kod svakog sina ili kćeri po mjesec dana, već kako bi na koga došao red. No dogodi se i starac oboli. Sin, kod kojeg se to desilo, jedva je dočekao trideset i prvi od mjeseca, da bi bolesnog oca predao drugom bratu. Međutim, ovaj ga nije htio nipošto da primi. Uvjeravanja: »Pa ti si njegov najstariji sin«, ili: »Ti si njegova kći«, nisu puno vrijedila. Nitko ga nije htio uzeti pod krov. Bila je mrkla noć; starac je stajao vani sa svojom dvokolicom u kojoj je vozio skromnu prtljagu. Kiša je pljuštala i dalje, sve dok starac, prokisao, nije napokon umro.

Ono što je pisac htio ovdje istaći — bez obzira da li je njegov motiv istinit ili ne — jest ljubav koja se ugasila, i to među onima koji su bili povezani najintimnijim vezama, kao što su veza oca s njegovom djecom. Iza kako su se u Barceloni dobro okućili, ni jedno neće svog oca da primi pod krov. Dok ih je starac otac dizao na noge, on je za njih bio najdraže biće na svijetu. Kako li se brzo ugasila ta ljubav?! Mnogi očevi i majke mogli bi zacijelo ispričati mnoge slične bolne slučajeve iz vlastitog života.

Pjesnik Reiner Maria Rilke stavio je u usta radnika ove riječi: *»Tko je taj Isus iz Nazareta? Taj koji nas uopće ne poznaje, a uvijek nanovo zahtijeva da u našem životu bude prvi. Kažu da nam želi pomoći. Jest, ali kad nam se približi, kao da je smeten.«* S pravom

se možemo upitati: Odakle pjesniku ideja: Isus smeten i zbunjen u našoj sredini?! Sigurno tu ideju nije crpio od onih koji su bar malo ižaravali Isusovu ljubav i dobrohotnost.

Neki se pisac zgodno izrazio: »*Iako Isusov duh u meni može djelovati, Isus stoji pored mene kao Božja usta, kao Božje uho i oko. On me uzima za ruku i pokazuje mi Oca. Ja ga mogu susresti u svakom bližnjemu... Krist je moj optužitelj, branitelj i sudac. On je u ove tri funkcije — to je najbolja oznaka — moj prijatelj, čiji me pogled postiđuje, osuđuje i tješi*« (Walther Dirks).

Danas se ispitajmo: Da li nas Isusov pogled postiđuje, osuđuje, ili nas naprotiv tješi. I ne zaboravimo: Sav naš život odvija se pod svevidnim Kristovim okom.

UZAŠAŠĆE GOSPODINOVO (Mt 28, 16—20)

KONAC DJELO KRASI

»*Božić i Uskrs dva su velika dana života: Rođenje na život i rođenje za vječni život. Spasitelj je otvorio vrata na domu svoga Oca da dođe k nama. Kad je završio dan, Otac je otvorio dveri da primi natrag k sebi svoga ljubljenog Sina poslije negoli je dovršeno veliko djelo dana. Zraka sjetlosti sja prema dolje, prema nama, s otvorenih dveri Očeva doma. I ta će svjetlost vječno sjati.*« Tako se o Uzašašću izrazio jedan lut. teolog, Nazhan Söderblom († 1931).

Isus je svojim rođenjem u vremenu otvorio vrata nebeskog Oca i ušao u naš vidljivi svijet. On je svojom naukom i primjerom svoga života obasjao naš um, naše ljudske staze, a svojom mukom i smrću ojačao našu volju, očistivši nas od izvornoga grijeha i dajući nam milosti psasenja po sv. sakramentima.

Isus je sijao sjeme riječi Božjih po njivama ljudskih srdaca. Na koncu je svojim apostolima naložio da tu istu nauku šire po svemu svijetu. Iako od njih otsutan, on će ipak trajno biti s njima. Tako će se luč Evanđelja širiti diljem kugle zemaljske, a milost prostrujiti ljudskim dušama. Rađat će se s dana na dan novi učenici i sljedbenici. Taj će se posao odvijati do konca vremena.

Ljudska je povijest trenutak u vječnosti, a Utjelovljenje je kratki trenutak u ljudskoj povijesti.

Na početku ljudske povijesti dano je obećanje Utjelovljenja; na završetku ljudske povijesti uslijedit će vidljivi i slavni Kristov povratak: »*Onaj Isus koji je uznesen na nebo između vas opet će se vratiti isto onako kako ste ga vidjeli da odlazi na nebo*« (Dj 1, 11).

Središte sve vječnosti, svega svemira i sve ljudske povijesti je Isus Krist, utjelovljena Riječ, slava Božja i slava ljudskog roda.

Sv. Oci rado opisuju Isusov slavni ulazak u nebo poslije njegova uskrsnuća. Tu primjenjuju Psalmistove riječi: »*Uzašavši u visinu, povede zarobljenike, dade darove ljudima*« (Ps 67, 19). U povorci ga prate pravednici Staroga zavjeta koji do tog dana nisu mogli ući u kraljestvo nebesko. Ususret mu hrle brojne čete anđela pozdravljajući ga kao pobjednika koji je izvojštio silnu pobjedu. Bio je to dan svečanog ustoličenja Sina Božjega zdesna svoga nebeskog Oca.

Isusovo užašašće na nebo ne smijemo zamišljati kao prodor rakete što juri u svemir brzinom svjetlosti i za koju ne znamo dokle će prispjeti. Svemirska raketa ne bi nikada dospjela u nebo o kome govori i u koje vjeruje kršćanstvo. Nebo se ne nalazi tamo iza Mjeseca i Mliječne staze. Naše je nebo ondje gdje se nalazi Bog. A Bog nije omeđen vidljivim prostorom, on nije tamo negdje na rubu svijeta; naprotiv, Bog se nalazi u svemu, on podržava sve. Gospodinu Bogu ne možemo doznačiti neko određeno mjesto izvan kojega se on ne bi nalazio. On se nalazi posvuda, on ispunja sve.

Kad evanđelist govori da je Isus uzašao na nebo, to ne znači da je on poduzeo neko svemirsko putovanje; nego samo to da se on vratio k Ocu.

Isusu nije trebalo na svom povratku k Ocu prevaliti neki put. To putovanje ne zna za udaljenost niti pravac kretanja. Vrijeme, udaljenost i pravac su pojmovi samo za naše ljudsko putovanje. Put što ga je prevalio Isus sasvim je druge vrste. To je putovanje iz vremena u vječnost, od ovozemnog k nadpojavnom, od vidljivog k nevidljivom, od izvanjskog k unutarnjem. To je putovanje iz tame ovoga svijeta u beskrajno svjetlo Božje (G. Lohfink).

Isus uzlazi na nebo da nam pripremi mjesto. Kako krasno zvuče njegove riječi: »*Gdje sam ja, tu hoću da bude i sluga moj*« (Iv 12, 26); »*Nek se ne žalosti vaše srce. Idem da vam pripravim mjesto*« (Iv 14, 1—2).

U tim se riječima krije opomena da život na ovoj zemlji ne smatramo konačnim prebivalištem koje treba učiniti što udobnijim. Samo je jedan zavičaj, i to zavičaj onkraj vidljivog svijeta u kojemu sve ostaje. Stanovnike tih predjela neće nikada spopasti strah da bi ga mogli izgubiti ili da bi iz njega bili istjerani.

Isus je uzašao na nebo i s toga da u njemu imamo zagovornika kod nebeskog Oca. Ustoličen zdesna prijestolja nebeskog Oca, Isus nas zagovara (Rim 8, 34). »*Zagovornika imamo kod Oca, Isusa Krista, pravednika*« (1 Iv 2, 1). Službene molitve što ih Crkva bez prestanka upućuje nebeskom Ocu svršavaju riječima: Po Gospodinu našem Isusu Kristu... Posredstvom Isusovim, naše molitve dobivaju snagu, one su pojačane, uljepšane, kao da ih izgovara sam Isus za svoju braću što još putuju zemaljskim predjelima i još se bore.

Novac, zdravlje i dug život, to je ideal modernog čovjeka, kako se možemo uvjeriti svakoga dana. Pri tom se, međutim, zaboravlja da novac može postati bič pojedincima i narodima. Čovjekovo zdravlje bez prestanka je izloženo napadima izvana i iznutra, unatoč liječničkog umijeća koje čini velike korake na polju istraživanja. Na koncu smrt dolazi koja svojom kosom žanje živote najrazlolikije dobi, iako se tome opiru. Ni metoda zamrzavanja ne pruža veliku nadu. Život koji nije besmrtan nije u punom smislu život.

Jelien Green u svome dnevniku donosi ovu anegdotu: »*Neki čovjek prema kojemu gajim posebnu naklonost veli mi da mu je umro sin od 15 godina u jednom sudaru auta. Nekoliko minuta prije sudara sin je govorio o raju sa svojom sestrom. Ona ga je zapitala kakvo je nebo. Odgovorio je: 'Uvijek je lijepo vrijeme i stojimo s Isusom. Kad umrem, primit će me sv. Petar.' — 'A ako tu ne bude sv. Petra?' — 'Eh, dobro, tu je sv. Karlo, moj zaštitnik da me primi...' Trenutak kasnije izgubio je svijest. Znam osobu koja se obratila na ovu pripovijest. Upravo stoga je i donosim*« (J. Green, *Vers l' Invisibile*, 1958—1967).

Kako li zadivljuje vjera ovog mladića od 15 godina koji umire u sudaru auta. Mladić je već ranije svojom pameću uronio u otajstvo zagrobnog života i za nj se već bio pripremio. Po zagovoru Kristovu i po zagovoru svoga zaštitnika sv. Karla poletio je u krilo nebeskg Oca.

Ovom vjerom bio je duboko prožet sv. Franjo Saleški. Jednom se on nalazio teško bolestan i duševno satrven. Pri tom je podigao svoje oči k nebu koje je bilo divno obasjano zrakama sunca na zalazu. Povikao je: »*Kako li je divna zavjesa koja sakriva neizrecivu ljepotu neba. Kako li će krasnije biti jednom pred prijestoljem božanskog Janjeta koje je pošlo preda mnom da mi pripravi mjesto. Ah, što je sav taj sjaj i bogatstvo ove zemlje prema trijumfu tamo gore u onim blaženim visinama! O nebeska zrako usrećujuće nade, nemoj mi gasnuti!*«

Ne dopustimo da nam nasrtaji izvana ili borbe unutar nas zastru zraku kršćanske vjere ili da nam otmu kršćansku nadu koju imamo u svome srcu.

SEDMA USKRSNA NEDJELJA (Iv 17, 11—19)

DVA SVIJETA

Poslije drame na Golgoti Ivan je poživio još nekih 70-ak godina. Dugim razmišljanjem pokušao je kroz izvanjske pojave Isusova života prodrijeti u samu bit. Na to je bio potaknut s dvije strane: Obraćenicima iz židovstva trebao je pokazati da Isusa više ne vežu propisi Staroga zavjeta, da on donosi slobodu, da je on novi početak za život svakoga svog sljedbenika. Obraćenicima iz helenističkog (grčkog) svijeta, koji su bili upućeni u carstvo ideja, trebalo je pokazati da Isus nije čisto duhovno, polubožansko biće već da je on živa stvarnost, da je on iznad svih ideja, da je on duhovan i božanski, ali da je on ujedno i pravi čovjek.

Pitanja o kojima je razmišljao Ivan glase: Odakle dolazi Isus? Tko je on? Kako on stoji prema Bogu i prema onom što je čovječje? Što je on htio? I zaključuje da je Isus vječna Božja Riječ, Logos. On je Put, Istina i Život. On je svjetlo i ljubav. On je onaj koji dolazi odozgo.

Ivan je ispitivao i unutarnji život Sina Božjega; ono područje gdje more trojedinog Božjeg života udara u ograničeni život Isusove čovječje naravi. I pronašao je odgovor u riječima i djelima Gospodinovim. Slika Kristova, kako je donosi Ivan nakon dugog ispitivanja i razmišljanja, nošena je vjerom, ljubavlju i poklonom (Gvardini R., *Das Bild von Jesus Christus im NT*. Freiburg Im Br. 1963,[3] str. 73—75).

Takvu sliku Kristovu imamo i u oproštajnom govoru. Ono što taj govor čini izrazitim je ozbiljnost i pouzdanje s kojima Isus u prisutnosti svojih učenika pred Ocem pravi bilancu svoga zemaljskog života.

Isus govori Ocu: »*Ja sam tvoje ime objavio ljudima... Ja sam im dao tvoju riječ.*« Ranije je jednom kazao Filipu: »*Tko vidi mene, vidi i Oca mojega*« (Iv 14, 9). Isus je pokazao riječju i djelom da je Otac na nebu, Otac ljubavi. Upravo je stoga Isus bio bliz ljudima

koji su živjeli na rubu tadašnjega društva: djeci, ženama, bolesnicima, grešnicima i prezrenim egzistencijama. Oni su po njemu doznali da je Bog bliz svim ljudima. Doživjeli su da Bog nije nikoga otpisao. Osjetili su da Bog pruža svoju ruku prema svakom čovjeku.

»Ja za njih molim, ali ne za svijet« (Iv 15, 9). Pod riječju *»svijet«* Isus ovdje ne misli na grešnike kojima je opraštao grijehe i pomirio ih s Ocem. Isus ne misli na zalutale sinove i kćeri, što su se vraćali sa stramputice. I Marija Magdalena, i carinik Levije, i preljubnica, i Zahej i žena s Jakovljeva zdenca, imali su ono bitno čega svijet nema. Imali su želju da se oslobode od okova grijeha, želju za očinskim domom, želju da postanu drukčiji negoli su do tada bili. A tko ima želju da postane drukčiji, taj se već uputio prema Bogu, taj ima nakanu da mu se na koncu baci u naručaj. Ovi nisu *»od svijeta«*.

Kad Isus spominje *»svijet«*, onda on misli nešto drugo. To je svijet koji se toliko udaljio od Boga da ga je malne nemoguće povratiti natrag k Ocu. To je svijet zloće, koji Krista odbija u korijenu, svijet koji mrzi, griješi protiv Duha Svetoga. To je svijet koji otklanja otkupljenje, koji se protivi kreposti, koji mrzi dobro radi dobra. koji dobro mrzi stoga što se na njemu odražava dobrota Božja.

Isus svoje učenike odvaja od takvoga svijeta i moli za njih: *»Oče, sačuvaj ih od Zloga!«* (Iv 17, 15). To znači: Sačuvaj ih od sotone, ali ih sačuvaj i od svega onoga što se odvija pod uplivom sotone. Takva je molitva potrebna učenicima a i svima nama, jer svaki čovjek u sebi nosi sklonost na grijeh. U svakome od nas drijema onaj drugi »ja« koji vreba priliku da uzme prevlast. Isus je to dobro znao pa je molio nebeskog Oca: *»Sačuvaj ih od Zloga!«*

Upadno je kako Isus u tom dramatičnom času rastanka svoje učenike u molitvi preporuča Bogu. Kao uzvišeni Gospodin on do malo neće više pripadati svijetu, ukoliko mu svijet više neće moći nanijeti nikakvo zlo. Još ranije kao utjelovljeni Sin Božji on nije bio *»od ovoga svijeta«*, jer se nije stavio na njegovu stranu, niti je dijelio njegovu zloću; baš naprotiv on je zauzeo stav protiv ovoga svijeta i njegovih načela.

Iza Isusa ostat će njegovi učenici koji će i dalje biti ugroženi od svijeta, od navale demonskih sila, od svega onog što čovjeka nastoji udaljiti od Boga, od svake zloće, i one najveće kojoj ljudi mogu postati žrtvom. Isus zapravo moli Oca da njegove učenike sačuva od toga da se ne upriliče svijetu. I mi moramo moliti da ostanemo sjedinjeni te u svakoj malaksalosti i malodušnosti svoje duše dižimo se k Bogu. Ako budemo zajedno s Isusom nastojali oko izgradnje novoga svijeta po Božjim zapovijedima, naš će život biti osmišljen, i mi ćemo doprinijeti jedan kamičak u proslavljenju Boga.

U Isusovoj molitvi čitamo i ove riječi: *»Kao što si ti (Oče) mene poslao u svijet, i ja njih šaljem u svijet«* (Iv 17, 18). Mi moramo predavati dalje poklad vjere što nam je pao u dio. Taj poklad nije skup postavki i dogmi. Pune biblioteke mudre teološke literature mogu tolike ljude kroz čitav život ostaviti hladne, ako njihovo srce ne pokrene privlačna snaga živoga primjera. Uostalom, odakle dolazi naša vjera? Zar ona dolazi iz knjiga? Zar vjera ne dolazi iz susreta s ljudima: iz primjera očinskog doma, iz divljenja ljudima koji su na našoj životnoj stazi odigrali neku ulogu, iz opažanja kako se drugi rado predaju volji Božjoj? I obratno: Nije li nevjera naših dana često puta rezultat tupe udobnosti mnogih kršćana iz kojih ne izbija ništa drugo doli zadah ljubavi u raspadanju?

Mi se još uvijek nalazimo pred pitanjem: Može li pošten čovjek i danas još vjerovati? I to ne samo *»Još uvijek«* vjerovati, nego također s punom odgovornošću? I kako izgleda ta vjera? U 1. poslanici apostola Ivana stoji rečenica: *»Ovo je pobjeda, koja pobjeđuje svijet, vjera naša«* (1 Iv 5, 4). Svijet vrši silu na ljude: izvana na tisuću načina, a isto tako i iznutra. On djeluje na pretpostavke njegova mišljenja; na mjerila njegova vrednovanja; na njegov osjećaj za ono što je stvarno i što je bitno. On juriša na njega odasvud i pokušava da ga sasvim ispuni. Ako se to dogodi, onda on više ne može vjerovati. Stoga on mora moć svijeta nadvladati; držati od njega slobodnim srce i duh; od njega se držati daleko.

Ono što će se pri tom događati nije nešto bučno, nešto što pobuđuje senzaciju. To su naprotiv nečujne, nježne stvari, koje sve preobražavaju (R. Gvardini, *Der Weg zum Mensch — Werden*, 1975).

Nama je dužnost da u svijet unosimo zrake Kristova svjetla i topline. Primjeri čovječnosti i djelotvorne ljubavi mnogima će otvoriti oči i uputiti ih da potraže pravo rješenje svojih problema.

R. Gvardini veli na jednome mjestu: *»Za vjernika sve ovisi o tome da li u njemu izvorno i snažno živi Gospodinov lik ili je on izblijedio.«* I nastavlja: *»Mnogi prigovori protiv Krista potječu na koncu odatle što Kristov lik u duhu vjernika ne sjaji i što njihovo srce njim nije živo pokrenuto. Kad bi Gospodin stajao snažno pred unutarnjim očima vjernika, njihovo bi srce gorjelo od unutarnje spoznaje i štošta od onog što je protiv njega rečeno ne bi se više moglo reći«* (R. Gvardini, *Das Bild Von Jesus Christus im NT*, 1963,[3] str. 19.).

Esejist Montaigne veli: *»Vrlina nema ništa zajedničko s udobnošću; ona zahtijeva oporu i trnovitu stazu.«*

John H. kard. Newman kaže: »*Kakva li je to lakrdija kršćanin koji ne poznaje Krista!*« Da li je on govorio o nama? Mislim da mi ne možemo svojatati da zaista poznajemo Krista, ako zanemarujemo njegovu posljednju zapovijed da širimo njegovu poruku. Apostoli, koji su bili u najprisnijoj vezi s Kristom, shvatili su vrlo dobro što je Krist želio reći, izišli su van i istrošili svoje živote propovjedajući Krista.

Krist od nas traži da učinimo nešto za njega; on želi da dijelimo svoju vjeru s drugima.

DUHOVI: NEDJELJA PEDESETNICE (Iv 20, 19—23)

ŽIVODAJNI DUH

»*Duh Gospodnji ispunja svemir; on koji sve obuhvaća, poznaje svaki govor*« (Mudr 1,7) — tako čitamo u knjizi Mudrosti. Duh Božji je snaga koja obuhvaća sav svemir; on kao da osluškuje skladnu melodiju čitavoga svemira.

Duh Božji koji je lebdio nad iskonskim kaosom kroz duga razdoblja razvoja, djelovao je u stvorenom svemiru i usmjeravao ga bez prestanka prema sve novijim oblicima i prema sve većem savršenstvu.

Pa ipak s pravom reče Blaise Pascal: »*Sva tjelesa, svemir i zvijezde, zemlja i njezina kraljevstva ne vrijede toliko, koliko najmanji pokret duha; duh naime poznaje sve i samog sebe. Tjelesa ne poznaju ništa.*« Mislilac je htio naglasiti čovjekovu veličinu kojom se razlikuje od vidljive materije. Snagom duha čovjek se izdiže iznad opipljive tvari. »*Nikada* — veli on — *neće poći za rukom iz svih tjelesa skupa sazdati sitnu misao. To je nemoguće, jer to spada na jedan drugi red.*« Ako je čovjek, koji je obdaren duhom, povrh toga primio i Duha Svetoga i njegove darove tada vrijedi još više: »*Sva tjelesa skupa i svi ljudski duhovi zajedno svojim djelima ne vrijede toliko, koliko najsitniji pokret ljubavi spram Boga. To je nemoguće, jer to spada na jedan drugi, nadmaravni red.*«

Od časa Utjelovljenja Vječni se Bog u osobi Isusa Krista nerazdruživo zaodjenuo materijom svijeta, a od dana prvih Duhova, Duh je Sveti nerazdruživo ucijepljen u povijest spasenja koja je prava srž svega svjetskog razvoja. I kao što Duh Božji djeluje u

vidljivom stvorenju koje nas okružuje, tako on djeluje i na tome da se rodi novi čovjek, novo stvorenje u Kristu. Apostol Pavao veli: »*Ljubav se Božja izlila u naša srca po Duhu Svetom koji nam je dan*« (Rim 5,5). Na drugom mjestu opet kaže: »*Bog posla Duha svoga Sina u naša srca, koji vapi: Abba, Oče!*« (Gal 4,6).

Putem razvoja Duh Božji usmjerava čitavi svemir prema posljednjem usavršenju. No on radi još više u jednom drugom pravcu: On usmjeruje milosni život, podržava ga i jača u svim članovima Crkve. Budući da je Duh Sveti životvorni Duh, on poklanja zamrlim dušama novi život. Od njega dolazi svaka dobra zamisao, svaka istinska želja, svaka čestita odluka, svaki plemeniti pokušaj i svaki uspjeh. Duh Sveti trajno osvježava Crkvu. On u njoj podiže mučenike koji su stoljećima pokazivali nadljudsku snagu i postigli pobjedničku krunu. Njegovim djelovanjem nicali su i još uvijek niču novi redovi i nove redovničke zajednice. Djelovanjem Duha Svetoga, novi se predjeli osvajaju i uklapaju u kraljevstvo Božje. Njegovim djelovanjem objavljene su istine osvjetljuju i tumače vjernicima.

Duh Sveti je trajno na djelu. Ako vjernici otvore svoja srca poticajima Duha Svetoga, milosni se život u njihovim dušama pokazuje u svoj raznolikosti i bujnosti. Kreposni muževi i žene penju se k vrhuncima svetosti. U njihovim srcima plamti žar za apostolskim radom. Djelovanjem Duha Svetoga Crkva polako izlazi iz svojih ukrućenih formi, postaje gipkom, prilagođuje se novonastalim životnim uvjetima. U svim vremenima pojavljivali su se — i još se uvijek pojavljuju — Bogom nadahnuti muževi i žene koji drmaju s onim što je trulo u Crkvi i koji nastoje umjesto toga uvesti nešto čvršće i suvremenije. To se bjelodano pokazalo na II. vat. saboru. Tu se vidjelo da je Crkva još uvijek suvremena i gibljiva, da ona ima profinjen sluh za sve ljudske potrebe. Ona pokušava razgovarati i s onima koji se ne priznavaju vjernicima. Njoj je uvijek na srcu slava Božja i promicanje općeg dobra.

Jedan je suvremeni teolog ovako opisao djelovanje Duha Svetoga: »*Duh kojega je Krist obećao poslati svojima, i koji je njegov vlastiti Duh, kadar je zasaditi Evanđelje u najdublji sloj duše. Taj isti Duh kadar je Evanđelje raširiti diljem svijeta. On kopa u čovjeku nove dubine, koje ga upriličuju 'dubinama Božjim', i baca ga van iz njega samog sve do krajeva zemlje. On ujedno čini općim i unutarnjim. On u čovjeku stvara osobu i zajednicu*« (Henri de Lubac).

Neprobojan zid bića kadar je probiti Duh Sveti kako to pokazuje duhovski blagdan. Na taj dan bili su u Jeruzalemu sabrani razni narodi — na broju 16 — i svi su razumjeli što apostoli navješćuju. Prožeti Duhom Svetim apostoli su izvršavali nalog što su ga

dobili od svog Učitelja: *»Kao što je mene poslao Otac, tako i ja šaljem vas«* (Iv 20, 21). Apostoli i učenici primili su nalog da navješćuju *»silna djela Božja«* (Dj 2, 11). Od blagdana Duhova pa dalje, Crkva će neprestano pokazivati svijetu Isusa Krista. Ona će navješćivati Evanđelje.

Nije to slučajno što Isus dvaput pozdravlja učenike riječima: *»Mir vama!«* i što im on govori o vlastitom poslanju od Oca i o njihovu poslanju. Tà mir i Isusovo poslanje su posljednji darovi Božji iz neistraživih dubina njegova života svijetu. Stoga nije slučajno što je Isus dahnuo u svoje učenike. Taj je dah po biblijskom shvaćanju znak Duha Svetoga kao iskonskog vrela božanskog života. Radi se o tom da mi ljudi imamo život.

Sve krize u povijesti su krize života, različiti oblici samootuđenja. I svi ljudski pokušaji da one budu svladane doživješe neuspjeh zbog svoje unutarnje nemoći. Čovjek je od početka stvoren iz ovog božanskog iskonskog vrela života; on je također, primanjem Duha Svetoga, određen za povratak k Ocu. Po biblijskom shvaćanju ovo je primanje sasvim konkretno, onako kao kad pozivljemo neku osobu u posjet ili kad se radujemo njezinu posjetu, kad je »primamo«.

Biti osoba i za današnjeg čovjeka znači veliku muku. Čovjek neprestano vapi za bitnim osobnim osebinama: za mirom, za slobodom, pravdom i ljubavlju, ali ih on ne može ostvariti. Stoga on doživljava svoj život kao besmislen. U svjetlu Evanđelja ova je dijagnoza ujedno i terapija. Iako svijet, koji je u grijehu, toga ne može vidjeti, u ovoj tegobi svijeta koju mi kršćani doživljavamo kao otsutnost Duha Božjega, Duh je Sveti na djelu.

Poslije Krista nema te ljudske bijede koja ne bi mogla biti otkupljena. I taj proces otkupljenja odvija se tokom povijesti primanjem Duha Svetoga. Čovjek tek treba da prizna svoje duhovno siromaštvo. Duh Sveti je *»Otac ubogih«* u svoj širini i dubini. Najsiromašniji opet su oni koji sve žele imati od samih sebe; oni su *»bogati«*, puni sebe, dok ne dožive krah. Tko da im pomogne? Jedino Duh Sveti. Biblija kaže da je milost, životna snaga Duha Svetoga, jača negoli sva zloća ljudi. U tom smislu pomolimo se Duhu Svetomu:

Nečiste nas umivaj,
Suha srca zalivaj,
Vidaj rane ranjenim.

Mekšaj ćudi kamene,
Zagrij grudi ledene,
Ne daj nama putem zlim.

VRIJEME KROZ GODINU

DALEKA I BLISKA TAJNA

Prikladno je da se danas zapitamo: Što znači biti kršćanin? — Kršćanin nije naprosto čovjek koji vjeruje u Boga. Kršćanin je onaj koji vjeruje u Boga Oca i u Sina i u Duha Svetoga.

Time se kršćanin razlikuje od svih starih grčkih poganskih filozofa koji su zacijelo priznavali da Bog postoji, ali su držali da ispovijest jednoga Boga u trima osobama znači povratak u politeizam. Upravo je vjera u Presv. Trojstvo ta kojom se kršćani razlikuju od židovskog naroda, koji vjeruju u jednoga Boga. Poteškoća je za Izraela u tom da prizna Isusa Bogom i Duha Svetoga osobom. Troosobni Bog kao da ruši Božje jedinstvo. Ova poteškoća postoji i za Islam. I Islam preza pred vjerskom istinom Presv. Trojstva, kao i da je nedostojno Boga da se utjelovi u ljudskom liku.

Liturgija danas naviješta ovu neprodornu i obvezatnu vjersku istinu. Ali u isto vrijeme današnji blagdan slavi trojstveno bogatstvo Božje, bogatstvo Boga koji je stupio u dodir s ovim svijetom, s njegovom poviješću, i to tako da je poslao na svijet svoga jedinorođenoga Sina.

Ovu neprodornu tajnu nastojali su proniknuti najveći umovi kršćanstva, no ta je istina za njih, kao i za svaki ljudski um uopće, ostala nedokučivom tajnom. Oni su uvijek ostali zapanjeni zbog *»bezdana svjetla«*, kako se izrazio veliki Dante u svojoj Božanskoj komediji. On pjeva: *»U njem (vječnom svjetlu) vidjeh da jedinstvo čine — sve stvari što su u svemiru rasute — u jednom svesku uzorne cjeline«* (Raj, pj. 33, rr. 85—87). Isti pjesnik kliče: *»O vječno svjetlo, što traješ sred sreće — i sebe poznaš i poznajuć ljubiš — i osjećaš se ko dobro najveće!«* (Raj. pj. 33, rr. 124—126).

Mi smo krštenjem ušli u najintimniju vezu s uzvišenom tajnom Presv. Trojstva, postali smo dionici Božje naravi. A naše je konačno određenje da se jednom nađemo u društvu Trojedinog Boga i da zauvijek budemo sretni.

Jedanaestorica učenika, kako bilježi Matej, pođoše u Galileju na goru. Koja je to bila gora — da li ona ista gora na kojoj je Isus izložio nauku o blaženstvima (Mt 5, 1) ili Tabor (Mt 17, 1) — ne znamo. Vjerojatno je to bila neka gora u blizini Genezaretskog jezera. Isus se ukazao učenicima u proslavljenom tijelu i svečano izjavio: *»Dana mi je sva vlast na nebu i na zemlji«* (Mt 28, 18). To je vlast koju je Isus dobio uz cijenu posluha do smrti na križu.

Tu je učenicima dan nalog: *»Idite, dakle, i učinite mojim učenicima sve narode...«* (Mt 28, 19). Uskrsli Isus želi preko svojih učenika privesti u svoje kraljevstvo sve narode svijeta. I to ne silom i prinudno, kao što ponekad rade vlastodršci, već nudeći svoju nauku kao jedinu poruku spasenja. Ta je poruka poziv ljudima da se stave na Božju stranu i krenu Božjim putem.

Crkva se ne može odreći naloga da širi Evanđelje; u protivnom slučaju ona bi zanijekala samu sebe. Jedan ugledni teolog kaže: *»Crkva ima kao jedini cilj da nam pokaže Krista, da nas dovede k njemu, da nas ona stavi u vezu s njim. Jedino je Crkva kadra to učiniti; ona je u tom neumorna. Nikada — ni u životu pojedinca ni u svjetskoj povijesti — neće doći čas kad će njezina uloga morati prestati ili bi mogla prestati. Poslanje je Crkve svima navijestati, pokazivati i davati Krista. Sve je ostalo dodatak«* (Henri de Lubac).

Kristov su nalog revno vršili prvi kršćani, i kršćanstvo se raširilo munjevitom brzinom. Kakve li opreke između nekadašnjih kršćana i današnjih! Danas je na svijetu toliko milijuna kršćana, pa ipak još uvijek ima mnogo više milijuna koji nisu čuli za Kristovo evanđelje. I što je još bolnije: Velik je broj kršćana koji su samo po imenu kršćani te se jedva razlikuju od nekršćana. Proigran je dar kršćanske vjere!

Mi sebi moramo prizvati u pamet da je svaki vjernik misionar na svome području. A da li smo mi zaista misionari? Mi smo se nažalost uljuljali u neku opojnu udobnost i sasvim zaboravili da smo i mi dužni širiti Kristovu poruku spasenja. Mi prepuštamo herojskim muževima i ženama da rade na širenju Evanđelja u dalekim zemljama i šaljemo im priloge. To nije dovoljno. Pogotovu što i rodni zavičaj postaje misionarskom zemljom. Postali smo pasivni kršćani, kod kojih se sasvim ugasio žar za Božju stvar u svijetu.

Drugi je nalog, što ga je Isus dao učenicima — krštavanje: *»... krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga«* (Mt 28, 19). Dok slušatelj nije postao kršćanin, treba ga poučiti o onom što je Isus htio reći svijetu i ujedno mu obrazložiti kako je prikladno da prihvati Isusov poziv: *»Idite za mnom!«*

Po krštenju čovjek postaje novim čovjekom, *»novim stvorenjem«*, kako reče apostol Pavao. On stupa u zajednicu s Trojedinim Bogom: *»Po Kristu on Boga susreće kao Oca, u Sinu mu se obraća kao bratu, po Duhu on prelazi svoje granice i očituje se unutarnjem čovjeku«* (O. Knoch).

Sam Duh Sveti, veli Sv. pismo, *»svjedoči našem duhu, da smo djeca Božja«* (Rim 8, 16). Biti kršćanin znači ne samo znati za ljubav Božju i činiti njegovu volju. Sakramentom krštenja mi stupamo

u nerazrušivo zajedništvo s Bogom. Tog zajedništva mi moramo tokom života biti sve više svjesni; zadojeni tom dubokom istinom moramo preoblikovati svoj život.

Treći Isusov nalog glasi: *»I, evo, ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta«* (Mt 28, 20). Isusovi sljedbenici treba da se pokažu dostojnima da bi uz njih prebivao uskrsli Spasitelj sa svojom prisutnošću. Trebaju pustiti neka Duh Božji djeluje u njihovu životu a ne da ostanu pasivni. Nije to zadatak ljudske pedagogike s podignutim prstom, to je djelovanje Duha Svetoga na svim područjima.

Teško je doduše uvijek prosuditi da li Crkva svaki put čini najbolji potez dok ispunja nalog svog Osnivača. No, uza sve nedostatke, Crkva ima obećanje koje nam daje sigurnost. Isus je rekao: *»Ja sam s vama u sve dane...«*

Apostoli nisu namah shvatili što znači taj nalog. Nisu znali kako da se upute u život bez svoga Učitelja. Ipak ih te Isusove riječi tješe. Ako je Krist Sin Božji, a on to jest, njegov rastanak sa zemljom nije apsolutni odlazak. Krist će neprekidno, iako nevidljivim načinom, biti i dalje prisutan među svojim učenicima.

Milost krštenja treba da neprekidno raste i bude plodna. Krista treba prevoditi na svaki živi jezik i u svako živo stoljeće. Ni jedno doba ne smije misliti da je pronašlo konačnu formulu za Boga i Krista Gospodina. Isus Krist je uvijek veći od vremena u kome stoji. Riznice ljudske mudrosti ne mogu ga obujmiti. Logika i znanost ne mogu ga obuhvatiti (W. Löhr).

Jedan pisac veli: *»Ako svi znakovi ne varaju, Trojedini Bog priprema jedno novo razdoblje u kojem mi više nećemo živjeti od jedne ili druge tajne nego od iskonskog vrela i punine svih vjerskih tajni, iz tajne Presv. Trojstva«* (Friedrich Kronseder). Pobudne riječi, no da li imaju neku potvrdu u životu?

Biciklistički šampion je izjavio: *»Ja, naravno, nisam župnik, koji po svojoj službi treba da navješćuje riječ Božju. No svojim životom, bez velikih riječi, ja bih želio doprinijeti tome da svi koji ništa ne znaju o Isusu Kristu, Krista upoznaju. Ako moja ljubav prema Isusu Kristu može poslužiti tome da pomogne ljubavi u svijetu do uspjeha, ja sam spreman od svog natjecateljskog kotača učiniti sredstvo za širenje vjere na čitavome svijetu«* (Eddy Merekx, Belgijanac, svjetski i evropski bicikl. šampion).

Jedan dokaz više da svaki Kristov sljedbenik mora i kao pojedinac surađivati na širenju kraljevstva Božjega, već prema staležu i položaju što ga obavlja. Svi su odgovorni za jednoga, ali je i pojedinac odgovoran za cjelinu.

TAJNA VJERE

Izvornim grijehom prvi je čovjek izgubio intimnu Božju prisutnost koju je uživao. Osjetio se osamljenim i opterećenim. Tamo možemo shvatiti čežnju njegovih potomaka za Božjom blizinom. Tu čežnju naziremo već u fetišizmu tzv. primitivnih naroda. Egipćani i Babilonci, slično kao i Grci i Rimljani, smatrali su da se božanstvo nalazi u nacionalnom svetištu. Germani su osluškivali Votanov glas u svetim šumama kad je šuštalo hrastovo lišće. Božanstvo je na neki način bilo prisutno u krasno izgrađenom kipu.

Osim što je vapio za intimnom Božjom prisutnošću, čovjek je u svim vremenima putem žrtve i blagovanja svete hrane pokušavao doći u dodir s božanstvom. U žrtvi i gozbi — tako je mislio — božanstvo se spušta k ljudima. Svaka razvijenija religija zna za božansku hranu (soma, nektar); tko blaguje od te hrane, učestvuje u životu božanstva. Tako npr. kad kinez blaguje sen, on postaje sličan Tao-u, pravrelu svega bitka.

Narodi su u svim vremenima tražili lice Božje, Božju blizinu. To kao da zahtijeva čovjekova duhovna narav. Čovjek čezne za punom istinom i za najvišim dobrom. To zahtijeva i čovjekova osjetna narav; čovjek želi imati uza se božanstvo na opipljiv način. To je izvor koji ne može presušiti. Dok bude ljudi, neprekidno će odjekivati poklik Izraelaca u pustinji: *»Učini nam boga koji hodi pred nama«* (Izl 32, 1).

Mi vjerujemo da je Bog prisutan posvuda i na svakome mjestu. Dante Alighieri pjeva:

»Sav svemir puni slava Onog čija
ruka sve kreće te ponegdje krati
svoj puni sjaj, dok drugdje
jače sija«

(Raj, I, 1—3).

Božja se prisutnost ipak u najpotpunijoj čistoći i na najznačajniji način objavila u Isusu Kristu. U njemu je beskonačni Bog ušao u naše vrijeme, u jedinstvo osobnog bića sa stvorom i prožimlje ga svojom snagom, dostojanstvom i slavom. I ta božanska prisutnost, puna sadržaja, koja je prešla u Krista i koja koncentrirano djeluje, prelijeva se u Euharistiji.

Bog je, doduše, posvuda prisutan po svojoj biti i po svome djelovanju, ali u presv. Euharistiji Božja prisutnost izbija kao užarena magma iz otvorenog vulkana, koja se nalazi svagdje ispod zemljine kore i koja suklja u svijet vjernika plamenom koji se vidi daleko. Euharistijska prisutnost je zapravo samo odraz i mnogostruka projekcija božanske prisutnosti koja ispunja sav svemir (usp. Anton Schütz, *Christus mit uns,* München 1939, str. 60—67).

Da čovjeku vrati izgubljenu svoju prisutnost, Bog je odlučio da se spusti k čovjeku u njegovoj osjetnoj stvarnosti, u njegovu tijelu. Stari obredi zajedništva za pričesnim stolom služila su kao sredstvo da se uspostavi kontakt koji u obliku hrane daje život.

Izraelski narod, koji je gladovao u pustinji, podržavan je na životu. Njegovo oslobođenje iz egipatskog ropstva sažeto je u gozbi čije obredno ponavljanje kasnijim naraštajima prizivlje u pamet snagu ovog čudesnog oslobođenja. Blagujući gorke trave, beskvasni kruh i vazmeno janje, svaki izraelac tokom vremenâ doživljava prisutnost koja izbavlja i koja vodi u obećanu zemlju.

Isus je prihvatio ovu svetu gozbu, bogatu uspomenama i obećanjima da u nju unese bogatstvo svoga novog, konačnog izbaviteljskog djela. On više čovjeka ne oslobađa iz egipatskog ropstva nego iz ropstva grijeha; žrtvuje se kao savršeno janje koje polaže svoj život za spasenje svijeta. Tko učestvuje u toj gozbi, tko blaguje njegovo tijelo i tko pije njegovu krv, taj biva uvečen u njegovu žrtvu i dobiva njezin plod. U ljubavi koja oprašta, ponovno mu poklanja prisutnost izgubljenog Boga na najkonkretniji način: hraneći se Tijelom, duša dobiva život.

Kako dirljivo zvuče riječi: *»Ovo je moje tijelo koje je za vas. Ovo činite na moju uspomenu ... Ovaj je kalež Novi zavjet u mojoj krvi. Ovo činite, svaki put kad ga pijete, na moju uspomenu«* (1 Kor 11, 26).

Učiteljev gest ponavljali su prvi kršćani. U Jeruzalemu, a zatim svuda kamo god je prodiralo Evanđelje, oni su obnavljali taj gest. Ponavljali su te riječi i primali u svoju sredinu dragog Učitelja. U *»lomljenju kruha«* njihova su osjetila ponovno doživljavala prisutnost propetoga i uskrsloga Gospodina. Od jedne gozbe do druge oni su zalazili sve dublje u Novi savez što ga je on sklopio u svojoj krvi. *»Oni su naviještali smrt Gospodinovu dok se on ne vrati. Oni su se ucijepljivali u Tijelo Kristovo, kojeg su bili živi članovi. Voda iz litice i mana iz pustinje za njih su Tijelo i Krv Gospodinova koji im saopćava život«* (Pierre Benoit).

Gledamo li povijest Crkve kroz prizmu Božje prisutnosti u Euharistiji i držimo li na pameti blagovanje najsvetije hrane, — Tijela i Krvi Gospodinove na sv. misi — bolje shvaćamo izdržljivost Crkve u največim kušnjama. Jasnije također shvaćamo porast u kre-

posti kod vjernika koji su se iskreno otvarali milosti Božjoj. Euharistijska žrtva i euharistijska gozba su bili stupovi na kojima je počivala i još uvijek počiva povijest Crkve.

Tu istinu Crkva je vidljivim načinom htjela posvjedočiti pred čitavim svijetom. Noseći gradskim ulicama i poljanama pokaznicu s bijelom Hostijom, ona je pozivala sve i svakoga da se poklone euharistijskom Bogu.

Davno se tužio pisac F. W. Faber († 1863): »*Osjećamo razočaranje gledajući dragu domovinu koja daje izgled običnog radnog dana, poslovnog dana. Osjećamo da je tu nešto nepravilno, nešto neskladno. Bijedni London! Kad bi on poznavao Boga i kad bi svetkovao blagdan za Boga, kako li bi se radovao takvu danu koji čini da padnu radni lanci bezbrojnih robova mamone, i kako on daje pun sunčev sjaj dubokoj djetinjoj radosti u otajstvu koje je trijumf vjere nad gledanjem, trijumf duha nad materijom, milosti nad naravi, Crkve nad svijetom.*«

Prema euharistijskom Kristu vjernici zauzimaju raznolik stav: Isus dijeli različita čudesa milosti, prima prošnje vjernika, koji ga za kraće ili dulje vrijeme posjećuju, koji mu iskazuju veću ili manju ljubav. Možemo također reći da svaka sv. pričest ima svoju biografiju.

Isusov život u presv. Sakramentu je različit od života što ga on provodi u nebu. Provodi život koji je u stvari stanje mističke smrti. To je život u kojem se on odriče upotrebe ljudskih sjetila. Njegov glas kao da zamire u mističkoj smrti, da se manje strašimo, iako ne s manje poštovanja, kad s njime rukujemo, da budemo više familiarni, iako ne manje ponizni kad se približavamo njegovoj tajanstvenoj prisutnosti (usp. F. W. Faber, *The Blessed Sacrament*, Philadelphia. Pa. izd. 1958, str. 12—13.).

U svjetlu ovih istina postaju nam shvatljivije mnoge stvari. Celibat je pirno ruho za službu neokaljanoj žrtvi. Ivan je bio poslan da spremi Zadnju večeru. Celibat je Ivanova alba katoličkog svećenika. I čitavo dušobrižničko djelovanje mora izrastati iz Euharistije.

Svaki zavjet redovnika i redovnica je ljiljan na oltaru Gospodnjem. Svaki čin vjere poklon je pred tajnom vjere (Mihael kard. Faulhaber, † 1952).

Na to nas podsjećaju svake godine prvopričesnici i prvopričesnice koji se poslije prve sv. pričesti razmile gradom i selom poput bijelih pahuljica te svjedoče o susretu s Dobrim Pastirom koji je postao najslađim jelom njihove duše.

S pravom je kazao John Henry Newman na jednom mjestu: »*Za mene nema ništa tako utješno, tako dirljivo, tako uzbudljivo, tako nadmoćno kao misa. Misa je najveći čin na zemlji. Jer tu je prisutan Krist pred kojim padaju na poklon anđeli a sotone dršću*«.

»*U sv. pričesti na misi mi liječimo svoju mlakost Ljubavlju koja nas zapali. U sv. misi i na sv. misi vi ne samo da nešto činite, nego vi nešto postajete — vi ulazite u Kristov život*« (G. Wann OP).

Kako li moraju biti čiste oči koje motre bjelinu Hostije! Kako li moraju biti čiste usne, koje primaju sv. Hostiju kao najslađu hranu!

Kako li mora biti čestit svakolik život kršćanina koji se hrani ovom »*hranom izabranom*«.

Imao je pravo Arški župnik sv. Ivan Vianney kad je rekao: »Kad vjernik blaguje euharistijsku hranu, velik je toliko da seže do ramena Božjih.«

Zaista: Tajna vjere — mysterium fidei!

Otajstvo od kojega Crkva živi stoljećima i od kojega će živjeti do ponovnog dolaska svoga Gospodina.

DRUGA NEDJELJA KROZ GODINU (Iv 1, 35—42)

OKO KOJE I MENE GLEDA

Čovjek može pomisliti: Kako li su bili sretni Isusovi suvremenici koji su s njim prijazno saobraćali, slušali njegove riječi koje kao da su dolazile s drugoga svijeta! Kako li su bili sretni ljudi koji su gledali njegov lik i brojna čudesa što ih je učinio! U dubokoj starosti zapisat će Ivan apostol: »*Ono što smo čuli, što smo svojim očima vidjeli, što smo promatrali i što su naše ruke opipale o Riječi života ... mi vam navješćujemo*« (Iv 1, 1—2).

Isusovi su suvremenici bili zaista sretni, što su gledali Isusa. Mi smo pak upućeni na riječi što ih je Isus uputio Tomi: »*Blago onima koji ne vidješe, a vjerovaše*« (Iv 20, 29).

Naša je ljudska narav sazdana tako da se uvjerenja mogu ustaliti, da se vjera, nada i ljubav mogu ukorijeniti tek onda kad joj u pomoć dođu i izvanjska iskustva, iskustva proživljene vjere i proživljene ljubavi. Kad je Isus dao nalog učenicima: »*Učinite mojim učenicima sve narode*« (Mt 28, 19), htio je da oni Veselu vijest pro-

povijedaju riječima. Oni su, naprotiv, morali postati vjerodostojni svjedoci poglavito svojim životom. Zato je Isus naložio učenicima: *»Neka svijetli vaša svjetlost svim ljudima da vide vaša dobra djela i proslave vašeg Oca koji je na nebesima«* (Mt 5, 16).

I mi, poslije dvije tisuće godina, stojimo u vjerskoj tradiciji koja se nipošto ne iscrpljuje u suhim katekizamskim postavkama. Uvijek ponovno i u svim su vremenima muževi, žene i mladež *»koji obukoše novoga čovjeka koji je sazdan po slici Božjoj u istinskoj pravednosti i svetosti«* (Ef 4, 24) svjetlom svoga života obasjavali tmine oko sebe. I tako su činili da slava Očeva nikada ne zamukne.

Mi smo postali tako malodušni. Puni skepse postavljamo pitanja kako bi bilo moguće naš život učiniti tako privlačnim i uvjerljivim da druge ljude privedemo k vjeri i ljubavi. A znajmo da naša okolina od nas upravo to iščekuje. Upitamo li one koji se razočaraše u vjeri što ih je dovelo do otpada, jedan će s ogorčenjem odgovoriti da je tome kriv svećenik u kome se razočarao. Drugi će izjaviti da oni koji svake nedjelje pohađaju sv. misu, nisu nimalo bolji od drugih, da on pozna toliko ljudi koji su uvijek spremni pomoći, toliko strpljivih, dobrih ljudi koji s vjerom nemaju nikakve veze.

Zacijelo, takve su isprike često samo izgovori. No iz njih ipak jasno izbija što sve od kršćana očekuju *»oni izvana«*.

Moramo stoga biti svjesni da nas Bog i ljudi mjere istim mjerilom, da ćemo biti suđeni po riječi Gospodinovoj: *»Po tom će poznati svi da ste moji učenici ako se budete ljubili među sobom«* (Iv 13, 35).

Psiholog Jung je učinio slijedeći pokus: Analizirao je reprezentativni izbor »kršćana« i usporedio rezultate svoje psihoanalize s psihoanalizom iste motivacije. Postavljeni pred običajne situacije reagirali su kršćani i nekršćani na isti način. To znači da vjera ovih »kršćana« ili tzv. kršćana nije dosegla razinu njihove nesvjesnosti, da vjera nije izmijenila njihove spontane reakcije na ponašanje njihove okoline ili na impulse njihova tijela . . .

S pravom kaže jedan pravoslavni grčki teolog: *»Naše je kršćanstvo površinsko.* Mi smo mlaki, a mlake će Gospodin, kako sam reče, *»izbljuvati iz svojih usta«* (Otkr 3, 21). I nastavlja: *»Ako mi i nadalje moramo ostati mlaki, beskorisno je raspravljati o jedinstvu kršćana: Jer tada ćemo mi poslije tolikih i tolikih govorancija i dalje raditi ono što smo radili prije. Djeca ovoga svijeta, u tom se ne varaju. 'Hladni' koje Gospodin voli više negoli 'mlake' rugaju nam se i vele: 'Gledajte ove kršćane: oni se rastapaju u lijepim molitvama i pjesmama, govore o ljubavi, pravdi i miru, a onda se zarate, jedni iskorištavaju druge, upravo onako kao što rade i svi*

ostali'. Sud što ga o nama izriču nevjernici podudara se sa sudom što ga izriče Gospodin . . .« (Grčko-pravoslavni teolog P. C. Argenti. Marseille, na 5. plenarnoj sjednici Ekumenskog vijeća Crkava u Najrobiju 1975).

Ne želimo time reći da danas na svijetu uopće nema ljubavi. Ima je itekako. No ta se ljubav nekako skriva, silazi u podzemlje, u područje osobnih odnosa i krvnog srodstva. Tu ona itekako živi, stvara čudesa predanosti i svetog služenja. Međutim, u javnom životu, u socijalnom saobraćaju našega društva temperatura se naglo spušta. Sve je veći broj kršćana koji od sebe otklanjaju obveze s isprikom: »Za to su nadležne država, socijalne ustanove, karitas!« A ipak svjetlost koju nam je Gospodin preporučio nositi, mora svijetliti ondje gdje je tama najgušća i gdje je hladnoća najniža. Jedino na taj način Crkva postaje znakom, što ga je Krist postavio među narodima.

Kad je Ivan Krstitelj dvojici učenika na Jordanu pokazao na Isusa: *»Evo Jaganjca Božjeg, evo onoga koji diže grijeh svijeta«* (Iv 1, 36), oni se — dotada Krstiteljevi učenici — namah priključuju Isusu. Privukao ih je čudesni magnet Isusova lika. Na njihov upit: *»Rabi, gdje boraviš?«* Isus je odgovorio: *»Dođite i vidite«* (Iv 1, 38—39). I ostadoše kod njega jedan dan. Samo jedan dan s novim Učiteljem u skrovitosti njegova prebivališta. A što je zatim slijedilo? Učitelj je njih i drugove izveo na prostrane i duge staze svijeta. Pošli su u njegovu službu. S Isusom su dijelili zgode i nezgode, patnju i slavu.

»Činjenica da je Bog pogledao na mene, učinila je to da sam ja morao gledati na Boga. Otada mi je bilo nemoguće zaboraviti da me to oko gleda.« Tako veli Sören Kierkegaard.

Pogled božanskog Janjeta pao je i na svakoga od nas, i to ne jednom već više puta. Samo je pitanje, kako smo mi na taj pogled reagirali. Da li smo spremno odgovorili na taj pogled i da li smo krenuli za novim, pravim Učiteljem, koji daje sočnu hranu i ispunja ljudsko srce.

Knjiga Otkrivenja često govori o Janjetu (oko 28 puta). Janje je u toj knjizi slika uzvišenoga Gospodina. Janje je kadro otvoriti knjigu sa *»sedam pečata«*, u kojoj su pohranjene tajne Božje odluke. Janjetu se klanjaju starješine, anđeli i sveti. U bijelim haljinama prilaze mu mučenici koji *»dođoše iz velike tjeskobe«*. Slijede ga 1,444.000 izabranika kamo god on pođe. Štoviše: Dovršenje svjetske povijesti orisano je kao *»svadba Janjetova«*. Novom Jeruzalemu ne treba sunčeva i mjesečeva sjaja; njegova *»je svjetiljka Janje«* (Otkr 21, 23).

Za božanskim Janjetom krenuše dvojica učenika, za njima ostali apostoli i učenici, za ovim opet tolike tisuće i milijuni. Govoreći po ljudsku, oni su stradavali, no oni su osvajali i osvojili svijet za Krista. Svoju odluku nisu opozvali, niti se zbog nje pokajali; u nebeskoj slavi još manje. Oni su izgradili svoje čovještvo. S pravom kaže jedan pisac: *»Kako da bez tebe budem čovjek! Kako da s tobom ne budem čovjek!«* (R. J. Sorge). To je onaj pravi humanizam, ono pravo čovještvo za kojim vapi i moderni čovjek. Avantura uvijek ostaje avanturom, ali se avantura s Kristom isplati više nego ikakva druga avantura i rizik.

TREĆA NEDJELJA KROZ GODINU (Mk 1, 14—20)

PRIHVATITI EVANĐELJE

— *Približilo se Kraljevstvo Božje!*
— *Učinite nutarnji preokret!*
— *Vjerujte Evanđelju!*

To su tri krupne poruke što ih je Isus uputio na početku svoga javnog naučavanja (Mk 1, 15).

Kraljevstvo Božje, ili Božja vladavina, biblijski je izraz, a znači Božju vrhovnu vlast nad svim stvorenjem i nad svakim ljudskim životom. Iz činjenice da je Bog Stvoritelj nužno slijedi da je on i kralj nad ljudima, htjeli oni to ili ne, priznavali to oni ili ne priznavali. Kad Evanđelje govori o dolasku Kraljevstva Božjeg, onda se tu podrazumijeva istina da Bog postoji, da sve stvoreno postoji po njemu i s njim.

Kraljevstvo Božje dolazi uvijek kad god i gdje god ljudi priznavaju Boga vrhovnim bićem, svojim Stvoriteljem i uzdržavateljem.

Da netko postane članom Kraljevstva Božjeg, traže se uvjeti. Tako je uostalom kod svakog ljudskog udruženja. Da primi najvažniju poruku što je ikada ponuđena svijetu, čovjek treba da otvori svoje srce i dušu.

Prihvatiti poruku spasenja nije bilo ni u koje vrijeme lako. Nije to lako ni danas. Uvijek su se javljale poteškoće, sad jedne sad druge vrste.

Isus traži da se trgnemo, da učinimo unutarnji preokret i tako postanemo članovi Kraljevstva Božjeg. Nije to samo neka trenutačna

bol zbog počinjena grijeha, pri čemu duševni čovjekov stav ostaje onakav kakav je bio ranije. Kad Marko govori o duševnom preokretu, on upotrebljava riječ *metanoia*, koja znači izmjenu čitavoga duševnog stanja, preorjentaciju u mišljenju i ponašanju. Nije to preokret u političkom već u moralnom planu, tj. u životu svakoga pojedinca.

Isus će tokom svoga naučavanja upotrijebiti mnogo slika da oriše opseg i sadržaj Kraljevstva Božjeg.

Origen (†253) će u svoje vrijeme Isusa nazvati značajnom riječi *»autobasileisa«*, što znači — Kraljevstvo Božje sažeto u jednoj osobi.

Isusov poziv: *»Vjerujte Evanđelju!«* i *»Učinite preokret u duši!«* kod Marka znači jedan te isti čin. Evanđelje koje on spominje u stvari je *»Evanđelje Isusa Krista, Sina Božjega«* (Mk 1,1), kako čitamo na početku Markove kratke knjižice. *»Vjerovati«* ne znači samo dati svoj razumski pristanak uz stanovitu istinu nego još mnogo više: sasvim se osloniti na Boga, o Bogu ovisiti, uz Boga prionuti. *»Vjerovati Evanđelju Isusa Krista, Sina Božjega«* znači otvarati se Bogu, o Bogu ovisiti, oslanjati se na Boga, koji nam govori o osobi Isusa Krista. Ta vjera u sebi uključuje neprekidno obraćenje.

Nije to tek neka priprava za dolazak Kraljevstva; to je već pravi nastup Kraljevstva Božjeg ovdje i sada. U tom smislu svaki je od nas *»obraćenik«*.

Koliki su upliv imale Isusove riječi, zorno pokazuje odaziv prvih učenika. Isus je prolazio obalom Galilejskog jezera i susreo ribare s lađama. Andrija i brat mu Šimun bacahu mreže. Isus ih poziva i dodijeli im novo zanimanje: *»Učinit ću vas ribarima ljudi«* (Mk 1,17). Pošao je malo dalje i naiđe na još dva mlađa ribara — Zebedejeve sinove, Ivana i Jakova, koji su krpali mreže i pripremali se za ribolov. Pozva i njih i oni smjesta otiđoše za njim.

Ovo nije bio prvi Isusov susret s mladim ribarima; inače bi nam se njihov odaziv činio skoro nevjerojatnim. Isus ih je poznavao još otprije. Ljubav je učenicima polako rasla. Isus je bio jači i privlačniji od Ivana Krstitelja. Odluka je sazrela i postala neopozivom. Mladi ribari, koji su dotada mrežama lovili ribu, odsada će loviti ljude.

Isus će učenike postepeno upućivati u novo zanimanje; pouka će trajati više negoli je od njih tražilo ribarsko zanimanje. More je svijeta šire, posijano je s više grebena, uzgibano većim valovima od onih na Galilejskom jezeru, koje su zbog veličine zvali morem. No, Učiteljeva ustrpljivost i uporna volja učenika svladat će sve poteškoće.

Tako započe nečuven lov na ljude. Novo zanimanje Isusovih učenika neće biti nasilno niti odveć upadno. Trajat će dugim stoljećima. Odvijat će se bez razglasa, bez reklama, bez bučne propagande, bez konferencija i direktiva. Vršit će se jedva zamjetljivo, ali ipak uporno i bez popuštanja. Svi oni koji su stoljećima pokušavali k sebi privući mase, nisu se ni izdaleka približili Isusu Kristu, koji je neoposivim čarom i magnetskom silom svoje osobe privlačio osobe — ljude i žene — iz svih staleža da se uključe u Kraljevstvo Božje te ga prema svojim mogućnostima šire.

Uvaženi američki tjednik *»Time«* od 29. prosinca 1975. donosi neuobičajeni naslov: *Vjesnici ljubavi i nade.* Govori o živim svecima.

Na naslovnoj stranici stoji Majka Terezija iz Kalukute, nadaleko poznata zbog svoje karitativne djelatnosti, a s njom i drugi *»sveci«*. Tu je norveška evangelička bolničarka u Honkongu, Annie Skau, zatim 81-godišnji liječnik Carl Becker u Zaire-u, pa anglikanka dr. Cicely Saunders koja je, slično kao i Majka Terezija, u Londonu sagradila dom za umiruće; katolička japanka Jaeko Ibuka, za koju je izgledalo da je u mladosti imala gubu. Kad se ispostavilo da dijagnoza nije točna, ona je odlučila da svoj daljnji život posveti gubavcima. Na podnožju Fuži ona je sagradila leprozarij, Fukusei Boyin. Sestra Selma Mayer koja sa svoje 92 godine i danas radi u Jeruzalemu; austrijanac Hermana Gmeiner, koji je kao vjerni katolik u djelo pretvorio ideju »SOS — dječjim vrtićima«; kanadski katolik Jean Vanier, koji se zalaže za duševno zaostalu djecu; američki bračni par Denny i Jeanne Grindall, koji su dobili svoj unutarnji poziv za vrijeme ferijalnog putovanja u Kaniji 1968. te su otkazali namještenje kod kuće da se posvete služenju kod nekog afričkog plemena. Nadalje se spominje katolički biskup Kristofor Mwoleka, u Tanzaniji; osnovateljica katoličkog radničkog pokreta u USA, Dorothy Day; borac protiv crkvenog priznavanja »Apartheida« u Južnoj Africi; C. F. Beyers Naude, reformirani župnik; 35-godišnji apostol nenasilja u USA John Lewis; brazilski nadbiskup Dom Herder Camara; koptski monah Matta el Meskin, osnivač monaške zajednice Roger Schutz.

Često se postavlja pitanje: Da li je moguće vidjeti nešto od ostvarenja Kristove poruke u svijetu. Naveli smo neke primjere koji potiču na razmišljanje. »Svjetovni« tjednik dobro zna da nema svetosti bez unutarnjeg duhovnog poticaja, bez čovjekova obraćenja k Bogu. Iz navedenih se primjera vidi da svetost ne postoji zbog same sebe na svijetu, nego da se ona treba ižaravati među nama.

Navedeni primjeri jasno pokazuju koje sve oblike može poprimiti poziv: *»Učinit ću vas ribarima ljudi.«* Ljudi i žene u svim su se vremenima odazivali na Učiteljev poziv.

Članak završava riječima pjesnika Tagorea: *»Spavao sam i sanjao da je život radost; probudih se i vidjeh da je život služenje, radio sam i shvatio da je služenje radost.«*

Jest, život je služenje, a služenje je radost. To je rad u kući jednog te istog Gospodara. On sve bez razlike poziva da svatko na svom položaju doprinosi širenju njegova Kraljevstva.

ČETVRTA NEDJELJA KROZ GODINU (Mk 1, 21—28)

KRISTOV DUH

Tamo od vremena Perzijanaca Palestina je bila posijana židovskim bogomoljama, sinagogama. Tu su se skupljali Židovi da mole i da slušaju ulomke Mojsijeva zakona i Proroka s tumačenjenm. Redovito je čitao svećenik, a u njegovoj odsutnosti neki od starješina. Ako je smatrao uputnim, predstojnik je sinagoge mogao pozvati i nekoga drugog da čita i tumači Sv. pismo. Na taj način je i Isus u judejskim i galilejskim sinagogama često uzeo riječ.

Tako je i bilo i ovoga puta u sinagogi u Kafarnaumu. Za razliku od Mateja i Luke, Marko i Ivan više se zadržavaju na Isusovoj osobi nego na sadržaju njegovih govora. Zanima ih više osoba onoga koji poučava negoli samo nauka.

Isus je ulazio u Kafarnaum (hebr. Kefan Nahum = mjesto Nahum, danas Tel Hum) u pratnji četvorice pozvanih učenika. Bio je to malen grad na sjeverozapadnoj obali Genezaretskog jezera s malom ribarskom lukom i sinagogom. Kako je bila subota, Isus je ušao u sinagogu i počeo učiti. (U novije vrijeme tu je otkrivena sinagoga koja potječe iz 2. ili 3. stoljeća, veličine 28 × 18 m sa stupovima u dvorištu). Uspjeh je bio neočekivan: *»Svi su bili zaneseni njegovom naukom.«* Evanđelist navodi i razlog: *»Učio ih je kao onaj koji ima vlast, a ne kao književnici«* (Mk 1,22).

Farizeji su se kod tumačenja Sv. pisma uvijek pozivali na starije učitelje. Tih je bio velik broj, a njihovo tumačenje je bilo ponekad puko cjepidlačenje. Tlmud hvali književnike kao one koji *»donose*

spasenje svijetu«. Isus je međutim poučavao sasvim drukčije. On se nije pozivao ni na koga. Kad je govorio, njegova riječ kao da je izvirala iz najčišćeg izvora. Govorio je o Božjim otajstvima, jednostavno i bez priprave, »*kao da se rodio u ovoj tajni i slavi*« (Bossuet).

Uz Isusovu pouku Marko povezuje čudo oslobođenja opsjednutog čovjeka. Dok se narod divio Isusovim govorima, sotona je, pun iskonske mržnje, uvidio gdje se nalazi izvor ove izvanredne moći. Snaga je izvirala iz Isusove svetosti, a ne s nekog drugog vrela. »*Ponizam, strpljiv, svet, svet Bogu, Isus je strašan đavlima*« (Pascal). Utvrđen u zloći, đavao mrzi svetost koja mu se nameće neodoljivom snagom, te je morao povikati: »*Znam tko si: Svetac Božji*« (Mk 1,24). Ovaj naziv izražava izvanrednu Isusovu svetost, svetost koja je isključivo njegova osobina.

Vodi se već okršaj dvojice suparnika, zapravo okršaj »*jakog*« s onim koji je »*jači*« od njega, tj. sotone s Isusom. Sotona je prisiljen povikati: »*Što ti imaš s nama Isuse Nazarećanine? Došao si da nas uništiš?*« (Mk 1,24), tj. da uništiš mene i moje drugove. Sotona je uvidio da se priprema odlučan udarac njemu i njegovoj vlasti nad ljudima i ujedno i njegov poraz. Isus ne ulazi s njim u raspravu. Bilo je još prerano da se otkrije tajna njegove osobe, a pogotovo da je otkrije sotona. Stoga mu je zaprijetio: »*Umukni i iziđi iz njega*« (Mk 1,25). Još jedan trzaj, i bijedni se čovjek našao oslobođen od zloga duha.

O čudu, za koje nitko Isusu nije zamjerio što ga je učinio u subotu, kao i o Isusovoj nauci, pronio se glas nadaleko. Narod je iskoristio priliku, čim se spustila noć i već počimao dan iduće sedmice, donesoše bolesnike i bjesomučne. Isus je ozdravljao bolesnike i izgonio đavle iz opsjednutih. Moglo bi se reći da se sav grad našao na vratima Kafarnauma.

Neki predbacuju da su ljudi u Isusovo doba vrlo teško mogli razlikovati što je to psihička bolest, a što opsjedajuće. Kažu da se izvikivanje imena onoga koji izgoni sotone nalazi i u starijim židovskim i poganskim pripovijestima, da je priprosti narod svaku bolest prpisivao nečistom duhu; ako đavao govori iz opsjednutog, da se radi o bolesti shizofrenije.

Teško je doduše reći na kojoj je razini bilo shvaćanje naroda. Također je teško reći da li je narod najuže povezivao bolest i grijeh, živčane bolesti i opsjednuće. No, što mi o tome mislili, ovdje se ne radi o pukoj sugestiji, kojom Isus djeluje na bolesnika. Stavljamo protuupit: Koji bi psihijatar bio kadar u tren oka izvesti ozdravljenje, sve da se je i radilo o živčanoj bolesti? Ima slučajeva kad obični puk ima ispravniji sud nego učene glave. Čudo je narodu u Kafarnaumu bilo očito; stoga se divio.

Izgon sotone iz opsjednutih Isusovim je suvremenicima bio znak da je u osobi Isusa Krista nastupilo Kraljevstvo Božje i da se ujedno ništi moć zloga duha nad ljudima. I sami su zlodusi priznavali da je Isus sredstvo po kojem se uspostavlja Kraljevstvo Božje i na taj način su priznavali svoj poraz.

»*Silne li nauke!*« — tako su suvremenici govorili o Isusovoj propovijedi. Danas, čini se, općenito opada zanimanje za Isusovu nauku. Htjeli bi je svrstati u niz drugih svjetovnih nazora, organizacija i ustanova. Pritisneš dugme, i eto odmah korijenite promjene u svijetu! Kao neki udar čarobnim štapićem. Kršćanstvo, međutim, nije neki automat. Kršćanstvo — kako se razabire već iz same te riječi — u sebi uključuje osnivača Spasitelja Isusa Krista. U njemu je pružena ljudima mogućnost da se opredijele za Boga, da njemu otvore svoje srce i učine duhovni preokret. Jedino ako oni to učine, znanost će i tehnika biti na dobrobit čovječanstva.

Ima ih koji proriču da je kršćanstvo doseglo svoj zenit i da nužno mora padati, slično kao što zapada sunce. Drugi naprotiv prijanjaju uz Krista. »*Za mene je Krist najveća osoba koja je ikada stupila na ovu zemlju*«, kaže veliki istraživač i moreplovac Thor Heyrdahl. I nastavlja: »*Kad bi ljudi ostvarili samo dijelak onoga što je Krist pokazao primjerom, mir bio bi osiguran i nacije ne bi vodile rat. Ma koliko znanost napredovala, bitne vrednote, unutarnju istinu, znanost ne može dostići, jer nema mjerila kojim bi mjerila ljubav, mržnju ili jednostavnost.* Tako veliki istraživač.

Thor Heyerdahl, a s njim toliki milijuni kršćana, vjeruju Isusovim riječima. A vjeruju im stoga što je on *Svetac Božji*, koji je nošen *Duhom Božjim*. Ta nauka izvire iz čistog izvora Isusove svetosti. Ona rasvjetljuje um i krijepi dušu.

»SVI TE TRAŽE«

Češki marksist i ateist Milav Machovec u svojoj knjizi *»Isus za ateiste«* iznosi ono što ga je najviše opčaralo kod Isusa Krista: Isus je intenzivno živio, bio je veseo i svjestan, u svakom času sasvim pribran, suočio se sa svakom situacijom, prihvaćao svakoga čovjeka. Po Machovecu Isus je *»budućnost s nebeskih visina snio na zemlju i učinio je predmetom dnevne sadašnjosti«*.

Sve su to već postupno otkrivali Isusovi suvremenici. Motrili su njegovo ponašanje i došli do zaključka: Nešto takvo još nismo doživjeli; on govori drukčije negoli svi učenjaci!

Bilo je to već prigodom ozdravljenja opsjednutog čovjeka u Kafarnaumu. Isus ponovo ulazi subotom u sinagogu u Kafarnaumu, tamo gdje se nastanio Petar, koji se priženio, i njegov brat Andrija. Taj običaj još postoji u Palestini. Petar i Andrija Betsaidu zamjeniše s Kafarnaumom. Kad je svršilo bogoslužje, pozovu oni u svoju novu kuću Isusa. Za njima krenuše Jakov i Ivan. Bilo je to vrijeme skromnog ručka, s kojim su oni htjeli počastiti Isusa. Nesretnim slučajem Petrova je punica ležala, bolesna od groznice.

Kad su došli u kuću, Petar je Isusu saopćio nezgodu s potajnom nadom da će Učitelj učiniti nešto u korist bolesnice. Isus uđe u sobu gdje je ležala bolesnica, uze je za ruku kao da joj želi pomoći da se pridigne. U isti mah bolesnica ozdravi. Kasnije im je iz zahvalnosti posluživala za stolom.

Isus nije upotrijebio neku čarobnjačku formulu kako su radili praznovjerni ljudi. Uzeli bi željezni nož s uvojcima kose te ga objesili o grm i pri tom za nekoliko dana izgovarali izreke iz knjige Izlaska (3, 2.3; 3,5) i još neku magičnu formulu držeći da će na taj način bolest pustit bolesnika.

Isus je postupio sasvim drukčije. On je mirno uzeo za ruku bolesnicu, koju namah ostavi groznica.

Vijest se munjevitom brzinom i ovoga puta proširila mjestom. Ponovno je trebalo čekati dok se spusti mrak i da se na nebu pokažu tri zvijezde — znak da već počinje prvi slobodni dan u sedmici. I čitav se grad ubrzo našao pred vratima Petrove kuće. Jedni su bolesnici jecali na nosilima, opsjednuti su vikali i gestikulirali. Kad se pojavio Isus, nastade tišina. On je zapovjedničkom moću ozdravljao bolesnike i oslobađao opsjednute. Ujedno je zabranjivao zlodusima da ne proglašavaju njegova čudesa. Evanđelist Marko bilježi: Nisu možda znali da je on Sin Božji, jednak Ocu, no zacijelo su znali da je on obdaren izvanrednom svetošću i iznimnim dostojanstvom. Njegovo im se mesijanstvo nametalo.

Posljednji su bolesnici napuštali svoja mjesta. Narod se razilazio samo zato da se u zoru vrati. Bili su svi elektrizirani Isusovom moći.

U osvit zore se povukao na samotno mjesto da se pomoli, a narod je ponovno nagrnuo da još jednom doživi ono što mu se duboko usjeklo u pamet: čudesa i ozdravljenja. Učenici pođoše za Isusom i kad su ga našli, saopće mu: *»Svi te traže«* (Mk 1,37). Očit znak da se nešto budilo na novi život. Ne samo u galilejskim sinagogama, već posvuda kamo je dolazio, Isus je unosio svježinu, novost. Narod ga je stoga počeo sve iskrenije tražiti, o njemu doznati nove pojedinosti. Naprosto je čeznuo za njim.

Ovo se traženje nastavlja stoljećima. Nije to samo pokret *»Jesus people«* u Sjedinjenim Američkim Državama i po zapadnoj Evropi, već i mnogi drugi pokreti kojima se ljudi živo zanimaju za Isusa Krista. Od 700.000 studenata, koliko ih ima u Tokiju, 60% — kako kažu — živo se zanimaju za kršćanstvo. Mnogo više negoli za Budu, iako su kršćani u Japanu malobrojni.

U isto vrijeme kršćani Zapadnog svijeta kao da su prezasićeni kršćanstvom. Oni će nekad prisustvovati misnom bogoslužju, ali iz običaja, bezvoljno. Svećenik je — kako oni misle — osoba koja viče na djecu, a odraslima iznosi suhi sustav vjerskih istina. Nema tu neke svježine i topline koja bi pokrenulo srcem i dušom. I nije čudo da se zanose drugim idealima. Ideali su im toreadori, pop-pjevači, princeze na ledu, filmske zvijezde, olimpijski pobjednici itd. Razočarani, oni mijenjaju svoje idole jednog za drugim. Zalaze na stranputice, i to samo stoga što se nisu izručili onom koji je jedini kadar ispuniti težnje njihovih srdaca.

Riječi: *»Svi te traže«*, odnose se i na same učenike koji su rano u zoru pronašli svog Učitelja. Trebalo je da dođe vrijeme kušnje i razočaranja: Maslinski vrt i Kalvarijsko brdo. Trebalo je da osjete što je to dvojba Kalvarije, neizvjesnost, pa da nakon toga u njemu upoznaju Sina Božjega. Za razliku od onih koji su u Isusu gledali nacionalnog oslobodioca ili čudotvorca koji s naroda namah diže sve nevolje, učenici su u Isusu upoznali Božjeg poslanika, Sina Božjega, koji u prvom redu pokreće savješću, ali koji također spasava i čitavo tijelo.

Isus ne odvaja tijelo od duše; duša i tijelo tvore čovjeka. I jedno i drugo trebalo je spašavati. Tako je Isus radio na vratima Petrove kuće, a to će isto raditi i u proširenoj Petrovoj kući — cijeloj Crkvi.

I tu će se događati čudesa milosti, a bit će i tjelesnih ozdravljenja. Isus će opraštati grijehe, skupljati svoje sljedbenike za zajednički stol i sipati svoj blagoslov.

Ni Kristova crkva ne odvaja čovjekovu dušu od tijela.

Najvredniji sinovi Crkve brinuli su se kako za dušu tako i za tijelo svojega bližnjega. Nisu polazili u daleke zemlje samo zato da poganima čitaju Bibliju; oni su također gradili škole i bolnice, podizali životni standard. To je zadatak Crkve u početku, a taj zadatak Crkva treba vršiti u svakom stoljeću.

Konkretno je to u novije vrijeme pokazala mlada belgijanka franjevka Marie — Helène de Cuttat — Verroken, koja je krenula u Afriku s dva doktorata: iz fizike i kemije. Radila je u Bugundiju, a također je vodila misijski laboratorij u susjednoj zemlji Zaire. Upravo je bijesnio rat između plemena Hutu i Tutsi, koji je požeo 160 tisuća života. Ova je misionarka pomagala plemenu Hutu, kojemu je prijetila pogibao istrebljenja od nadmoćnog plemena Tutsi. Spasavala je bjegunce i djecu. Uhvaćena je u svom radu s dvojicom mladića bjegunaca i morala je kopati jamu za četrdeset pobijenih i za samu sebe. Zadnja je njezina poruka glasila: »*Pozdravite moju majku, mog brata i o. Bazilija. Recite im da ću ih sve odozgo pratiti, ako se ne vratim . . .*« Mlada misionarka s dva doktorata položila je i treći doktorat mučeništva u 25. godini života. Kada je padala pod udarom urođeničkih strelica 5. kolovoza 1972., pjevala je: »*Bliže, o Bože moj*« (Glas Koncila, br. 18, 1972.).

Narod je u svoje vrijeme htio Božanskog Spasitelja zadržati što dulje, čak zaustaviti u Kafarnaumu. Isus misli drugčije. Kad su ga učenici upozoravali: »*Svi te traže*«, on je odgovorio: »*Hajdemo drugamo: u obližnja mjesta da i tamo propovijedam. Zato sam, naime, došao*« (Mk 1,39).

Tu je uputu dobro shvatila redovnica — mučenica. Krenula je u daleku zemlju i neobično širila kraljevstvo Božje. Svijetao primjer iz najnovijeg vremena.

Netko je zgodno rekao: Krist je struja, a kršćani su žice koje omogućuju da struja dođe do žarulje, koja onda zasija. Svaki je od nas pozvan da naviješta Krista: Jedan svojim siromaštvom, drugi dobrotom, treći milosrđem, četvrti strpljivošću, peti istinom. Radeći tako, vjernik ispunja poslanje svoga života.

ŠESTA NEDJELJA KROZ GODINU (Mk 1, 40—45)

ČUDO — SENZACIJA ILI ZNAK?

Neki je njemački novinar posjetio misijsku postaju u Africi u kojoj njeguju gubavce i opisao svoje doživljaje: »*Bilo je ljudi, žena i djece iz plemena Logbara, koji su stajali u redovima, čučali, ležali, kad smo došli u Ariwaru, misijsku postaju u srcu crne Afrike. Bili smo često u Africi ali do sada nismo vidjeli takav niz bijednih, kukavnih likova. Bila je to slika kao da je uzeta iz Starog zavjeta.*«

Novinar piše dalje: »*Četrnaest, petnaest ljudi iz plemena Logbara s otvorenim ranama, na koje su slijetali rojevi muha, sakatih ruku i nogu; jedan bez nosa, s grudom mesa gdje je nekoć bila noga. Neke su majke nosile djecu u naručju. Djeca su plakala tako da se čovjeku naježila koža. Ispaćena djeca Afrike!*«

Najveseliji dan bio je ipak ponedjeljak, kad je dolazila sestra Estera u Ariwaru, sestra »*Akcije Chanchanabury*« iz Bochuma, rurskog područja. Poslije oslobođenja Konga od strane vlasti ovaj je kraj viđao samo vojnike i puške, dočim radom spomenute Akcije počela se ispisivati nova stranica ovog napaćenog naroda. Grad Bochum vodi brigu nad 2.000 gubavaca. Misijskoj postaji, koju vode Bijeli Oci, neprekidno pristiže pomoć. Jedan je od Bijelih Otaca rekao: »*Kad više ne budemo dobivali novaca — mislio je na skupe lijekove! — onda: Laku noć!*« (usp. Randoph Braumann, *Rettung für ein geschundets Volk*, u *Rheinisches Merkur*, br. 5, od 2. veljače 1973.).

Taj izvještaj može poslužiti kao ilustracija za bolest gube u Isusovo doba. Kao nekoć, i danas je guba najodvratnija bolest. Bolest zahvaća čovjeka u obliku malih čvorića u šupljinama nosa, usta, očnih kapaka, usana i čela, iznakazi vanjski čovjekov izgled; čovjek postaje hrpa gnojnih čireva. Bolest nosi nekih devet godina. Druga je vrsta gube, u kojoj je bolesnik napadnut na živcima. Na početku bolest ni ne osjeti. Udovi se zgrče. Nastaje kronično gnojenje nogu i ruku, dok konačno ne počinju otpadati prsti na rukama i nogama, ili čak čitava ruka. Bolest traje dvadeset do trideset godina. Polagano umiranje.

To je razlog da o bolesti gube na dugo raspravlja Levitska knjiga iz Starog zavjeta (gl. 13 i 14). Ova je bolest nevoljnike činila nečistima. Oni su morali napuštati naseobine zdravih ljudi, nositi poderano odijelo, ići gologlavi, pokrivati gornje usne i, kamo god su prolazili, vikati: »*Nečist! Nečist!*«

U Srednjem vijeku svećenik je zaogrnut plaštem predvodio gubavca u crkvu i tamo za njega držao mrtvačko bogoslužje kao da je već umro. Gubavci su nosili crno odijelo i živjeli u posebnim postajama — leprozarijama. Izravno nisu smijeli prisustvovati bogoslužju nego samo kroz mali prozor na zidu. Na njih se srušila i duševna bol.

Ako je bolesnik ozdravio, Stari je zavjet propisivao posebne žrtve, što ih je ozdravljenik morao prinijeti Bogu: dvije ptice, čiste i žive, cedrovnik, grimizno predivo i hisop. Bio je oškropljen vodom, okupao bi se i obrizao glavu, bradu i obrve. Uz to je morao prinijeti jedno muško i jedno žensko janje, efu najboljeg brašna pomiješana s uljem za žrtvu prinosnicu i jedan log ulja. S krvlju žrtve svećenik je ozdravljeniku mazao resicu desnog uha, palac desne ruke i palac desne noge. Poslije negoli ga je oškropio sedam puta, svećenik bi ozdravljenika namazao uljem kao i ranije krvlju, a ostatak ulja polio bi mu po glavi. To je bio obred pomirenja za bolesnikovu nečistoću. Ako je bio siromašan, ozdravljeni bi gubavac prinio skromnije žrtve.

Imamo li to u vidu, lakše ćemo shvatiti riječi što ih je Isus upravio izliječenome: »*Idi, pokaži se svećeniku i prinesi za svoje očišćenje, što propisa Mojsije, njima za svjedočanstvo*« (Mk 1,44).

Kako li su na gubavca utješno djelovale Isusove riječi: »*Hoću, budi čist!*« Kakav utisak i na sve prisutne! Ozdravljenik je kliktao od radosti, a skupa s njim i svi prisutni. Bolesnik se odvažio i probijao se do Isusa vapijući milost ozdravljenja. S druge opet strane Isus ne pazi na propise i ne udaljuje se od bolesnika kojega su smatrali nečistim. On ga je dodirnuo i nad njim izgovorio riječi čudesnog ozdravljenja. Odvažnost na jednoj i na drugoj strani. Čovjeka, kojega godinama nitko, čak ni njegovi najmiliji, nije pomilovao, Isus dotiče svojim rukama.

Osim toga, Isus ne radi kao ostali liječnici. Ne propisuje recept iščekujući kako će propisani lijek djelovati. Iza Isusovih riječi namah je uslijedilo djelo. U tome se i sastoji čudo.

Sv. Oci uspoređuju bolest gube s grijehom. Da se izliječimo od grijeha, Isus nam ide ususret, a mi idemo k njemu. Njegovo praštanje krije u sebi rizik. Uvijek postoji bojazan hoćemo li ponovno oboljeti od iste bolesti. Isus sve to dobro zna, pa ipak nam širokogrudno poklanja svoju milost sa željom da nas duhovno pridigne. Njegove riječi: »*Hoću, očisti se!*« zgodna je slika očišćenja od grijeha što ga dobivamo u sakramentu ispovijedi. Mi se u toj kupelji čistimo i preporađamo na novi život. I možemo mirne savjesti ući u

zajednicu protiv koje smo se možda također dosta ogriješili. To su grijesi »*protiv braće*«, što spominjemo na početku misnog bogoslužja.

Čudo ozdravljenja Isus nije učinio zbog reklame. Baš naprotiv, on je bolesniku zapovjedio da šuti o primljenom dobročinstvu. No, čega je srce puno, o tome usta glasno govore: On polazi od kuće do kuće, od vrata do vrata da svakome pripovjedi što mu je učinio veliki čudotvorac.

Čudan paradoks: Gubavac se poslije ozdravljenja slobodno svraća u ljudske nastambe kao punovrijedni član zajednice. Isus, naprotiv, izbjegava gradove i sela; on traži pustošna mjesta da se preda molitvi.

Narod prati svaki korak novog Učitelja i Čudotvorca i daje oduška svom oduševljenju, iako s primjesom koristoljublja. Otpora još nema, ali će se poslije vedrih dana pojaviti tmasti oblaci kao vjesnici oluje što se sprema.

Kod ovog Isusova čuda, kao ni drugdje, čudo nije svrha samom sebi. Čudesa su znak nečeg drugog: Nastaje pretvorba, novi oblik života. Na to je ciljao i ovaj susret gubavca s velikim Čudotvorcem i njegovo ozdravljenje. Na to cilja i svaki naš susret s Kristom. Uspostavlja se Kraljevstvo Božje, svanuo je novi dan. Kraljevstvo Božje stoji u pozadini na obzorju i oglašava se Kristovim spasiteljskim djelima. Kristove riječi, kao i sva njegova djela, semafori su koji najavljuju novo spasiteljsko doba.

Izvještaje o čudesima iz Evanđelja ne smijemo shvatiti kao predmet senzacije već kao znakove nečeg višeg i dubljeg, nečeg novog što se odvija u našoj duši: To je novo zalaženje u Kristov misterij, novo prihvaćanje njegovih spasiteljskih riječi, porast u milosti. Na taj način mi postajemo vrijedni članovi Kraljevstva Božjeg i članovi kršćanske zajednice.

SEDMA NEDJELJA KROZ GODINU (Mk 2, 1—12)

DVOSTRUKO OSLOBOĐENJE

Zamislimo da se ovaj evanđeoski izvještaj događa u današnje vrijeme. Svijet unosi Crkvi kroz krov svoje hrome, svoje ranjenike i bolesnike te ih polaže do njezinih nogu govoreći: »*Ti veliš da imaš*

moć pružiti otkupljenje...« A Crkva da na to odgovori: *»Ja vam poklanjam oproštenje grijeha. Ja ne mogu učiniti da amputirane noge ponovno počnu rasti, ali vam mogu jamčiti za oproštenje grijeha.«*

Kakva bi na to bila reakcija sa strane svijeta, nije teško odgonetnuti. U toj bi se reakciji pomiješao podrugljivi smijeh sa srdžbom: Zar ne vidiš, Crkvo, da je tu pored tebe svijet pun bijede, a ti nemaš uraditi ništa pametnije nego da govoriš o oprošenju grijeha... I nije malen broj onih koji pretpostavljaju da se Bog zanima za čovjekovo vladanje, da Bog gleda na čovjeka prijestupe kao na grijeh, na uvredu nanesenu njegovu veličanstvu, a koju samo on može oprostiti. Našlo se i teologa koji su razmišljali o tome, da li bi ispovijed trebalo zamijeniti razgovorima s pravnicima, psiholozima, sociolozima. Grijeha navodno više nema. Tà tu se radi o problemima koje će rješavati stručnjaci.

A da li se na taj način rješavaju pitanja čovjekove savjesti? Da li je to tako kako je mislio S. Freud, za kojega je Bog sveopća neuroza čovječanstva, bolest, od koje čovječanstvo napokon počinje da se liječi? No dok se otklanja pojam grijeha i pojam oproštenja, pomalja se nešto drugo: Krivicu treba mehanički otkloniti. Čovjek uvijek ponovno osjeća krivnju, ali on s krivnjom ne može živjeti. Ako nema oproštenja, kojim se briže krivnja, krivnju treba otkloniti na neki drugi način: Prebaciti je na drugoga. Tako su se razvile čitave znanosti kako da se odstrani krivica, što je napokon svršilo s time da su otkrivena nova vrela krivice. Najprije su to bili Židovi; danas je veliik krivac prošlost, ustaljeno društveno uređenje, samo društvo. Namjesto Boga koji oprašta, stupilo je društvo, kojemu se ne može oprostiti; društvo je svemu krivo. No, to predbacivanje i prerušavanje krivnje, ma kako vješto ono bilo, vodi u bezizlaznu ulicu. To je često puta umjeće laži koje razdire čovjeka i svijet, čemu smo i sami svjedoci.

Danas se susrećemo s prizorom iz Evanđelja gdje je govor o oslobođenju, kako tjelesnom tako još više o duševnom oslobođenju čovjeka. Isus je ponovno u Kafarnaumu. Narod je opsjeo kuću u kojoj je odsjeo. U to se četvorica s nekim uzetim na nosiljci pokušavaju pošto-poto probiti do Isusa. No, to nikako ne polazi za rukom zbog silnog mnoštva naroda. Pogledaše prema krovu. Poniješe bolesnika na krov i s visine ga spustiše do Isusovih nogu. Nevoljnik je sasvim prepušten nosačima i Isusu: Neka s njim rade što hoće! Kad je Isus vidio nevoljnika, sažali mu se na nj te izgovori dotada neobične riječi: *»Sinko, opraštaju ti se tvoji grijesi!«* (Mk 2,5). Isus spominje oproštenje, a o grijesima uopće nije bilo govora.

Da bismo shvatili Isusove riječi, valja se sjetiti da su rabini i obični puk držali da bolest dolazi kao kazna za grijehe. Patniku Jobu prijatelji su predbacivali: *»Zar je nevin čovjek ikada nastradao?«* (Job 4,7). *»Bolesti* — reći će rabin Jonatan (potkraj 2. st. po Kr.) — *dolaze od sedam grijeha: od ocrnjivanja, od prolijevanja krvi, lažnog svjedočanstva, bludnosti, uzgoritosti, razbojstva i zavisti.«* To su mišljenje dijelili i Isusovi učenici. Kod ozdravljanja nekoga slijepca od rođenja zapitali su Isusa: *»Učitelju, tko je sagriješio on ili njegovi roditelji?«* (Iv 9,2). Isto se ponavlja i danas u misijama. Liječnik Paul Tournier piše: *»Zar misionari ne izvješćuju da biti bolestan u očima primitivaca ne znači isto što i biti nečist? Ni kad postanu kršćani, ne usuđuju se prisustvovati bogoslužju, ako su bolesni, smatrajući da ih je Bog od sebe odbacio.«*

To je razlog zašto su se pismoznanci snebivali od čuda na Isusove riječi: *»Opraštaju ti se tvoji grijesi.«* Vlast praštanja grijeha ima samo Bog, i nitko od ljudi. Tu vlast, tako su mislili, neće imati ni sam Mesija kad se pojavi na svijetu. Sebi prisvajati vlast opraštanja grijeha u stvari je hula na Boga. A takav se grijeh po Mojsijevu zakonu strogo kažnjavao: Krivca su kamenovali (Lev 24,16).

Evo kako su mislili otprilike pismoznanci: Ako Isus huli na Boga, onda on sebi u prilog ne može donijeti nikakav dokaz. Da izbjegne osudu, mogao bi se nekako izvući: Neka rekne da on samo stavlja bolesniku do znanja da mu je grijeh oprošten, kao što je to u svoje vrijeme Natan stavio do znanja Davidu (2 Sam 12,13).

Isus je prozreo njihove misli, jer *»je znao što je u čovjeku«* (Iv 2,25). Bilo mu je također jasno da su pismoznanci pred bolesnikom nemoćni u dvostrukom smislu: Ne mogu pomoći ni njegovoj bolesti ni njegovoj duši. U tom smislu možemo shvatiti Isusove riječi: *»Što je lakše, reći uzetome: Opraštaju ti se tvoji grijesi, ili reći: Ustani, uzmi svoju postelju i hodi?«* (Mk 2,9). Pismoznanci ne mogu ni jedno ni drugo. Isus je, naprotiv, kadar učiniti i jedno i drugo. Za dokaz da on ima vlast opraštati grijehe, reče nemoćniku: *»Ustani, uzmi svoju postelju i pođi svojoj kući. I odmah ustade. I uzevši postelju otiđe pred svima«* (Mk 2, 11—12).

Ovim novim čudom Isus je postavio novi pečat svojoj izvanrednoj moći. On ima vlast kako nad čovjekovom dušom tako i nad čovjekovim tijelom.

Moderni čovjek ne povezuje bolest s grijehom. On niti ne govori o grešnoj savjesti. Priznavati grijeh, milost i otkupljenje — tako on misli — može jedino čovjek koji priznaje da se njegov život odvija pred licem Božjim. A moderni čovjek više nego od ičega drugog zazire od toga pogleda. Ne priznaje nered kojim se remeti moralni

red što ga je Bog postavio ljudskom životu i ljudskoj zajednici. Ne priznaje grijeha; tà grijeh je užitak bez kajanja! Zaprepaštenje nastaje tek onda kad se naveliko poremeti red u ljudskom društvu; tada se u pomoć zovu policija i psihijatri.

Doduše, u čovječjem se životu može štošta protumačiti i djelomično ispričati putem biologije, instinkta, utjecaja sredine u kojoj pojedinac, posebno mladež, živi i radi. Štošta se dade razumjeti pod vidom poplave seksa, uživanja droga i slično. No, unatoč toga, čovjeka redovito nije moguće osloboditi odgovornosti i krivnje. Duboko u čovjekovu srcu krije se savjest; svijest krivnje čovjekovu unutarnjost nagriza poput raka. U svim vremenima, a isto tako i u današnje vrijeme, čovjek leži *»na postelji«*.

Sv. Efrem (†373) veli: *»Tko kaže da nije sagriješio, slijep je i kratkovidan; taj vara samoga sebe. Nitko nije bez grijeha, nitko nije čist — bez ljage, naprosto nitko među ljudima bez prestupaka, osim samo onoga koji je zbog nas postao siromašan, iako je bio bogat. Bez grijeha je samo onaj koji je na sebe uzeo grijehe svijeta, onaj koji ne voli smrti grešnika.«*

Dok je pismoznance izjedala sumnja i zavist: Kako ovaj može otpuštati grijehe? dotle je uzeti bolesnik sve svoje pouzdanje stavio u Isusa koji nije čitao ljudsku bijedu onako hladnokrvno kao što liječnik čita jednu pa redom drugu i treću röntgentsku sliku. Bio je pun samilosti prema bjedniku, a uz to je imao moć da bjedniku pomogne.

Pascal veli: *»Čudesa dokazuju moć koju Bog ima nad srcima po onoj moći koju vrši nad tjelesima.«* Čudesa su i za Isusa dokazna moć.

Jedan ugledni teolog veli: *»Oproštenje je najveće i neshvatljivo čudo Božje ljubavi, jer se u oproštenju saopćava sam Bog, i to čovjeku koji je u pukoj prividnoj banalnosti svakidašnjice učinio nešto najstrašnije, a to je što se usudio Bogu reći: Ne!«* (K. Rahner).

Svjesni te žalosne činjenice, obratimo se i mi Kristu jer su, po riječima sv. Efrema, svi grešnici, koji se k njemu utekoše, bili spašeni. Ni mi, moja braćo, ne smijemo stoga očajavati u svoje spasenje.

OSMA NEDJELJA KROZ GODINU (Mk 2, 18—22)

POST I ZARUČNIK

»Vaš vitki stas privlači pažnju, zato sačuvajte vitkost! Naše piće daje zanosnu svježinu i vitalnost. To je niskokalorični napitak s vitaminima. Osvježava, a ne deblja.« Tako jedna reklama za bezalkoholno piće. Drugi put ćemo naići na reklamu: *»Deset godina mlađi, ako uzmete naše preparate.«* Ili ovakav oglas: *»Kurom mršavljenja postajete drugi čovjek.«* Preporuča se uzdržavanje od stanovitih jela, ili točnije — post, a sve zbog vitkosti i privlačnosti.

Ako se ta riječ post, uzdržljivost od nekog jela, spomene u vjerskom smislu, već je pripremljen odgovor: *»Zastarjelo! Time Crkva samo muči svoje vjernike!«* Post u prvom slučaju ima cilj uljepšavati tijelo, dok u drugom, vjerskom smislu, postom duša gospodari tijelom. Post pomaže čovjeku da ne upadne u grijeh, a ako je po nesreći upao, da za grijeh ispašta i da se pripravi za susret s Bogom.

Uz ove dvije vrste posta postoji treća. To je post iz oholosti i slavičnosti. Tu je post maska koja sakriva nutarnju prazninu, obična krinka.

Pogledajmo Markov izvještaj.

Pred Isusom vrata su se sinagogâ polagano zatvarala pa je morao propovijedati na otvorenu, pod vedrim nebom. Ponekad i u lađici; narod ga je slušao s obale jezera. On se ponašao sasvim drukčije nego Farizeji i Pismoznanci. Isus je među svoje učenike s carinarnice pozvao Levija (Mateja); kasnije je došao u njegovu kuću. Družio se i s drugim poreznicima i grešnicima. Posvuda je iz njega zračila radost i vedrina. Zauzeo je novi stav prema postu. Tako možemo lakše shvatiti pitanje Farizeja i Ivanovih učenika: *»Zašto Ivanovi učenici poste, a tvoji učenici ne poste?«* Kod onih vlada pretjerana strogost i ozbiljnost, dočim u Isusovoj sredini kao da svi kliknu od radosti.

Isus je odgovorio: *»Zar mogu postiti svatovi* (sinovi zaručnika), *dok je s njima zaručnik?«* Svojom izjavom Isus nije općenito zabacio post. Pogotovu ne onaj veliki post u Dan pomirenja, 10. mjeseca Tišri (listopada), kad Izraelci nisu uzimali hrane sve do zalaza sunca i na koji je bio dužan svaki Izraelac. Ne znamo sigurno da li su bili obvezatni postovi, npr. oni o kojima govori Zaharija prorok (8, 19), što su narod podsjećali na porušenje Jeruzalema i svršetak judejskog

kraljevstva g. 586. Možda je bio obvezatan post 5. mjeseca Ab-a (svibnja). Nije bio obvezatan ni post ponedjeljkom i četvrtkom, što su ga uveli Farizeji. Te su postove međutim prihvatili narod i Ivanovi učenici. Židovi su na te dane mogli postiti i ne postiti, već prema svom nahođenju.

Ovom prilikom Isus upotrebljava poznatu sliku Staroga zavjeta: »*Zar mogu svatovi postiti, dok je s njim zaručnik? Dok imaju sa sobom zaručnika, ne mogu postiti*« (Mk 2, 19). Sliku zaručnika Stari zavjet upotrebljava isključivo za Gospodina Boga; Bog je zaručnik, a sav izraelski narod u cjelini je njegova zaručnica (Oz 2). Tu sliku, odnosno naziv, Isus primijenjuje na samoga sebe. Njegovi su učenici, zaručnikovi drugovi, uzvanici na mesijanskoj svadbi. Kad se radi o svadbi, o postu ne može biti ni govora. Jedna rabinska odredba glasi: »*Svi koji spadaju na zaručnikovu pratnju, oslobođeni su od posta.*«

Isus je dopunio svoju misao: »*Doći će dani, kad će se ugrabiti od njih zaručnik, i tada će, u ono vrijeme postiti*« (Mk 2, 20). Domet ovih riječi nisu ispočetka shvatili ni Farizeji ni Ivanovi učenici, a vjerojatno ni Isusovi učenici. Te su riječi bile nalik oblaku što navješta oluju koja će se srušiti pod konac Isusova života. Isus već na početku javnog nastupa zorno gleda svoj križ i hrabro kroči prema njemu. Iako dobro zna što ga sve čeka, on ne odstupa od zacrtane staze.

Isus igra ulogu zaručnika, i to je njegova vlastita uloga. Za razliku od tolikih drugih, Isus ne uranja u ulogu svoga poslanja otprilike onako kao što učenjak uranja u svoje istraživanje. On ne pokušava da se što više uživi u nečiju ulogu. On predstavlja samoga sebe, a ne nekoga drugog. Isus čini da ižaruje i njegova narav i njegova osoba. To je razlog zašto on nije npr. kao neki idealni liječnik ili neki obični zaručnik. Isus je naprosto Zaručnik. I to samo jedan na svijetu. Zaručnik koji je došao na ovaj svijet da izvrši svoj veliki čin, i to jednom zauvijek. On je jedini pravi Zaručnik, kao što je on jedini Izvor vode ili kao što je on jedini Dobri pastir.

Naziv zaručnika Isusu nije poklonila kršćanska zajednica; taj naziv Isus pridjeva sam sebi (J. Jeremias).

Isus sebe naziva zaručnikom na svadbi. On polagano otkriva tajnu svoga mesijanskog poslanja. Tko je on, zapitat će tek kasnije svoje učenike i iz njih izvabiti odgovor: »*Ti si Krist*« (Mk 8, 30).

Sve ono novo, što će svojim zahvatom izvesti, Isus riše s dvije slike, koje je uzeo iz svakidašnjeg života: nova haljina i novo vino. Novu zakrpu nije umjesno prišivati na staru haljinu. Isto tako nije uputno mlado vino stavljati u stare mješine. U prvom slučaju ubrzo

na staroj haljini nastaje još veća rupa. U drugom slučaju, mješina će, zbog jakosti mladog vina, popucati i vino se razliti. Isus je htio reći: Nije korisno a ni uputno svoje učenike vezati na odveć stroga farizejska pravila. Pa ni na pravila o postu. Vezati se na njih, značilo bi polako usvajati njihov duh i prijanjati uz njihovu sljedbu. Isusov učenik, međutim, ne smije biti sektaš.

Ono što Isus naučava nova je haljina i novo vino, nešto posebno, nešto posve različito od svega što su naučavali Farizeji. Onaj koji želi biti Isusov učenik, mora prionuti uz njega kao uz živu osobu i svim srcem prihvatiti njegovu nauku. To je nešto novo, nečuveno, ali to novo i nečuveno donosi duhovnu slobodu.

Prigodom neke ankete na pitanje: »*Što vi mislite o Isusu Kristu?*« na uredništvo je stiglo mnogo odgovora: Isus Krist je prijatelj ljudskog roda, beznadni utopist, mučitelj čovječanstva, neuspjeli socijalni reformator, židovski nacionalist, itd. Pobjednik ankete je napisao: »*Krist se nije mogao održati jer je klima, u kojoj se mogao razvijati, nastupila istom dvije tisuće godina kasnije. No, ni dvije tisuće godina kasnije (tj. danas) on ne bi uspio, jer osobe njegova kova ljudi ne pitaju.*«

Isusov je zov odjeknuo po prvi put u lošoj klimi. Znamo da je on — Zaručnik — bio otet učenicima, i da su oni vapili za njegovim ponovnim dolaskom: »*Gospodine naš, dođi!*« Loša se klima zapažala i tokom kasnijih stoljeća. I malokad je ta klima bila odveć povoljna. Još uvijek traje vrijeme posta, vrijeme strpljive izdržljivosti. Naš vjernički stav zgodno je izrazio jedan moderni biblijski stručnjak: »*Želimo li prispjeti k punoj radosti kod Gospodina, zemaljska egzistencija zahtijeva ocijepljenje od zavodljivih radosti i izdržljivost u nevoljama i bolima*« (R. Schnackenburg).

DEVETA NEDJELJA KROZ GODINU (Mk 2, 23—36)

SUBOTA ILI ČOVJEK?

Židovski mislilac Abraham Jošua Heschel († 1972) o suboti piše kako je to »*vrijeme da otpočinemo na tihim vodama što leže između nas i vječnosti*«. U svojoj knjizi »*Subota*« on vrijeme suprostavlja prostoru, ne vječnosti. Vrijeme je medij kroz koji prodire božanska prisutnost. Svaka prisnost s Bogom nastaje putem subote. Subota

je dan od Boga predviđen, da u njemu osjetimo svetost vječnosti u vremenu. Subota je i vrijeme kad osobna i zajednička molitva jedna nosi drugu, kad se jedna stapa s drugom, kad istina dolazi do sjaja da naš odnos prema Bogu ne bude odnos jednoga »ja« prema jednome »ti«.

Heschel piše dalje: »*Svoj dio u svetosti mi postizavamo živeći u zajednici.*« Bit židovstva (i kršćanstva) je savez štoga živi Bog sklapa s narodom što ga je izabrao. »*Stoga je ono što mi činimo kao pojedinci epizoda; a ono što vršimo kao Izrael, uzrok je da smo mi dio vječnosti.*«

Ovako uzvišen nazor nisu imali Farizeji ni Pismoznanci koji se s Herodovcima udružiše protiv Isusa. Pisac nastavlja pravac hasidičkih predaka koji su duhovnost stavljali kao temelj svoga života.

Stari su držali da subota mora biti posvećena kao dan radosti s jelom, pićem i bijelim ruhom (Midr. Pj pj 5, 16; 12, 1). Hrana se mora pripremiti već ranije, jer pripremanje hrane spada u nedopušten posao. Za siromašne putnike hrana treba da bude u pripremi (Pea 8, 7). U subotu treba proučavati Mojsijev zakon (Toru).

Strogost se proteže sve do u najnovije vrijeme. Neki spominju npr. da u gostinjskom lokalu nije dozvoljeno u subotu zapaliti cigaretu.

Što misli Isus o sitničavim propisima o održavanju subote, izbija iz riječi kojima je počitnuo Farizejima i Pismoznancima: »*Vežu teška i nesnosna bremena i tovare ih na pleća ljudska*« (Mt 23, 4).

Ulomak današnjeg Evanželja donosi za to dva primjera.

Prvi primjer jedva da možemo shvatiti. Isusovi učenici navodno teško griješe, jer su u subotnji dan trgali klasje na polju. Židovski su učitelji, uz obrezanje i čuvanje predaje, polagali najveću važnost na svetkovanje subote. Rabini su govorili: »*Zapovijed subote važi toliko sve zapovijedi zakona.*« Jedan se rabin čak usudio reći: »*Kad bi svi Izraelci savjesno obdržavali samo jednu subotu, nedvojbeno bi se kao posljedica toga ispunila obećana vremena.*« Subotu je bilo zaista teško opsluživati. Bilo je npr. zabranjeno ići preko 900 m, ugasiti svjetiljku ili ispisati slova alfabeta. Zabranjeni su poslovi bili svrstani u 39 rubrika, a četiri od ovih rubrika odnose se na žetvu, vršidbu, vijanje i pripremanje jela. Ako Isusovi učenici trgaju klasje u subotu, oni griješe o sva ova četiri propisa.

Ove i brojne druge odredbe učiniše od židovske vjere neku pravnu religiju. Na sve se budno pazilo, osim na duh i namjeru Zakona. To i jest razlog zašto je Isus došao u sukob s Farizejima. Oni nisu htjeli da se mijenja ni jedan jedini njihov propis. To je

za njih značilo uvođenje novotarija. Spočetka su Farizeji pokušavali učenike odvojiti od Učitelja. A kad im to nije pošlo za rukom, budnim su okom pazili na Isusa i na njegove učenike. Prigovarajući učenicima što krše subotnji počinak, vjerojatno su se ponadali da će Isusa pridobiti za svoju stranu. Međutim, on im je odgovorio primjerom iz 1. Samuelove knjige. David je jednom zgodom bio u Nobi i sa svojim drugovima ogladnio. Došao je k velikom svećeniku Abjataru i zamolio ga da mu dade prinosne kruhove iz hrama. Te kruhove nije smio jesti nitko drugi osim svećenika (Lev 24, 9). Abjatar je ipak u toj iznimnoj prilici uzeo s pozlaćenog hramskog oltara prinosne kruhove i dao ih Davidu (1 Sam 21, 1—7). Isus je htio reći: Subota je stvorena za čovjeka, a ne čovjek radi subote (Mk 2, 27).

Marko donosi još jedan primjer, iako nije vremenski određen. Isus se nalazio u signagogi, a do njega čovjek s usahlom rukom. Sv. Jeronim kaže da je to bio zidar, koji je Isusu upravio ovu molitvu: »Bio sam zidar, privređivao sam kruh radom svojih ruku. Molim te, Isuse, da me ozdraviš, pa da ne idem sramotno prosjačiti svoj kruh« (In Math. 12, 13; PL 26, 76). Možemo prihvatiti da se bijednik tako ili slično pomolio. Međutim, farizeji su vrebali na svaki Isusov postupak. Držali su: Ako čovjek nije u smrtnoj pogibelji, npr. žena kod porođaja, čovjek zakopan u ruševinama, ili ako ga je ugrizla zmija, neka počeka do idućeg dana, kad je slobodno početi s liječenjem. Bolesnu ruku se moglo staviti u vodu i oprati je, ali njom mahati nije bilo dozvoljeno. Gledajući kako narod grne za Isusom, Farizeji su se drugom zgodom okomili na narod: »*Šest je dana u koje treba raditi, u te dakle dane dolazite te se liječite, a ne u dan subotnji*« (Lk 13, 14).

Isus nije pazio na takve sitničavosti. On mirno zapovijeda čovjeku s usahlom rukom: »*Stupi na sredinu!*« Zatim se okreće Farizejima: »*Je li dopušteno u subotu dobro činiti ili zlo? Život spasiti ili ubiti?*« Isus je izdigao problem liječenja iznad uskog poimanja Farizeja na višu razinu. Nije se upustio u raspravljanje što je subotom dozvoljeno, a što ne. Činiti dobro, dozvoljeno je uvijek, pa i u subotu. Naprotiv, činiti zlo, čovjek ne smije nikada, pa ni u subotu. S moralnog stanovišta opravdano je čovjeka spasiti, čak i u subotu. Činiti dobro dužnost je i pravo. Tada reče Isus: »*Ispruži ruru! I on je ispruži, i ozdravi njegova ruka*« (Mk 3, 7).

Isus je jednom zauvijek pokazao da ljubav prema čovjeku i socijalni osjećaj strše visoko iznad svih mogućih ljudskih paragrafa. Nikakav zakon nije tako velik da ne bi mogao ustupiti mjesto ljubavi. Pred Bogom odlučuje srce, osjećaj, a ne izvršenje paragrafa, slijepa pokornost slovu zakona.

Ovim čudom, kao i ostalim svojim čudesima, Isus je dao pečat svome poslanju. I za ovo čudesno djelo vrijede riječi, koje čitamo u Ivanovu evanđelju: *»Djela koja mi dade Otac da ih izvršim, ta djela, koja činim, svjedoče za mene«* (Iv 5, 36).

Farizeji se mogu urotiti s Herodovcima koliko hoće; Isus spokojno ide prema zacrtanom cilju. Od njega on ne odstupa, ni uz kakvu cijenu, ni uz kakav uvjet. On će svojim radom svjedočiti za Oca i u tom vjernicima pružiti trajan primjer.

DESETA NEDJELJA KROZ GODINU (Mk 3, 20—35)

SASVIM DRUKČIJI OD DRUGIH

Imao je dobar zanat i mnogo mušterija. Zašto nije ostao u svome mjestu? Mogao je mirno zarađivati i stvoriti život. Čemu je trebalo da sve to napusti i započne životom nemirnog propovjednika što luta od mjesta do mjesta? Da krene u nepoznatu, neizvjesnu budućnost? Pa ipak, Isus je odabrao taj život i pogodio pravi put. Na sebi je iskusio sve ono što će kasnije javno izraziti: *»Neprijatelji su čovjeku njegovi domaći«* (Mt 10, 36).

Isus se upravo nalazio u Petrovoj kući u Kafarnaumu, a narod se tiskao u gustim redovima oko njega tako da ni on ni njegovi učenici nisu imali kada jesti. O tome se pročulo i u Nazaretu. Susjedi i rođaci su uznemireni zbog protivurječnih vijesti. Ne bi željeli da se i njima prišije naziv čudaka kao njihovu sunarodnjaku. Pomisliše: Najbolje bi bilo da ga urazumimo. Tà govorilo se da je kao izvan sebe, da svojim nastupom i propovijedima djeluje nenormalno, nenaravno.

Od sviju neshvaćen; kako od sumještana tako i od vođa židovskog pravovjerja — Farizeja i Pismoznanaca. Nikako da se urazumi. Svatko bi pametan zaključio: Tko je u sukobu s višim vlastima, uvijek će izvući tanji kraj.

Isus međutim radi drukčije. Skupio je malenu četicu učenika. I njih on nastoji učiniti sasvim drukčijima. Tu je nekoliko bivših ribara, jedan obraćeni carinik, jedan fanatični rodoljub. Oni nisu pripadali razredu ljudi na čemu bi im drugi mogli zavidjeti. Oni koji se vješto i uporno probijaju do unosne karijere to bi nazvali

»mrtvim kapitalom«. Tako je upravo nazvao neki otac svoga sina kad mu je izrazio želju da želi postati svećenik.

Isus ne pazi ni na ono što će misliti sumještani, a ni na oporbu Pismoznanaca i Farizeja. On se odrekao svake materijalne sigurnosti i svake osobne sigurnosti. Ne pazi što će reći drugi. Radi sasvim drukčije negoli mnogi za koje više važi mišljenje susjeda negoli Božji glas. Jedno je od najčešćih pitanja što ga većina ljudi postavlja: *»Što će o tome reći drugi?«* Kao da je mišljenje drugih najmjerodavnije.

Neka se ljudi čude. Nek se čude čak i njegovi učenici! Isus preuzima rizik; u tome se krije njegova veličina. Isus je svjesno preuzima rizik; u tome se krije njegova veličina. Isus je zauzeo odlučan, sinovski stav prema nebeskom Ocu. On će mu ostati uvijek poslušan. Predano će i poslušno vršiti najteže zadatke; izvršit će i zadatak otkupiteljske smrti. To je srž ili, kako netko lijepo reče, to je melodija njegova života.

Ni sumještani ni vođe židovskog pravovjerja nikako da shvate njegov životni nacrt. Prvi bi htjeli dokrajčiti govorkanja što kolaju o njihovu sumještaninu. *»Iziđoše da ga uhvate. Govorili su: On je izvan sebe (eksestē)«* (Mk 3, 21). Pomračio mu se um. Pokušali su da ga otmu svjetini i povrate njegovoj kući. Neka tu preuzme zanatlijski posao što ga je ostavio!

Vođe pravovjerja su se čudom čudili zašto se narod okuplja oko novog proroka-propovjednika koji nije polazio njihove škole. Omraziti će ga kod naroda i pošto-poto diskvalificirati. Puni bijesa i zlobe predbaciše mu: *»U njemu je Beelzebul. S pomoću poglavice đavolskoga izgoni đavle«* (Mk 3, 22). Prema Mateju (12, 22—24) to se desilo onom zgodom kad je Isus istjerao sotonu iz opsjednutog čovjeka, a narod se divio i govorio: *»Nije li ovo Sin Davidov?«* Taj zanos u narodu trebalo je uništiti. Vođe prave židovske vjere ne prezaju ni pred čim; oslanjajući se na neznanje puka, a još više na ugled što su ga uživali, oni pripisuju Isusova djela sotoni. Danas bi mu rekli da se bavi *»crnom magijom«*.

Čak su spomenuli i đavolskog poglavicu — Beelzebula. Za riječ *Beelzebul*, što znači *»gospodar bunjišta«*, tj. idolskog bogoslužja, kao ni za riječ Beelzebub (što ga ima latinski i sirski prijevod) a znači *»gospodar muha«*, upriličen prema kanaanskom božanstvu iz Ekrona, kome se obratio Ahazja (2 Kr 1, 21), ne zna ni Stari zavjet, ni židovska literatura.

Isus je morao odgovoriti na ovo predbacivanje. Trebao je obraniti svetost nebeskog Oca u čije je ime radio svako svoje čudo. *»Kako sotona može izgoniti drugog sotonu? Ako se kraljevstvo u sebi razdijeli, ne može ostati to kraljevstvo. I ako se kuća sama u sebi*

razdijeli, ne može ostati ta kuća« (Mk 3, 24—25). Razdijeljeno se kraljevstvo ruši. Isto kao što se mora srušiti i kuća koja pokazuje velike pukotine i koja nije dobro povezana. Isus je još dodao usporedbu o dvojici jakih: Onaj koji je od dvojice jači, kadar je istjerati slabijeg suparnika iz kuće, oduzeti mu oružje i oteti mu sav plijen.

Na to je Isus izgovorio strahovito upozorenje: *»Sve će se oprostiti sinovima ljudskim, koliki god bili grijesi i hule kojima pohule. No, ako tko pohuli na Duha Svetoga, nema oproštenja dovijeka«* (Mk 3, 28—29). Težih riječi, što ih je Isus izgovorio, jedva je moguće naći. Na početku je Isus stavio riječ *»Amen«*, koja u hebrejskom jeziku znači nepokolebljivu odluku Božju. Nema oproštenja za grijeh protiv Duha Svetoga. Židovi su, naime, ozdravljenje opsjednutoga čovjeka morali pripisati Božjoj svetosti i moći. Sve je na to upućivalo. No, zaslijepljeni ohološću vođe pravovjerja pripisivali su to prvaku sotone, umjesto svetome Bogu. Djelo, u kojem je zablistala moć i svetost Božja, oni su pripisali poglavici sotonâ. To je vrhunac zloće, to je sotonski grijeh, koji se ne oprašta ni na ovome ni na drugome svijetu. Duša, koja ne otvara oči svjetlu Duha, ostaje u vječnoj tami.

Mi, nažalost, radimo sasvim protivno negoli je radio Isus. Mi odveć gledamo na to što će reći oni oko nas. Stojimo odviše pod utjecajem općeg mišljenja. Ono je za nas mjerodavno. I onda kada se radi o najsvetijim obvezama što smo ih kao vjernici na sebe preuzeli. Nastojimo ih smanjiti, polovično vršiti, *»po sniženoj cijeni«*. Na taj način mi ne prihvaćamo volju Božju, iako dobro znamo što Bog od nas u određenoj situaciji traži. Mi joj se opiremo svim raspoloživim sredstvima. Mi to zovemo svojom voljom, dok je to u stvari diktat nagona i strasti.

I danas stoji Isus pred nama kao uzvišeni uzor. On je zapjevao melodiju svog života u prvom času svog zemaljskog života. On je došao izvršiti volju nebeskog Oca. I tu je melodiju neprestano, tokom cijelog života, pjevao sve do Maslinskog vrta, sve do smrti na križu.

Nemojmo prečuti te melodije. Nemojmo je nadglašavati reskim zvukovima grešnog življenja. Na taj način će život biti trajno obasjan Božjim svjetlom. *»La sua voluntate è nostra pace — Svoj ćemo mir naći vršeći volju Božju* (Dante, Raj 3, 85). Kad je u pitanju Božja slava i naše spasenje, ne smijemo paziti niti na opće mišljenje drugih niti na rodbinske veze. Isus se o tom pitanju izrazio jasno i bistro, nimalo uvijeno: *»Tko čini volju Božju, on je brat moj, sestra i majka«* (Mk 3, 35).

NUTARNJA DINAMIKA

Pojam Kraljevstva Božjega tako je obuhvatan da ga je nemoguće i brojnim prispodobama osvijetliti. Danas smo ponovo čuli dvije Isusove prispodobe.

Kraljevstvo je Božje u svome rastu nalik sjemenu što ga sijač baca u zemlju. Isus u ovoj prispodobi samo to ima u vidu; uspoređuje se Kraljevstvo Božje sa sjemenom što ga sijač baca u zemlju. Sijač ostaje u pozadini.

Sjeme, koje je jednom zasijano, raste neovisno o sijaču. Najprije iz zemlje nikne vlat, pa klas i na koncu se u klasu pokaže pšenično zrnje. Sijač spava noću i ustaje ujutro. Dan je svršavao u večer, navečer je također počimao novi dan. Stoga se spominje najprije noć a zatim dan. Sjeme raste bez sijačeva znanja, bez njegove suradnje. Nutarnjim rastom Kraljevstva Božjega ne upravlja čovjek; to djelovanje izmiče čovjekovu dohvatu. Dolazak se Kraljevstva ne može prisiliti ni djelima pokore i vršenjem zapovijedi, a ni silom, kako su ga sanjarili Revnitelji (Zeloti). Isus posebni naglasak stavlja na riječ *»od sebe«*: Zemlja od sebe donosi rod *(automatē hē gē karpoforei)* (Mk 4, 28). U tom se krije tajna Kraljevstva Božjeg.

Da li je tim Kraljevstvo Božje orisano kao neka veličina što raste i što se razvija? Misao razvoja antiknom je čovjeku bila nepoznata. Ono što mi zovemo rast, to je za njega bilo Božje čudo; rast se zbiva tako da toga ne zna sijač koji ga je posijao. Isus je skrenuo pažnju na čudesno Božje djelovanje; to se djelovanje očituje u skromnom početku, poslije kojega će uslijediti veličanstveni svršetak. Nutarnja dinamika razvoja je izvan čovjekova dohvata. Kraljevstvo Božje djeluje na opću povijest skriveno, potajno, kao nešto što se polagano širi, čudesno zahvaća oko sebe te iznutra i izvana rasprostire područje svoje moći. Neugledni će se početak ispoljiti u velikom dovršenju. Kad budu sazreli plodovi, gospodar će žetve poslati žeteoce da pokupe žetvu. Čas dovršenja se priprema; to će biti izravni Božji zahvat.

Slična je ideja izražena i u drugoj prisposobi. Kraljevstvo je Božje nalik sjemenu gorušice (brassica nigra). To je sjeme najmanje od sveg sjemenja, ali od njega naraste visoka biljka, čak do tri-četiri metra. Najmanjim su ga sjemenom nazivali Židovi, zatim Arapi; spominje ga i Kuran Časni (Sura XXI, r. 48).

Prispodoba o sijačevu sjemenu završava s Joelom prorokom (4, 13), a prispodoba o gorušičinu zrnu s prorocima Danielom (4, 9)

i Ezekielom (17, 23). Prispodoba o sjemenu što raste *»od sebe«* govori o tome kako žetva nastaje neovisno o čovjekovoj suradnji, samim Božjim čudesnim djelovanjem, dok druga prispodoba govori o neuglednom početku sjemena iza kojeg slijedi dovršenje koje premašuje sva iščekivanja.

Kad gorušičino zrno držiš u ruci, ne znaš da li je to prašina ili sjeme. Ali kad je jednom zasijano, ono može narasti tako veliko da na njegove grane dolaze ptice nebeske da se odmaraju (kataskenoun) (Mk 3, 32). To su u prvom redu češljugari koji slijeću u jatima na grane visoke gorušice i zoblju tečne sjemenke.

Proroci uzimlju sliku ptica da označe narode koji će ući u Mesijansko kraljevstvo (Ez 17, 22 sl; 31, 6; Dan 4, 9). Posao će biti dug i naporan, kako to pokazuje povijest Crkve. Paskal je to izrazio na svoj način. On veli: *»Krist je rekao ljudima da oni nemaju drugih neprijatelja doli samih sebe; da ih njihove strasti odvajaju od Boga, a on je došao da ih uništi i da njima pokaže svoju milost te od njih sviju složi jednu svetu Crkvu; da je on došao u ovoj Crkvi sjediniti pogane i Židove; da je došao srušiti idole prvih i praznovjerje drugih.*

Tome se usprotiviše svi ljudi, ne samo naravnim otporom požude, nego povrh toga svi zemaljski kraljevi se urotiše da sruše ovu religiju u porodu kako je i prorečeno... Urotilo se sve što na zemlji ima veliko: umnici, mudraci, kraljevi.

Jedni pišu, drugi osuđuju, treći ubijaju. No usprkos svih protivljenja, ovi jednostavni ljudi i bez sile odolijevaju svim ovim silama i sebi podvrgavaju ove kraljeve, umnike i mudrace i dižu idolatriju sa čitave zemlje. I sve se to zbiva snagom koju je on prorekao.«

I zaista, malena četa Isusovih učenika, tiskajući se uz svog Učitelja, bila je živo sjemenje, puno života. Raslo je i ispunilo sav svijet. Trideset godina poslije Isusove smrti Crkva već baca korijenje sve više i više pozivljući sve bez razlike, Židove i Grke, obrezane i neobrezane, barbare i Skite (Kol 3, 11). Tri stoljeća kasnije ona je utjecište civilizacije grčko-rimskoga svijeta. *»Od jučer smo i već napunismo sve vaše gradove, otoke, utvrde, barbarske gradove, savjetovanja, same tabore, kotare, dekurije, palače, senat, forum, samo vam ostavismo hramove.«* Tako reče Tertulijan (Apol. adv. Gentes, 37). Poslije toga ona je prihvatila barbare koji su dolazili u silnim valovima, uljuđivala ih i od njih stvorila kršćanski svijet Srednjega vijeka.

Doduše, bilo je i kušnja. Od panja su se ocjepile grane, Crkvu su zadesila progonstva. Svejedno, ona je rasla i granala se, uvijek svjesna da je ona sveopće stablo za sve rase, za siromašne i bogate,

za bijelce i crnce, za primitivne i za civilizirane ljude. Bili oni protiv njega ili za njega, bili ravnodušni ili aktivni, spavali oni ili bdjeli. Bog je položio sjeme u njivu svijeta. Ono raste, jer mora rasti. Ono raste automatski. Dakako, ne poput mašine, gdje treba uprijeti u dugme da bude ona stavljena u pokret, nego onako kao što biva u prirodi. Zacijelo mi možemo, čak moramo nešto tome pridonijeti svojom molitvom, svojom žrtvom i svojim žarom. Možemo poljane navodnjavati, orati, gnojiti i tako pospješiti rast. Ali glavno breme rada leži u samom sjemenu; ono ima svoje vlastite zakone. Posljednji razlog zašto je kršćanstvo neiskorjenjivo u svijetu jest sam Krist. On je prošao ovom našom zemljom i svojom je dragocjenom krvlju poškropio i posvetio. Tu se krije dinamika Kraljevstva Božjega, koje nezaustavljivo raste.

Tu se također krije optimizam, unatoč svih progona i neshvaćanja što ih je Crkva doživljavala u svim vremenima. Možemo dodati također da se tu krije i optimizam gledajući brojne otpade od Boga, ljudi koji u manjem broju posjećuju Crkvu. Brojke ne objašnjavaju uvijek unutarnji rast Božjeg sjemena. Brojke pred Bogom ne igraju bitnu ulogu. One u religijskom životu mogu ponekad navesti na prenapetu aktivnost, na misao da čovjek forsira uspjeh i rezultate. Valja znati da u religijskom životu ne može ništa biti usiljeno. Ono što odlučuje nije čovjekov rad, već djelo Božje. A Bog ne spava. Na nama je da vjerujemo u nepobjedivu silu Božje milosti.

Ozanam je to izrazio s vedrim optimizmom: *»Ja vjerujem u progres kršćanskih vremena. Ne plašim se padova i zabluda koji ga prekidaju. Hladne noći koje nastupaju poslije vrućih dana ne mogu spriječiti ljeto da nastavi svoj tok i da sazore njegovi plodovi.«*

DVANAESTA NEDJELJA KROZ GODINU (Mk 4, 35—41)

NEPOTOPIVA

Oluja na Genezaretskom jezeru nije bila neki iznimni slučaj. Brojne prodoline koje su izrovali potoci na visoravni sjevernoistočno i istočno od jezera nalik su lijevcima što hvataju vjetrove s gorja Haurana, s lavinske ravni Trahonitide i s vrhunca brda Hermona. Zrak biva komprimiran i strahovitom snagom prohuji kroz tjes-

nace. I kad se zrak naglo nađe na otvorenom prostoru u obliku silnog vjetra, uzgiba Genezaretsko jezero.

Tako je bilo i one večeri kad je Isus zapovjedio učenicima: *»Prijeđimo na drugu obalu jezera!«* Lađicu s kojom su brodili Isus i učenici pratile su i druge lađice. Ribari koji su vješti moru, kad ih za vrijeme ribarenja zadesi oluja, nekako se snađu. Ovog puta kao da nije bilo izlaza. Prijetila je pogibao da se svi nađu u valovima jezera i da se potope.

Učenici se ponašaju kao i toliki ljudi u svim vremenima kad ih snađe nevolja. Oni se uzdaju da ih Bog može osloboditi. No, umjesto da svoju sudbinu mirno polože u Božje ruke, oni misle da moraju upačiti prstom na način kako da im Gospodin pomogne.

Isus međutim traži nešto više. On zahtijeva vjeru koja nadživi i najveće životne opasnosti. Stoga su učenici zaslužili ukor: *»Zašto ste tako strašljivi? Kako nemate (dovoljno) vjere?«* Nije li Isus u svim čudesima što ih je učinio na njihove oči često puta pružio dokaze svoje božanske moći? Nije li im on dovoljno jasno kazao zašto je došao na ovaj svijet? Nisu li učenici morali biti čvrsto uvjereni da Učitelja s cilja njegova poslanja nije kadar skrenuti nikakav slučaj?

Vjera koju traži Isus ne znači toliko pouzdanja u njegovu opipljivu spasiteljsku moć, koliko uvjerenje da je veza s njim, kako u životu tako i u smrti, neraskidiva.

Evanđelist Marko bilježi: *»I ustavši Isus zaprijeti vjetru i reče moru: Zašuti, umukni! I stiša se vjetar i postade velika tišina«* (Mk 4,39). Iz dviju zapovjedničkih riječi dade se zaključiti da je Isus najprije zaprijetio vjetru da zašuti, a onda zapovjedio valovlju jezera. I u tili čas nastade toliko željkovana tišina. Oluja kao da uopće nije bila. Orisano u samo dva retka čudo je diglo mòru straha s apostola. Kako li im je odlanulo!

Ne bismo postupili pravilno, kad bismo se zaustavili samo kod izvanjskog čuda, tj. kod Isusove moći nad neživom prirodom. Nisu se zaustavili ni Sv. Oci ni kasniji crkveni pisci. Oni su u oluji na Genezaretskom jezeru uvijek gledali oluje što se spuštaju na lađicu Crkve. Crkva je, naime, doživljavala brojne i raznolike oluje u svojoj dugoj povijesti i svima se odhrvala. Mirne plovidbe rijetko je kada bilo. Vjetar se dizao sa svih strana, iznutra i izvana. Bilo je slučajeva da su Crkvi već zlurado pripremali nadgrobne govore. Mnogi su od radosti trljali ruke i veselo prognozirali datum njezina potapanja u valovima, datum njezine propasti. More se, međutim, ponovno stišalo, i nastala je velika tišina. Crkva je uvijek izranjala iz valovlja i pouzdano nastavila svoju plovidbu k vječnim žalima.

Marko sasvim spontano nastavlja svoj izvještaj. Isus je učinio čudo i dao pouku učenicima: *»Zašto ste tako prestrašeni? Kako nemate vjere?«* (Mk 4,40). Nije on time htio reći da učenici nemaju vjere uopće. Ta on im je već otkrivao tajne Kraljevstva Božjega i dao milost da shvate objavljene istine. No, postoji razlika između vjere i vjere, tj. između vjere jednog početnika i vjere sv. Franje Ksaverskoga koji je bio najsretniji onda kad se plovilo po uzburkanim Kineskim morima. Kod učenika nije vjera još bila tako savršena.

Kad je Isus učinio čudo, učenike je zahvatio silan strah. Bilo je to zapravo strahopoštovanje. Oni su ranije gledali Isusova čudesa nad uzetim i opsjednutima, ali još nikada nisu bili svjedoci ovako orijaškog očitovanja moći. To je razlog da su učenici govorili jedan drugome: *»Tko je ovaj da mu se pokoravaju i vjetar i more?«*

Kod ovog čuda bila je dosta samo jedna Isusova riječ, samo jedan pokret rukom. Apostoli su se morali zapitati: *»Tko je ovaj?«* Toga pitanja ne bi bili izgovorili da je lađica mirno rezala valove i spokojno pristala uz obalu. Tko je ovaj? Možda su pomislili: Nije li ovako moćan gospodar nad prirodom novi kralj Izraelu? Nije li kucnuo čas u koji treba napokon zbaciti rimski okupatorski jaram? Čas da više ne bude ni jednog Rimljanina u zemlji? Sve pitanje do pitanja, problem do problema. Učenici su trebali ipak još mnogo i mnogo učiti. Oni će vidjeti kako se ljudske tvorevine, te krhke lađice na moru povijesti, tope i propadaju, dok Isusovu lađicu nije kadra potopiti nikakva, ni najstrahovitija oluja. Svi problemi u vezi s Isusom i njegovom lađicom nisu bili riješeni te večeri. I ne treba se čuditi. Slične probleme ne možemo ni mi danas lako riješiti. To vrijedi za svaku krizu, za svaki razdor, podjelu mišljenja unutar Crkve. U slučajevima kad se bude raspravljalo o novoj slici svijeta, o preslojavanju, o posadašnjenju Crkve i njezinih službenika, o humanosti, o *»otsutnosti Božjoj«*, čak o *»smrti Božjoj«*.

Utješna je misao znati da se u lađici Crkve trajno nalazi Isus Krist, njezin zapovjednik. Bilo da je on budan, bilo da spava; sasvim svejedno. Glavno je, da je on tu. I ne treba se plašiti. Papini je to svojim majstorskim perom izrazio ovako: *»Dok se sve druge raspadaju i potapaju, ona jedina plovi već dvadeset stoljeća i plovit će do konca svijeta.*

More je čovječanstvo koje neprestano obnavlja svoje valove. No, ona preko njih prelazi sigurna, bila oluja ili tišina. Na njoj je uvijek isti ribar koji baca i izvlači mreže.

To što ona nadživljuje svaku smrt i što neoštećena izlazi iz svakog vihora, tjera u očaj sve brodolomce koji bi željeli radije se utopiti negoli se uhvatiti njezina ruba.

Nepotopiva, ona je ipak uvijek na dohvat ruke. Oni koji u nju uskaču, niti je otežavaju, niti olakšavaju. Duše nemaju težine. Njezino drvo natopljeno krvlju Kristovom, ne gnjije, niti ga crvi rastaču.

Naprotiv, oni koji bi htjeli da je potope, sami se utapaju.

I kada posljednji među živima budu gledali kako konačno nestaje , sve će nestati zajedno s njom. Sve, osim vječnoga Suca, čijem strašnom pogledu nitko izbjeći neće«.

Sv. Hilarije iz Poitiers-a veli: »*Kad se mi ukrcavamo u Kristovu lađicu, tj. u Crkvu, pred nama se nalazi oluja svake pogibli. Ta mi znamo da će nas odsada tjerati vjetar i valovi.*«

Sv. Ivan Zlatousti piše: »*Prijete nam silni valovi i orijaška oluja. No mi se ne plašimo da ćemo potonuti. Tà mi stojimo na stancu kamenu. Nek more bjesni, ono hridi ne može porušiti. Valovi se mogu penjati, lađicu Isusovu ne mogu povući u dubinu.*«

Blagopokojni papa Ivan XXIII. nas uvjerava: »*Kad se pojavi neka malena oluja, koju većim dijelom treba pripisati našim pogreškama, mi se možemo uvijek lako spasiti: maleni čin poniznosti u tišini, prijateljska riječ bližnjega oko nas, i mi ćemo nastaviti dalje svoje putovanje. Mi smo poput mladih ptica u gnijezdu. Potrebna nam je providnost poput majke. Ona dolazi uvijek u pravi čas.*«

Pascal je stoga imao pravo kad je napisao: »*Užitak je nalaziti se u lađici na koju se oborio vihor, ako smo sigurni da ona neće potonuti.*«

TRINAESTA NEDJELJA KROZ GODINU (Mk 5, 21—43)

ČUDESA GOVORE

Isus je upravo počeo propovijedati mnoštvu na drugoj strani Genezaretskog jezera, vjerojatno u Kafarnaumu (Mt 9,1), kad mu se približi nitko drugi nego predstojnik sinagoge s vrućom molbom: »*Moja kći umire. Dođi, stavi ruku na nju da ozdravi!*« (Mk 5,23).

Predstojnik sinagoge nije se lako odlučio na taj korak. Morao je odbaciti tolike predrasude što su ih ljudi stvorili s obzirom na

Isusovu osobu i nauku. Nije htio biti žrtva predrasuda niti je htio suditi prije nego što vidi i čuje. Nije previše držao do svoga dostojanstva ni ponosa. Ponizio se i pred Isusom pao na zemlju moleći ga za kćerku koja je ležala na umoru. Nije se obazirao ni na prijatelje koji to možda nisu odobravali. Možda su mu neki čak zamjeravali što je pozvao Isusa, kome je došao osobno. Izdigao se iznad mišljenja svoje okoline i Isusa pozvao k sebi.

Ponekad čovjek radi najpametnije upravo onda kad njegovi mudri prijatelji misle da on postupa nepametno. Jair je sve stavio pod noge. Glavna mu je misao: Pošto-poto spasiti na smrt bolesnu kćerku. Zaboravio je na sve drugo i zavrijedio veliko Isusovo dobročinstvo.

Za Isusom, koji se odazvao molbi zabrinutog oca, nagrnuo je silan svijet. I dok su još bili na putu k oboljeloj djevojci od dvanaest godina, kroz mnoštvo se probila neka žena koja je dvanaest godina bolovala od tečenja krvi. Po Levitskom zakoniku ona je bila nečista. Isto je tako bio nečit svatko tko se nje dotakao (15, 19—27). Bila je isključena iz saobraćaja s ljudima.

Talmud je propisivao jedanaest recepata za ovu bolest: neki su bili za jačanje, dok su dugi bili puni praznovjerja. Jedan od recepata bio je ovaj: Uzeti prah od nojeva jajeta s lanenim oblozima ljeti a s vunenim zimi. Bolesnica je pokušavala sve lijekove, a obraćala se i liječnicima. Još i danas je na Istoku običaj da bolesniku u znak pažnje pozovu veći broj liječnika. No, kako su vjerojatno razni liječnici propisivali različite recepte, vjerojatno je pacijentica morala mnogo toga prepatiti, a uz to i mnogo potrošiti.

Govoreći o raznim staležima, židovski se učitelji vjerskih zakona o liječničkom staležu loše izražavaju. Tako npr. rabin Juda veli: »*Najveći dio goniča magaraca su bezbošci, najveći dio goniča deva su uredni ljudi, najveći dio brodara su pobožni, a najbolji dio liječnika su određeni za pakao . . .*« Sv. pismo govori o liječniku sasvim drukčije: »*Časti liječnika čašću koja mu pripada zbog njegove službe . . . Gospod od zemlje pravi lijekove i razborit ih čovjek ne odbacuje . . . Kadkad je spas u ruci njihovoj, jer se i oni Bogu utječu da im poda milost izliječenja i lijek za spas života*« (Sir 38, 1—14).

Bolesnica, o kojoj govori Evanđelje, okušala je sve lijekove i sve liječnike, ali ništa joj nije pomoglo. Bolesti nikako da se oslobodi; naprotiv, bivalo joj je sve gore i gore. Kad je čula da je Isus u blizini, probila se kroz mnoštvo, zaboravila je na sve vjerske propise i na koncu sve svoje pouzdanje položila u Isusovu moć. Stupi otraga i dotače se resâ što su visjele na Isusovu plaštu s četiri okraj-

ka. Takav plašt s resama nosili su u Isusovo vrijeme svi pobožni židovi, a podsjećali su ih na vršenje Mojsijeva zakona (Br 15, 38—40). I čim se žena dotakla ruba Isusove haljine, naglo se zaustavi njezina bolest krvotoka. Osjeti na tijelu da je potpuno ozdravila. Nitko radosniji od nje.

U trenutku kad se bolesnica dotakla njegove haljine, Isus je osjetio da je iz njega izišla jedna sila, te se poče propitkivati tko ga je dotakao. Apostoli su ga uvjeravali da je to nemoguće ustanoviti, jer u onolikoj vrevi nije moguće razabrati tko se do koga stiska. Nato Isus podiže oči i pogledom zaokruži po mnoštvu, kao da traži krivca. Usrećena bolesnica, dršćući od straha, iziđe, pade pred njima na koljena i prizna svu istinu. Isus je, međutim, ne kori. Blago joj reče: *»Kćeri, vjera te je tvoja spasila. Idi u miru i budi zdrava od svoje muke«* (Mk 5,34).

Legenda je ovoj sretnici dala ime Ber(o)nike (Acta Pilati, VII). Povjesničar Euzebije (H. E. VII, 18) piše da je vidio spomenik što ga je ova žena dala podignuti u spomen svog ozdravljenja na vratima svoje kuće u svom rodnom gradu Cezareji Filipovoj. U 12. st. legenda je dala ime Veronika onoj ženi, koja je pružila Isusu rubac na njegovu križnom putu prema Golgoti.

Ovo Isusovo čudo, tako je živo utkano u ono drugo što će uskoro uslijediti i tako je zorno predočeno da ih je Marku morao saopćiti vjerojatno neki očevidac. Zacijelo je to bio sam Petar.

Na prvi mah ovo dobročinstvo nam se čini kao da ometa ono drugo dobročinstvo, za koje je predstojnik sinagoge bio prvi zamolio Isusa. Jer na putu k predstojnikovoj kući zateče ih vijest da je kćerka već umrla. Isus nije stigao na vrijeme, sada je ionako sve suvišno. Nema smisla mučiti Učitelja. Isus, naprotiv, uvjerava ožalošćenog oca: *»Ne boj se, samo vjeruj!«* Isus nato uze sa sobom trojicu odabranih — Petra, Ivana i Jakova — da jedino oni — a ne mnoštvo — budu svjedoci čuda što ga je namjeravao učiniti.

Pogled na kuću boli dirao je srca jednako kao i sprovod. Susjedi su se već bili kupili da obitelji iskažu sućut. Naručene su i narikače i svirači u flautu (Mt 9,23). Pokop se trebao obaviti istoga dana u koji je djevojka i umrla.

Čim je Isus došao, naredio je da se stiša bučna ceremonija. Isusova izjava: *»Djevojka spava«*, izazva podsmijeh. Nije to bila liječnička dijagnoza prividne smrti. Te je riječi Isus izgovorio još prije negoli je bio ušao u kuću, u kojoj je ležala pokojnica. I sada je uslijedilo čudo. U prisutnosti djevojčinih roditelja i trojice odobranih apostola, Isus uhvati djevojku za ruku i reče joj: *»Talita kumi«*, što

znači: *»Djevojko, tebi govorim, ustani!«* I djevojka odmah ustade. Nitko sretniji od oca: Sprovodno raspoloženje pretvorilo se u radosno klicanje!

Znademo otprije kako su se Isusu divili kad je učinio neko čudo, nešto što se ne događa u svakidašnjem životu. Narod bi uhvatio strah, padao je u zanos. To divljenje međutim nije isto što i divljenje vještom artisti u cirskuskom programu.

Kad je Isus umnožio kruhove, narod je bio zanesen. Kad je stišao oluju na jezeru, učenike je uhvatio strah. Onaj koji ima moć nad smrću taj je kadar iznova povratiti život. I ovom je zgodom iskrslo pitanje: Nije li ovo onaj pravi Mesija što ga očekuju stoljećima? S tim je bilo vezano drugo pitanje: Nije li kucnuo čas da se trgnemo te svoj život udesimo prema nauci velikog Čudotvorca?

Silna djela, što ih je Isus jednom ili drugom zgodom učinio, imala su za cilj očitovati Božju slavu i veličinu. Ta su čudesa bila u najužoj vezi s jedinstvenim i neponovljivim očitovanjem Božjim u Isusu Kristu. Ta su ista čudesa trebala predočiti ljudima da je došlo vrijeme da se podvrgnu pod vladarsku Božju vlast.

Svako je čudo znak da je cjelokupna stvarnost svijeta uvučena u povijesnu ekonomiju spasenja. Čudo je upozorenje: Bog je tu na djelu, započela je Božja vrhovna vladavina. To se ne da dokazati već samo vjerovati. Isus nije došao zato da nam iznosi dokaze o Božjoj opstojnosti, nego da nam dovikne: Vjerujte u Boga!

ČETRNAESTA NEDJELJA KROZ GODINU (Mk 6, 1—6)

STRANAC U ZAVIČAJU

Isus je napustio Jairovu kuću i uputio se u svoj zavičaj, zacijelo u Nazaret, u kojem je rastao i u kojem je prebivala njegova obitelj. Nije to bio puki posjet zavičaju. Isus je pošao da i tu širi Kraljevstvo Božje. Bio je okružen svojim učenicima, koje je i dalje izgrađivao riječju i primjerom.

Isus je boravio u Nazaretu do svoje tridesete godine i tek tada počeo javno naučavati. Kad se nakon godinu dana izbivanja vratio i ponovno naučavao u sinagogi, kako je to bio običaj (Lk 4, 17—21), svojim je nastupom pobudio pažnju brojnih slušatelja. Svi su oni

već bili doznali da je njihov zemljak postao glasovit, divili su mu se, ali ga ipak nisu naklono gledali. Divili su se mudrosti njegove nauke koja je izbijala iz njegovih riječi. Pitali su se: Odalke je naučio tu mudrost, a nije učio ni kod kojeg pismoznanca? (Iv 7,15). Odakle mu snaga da čini čudesa u Kafarnaumu (udaljenom 39 km) i drugdje? O tom se naveliko govori.

Govorili su: Neka ga svijet veliča koliko god hoće, mi ga poznajemo kao drvodjelca, sina Marijina. Znademo i njegovu rodbinu. To je bio kamen spoticanja. Obrtnik (tekton) umio je činiti sitne popravke, čak praviti krovove kuća, graditi kuće za stanovanje. Kod Homera tekton je gradio brodove, kuće i hramove. Sve je to mogao Isus biti — tako su mislili njegovi mještani — ali odakle mu ovako duboka mudrost? Pa to je običan čovjek, kao jedan od svojih rođaka. Isus je svojim mještanima ostao nepoznat. Upravo onako kao što kaže Seneka: »*Vile habetur quod domi est — Ono što je u kući, smatra se bezvrijednim*« (De benef., III,3).

Isusa je morala boljeti zaslijepljenost njegovih zemljaka. Toga dosada nije doživio. Za njega i za njegove učenike bilo je to jedno novo iskustvo. To i jest bio razlog zbog kojega nije činio izrazitih čudesa, osim što je ozdravio nekoliko nemoćnika stavivši na njih ruke (Mk 6,5). Nazarećani nisu pokazali pravog unutarnjeg raspoloženja niti vjere u njegovo poslanje i moć; stoga Isus nije činio čudesa. U protivnom slučaju to bi značilo ono što će sam kasnije kazati: »*Ne dajte svetinje psima niti bacajte biserja svoga pred svinje*« (Mt 7,6).

Proroku iz Anatota Jeremiji, mještani su zabranili da prorokuje: »*Ne prorokuj više u ime Gospodnje da ne pogineš!*« (Jer 11,21). I prorok je bio odbijen. Slično se desilo i Isusu. Iz usta su mu se otele riječi: »*Prorok nije bez časti osim u svom zavičaju, među svojom rodbinom i u svom domu*« (Mk 6,4).

Isus je svojim mještanima bio sasvim bliz, sasvim običan, svakidašnji. Nije na sebi pokazivao ništa neobično, čudesno. Bog međutim dolazi k ljudima snishodljivo da im pokaže svoju ljubav. Mi često mislimo da znamo tko je Bog i kako on postupa s nama ljudima. Mislimo na moć i izvanredne okolnosti. Bog je međutim u Isusu naš susjed, on zadire u naš svakidašnji život. To je Isusova tajna, nekoć i danas. Bliz a opet neistraživ — takav je Isus Krist. Njega i njegovu riječ uvijek raznoliko doživljavaju, Nazaret i mi današnji kršćani. Ono obično ljudsko i ono neistraživo kod njega su najuže povezani. Ono ljudsko samo je rub njegove haljine; od ruba se ide dalje na krilima vjere.

Svako doba, pa i naše, čeka na svoje proroke. Željno ih čekaju zbog kolektivnog straha i zabrinutosti. Tu je još i strah od promašenog ili nesretnog života. Strah u obitelji i pojedinim dušama. I ne smijemo se zavaravati.

To je razlog zbog kojega se traže spasitelji, vođe na putu. Traže se odvažni ljudi koji prilaze k problemima što tište ljudsku zajednicu, ljude koji pokazuju jasne ciljeve, koji vode a ne nanose nasilja; bez straha da će biti zavedeni, i postati plijen lažnih proroka. Traže vođe koji se orijentiraju prema Božjim smjernicama, jer budućnost ne određuju oni već Bog. Vođe koji znaju za slabost, grijeh i milost.

Povijest Isusa Krista, kao i povijest njegovih sljedbenika, bila je ujedno — na jedan ili drugi način — povijest spoticanja o Isusa Krista. Nazarećani nikako da shvate Isusov zahtjev da je on Mesija i da on kao Mesija ulazi u svakidašnjicu njihova života. Oni su tražili jednoga »*sasvim drukčijeg*«. Samo, kako pronaći toga »*sasvim drukčijeg*«?!

Mi današnji kršćani imamo nešto zajedničko sa židovima iz Isusova vremena. Ima pokušaja u kojima se neki neobično izražavaju o Bogu, o Isusu Kristu, o spasenju. Poslije mnogih razmišljanja na teološkom, sociološkom, historijskom i psihološkom polju neki stvaraju neobičan pojam o Bogu i stavljaju ga poput staklenog zvona nad kršćanstvo. I kad bi nas susreo Isus, ne bi mu preostalo drugo nego da se izvini što je on »*sasvim drukčiji*« nego što neki o njemu misle.

No, neka je Isus drukčiji negoli mi mislimo, ipak je on jednostavan koji nas poziva da ga slijedimo. I kad budemo išli stazom, označenom smjernicama što ih je postavio sam Bog, mnogi će nam se čuditi. Dovikivat će da je to u stvari slijepa ulica iz koje nema izlaza i koja nikamo ne vodi. No, to nas ne smije smetati. Budemo li uporno i dalje išli zacrtanom stazom, još će nam se više čuditi. Ali će to čuđenje mnogima otvoriti oči, postati putokaz. Oni će pronaći Boga i mir vlastite duše. Primjer znači više od običnog znanja.

Piscu knjiga i filmskom režiseru Luis-u Trenker-u jednom su postavili pitanje: »*Tko je za tebe Isus iz Nazareta?*« On je odgovorio: »*Nije mi lako odgovoriti na to pitanje, jer ja nisam psihoanalitičar, znanstvenik ni filozof religije, nego samo čovjek koji voli prirodu, koji se divi Stvoritelju svega što postoji i koji je prijatelj svih dobrih ljudi. A ako me pitate za Isusa iz Nazareta, mogu vam reći da za mene ne postoji prijazniji lik negoli je on. Isus Krist za mene znači utjehu i nadu u svakoj životnoj situaciji, on je moj ne-*

vidljivi prijatelj i tihi opominjač. Od najranijeg djetinjstva nosim njegovu sliku u srcu, on živi u meni jučer, danas, sutra, sve do konca svih dana. Bez njega svijet bi mi se činio besmislenim, napuštenim i strašno siromašnim, jer Krist je tu za sve nas, uvijek, usprkos svih tehničkih čudesa« (H. Speamann, (Hrsg.), *Wer ist Jesus von Nazaret — für mich?*, München 1974, 96).

Svatko bi od nas trebao sebi postaviti pitanje: *Tko je za mene Isus iz Nazareta?* I trebalo bi da svatko dade odgovor na to pitanje, ne samo riječju nego prije svega vlastitim životom.

Kristovom stazom krenuli su učenici, a za njima i toliki drugi. Mi idemo tom stazom kad sebe, sa svim što mislimo i jesmo, stavljamo pod oko Gospodnje. Mnogo je toga što mi smatramo dobrim i valjanim; štošta što nam je drago i što nam je priraslo srcu, a pred njegovim se okom ne može održati. Možda će nas njegov zov izvući iz dosadašnjih navika i predodžbi. No mi za to nećemo biti siromašniji. On čeka pred našim vratima. On nam upravlja onu istu riječ kojom je pozvao svoje učenike da svome mišljenju i svome životu dadu novi sadržaj: *»Dođi, i idi za mnom!«*

PETNAESTA NEDJELJA KROZ GODINU (Mk 6, 7—13)

KRISTOFORI

Osnivač društva *»Kristofori«* (g. 1945) u Sjevernoj Americi i njegov vođa P. James Keller jednom je govorio pred 30.000 ljudi. Najednom je upozorio slušatelje: *»Kroz nekoliko minuta bit će ugašena sva svjetla na stadionu!«* Slušateljima je zastao dah. Napeto su iščekivali što će se dogoditi. Svjetla su bila ugašena. Što sada? Keller je zapalio šibicu. Sitnu, malu, sumpornu šibicu. — *»Molim, da li vidite svjetlo?«* — *»Da, da, vidimo!«* povikaše sa svih strana. — *»Kad bi vas bilo dvadeset puta više, kad bi vas bilo pola milijuna, ipak biste mogli vidjeti iskricu svjetla. Ono je tako maleno, pa ipak djeluje više negoli sva tama unaokolo. Samo ga treba zapaliti. To je ono bitno.«*

Komadić drveta utopljen u sumpor, a ipak ima takvu snagu. To maleno svjetlo nije kadra ugasiti ni najgušća tama. Ali što ima više upaljenih svjetlila, tama brže iščezava. Netom isteče sunce i sve ispuni svjetlom, tami ni traga.

Isus Krist se pojavio na svijetu kao svjetlost svijeta; tako se sam nazvao. Kristova svjetlost imala je raspršiti tamu krivoboštva i pokvarenosti. Najprije je zasjao svojim primjerom i naukom sam on, a za njim odmah Dvanaestorica koje je poslao u svijet dva po dva.

Prva točka programa bila je izvršena. Učenici su živjeli u intimnom društvu sa svojim Učiteljem; sada je došao čas da se osamostale i krenu na apostolski rad. Apostoli će pripremati duše da prihvate poruku spasenja, da prekinu s grešnom prošlošću, sa stranputice da krenu stazom kreposna života, da se preorjentiraju i obrate.

Isus je dao prvim misionarima nekoliko uputa. Oprema vjerovjesnika mora biti skromna: *»Na put ne uzimajte ništa osim jednog štapa* — nešto najobičnije — *ni kruha ni torbe ni novaca u pojasu«* (Mk 6,8). Nosit će sandale, napravljene od kože, drveta ili spletene trave, i pričvršćene uz nogu remenjem. Jedva da je ikada neki učitelj poslao na neizvjestan posao ovako opremljene učenike.

Apostoli će nositi samo donju odjeću (hiton), nalik vreći, a seže do gležanja, bez gornje odjeće, ogrtača (himation), široke 3 m a duga 1,30 m, koja je noću služila kao pokrivač, bez pokrivala na glavi, četvrtastog rupca od lana na glavi, na koje bi prebacili okrugli vuneni vez.

Galilejom su krstarili i kiničko-stoički filozofi (W. Grundmann) i nosili kožnate torbe. U njih su stavljali kruh, grožđe, masline, sir i ostalo. Poganski su svećenici u torbu skupljali milodare za sebe i za svoja božanstva. Isus stoga zabranjuje svojim vjerovjesnicima da na putu nose torbe.

Matejeve i Lukine riječi da apostol ne smije nositi *»niti štapa«* (Mt 10, 9—10; Lk 9,3), uporedo s Markovim riječima *»osim štapa«* (Mk 6,8), možemo shvatiti kao plod kasnije redakcije Isusovih riječi. Vjerovjesnik mora biti lišen svega onog što bi mu moglo ometati njegov apostolski rad.

Orijentalci su nekoć, a tako isto i sada, bili vrlo gostoljubivi, kako vidimo iz Isusovih uputa. Netom je neki stranac došao u selo, svatko je smatrao svetom dužnošću da ga primi pod svoj krov. Apostoli kad uđu u neku čestitu obitelj, neka se u njoj nastane i tu ostanu koliko bude potrebno. Mijenjati prebivalište iz udobnosti uvijek znači manjak apostolskogl žara i uvredu gostoprimcu.

Pod konac 1. stoljeća kod putujućih misionara i proroka uvukle su se zloporabe, kako izbija iz stare knjižice *Nauk Dvanaest Apo-*

stola: »Neka svaki misionar bude primljen kao sam Gospodin! On će ostati jedan dan, a ako je potreba još jedan dan. No ako ostane tri dana, on je lažan prorok« (Didache XI, 1).

Iako skromno opremljeni, vjerovjesnici neće ipak trpjeti oskudicu. To izlazi iz Učiteljevih riječi, kojima potiče one koji primaju vjerovjesnike: *»Radnik je dostojan svoje plaće«* (Mt 9,9). Sam Pavao će kazati isto: *»Onaj koji prima pouku neka dijeli svoja dobra s onim koji ga poučava«* (Gal 6,6).

Ako ih ne budu primali, vjerovjesnici će se ponašati onako kao što rade pravovjerni Židovi. Po nauci rabina prah poganskih kuća, a pogotovo poganskih zemalja, bio je okaljan. Stupajući na tlo Svete zemlje pravovjerni je Židov otresao prah sa svojih nogu. Tako neka rade i vjerovjesnici! Neka otresu prah sa svojih nogu pred kućama koje ih ne budu primile. To će ujedno biti *»svjedočanstvo«*, dokazni materijal, na dan općeg suda.

Apostoli su tako i postupili. Zasjali su primjerom svoga života i neumornim radom u tminama neznabožačkog svijeta. I svijet se u temeljima počeo preobražavati.

To je recept za svakog reformatora u crkvenoj povijesti. Drugog recepta nema. Ovim riječima Božanskog učitelja bio je nadahnut i sv. Franjo Asiški kad ih je čuo u kapelici Porciunkuli: *»Na put ne uzimajte ništa . . .«* Te su mu se riječi duboko urezale u pamet. Sv. Franjo je svoj život sasvim suobličio Kristovu životu i uvelike pomogao obnovi Crkve u svoje doba.

Kao što Franjina, tako i svaka druga reforma u Crkvi mora se nadahnjivati na tim uputama.

U knjizi: *»Vi možete izmijeniti svijet«*, P. James Keller piše da je samo jedan posto ljudi koji bi željeli iz čovjekove svijesti izbrisati pojam Boga, ali da taj postotak radi silovito i neprekidno. On stoga potiče *»Kristofore«* da i oni neumorno rade. Članovi društva polaze na trg, na posao, bez zastava, bez senzacija. Njihov je zadatak: Navještati istinu tamo gdje drugi siju zabludu, uspostavljati red tamo gdje je nastala pometnja, gdje je mržnja, unositi ljubav; gdje je tama, unositi svjetlo. Samo treba da budu odvažni i smioni. Na neobičan način moraju obavljati svoje obične poslove, često puta uz velike žrtve. Svakome članu treba da lebdi pred očima postavljeni ideal.

»Kristofori« na taj način djeluju poput kvasca u golemom tijestu čovječanstva. Oni ne traže naklonost od strane ljudi, ni povlastice, ni posebnu pažnju. Oni su spremni na izoliranost, neshvaćanje, patnju. Njima je do toga da se nalaze ondje gdje želi Krist.

A što želi Krist? Krist želi da se ni *»Kristofori«* ni mi ne ograničujemo samo na to da čuvamo posvetnu milost u svojoj duši. U našem dnevnom zalaganju ne postoji neki posebni odjel za osiguranje stečenih vrednota. Postoji, naprotiv, zadatak da Božje darove unosimo u javni život. I to svim sredstvima javnog saobraćaja.

Ne radi se tu dakako o nuđenju bezvrijedne robe na trgu koju bi nadomjestila vika prodavača.

Crkvu treba izvoditi na danje svjetlo. A njoj se ne treba bojati pogleda javnosti; ona ima s čime može izići na javu.

Chesterton negdje lijepo veli: *»Usprkos svih protivničkih optužbi, kršćanstvo nije podbacilo. Tragedija je našega vremena u tom, što je malo onih koji svojski šire istinu kršćanstva.«*

Tu je istinu na svoj način izrazio i II. vatikanski sabor: *»Crkva hodočasnica po svojoj je naravi 'misionarska', jer potječe iz slanja Sina i slanja Duha Svetoga po odluci Boga Oca«* (AG 2).

»Svima je potreban Krist kao model, učitelj, oslobod   itelj, spasitelj, i oživljavatelj. Evanđelje je bilo u ljudskoj povijesti, pa i na vremenitom području, kvasac slobode i napretka, i uvijek se očituje kao kvasac bratstva, jedinstva i mira« (AG 8).

Naš je zadatak prema tome: Krista približavati svijetu a svijet približavati Kristu.

ŠESNAESTA NEDJELJA KROZ GODINU (Mk 6, 30—34)

PREDAH

Na internacionalnom zborovanju Katoličkog radija prije nekoliko godina neki je engleski liječnik iz Liverpoola održao referat o problemu samoće. On je rekao: *»Sasvim sporedno tko ste vi, sasvim sporedno koliko znači vaš društveni položaj, sasvim sporedno koliko vi sebe smatrate neovisnima i samostalnima, svaki od vas može biti osamljen, sada ili kasnije u ovom ili onom smislu — ali osamljen«.* Dok je liječnik izgovaro ove riječi, mogla se čuti muha u zraku. Riječi su pogađale ravno svakoga od prisutnih.

Samoći nijen moguće izbjeći. Pa ipak mi nismo skloni da se s njom pomirimo. Samoća za nas znači avet koja nam prijeti i koje se plašimo. Htjeli bismo joj uteći i izmišljamo sve moguće načine da je

od sebe otklonimo. Ljudi kao da su se dogovorili da će voditi borbu protiv samoće, slično kao što vode brbu protiv raka ili drugih teških bolesti.

Isus postupa sasvim drukčije. On zna za korist predaha, odmora. Zato je i rekao apostolima kad su se vratili s misijskog rada: *»Hajdete i vi u osamu, na samotno mjesto i otpočinite malo«* (Mk 6,31). Učitelj ih je bio poslao dva po dva, bez torbe, štapa, kruha i novca. Na povratku oni su mu referirali o svemu što su doživjeli, o svim zgodama i nezgodama, o uspjesima i neuspjesima.

Ukrcaše se na lađicu da potraže mjesto prikladno za odmor. Od silnog mnoštva naroda nisu imali kada ni jesti. Otploviše prema Betsaidi Julijinoj (Lk 9,10), gradu na istočnoj strani Jordana. Sagradio ga je četverovlasnik Filip u počast Julije, kćerke cara Augusta; u njemu će on poslije 38 godina vladanja i umrijeti.

Kad se lađica otisnula od kraja, mnoštvo je budnim okom pratilo pravac u kojem plovi. Ocijeniše gdje bi imala pristati i pohrliše onamo. Trebalo je prevaliti nekih 15-ak km, a ipak neki stigoše još prije lađice. Učitej i apostoli traže samoću, dok narod želi slušati Božju riječ i doživjeti poneko čudo. Isus im to nije uzeo za zlo. Sažali mu se na narod, jer *»bijahu kao ovce bez pastira«* (Mk 6,34).

Narod su tobožnji vođe zavaravali parolama i obećanjima. Nametnuli su im breme koje je bilo nesnošljivo. Svojom naukom i postupcima oni nisu dopirali do čovjekova srca.

Što je narod zapravo tražio? Što danas traže milijuni ljudi koji svoj pogled upiru u horoskope, u vračare, amajlije? Što oni traže u savjetovalištima? Što traže gutajući knjige jednu za drugom, listajući časopise bez kraja i konca? Svi bi oni htjeli barem za časak zaboraviti na svoj unutarnji nesklad, primiti pomoć, suosjećanje, utjehu. Nije im dovoljno ono što su dosada pokušali. Potrebna im je nadljudska pomoć. Svi oni u stvari traže Isusa Krista.

Raznolika su bila pitanja što ih je narod postavljao Isusu i apostolima. Zanimalo ih je: Nije li kucnuo čas da se uspostavi Kraljevstvo Božje? Da li su napokon svanula mesijanska vremena o kojima govore proroci? Da li je Bog zaista strogi sudac? Smiju li primati zasluženi novac na kome je utisnut lik poganskog božanstva? Moraju li davati desetinu od metvice? Odgovorima što su ih primali od tobožnjih vođa nisu bili zadovoljni. Nešto je tu bilo nedorečeno, nešto nepotpuno, a ponekad i sasvim pogrešno. Na svoje probleme narod je tražio jasan odgovor, za duševne rane odgovarajući pravi lijek.

Narod traži jasan odgovor i odgovarajući pravi lijek i danas. On traži upute u novonastalim problemima, kao što su npr. problemi predbračnog i bračnog seksualnog života, problem rađanja novog

ljudskog bića. Ili npr. problem: Što je u strogom smislu povijesno u Sv. pismu, što opet treba shvatiti kao odraz vjere prvotne Crkve? *»Otpočinite malo!«* — rekao je Isus apostolima kad su se vratili sa svoga prvog misionarenja. I otpočinuše, da mognu nastaviti posao s još većim žarom.

Čini se da je nama današnjim vjernicima prva briga da Bogu ne damo prigodu da nam nešto rekne ili spočitne. Ne volimo tišinu i osamljena mjesta. Ne znamo osluškivati, prijatnija nam je buka. Nije nam do toga da nas Bog snabdije potrebnom duhovnom snagom za daljnji apostolski rad, na što je svaki od nas već po svom krštenju pozvan. Teško nam je susresti se i porazgovoriti s Bogom, a za svoju vlastitu korist.

Kome je na srcu da bližnjemu skoči u pomoć, da čuva svoje dostojanstvo, da cijeni slobodu i samostalnost, taj neće reći da se pod svaku cijenu mora kloniti samoće.

To je razlog zašto se mi u životnim neprilikama ne snalazimo. Mi nemamo kontakta s onim koji omogućuje svaki pravi duhovni život i svaki pravilni duhovni rad. Djelo Božje valja obavljati snagom Božjom. A ta se snaga dobiva u tišini, u prisnom saobraćaju s Bogom. Nas poput lavine pokriva neprekidni i možda prekomjerni rad pa doživljavamo ono što je izrazio Pascal: *»Čovjekova nesreća počinje time što on nije više u stanju da ostane sa samim sobom u istoj sobi.«*

Postoji i druga, iako manja opasnost. To je opasnost izolacije od svojih bližnjih i od svakog apostolskog rada. Zaboravlja se da je prava pobožnost uistinu samo ona koja se pokazuje u djelima. Prave su molitve one koje daju smjer našim djelima. Mi ne smijemo tražiti Božju blizinu da izbjegnemo vezu s ljudima. Intimni saobraćaj s Bogom moramo tražiti upravo za to da naša povezanost s bližnjima bude što plodonosnija. Ritam se kršćanskog života sastoji u ovom: Naizmjence tražiti Boga u tišini, a ljude u vrevi živta (W. Barclay).

Treba se kloniti i jedne i druge skrajnosti. Molitva je temelj duhovne zgrade. Rad bez molitve ne vrijedi mnogo. U samoći apostol sabire svoje misli na Boga, na samog sebe i na svijet oko sebe. U molitvi on govori Bogu o svojim radostima, žalostima, uspjesima, neuspjesima, plemenitim ambicijama, dnevnim brigama, slabostima, planovima za budućnost. Nažalost, tu mnogi gube ravnotežu. Zbog saobraćaja s ljudima oni zapuštaju susret sa svojim Bogom. Božje djelo obavljaju vlastitim silama, ne računajući na pomoć odozgo.

Noviji židovski pisac Claude Vigée napisao je na račun kršćana: *»Zar vi ne znate, zar se više ne sjećate onoga što radite, onoga što čine vaši svećenici? Zar se tako malo sjećate onoga što činite u stva-*

ri, kad se radi o vama gledom na Božju prisutnost, na Božju blizinu?... U svetkovanju sv. mise što činite drugo nego da dozivate trenutak taama = slatkoće, tečnosti.« I navodi slučaj proroka Ilije, koji nije osjetio Božju blizinu ni u bljesku munje, ni u tutnjavi groma, ni u olujnom vihoru. Gdje je Bog i što znači vjerovati, osjetio je tek onda kad je zašao u špilju i zamijetio *»šapat laganog i blagog lahora«* (1 Kor 19,12). I Ilija je dobio novu snagu da nastavi svoj apostolski rad. (Claude Vigée, *Imagination créatrice,* 1971, str. 281—282).

Markov izvještaj najuže povezuje molitvu i rad. *»Apostoli izvještiše (Isusa) o svemu što su učinili i naučavali. A Isus im reče: Hajdete i vi u osamu, na samotno mjesto, i otpočinite malo«* (Mk 6,31). Te riječi vrijede za apostole svih vremena; vrijede i za nas!

SEDAMNAESTA NEDJELJA KROZ GODINU (Iv 6, 1—15)

ZNAKOVITO ČUDO

Dok je Isus s apostolima boravio na samotnom mjestu blizu Betsaide, doprla je vijest da je Herod Antipa dao pogubiti Ivana Krstitelja. I to je bio razlog da je Isus za neko vrijeme ostavio Kafarnaum. Herod je o Isusu mislio da je Ivan, koji je uskrsnuo iz groba (Mt 14, 1).

Isus je napustio područje Heroda Antipe i krenuo u područje njegova brata Filipa, kome je Herod oteo ženu Herodijadu. Kasnije će Filip uzeti za ženu Herodijadinu kćerku Salomu, mlađu od sebe trideset godina. Čudne li izmjene rodoskvrnuća! Filip vladar mirne naravi po stare je dane postao mekoputan.

Iz Betsaide su rodom bila braća Šimun i Andrija, kao i Jakov i Ivan. Bilo je to neposredno prije Pashe, u vrijeme kad su hodočasnici iz Gornje Galileje i Gaulanitide u velikom broju polazili u Jeruzalem u dugim karavanama.

U predjelima istočno od Betsaide nije bilo ni žive duše (Lk 9, 10). Neki su dohrlili onamo još prije negoli je lađica pristala. Tako je Isus, umjesto da se odmara, narod poučavao o tajnama Kraljevstva Božjeg i liječio bolesnike. Sve se to odigralo u jutarnjim satima.

Zanesen naukom novoga proroka, narod je zaboravio sobom ponijeti hranu. Vrijeme je polako odmicalo i približila se večer. Isus je pogledao mnoštvo i zapitao Filipa: *»Gdje da kupimo kruha da ovi blaguju?«* Kušao ga je da li će se osloniti na svoje vlastite sposobnosti i nabaviti živežne namirnice, ili će se osloniti na moć svoga Učitelja. *»Koliko kruhova imate? Pođite i vidite«* (Mt 6, 38). Prostodušan kakav je bio, Filip odgovori: *»Za dvjesta dinara kruha nije dosta da svaki od njih dobije samo malo«* (Iv 6, 7). Filip je dobro računao: Ako se za jedan dinar — koliko je iznosila jedna nadnica — moglo kupiti dvadeset četri porcije, onda se za dvjesta dinara moglo kupiti 4.800 normalnih porcija ječmenog kruha. Taj je kruh bio triput jeftiniji od pšeničnog kruha (Otkr 6, 6).

Na Isusovo pitanje: Koliko kruhova imate?, apostoli su se međusobno počeli zapitkivati. Andrija, Šimunov brat, odgovori: *»Ovdje je jedan dječak koji ima pet ječmenih kruhova i dvije ribe; ali što je to za tolike?«* Isus je uto naredio da mnoštvo posjeda po travi. Samih muškaraca bilo je oko pet tisuća. Nikada još nije bilo domaćina s tolikim brojem gostiju. Bilo je to uvečer, kad je već vrijeme bilo poodmaklo (Mt 14, 15), otprilike oko četiri ili pet sati poslije podne. Kad je narod posjedao po travi, Isus zahvali Bogu (u grčkom tekstu *euharistésas),* što je zemlji dao snagu da proizvede kruh za hranu ljudima. Zahvalio je Stvoritelju na njegovim darovima, u zahvali podsjetio na Začetnika i izvor svih darova. Ivan kao da namjerno bira riječ *euharistésas* (podavši hvalu) i kao da pravi aluziju na riječ Euharistija. Tu riječ kršćanska zajednica upotrebljava već pod kraj 1. stoljeća.

Isus je dao apostolima kruhove neka ih razdijele (Mt 14, 19). Tako isto i ribe. I svatko je dobio koliko je želio, ne *»samo malo«,* kako je mislio Filip. Na koncu je Isus — kao pravi domaćin — naložio da se pokupe ostaci. Začudo: Preteče punih dvanaest košarica kruha.

Zapanjen ovim novim čudom, narod je povikao: *»Ovo je zaista prorok, koji ima doći na svijet«* (Iv 6, 14). Da se tu ne radi o izvještaju sa simboličkim značenjem, pokazuje podatak: Narod je htio Isusa učiniti kraljem.

Stari Izraelci su smatrali hranu i piće ne samo naravnim proizvodima zemlje već također velikim Božjim darom. Psalmist stoga pjeva: *»Oči su sviju u tebe uprte, ti im daješ hranu u pravo vrijeme. Ti otvaraš svoju ruku, do mile volje sitiš sve živo«* (Ps 145, 15—16). Mišljenje da je hrana plod Božjeg blagoslova oštro se protivi naturalističkom poimanju, kako starog svijeta tako i poimanju

dvadesetog stoljeća. Ovu je istinu Bog često stavljao narodu pred oči. U pustinji u doba Izlaska, poučavao ga je: »*Bog te pozivao i morio gladu, a onda te hranio manom, za koju nisi znao ni ti ni tvoji oci, da ti pokaže kako čovjek ne živi samo o kruhu nego da čovjek živi o svemu što izlazi iz usta Božjih*« (Pnz 8, 4). Kad su ušli u Obećanu zemlju, trajna je napast za Izraelce bila da zamijene Božji dar sa samim Darovateljem, napast da zaborave na onoga koji poklanja dar, umjesto da mu zahvale.

U Ivanovu izvještaju o čudesnom umnoženju kruha dvaput je govor o »*znakovitom čudu*« (sēméion): To je čudo koje ukazuje na još nešto drugo. »*Isus uze kruh, zahvali, lomi i podjeljuje ga. To je ukizivanje na gozbu u kojoj Gospodin svoje u pustinji života jača po rukama apostola, da na tom putovanju prema vječnosti ne malakšu i ne propadnu*« (K. Rahner). Ne radi se samo o kruhu za izgladnjele, radi se o Njemu u žrtvi i gozbi za jednu još veću glad.

»*Dajte im vi blagovati!*« — odjekuje Isusova riječ stoljećima. I nitko ne može sebe ispričati kao da se na njega te riječi ne odnose. Isus pred sobom nije imao u cijelosti savršen svijet, inače on ne bi bio ni došao na zemlju. On je kao nitko drugi prije njega i poslije njega otkrio slabosti i bijedu svijeta. Duboko je proniknuo u korijene iskorištavanja, nasilja i pohlepe.

I toliko je lozinki izvikano, toliko blještavih obećanja izrečeno, a ipak se još uvijek ne pokazuju jasni obrisi jasnog cilja. Prema Isusovim riječima, zlo se krije u čovjekovu srcu, a ne samo u gospodarskim, bezimenim odnosima. Obraćenje mora započeti unutar čovjekova srca.

G. 1973. suša je zahvatila sve zemlje oko Ekvatora. Oko 30 milijuna ljudi skapavalo je od gladi. To su predjeli od sjevernog Brazila pa preko srednje Azije do južne Azije. Djeca su umirala od gladi, a životinje crkavale zbog nestašice vode. Izgladnjelima u pomoć su pritekli FAO, »*Caritas internacionalis*« i druge organizacije. Jedna organizacija nosi lijep naziv »*Cor unum*« (Jedno srce). I zaista, o tom se i radi. Svi ljudi treba da imaju jedno srce, iste osjećaje, suosjećati jedni za druge.

Nedavno smo mogli čitati, da »*poslije čitavog jednog stoljeća znanstvenog i tehničkog razvoja u svijetu još uvijek ima jedna milijarda ljudskih bića koja pate od gladi i apsolutnog neznanja. 50% svjetskog stanovništva ne raspolaže s dovoljno električne energije, dok 40% stanovništva trpi nestašicu pitke vode i kanalizacije*« (Slobodna Dalmacija, 2. VII 1975). Konstatacija je strahovita. Zvuči kao izazov i osuda.

Isus nas potiče: »*Dajte im vi blagovati*« (Iv 6, 15). On isti također upozorava: »*Bez mene ne možete ništa učiniti*« (Iv 15, 5), ni u duhovnom ni u socijalnom pogledu.

Kršćanin treba da poveže jedno s drugim i da trajno drži na pameti da ovaj »*svijet nije Tijelovski blagdan*« (Bernanos). Mi Bogu ne služimo pravo samo pjevajući pobožne pjesme.

Čitav je svijet oltar na kome se odvija raznoliko služenje Bogu. Ali pričest, sjedinjenje s Bogom, upozorava na jedinstvo s braćom ljudima i na služenje. Euharistijsko slavlje neprekidno upućuje na Isusovu dobrotu; ono je trajni izazov našoj ljubavi prema braći.

Znakovito čudo umnoženja kruha prije Pashe ima svoju duboku pozadinu. Narod se nije dovinuo do punog značenja te znakovitosti. Krist je Mesija, ali ne u zemaljsko-političkom već u duhovnom smislu. U tom smislu on je »*Prorok koji ima doći na svijet*« (Iv 6, 15).

Što danas za nas znači Isusovo znakovito čudo? Da li nas ono upućuje na pravi Isusov lik i na njegovu ulogu u našem životu? Da li je ono i za nas izazov, pobuda i poticaj?

OSAMNAESTA NEDJELJA KROZ GODINU (Iv 6, 24—35)

KRUH KOJI JE S NEBA SIŠAO

Poslije negoli je čudesno nahranio narod i vidio njegovo oduševljenje, Isus je naložio učenicima da uđu u lađicu i da se prevezu na drugu stranu Genezaretskog jezera. Zatim je otpustio narod da se raziđe svojim kućama. Tako je noć svojim plaštem prekrila uzbudljive događaje. Isus je, međutim, ostao i povukao se nasamo u goru da se pomoli.

Slijedećeg jutra, kad su se probudili oni koji su tu blizu prespavali noć, sve je opet izgledalo čudesnije negoli dan prije. Sinoć je tu bila samo jedna lađica u koju se Isus nije ukrcao. Kasnije su iz Tiberijade doplovile i druge lađice, valjda prevozeći putnike ili primijetivši da se u daljini kreće silna masa naroda. Sada svi zajedno krenuše u potragu za Isusom.

Formirala se prava procesija lađicâ na jezeru put zapadne obale, zapravo put Kafarnauma, koji je bio redovna Isusova rezidencija. Pred zoru Isus se vratio na čudesan način — hodajući po moru. Prva

riječ, koju su mu rekli, bila je: »*Učitelju, kad si ovamo došao?*« Započeo je razgovor, koji u sebi krije trajno zanimljivu temu.

Predmet je sličan onomu iz razgovora sa Samaritankom. Ovdje se govori o kruhu; ondje o vodi što struji u vječni život. Narod misli isključivo na materijalni kruh, dok Isus nastoji narod izdignuti do uzvišenijeg shvaćanja. Narod misli na propadljivu hranu i zahtijeva da se čudo ponovi. Isus naprotiv govori o kruhu koji dolazi s neba i koji daje život vječni. Tu je hranu kadar pružiti samo On, Sin Božji, Poslanik Božji, Opunomoćenik, obilježen Očevim pečatom. Otac ga je obilježio i riječju (Mt 3, 17; Iv 1, 33) i djelima koja je imao učiniti. Narod traži Isusa isključivo radi sebe. Augustin ima pravo kad piše: »*Jedva tko traži Isusa radi Isusa — Vix quaeritur Christus propter Christum.*«

»*Što nam je činiti da bismo radili djela Božja?*« (Iv 6, 28). Narod pita za izvanjska djela koja bi trebalo uraditi a ne za unutarnji duševni preokret. Ne radi se — tako ih poučava Isus — o tome što treba raditi, već o tome kakav bi čovjek trebao postati i ostati. Treba pročistiti vrelo svoga ljudskog djelovanja — čovjekovo srce. Pročišćeno i uređeno srce donijet će sigurno dobre i bogate plodove. Da u tom uspiju, treba da uzvjeruju u Njega kao u Božjeg Poslanika. Nije to puki, formalni pristanak razuma uz vjerske istine; čovjek treba da sebe izruči Isusovoj osobi, uz nju prione i njoj se sasvim preda.

Takvo je tumačenje narodu bilo odveć teško prihvatiti. Pitali su dalje Isusa: Ako baš to od nas tražiš, iskaži se nečim naročitim, nečim još čudesnijim negoli je bilo jučerašnje čudo umnoženih kruhova. Takvo traženje lako ćemo shvatiti, ako se prisjetimo da su i učitelji — rabini naučavali da će obećani Mesija — pored ostalih dobročinstava — Židovima donijeti manu, koja je nekoć na čudesan način padala u pustinji (Midraš Kohelet, 86, 4). Ovu usporedbu mane s umnoženim kruhovima vjerojatno su učinili Pismoznanci. Isus se — barem tako možemo pretpostaviti — s narodom već bio sastajao u sinagogi. Od svih čudesa koja Stari zavjet spominje i najviše ističu sveti pisci, najizrazitije je čudo mane u pustinji. Psalmist je zove »*kruhom nebeskim*« (Ps 82, 24—25). Mana je imala okus iznad svakog okusa (mudr 16, 20). Nije to bio običan plod zemlje; to je bio dar s neba. Židovsko — aleksandrinski filozof Filon je napisao, da je »*mana bila simbol same Riječi Božje, božanskog Logosa*« (De profugis, 25). S tom se manom ne da ništa drugo mjeriti.

Isus čini preokret. Javno izjavljuje da je on kadar pružiti nepropadljivu hranu, istinski kruh, kruh s neba, samo u još uzvišenijem smislu. On sam je taj kruh što ga Otac s neba šalje na zemlju.

To se ne može reći za Mojsija. Nebeski kruh, što ga Isus nudi, mnogo je finiji od pustinjske mane. Mana nije mogla očuvati od smrti, dočim Isus samoga sebe daje kao kruh besmrtnosti. Mana je bila dana samo Izraelcima, dok istiniti kruh daje život svemu svijetu. Osim toga, mana je bila dana preko Mojsija, dočim je nebeski kruh, o kojem govori Isus, neposredni dar Očev. Kad je narod i dalje uporno tražio zemaljski, propadljivi kruh — manu, Isus je još jasnije izrazio svoju misao: »*Ja sam kruh života. Tko dolazi k meni, neće ogladnjeti. Tko vjeruje u mene, neće ožednjeti nikada*« (Iv 6, 35).

Što je u stvari mislio Isus, kad je narodu govorio o kruhu koji je dolazio s neba i kad je taj isti kruh poistovjetio sa samim sobom? Kao što drugdje, tako i ovdje odgovara Ivanovo evanđelje na pitanja što su ih ljudi njegova vremena postavljali u vezi s Isusovom osobom i njegovim djelovanjem. To su pitanja koja su oduvijek mučila čovječanstvo i kojima će se uvijek baviti religiozni ljudi. Ovdje nam govori svjedok koji je dobro upućen u svoj predmet. On naprosto ne reproducira razgovor; on ga tumači. U Ivanovo propovijedanje je utkan povijesni lik Isusov. Da taj povijesni lik Isusov ni tada, a ni kasnije, ne bi bio krivo protumačen, postoje još i drugi očevici — Crkva i tradicija. Svi oni dobro znaju tko je bio Isus i što je on donio ljudskom rodu i kako ga treba naviještati zajednici vjernika.

Ivan je svoje evanđelje pisao u obliku pitanja koja su u ondašnjem helenističkom svijetu bila vrlo živa, a naročito među ljudima koji su se bavili problemom: Odakle život i koji je njegov cilj? Problem, recimo tako, srastao s ljudskom naravi. U svim govorima koje Ivan donosi, središnja je točka Isus. Isus Krist je jedini pravi objavitelj Boga, jedini posrednik spasenja. Ivan ustaje protiv zablude svoga vremena — gnosticizma, koji je još u povoju, ali ozbiljno prijeti da zasjeni Kristovu osobu i poruku koju je On donio ljudima.

»*Četvrto je evanđelje neiscrpna knjiga u kojoj izranjaju čitavi svijetovi. Ono izaziva na rasmišljanje. U njemu imamo veliko djelo mistika, koji u svakoj riječi, u svakom Kristovu činu, motri cjelokupni misterij utjelovljenja Sina Božjega*« (A. Feuillet).

Ivanovo evanđelje je neiscrpna knjiga. Ono vrijedi i za nas, današnje ljude. George Bernard Shaw je na jednom mjestu kazao: »*Poslije nego sam skoro 60 godina proučavao zemlju i ljude, sada priznajem da ne vidim drugog izlaza iz bijede ovoga svijeta, osim onog što ga je pokazao Krist. Nemoguće je da velika zemlja bez Boga izađe na kraj.*«

Francuski dramatičar Eugen Ionesco se ovako izražava: »*Užici što sam ih tražio da ispunim životnu prazninu, da stišam čežnju, i koje sam našao, mogli su ponekad — i samo za nevolju — sakriti*

egzistencijalnu nelagodnost. Oni me odvedoše na stramputicu, ali ja više ne mogu dalje izdržati. Bol, briga, neuspjeh, učiniše mi se istinskijima negoli uspjeh i užitak. Uvijek sam pokušavao živjeti, ali sam promašio život. Držim da je to nešto što osjeća najveći broj ljudi... Osim djetinjstva, postoji još samo milost koja nas može utješiti u tom što proživljavamo, ili koja nam može podati puninu ne samo na zemlji nego i u srcu.«

Još jedna potvrda Isusovih riječi: *»Tko dolazi k meni, neće ogladnjeti; tko vjeruje u mene, neće ožednjeti nikad«* (Iv 6, 35).

Glad za Bogom ne može stišati ni užitak, ni seks, ni blago, ni droge. Tim se hrane jedino strasti koje — zadovoljene — stvaraju još veći nemir i još veću prazninu. Nutarnju glad naše osobe može stišati Isus Krist. On i samo On. Svojom naukom i svojom milošću On je hrana koja jamči trajni život.

DEVETNAESTA NEDJELJA KROZ GODINU (Iv 6, 41—51)

KRUH ZA ŽIVOT SVIJETA

»Tko je taj Krist koji se u sve miješa..., i koji uvijek ponovno traži da u našem životu bude prvi?« Tako je negdje napisao pjesnik Reiner Maria Rilke.

To pitanje iskrsava pred svakim koji želi prihvatiti kršćansku vjeru, kao i pred onim koji u toj vjeri želi dalje rasti. Kolebljivce i neodlučne tipove ne muči odveć to pitanje. Neodlačna čovjeka može se orisati ovako: Kad bi se Krist danas pojavio u našoj sredini, neodlučan ga čovjek ne bi htio razapeti; on bi ga pozvao za stol da čuje što mu želi reći i da se s njim našali (Carlyle).

Isus, međutim, ili nije ništa, ili netko koji nema ništa reći i protumačiti, ili je on zaista Božja Riječ (Logos) koji daje odgovor na čovjekova mučna pitanja, Spasitelj i Dovršitelj, mjerodavni sudac, ugaoni kamen o koji se toliki spotiču.

Koliki samo pokušavaju zanijekati njegovu opstojnost, a godine svoga života broje po njegovu rođenju. Umjesto izraza *»prije Krista«* i *»poslije Krista«* upotrebljavaju izraz *»prije naše ere«* i *»poslije naše ere«*. Krista treba gurnuti u pozadinu.

Oni koji su prihvatili kršćansku vjeru, znaju dobro da je Isus Krist bio izdan ali da će on ponovno doći na zaprepaštenje onih

koji su držali da je njegovom smrću sve završeno. Isus Krist je za njih *»Put, Istina i Život«* (Iv 14, 6). Oni primaju k srcu njegove riječi, spremni su da ga slijede kamo god on odredi. Oni gaje nadu da će ih on jednom primiti u svoje Kraljevstvo, a time i k ispunjenju njihova života.

Isus Krist stoji kao trajni izazov. On postavlja zahtjeve i čeka odgovor. Teško ga je mimoići.

»Tko je taj Isus Krist koji se u sve miješa?« — pitanje je koje odzvanja u 20. stoljeću jednako kao i u doba kad je on živio na ovoj zemlji. Da je on ostao na horizontali, lagano bi ga bili shvatili i pošli za njim. On u sinagogi Kafarnauma govori o *»kruhu nebeskom«*. Nije li bilo prikladnije da je rekao: Oko dvanaest sati ja ću vam ponovno, kao i onomadne, dijeliti čudesni kruh. Još bi bile prihvatljivije njegove riječi: Kroz dvanaest sati rimske će okupatorske čete napustiti Palestinu. Ili da je npr. rekao: Svi oni koji su odveć bogati neka polovinu svoga imanja podijele sa siromasima! On međutim govori o *»nebeskom kruhu«*. Kad je iznosio svoje prispodobe, lako si ih mogao primijeniti na nekog drugog a sebe isključiti. To što je ozdravljao bolesnike i izgonio sotone, izvrsno je djelo. Samo da je tako nastavio; ugled bi mu zacijelo porastao u narodu.

Isus Krist se nije zadovoljio sa samom horizontalom; na njegovu liku izbijala je božanska snaga i privlačnost. On je uspostavio pravilan odnos čovjeka prema Bogu kao i pravilan odnos čovjeka prema čovjeku.

Izjavio je odakle dolazi i koje je njegovo poslanje. On je Sin Božji, oduvijek u krilu Očevu; *»Riječ (Logos) bijaše Bog«* (Iv 1, 1).

Ta će izjava izazvati nemir i protivljenje. Kad Isus govori o protivljenju, lukavstvu i neprijateljstvu, on uvijek cilja na Farizeje i Pismoznance (R. Gvardini). Pod tim vidom lakše razumijemo riječi što ih je spočitnuo protivnicima: *»Nemojte mrmljati među sobom. Nitko ne može doći k meni, ako ga ne privuče Otac koji me je poslao... Pisano je u Prorocima: Svi će biti poučeni od Boga«* (Iv 6, 43—45). Isus je htio reći: Nitko ne može prihvatiti moju nauku, nitko se ne može meni sasvim predati, ako ga prije nije privukao moj nebeski Otac.

Stari zavjet često spominje kako Bog čovjeka privlači k sebi (Pj 1, 3; Hoš 11, 4; usp. 2, 14; Jer 31, 3). Ta je privlačnost posebni Božji dar koji Bog daje onima koji su otvorena srca, koji su duhovno zreli te svoju dušu otvaraju na Božji poticaj. Sv. Augustin tu slikovito prikazuje moć privlačnosti: Djetetu pokažeš orah, i ono će odmah dotrčati; pruži ovci zelenu grančicu, i ona će odmah dotrča-

ti. Da netko uzvjeruje, nije dostatno da čuje propovijed vrsnog propovjednika i da mu se iz nje ureže u pamet neka mudra izreka. Potreban je posebni poticaj Duha Svetoga.

Kruh, kojim se mi svagdano hranimo i koji je Isus čudesno umnožio u korist izgladnjelog naroda, Isus je postepeno htio dati šire i obuhvatnije značenje. On veli: *»Ja sam kruh živi, koji je s neba sišao«* (Iv 6, 35). Taj je kruh iznad starozavjetnog kruha u pustinji, iznad čudesne mane. Tko je blagovao manu, nije izbjegao smrti. Naprotiv, tko blaguje Kruh koji je sišao s neba, taj neće vidjeti smrti dovijeka (Iv 6, 48—51). Tim je Isus Farizeje i Pismoznance pogodio u živac. Kasnije će ih pogoditi još više kad bude rekao: *»Kruh koji ću ja dati, tijelo je moje za život svijeta«* (Iv 6, 51—52).

Između Isusa i njegovih protivnika rasprava je tekla u dva pravca: u nižem, zemaljskom pravcu i višem, od Boga objavljenom pravcu. Rasprava je završila tako da su Farizeji s Pismoznancima odbacili Božjeg Poslanika i njegovu poruku spasenja. Stojimo pred tajnom. Milosni dar vjere bio je na dohvat ruke, a ipak nije bio primljen.

»Krist se ne može otkriti očima onih koji vjeruju samo u čudo, a pogled im se odmah pomuti. I Židovi su vidjeli Isusa i znakove što ih je pružao svojim djelima. Međutim, oni niti su vjerovali niti su išta vidjeli« (H. Schlier). Isusovi protivnici nisu uzvjerovali stoga jer su se grčevito držali vlastitog tumačenja Sv. pisma i zatvorili svoja srca milosnom daru Božjem. Poznata je riječ sv. Augustina: *»Nondum traheris: Ora ut traharis — Ti možda osjećaš da još nisi privučen? Moli da budeš privučen«* (In Joannem 16, 2). Te se riječi odnose ne samo na Isusove suvremenike nego na sve bez razlike koji dolaze u susret s Kristom ili kod kojih još uvijek nema prisnih veza.

U nekoj mjeri to je osjetio i veliki francuski slikar Henri Matisse. U dubokoj starosti on je dao sagraditi kapelu u Venc-u (č. Vansu) na francuskoj obali i krasno je oslikao. Tom je prigodom izjavio: *»Počeo sam s onim što je svjetovno, a u predvečerje svoga života prispio sam do onog što je božansko.«* Biskup iz Nice na posveti kapele rekao je u prisutnosti glasovitog slikara: *»Čovjek stvaralac, što ga ovdje vidimo, genijalan je čovjek. Radio je i borio se kroz cio svoj život, da poslije dugih i gorkih borbi napokon nađe svjetlo i istinu. On je svoje darove položio u Božje ruke. S pravom ga možemo nazvati istinskim i vjernim lugom Božjim«* (Katholischer Digest, veljača 1954, str. 158).

Još jedna potvrda da je jedino Isus Krist kadar čovjeku pružiti hranu koja stišava njegovu najdublju čežnju, a to je čežnja za živim Bogom. Ta se čežnja stišava tek onda kad se Krist sam daruje čovjeku. On to radi svakoga dana; njegovu se svjetlu i milosti otvaraju milijuni srdaca.

»Svi će biti poučeni od Boga«, veli Isus (Iv 6, 45). Naučavajući tajne Božje istine, do kojih se čovjek svojim razumom nije mogao vinuti, Isus je otvorio svoju školu. Ostvario je proročke riječi da će narodu Novoga saveza biti udijeljena posebna spoznaja Boga. Zajednica, a i pojedinci, upoznat će Božje istine i Božje zahtjeve, koje će nastojati provesti u djelo (Iv 54, 13; Jer 31, 33 sl.). Božja spoznaja, povezana s kreposnim djelima, osigurat će mir, blagostanje, sreću.

Upitajmo se što mi držimo do vjerskih istina. Da li smo upisani sami i da li upisujemo svoje najmlađe u Isusovu školu kako pretpostavljaju proroci? U spoznajama vjerskih istina treba rasti, odgajati se i učvršćivati. Još više nego u drugim strukama potrebna je pernamentna izobrazba. Na taj način satovi vjerske pouke utisnut će neizbrisiv pečat pojedincu, obitelji i čitavoj vjerskoj zajednici.

DVADESETA NEDJELJA KROZ GODINU (Iv 6, 51—58)

KRUH BESMRTNOSTI

Još uvijek teče rasprava o kruhu. Među rečenicima ne uočavamo stroge *»logične«* veze; jedna se izreka ne razvija po strogim *»logičnim«* zakonima iz prethodne izreke, niti se stače s onom slijedećom. Pa ipak, jedna izreka sadrži sve ostale. Svaka je izreka nalik udaru vala, što ključa s izvora vječnosti.

Ne ulazimo pobliže u pitanje da li je Ivan evanđelist u 6. poglavlju složio govore što ih je Isus izgovorio nekom drugom zgodom, slično kao što je to slučaj s Govorom na gori. Isusove riječi i djela bila bi povezana po sličnosti. Pogledajmo tekst što smo ga upravo čuli u bogoslužju.

Govor je o kruhu. Isus kao da se ne može otrgnuti od te teme. On tokom govora *»kruhu«* daje sve puniji i dublji sadržaj. Umjesto riječi: *»Ja sam kruh«* slušamo riječi: *»Taj kruh je moje tijelo«*. Bilo je to nešto dosad nečuveno, nepojmljivo za Židove, koji su dobro bili upućeni u žrtvenu gozbu. Osim toga, taj novi pojam Isus ne

iznosi u obliku neke prispodobe. Ono što je rekao, ne ublažuje već, naprotiv, naglašava i razvija sve više. On veli: »*Zaista, zaista vam kažem: Ako ne budete blagovali tijelo Sina čovječjega i ne budete pili njegove krvi, nećete imati života u sebi. Tko blaguje moje tijelo i pije moju krv, ima život vječni, i ja ću ga uskrisiti u najposljednji dan. Jer moje je tijelo prava hrana i moja je krv pravo piće. Tko blaguje moje tijelo i pije moju krv, ostaje u meni i ja u njemu*« (Iv 6, 53—56).

Jelo i piće dvije su nužne funkcije bez kojih se čovjek ne bi mogao održati u životu. Prijatelji rado sjednu za stol da zajednički blaguju i piju. To često rade čak i neprijatelji kad rješavaju sporno pitanje. Poslije negoli su se raspoložili za stolom, lakše pronađu rješenje. Takva je moć stola. Blagovanje za stolom združuje ljude među sobom, ljude koji se možda dotada nikada nisu ranije ni vidjeli. Primiti gosta pod krov u svim je civilizacijama bio znak čovječnosti. Kad je ušao pod krov — bio on i tuđinac — gost je mogao utišati glad i utažiti žeđ.

U svim religijama postoji zajedništvo stola između božanstva i čovjeka. To zajedništvo nalazimo i u izraelskoj religiji. Posebno se to odražava kod prinošenja mirotvornih žrtava, iza kojih je uvijek slijedila žrtvena gozba.

To je lako shvatiti. Ali ono što naučava Isus Krist, sasvim je neobično, nečuveno, čudno. Dok su kod mirotvornih žrtava svi sudionici blagovali obični kruh i žrtvovano meso, ovdje je hrana-tijelo Sina čovječjega, a piće-njegova krv, i to »*prava, istinska hrana; pravo istinsko piće*«. Uz to svaki onaj koji bude blagovao od te hrane i koji bude pio od tog pića, imat će vječni život. Na te Isusove riječi, Židovi su ostali užasnuti. Možda se ni mi ne bismo ponijeli drukčije da smo bili na njihovu mjestu. Židovi ne vjeruju vlastitim ušima. Pa to je nemoguće, to što novi propovjednik pred nama tvrdi! Kad bi govorio netko drugi, lako bi oni s njim obračunali!

Ovdje je tema o kruhu dosegla svoj vrhunac. Isus ne govori o hrani, koju redovito uzimamo. Ta hrana nije plod zemlje i ljudskog rada. Nisu to ni mudre izreke ni upute što ih je Bog saopćavao u Starom zavjetu (Izr 9, 16). Nije to čak ni sam Isus, ukoliko ga promatramo kao Božju Riječ koju vjerom primamo. Sve je to odreda potrebna i izvrsna hrana. Međutim, Isus ovdje govori o dragocjenijoj hrani. Blagovanje te hrane ujedno je i sudjelovanje u Isusovoj spaseteljskoj žrtvi. Blagovanje tijela i krvi Kristove u pamet priziva njegovu smrt i uskrsnuće. Svojom mukom, smrću i uskrsnućem Isus je izvršio neviđeni zahvat. Stekao je novi način opstojnosti i za sebe i za čitavo čovječanstvo. Primajući u sebe tijelo i krv Kri-

stovu, mi ulazimo u bujicu njegove muke, smrti i uskrsnuća. To je ujedno jamstvo da tjelesna smrt za nas ne znači svršetak; ona je, naprotiv, početak novog, preobraženog i proslavljenog života.

Život se duše razlikuje od fizičkog života, slično kao što se život životinja razlikuje od biljnog života. Život duše ima svoj početak, ali nema svršetka; hrani se Euharistijom i raste do pune zrelosti. Euharistija u sebi krije obećanje i ujedno zalog našeg osobnog uskrsnuća i besmrtnosti. Tko prima Euharistiju, taj prima zalog buduće slave koja će vjernicima pasti u dio kad se spusti zastor na pozornici ovoga svijeta, kad prolazno ustupi mjesto neprolaznosti.

»*Kao što je mene poslao živi Otac, i ja živim po Ocu, tako će i onaj koji mene blaguje, živjeti po meni*« (Iv 6, 57). Divnih li riječi! Sin prima svoj život od Oca. A tko blaguje njegovo tijelo kao hranu, prima svoj život od Sina. Na taj se način zatvara sveti lanac životnog saopćavanja, koji izbija iz Božjih tajanstvenih dubina i dopire do nas, bijednih ljudi.

Ljudi stvaraju umjetna jezera, vodu slijevaju u turbine da dobiju električnu energiju. Električnim vodovima struja se šalje u industrijska postrojenja — noć se pretvara u dan. To je tek blijeda slika Božjeg života što se iz Božjeg krila slijeva po milosti u ljudske duše. To nije obična energija; to su sile koje izviru iz bregova Božje vječnosti. Taj je život po prvi put prostrujio u malenom Djetetu u krilu betlehemske Djevice. Po utjelovljenom Sinu Božjem božanski će život prostrujiti cijelom zajednicom koju on osniva. Poslan iz krila Očeva, Isus dolazi u naše duše i u naše srce.

Manu u pustinji Izraelci su spominjali stoljećima. Ta ih je hrana na neobičan način krijepila. I izdržali su u najtežim godinama. Nadvladali su nevolje i doživjeli sretniju budućnost. Euharistija je dragocjenija hrana od izraelske, pa i svake druge mane.

Moderni se čovjek hrani koječim. Da utaži unutarnju glad, on sebi pribavlja auto, novu kuću, zdravlje, seks, dug život. Trudi se oko ostvarenja drevnog čovječanstva: oko pravde, mira, slobode, blagostanja svih bez razlike. Pa ipak se, unatoč uloženih napora, stiče dojam da se on još uvijek nalazi daleko od zamišljenog cilja. Iza ohrabrujućih vijesti često slijede porazne konstatacije o situaciji velike ljudske familije.

Netko je rekao: »*Tko izgubi svoju dušu, mora ponijeti na pazar i svoju kožu!*« (H. Zarnt). Htio je reći: Kad čovjek prekine vezu sa svojim Bogom, on doživljava smetenost, izgubljenost, nemir. Drukčije i ne može biti. To je život koji nije vrijedno živjeti.

»*Ne živi čovjek samo o kruhu*«, rekao je Isus (Mt 4, 4). Zemaljski kruh i ovozemne vrednote nisu nipošto apsolutne vrednote. Po-

red zemaljskog kruha od prijeke je potrebe još jedan dragocjeniji kruh: Poruka spasenja i nadasve Euharistija, u kojoj blagujemo presv. Tijelo i Krv Kristovu. Tu nam Krist poklanja svoju snagu, svetost svoga duha, oslobađa nas od požude, čini bogolikima, besmrtnima.

DVADESET I PRVA NEDJELJA KROZ GODINU (Iv 6, 60—69)

ZA ILI PROTIV?

Pod nekom slikom što je prikazivala djevojku s mladićem, pored kojih je u blizini stajao neki drugi mladić, bilo je napisano: *Odlučiti se za jednoga, znači odreći se tolikih drugih*. To važi ne samo kod izbora bračnog druga; to vrijedi za sva životna područja.

Čovjek je slobodno biće koje može birati. Za čovjeka izbor znači veliku šansu, ali ujedno i veliki rizik. Dok je mlad, čovjeku se pričinja da su mu sve stvari na dohvat ruke, sve one kao da čekaju čas kad će mu pasti u krilo. Međutim, kad on ozbiljno počne dolaziti u dodir s ljudima, sa stvarima, s Bogom, malo toga ostaje što bi on bio kadar čvrsto zadržati u svojim rukama. Odabirući jedno, čovjek se mora odreći drugog.

Netko je u vezi s tim zgodno rekao: »*Čovjek je rezultat vlastitih odluka. Stoga bi sav odgoj trebalo usmjeravati na to, da čovjeka učini sposobnim da donosi odluke.*«

I u odnosu na Boga i na njegove zahtjeve čovjek treba da stvara odluke: Da li će se Bogu sasvim izručiti, da li će prihvatiti njegovu volju, njegov naum, njegov program? Program ponekad nije jasan, pa je odluka tim teža. Da čovjek na području religije stvori odluku, od njega se traži napor uma i volje.

Primjer nam za to pruža žestoka rasprava što se vodila u kafarnaumskoj sinagogi. Rasprava se kretala oko teme: Kako je moguće da čovjek blaguje pravo tijelo i pravu krv Onoga koji je razvijao nauku o kruhu što silaci s neba. Slušateljima to nije nikako išlo u glavu. Zaprepašteni, oni su o tom govorili i izvan sinagoge. To su oni isti slušaoci koji su čudesnim umnoženjem kruha bili toliko oduševljeni, a sada nezadovoljno kimaju glavom. Inače su oni često pitali Isusa neka im protumači što im on svojim govorom želi reći.

Otprilike onako kao kad vjernici loše shvate neku propovijed pa jedan drugoga pitaju: Da li si razumio što je svećenik htio reći?

Riječi što ih je Isus izgovorio od presudnog su značenja: »*Tko bude blagovao od ovoga kruha, živjet će uvijeke. Kruh koji ću ja dati, tijelo je moje za život svijeta... Zaista, zaista vam kažem: Ako ne budete blagovali tijela Sina čovječjega i ne budete pili njegove krvi, nećete imati života u sebi*« (Iv 6,51—52).

Židovi su to smatrali nemogućim; Isusov im se zahtjev učinio besmislenim. Isus, međutim, izjavljuje da je čitav njegov govor o kruhu života objava Duha Božjega i da poklanja život. Židovi, a i neki od učenika, nisu nadvladali sablazan; opriješe se Isusovu zahtjevu, napustiše ga. To je dokaz da vjera nije puko čovječje djelo nego da je čisti Božji dar. Velik dio učenika počeo se odvajati od svoga Učitelja; više ga nisu pratili na njegovu propovjedničkom putovanju. Isus je zahtijevao vjeru, oni je nisu poklonili, i nastade razlaz.

»*Ove su riječi — kao možda nijedne druge što ih je Isus izgovorio — izazvale najveću sablazan. Govor je tvrd, odbojan. Ove su riječi, s nekim još riječima koje dokazuju Kristovo božanstvo, najstrahovitije riječi što su ikada izišle iz čovjekovih usta*« (R. Schneider).

Ni drugdje, pa ni ovdje, Isusove riječi ne predstavljaju samo neku nauku. Ovim su riječima udareni temelji jednoj važnoj činjenici. Tu je postavljen međašni kamen, tu stvarno počinje kršćanstvo. Onaj koji ih izgovara jest Riječ koja je bila od početka, stvaralačka Riječ. I nikada se više nije dogodilo da su izjava i njezino izvršenje postali jedno. Krist je tu kao Riječ koja se, dok se izgovara — ostvaruje; kao hrana vječnog života, kao živa istina, istina u ljudskom liku.

Kad su zbog neshvaćanja odlazili mnogi od učenika, Petar je ispred Dvanaestorice jasno i glasno izrazio svoju vjeru: »*Gospodine, kome da idemo? Ti imaš riječi vječnoga života. I mi vjerujemo i znamo: Ti si Svetac Božji*« (Iv 6,69). Kod Petra je temelj vjere čvrsto položen. Nije lako priznati da je Krist ujedno Bog i čovjek, Gospodin i Janje, svećnik i žrtva. Tu je sablazan za one koji nisu htjeli uzvjerovati u Isusovo vrijeme. Tu je sablazan i za moderne ljude. Za vjernika je duboka i utješna istina: Tko blaguje tijelo Kristovo i tko pije njegovu krv, taj živi u Kristu, a Krist živi u njemu. Onako kao što on, Krist, živi u Ocu, u jedinstvu Duha Svetoga.

Sakramenat Euharistije počiva na Kristovoj smrti. U tom se sakramentu naše tijelo preobražava u Kristovo tijelo, naša krv u

njegovu krv, naš život u njegov život. Jedino primanjem ovoga sakramenta možemo shvatiti kršćanstvo i razlikovati ga od bilo kojeg sistema i od bilo koje ustanove.

Isus nije ublažio sablazan; ne trebamo je ublaživati ni mi. Sablazan će ostati i dalje. Svijet će se sablažnjavati na svom povijesnom putu, ne znajući — i ne želeći znati — kolika je moć Božje milosti. Sigurno je jedno: Ono što je donio Spasitelj Isus, to nije mogao donijeti nitko prije njega. Nitko drugi nije mogao dati svoje tijelo i svoju krv za hranu. S ovom je činjenicom u ljudsku povijest prodrlo nešto neizrecivo. Tu se ne radi o nekoj novoj misli, do koje bi se dovinuo čovjek sa svojim umom; to je stvarnost koja želi zemaljsku stvarnost privući sebi, uzdignuti je, preobraziti i prožeti svetim plamenom. To je Božji život koji se širi, nastavlja i obnavlja u našem životu na tisuće načina.

Biti Kristov sljedbenik znači: Blagovati tijelo Kristovo i piti njegovu krv. To je uopće najviši čin; čin koji se obavlja njemu na spomen. Iz ovoga čina izbija svjetlo, toliko potrebno u tami vremena, svjetlo do kojega se nemoguće vinuti na neki drugi način. U tom se činu vrijeme slijeva u vječnost. Možemo slobodno reći: Kraljevstvo je Kristovo zajednica njegova tijela i krvi, koja je sazdana u vremenu. To je strahovit misterij koji se osniva u povijesti, iz koje se on više neda maknuti. Možemo također reći: Nema te zajednice u kojoj na prisniji i tajanstveniji način živi njezin osnivač kao svećenik i žrtva, kao istinski Život života. Nema te zajednice koja stoji u tako oštroj opreci prema svijetu, koja predstavlja Božju prisutnost i neistraživu Božju ljubav što se ljudima dariva i u njih vjeruje.

U znak zahvale, prvotna je Crkva, a kasnije Crkva Srednjega i Novoga vijeka, pokušala izraziti simbolizam čuda umnoženog kruha kistom, dlijetom i perom. Počevši tamo od slikarije »*Fractio panis — Lomljenje kruha*«, otkrivene 1883. u katakombama sv. Priscile, Euharistija će poticati umjetnike i vladare da podižu veličanstvene katedrale, svetohraništa, krušnike, kaleže, a strpljive će ruke vesti i tkati raskošna misna ruha. Tokom stoljeća blagovanje će Euharistije uroditi biranim plodovima u zajednici vjernika.

Prvak apostola — Petar — ustrajao je uz svog Učitelja. Uzvjerovao je u njega i nazvao ga Svecem Božjim. Priznao je da je taj Svetac uistinu Bog, jer naposljetku samo je Bog svet. I nama neka on bude primjer da unatoč svih sumnji i nejasnoća u vjerskim pitanjima ustrajemo u svojoj vjeri. I lik će nam se Svetoga sve više otkrivati kao neusporedivo svjetlo i kao nepobjediva snaga.

DVADESET I DRUGA NEDJELJA KROZ GODINU (Mk 7, 1—8. 14—15. 21—23)

SRCE SE GLEDA...

Neki je musliman u razgovoru sa svećenikom franjevcem rado običavao reći: »*Srce se gleda, gospodine fratar!*« On je zaista i bio takav. Kad je bombardirana crkva Gospe Sinjske, prvi se našao koji je o. gvardijanu izrazio sućut. Bez ikakvog srca nije moguć život; bez iskrenog srca nema ni prave religije.

Ispravno srce nisu imali Farizeji i neki od Pismoznanaca koji su prišli k Isusu da se uvjere da li se njegova nauka podudara s njihovom ili ne. Ne bude li se podudarala oni će ga diskreditirati pred narodom i protiv njega prikupljati dokazni materijal.

Isusu je postavljeno pitanje: »*Zašto se tvoji učenici ne drže predaja starih već jedu nečistim rukama?*« (Mk 7,5). Oni koji su postavili to pitanje predaju su cijenili iznad Mojsijeva zakona.

Poslije babilonskog ropstva židovski su učitelji učinili ogradu oko Mojsijeva zakona; primjenjivali su ga na novonastale konkretne životne prilike. Njihovo je tumačenje spočetka bilo samo usmeno; kasnije će biti i pismeno ustaljeno. Rad je na tome trajao jedno tisućljeće, od 5. st. pr. Kr. do 5. st. po Kristu. U Isusovo doba su bile dvije glavne škole: Hilelova, koja je bila blaža, i Šamejeva, koja je bila stroža. U Mišni, sastavnom dijelu Talmuda, bilo je 12 rasprava o načinima na koje je čovjek ili neka stvar mogla biti zanečišćena. Nije se pri tome radilo o hogijenskoj već o obrednoj čistoći.

Jesti neopranim rukama značilo je isto što i jesti nečistim rukama. Ruke je stoga trebalo pbrižljivo oprati. Po vodu su odlazili čak 4 milje daleko. Tko bi propustio pranje ruku, mogao je biti izopćen iz sinagoge. Za nekog se rabina pripovijeda da je samo stoga što je jedanput propustio oprati ruke prije jela, bio izopćen i kao izopćen bio pokopan. Tolika je u tom pogledu vladala strogost.

Ako se Židov kretao po trgu, lako se dodirnuo nekog poganina. Zbog toga je morao duboko uroniti ruke (do lakata) u vodu i prati ih prije nego što počne blagovati hranu. Isto je vrijedilo i za posude. Na povratku kući Židov je najprije vodom poškropio sebe, a zatim je oprao, ili čak razbio, onečišćene glinene ili kovnate čaše, drvene vrčeve ili kamene posude, mjedeno stolno posuđe, lonce, zdjele i pladnjeve. Pravovjerni je Židov posvuda nailazio na zabranu: Pazi da se ne onečistiš!

Isus je tu svojim nastupom učinio veliki preokret. On govori jednim posve drugim jezikom. Na prigovor: »*Zašto tvoji učenici ne*

drže predaje starih, nego jedu nečistim rukama?«, Isus je odgovorio riječima Izaije proroka: *»Ovaj me narod štuje samo usnama, a njegovo je srce daleko od mene. Uzalud me poštuje, njegova je nauka samo čovječja ustanova ... Zaista, vi kršite Božji zakon, da očuvate svoju predaju«* (Mk 7,5—8; Iz 29,13).

Isus se ne ispravlja; naprotiv, on svoje neprijatelje razgolićava i ispravlja. Stavlja im pred oči konkretan primjer iz njihova života: Zavjetni dar (korban), što ga prinose Bogu, nije mio Bogu kako oni misle. Radije neka pomognu roditeljima koji trpe glad. Nato je rekao: *»Poslušajte me svi i razumite! Što izvana ulazi u čovjeka, ne može ga učiniti nečistim; samo ono što izlazi iz čovjeka, to čini čovjeka nečistim«* (Mk 7,14).

Farizeji i Pismoznanci su pomiješali Božje zakone i ljudske uredbe, čak su ove posljednje stavili na prvo mjesto. Pobrkan je bio red vrednota; nebitno su smatrali bitnim, tako su narodu i sebi nametnuli nesnosni jaram. Isus postupa drukčije. On otklanja nanos ljudskog mudrovanja i upozorava u čemu je bit pravog bogoslužja. On ne drži mnogo do bezbrojnih propisa i odredaba, već ukazuje na čovjekovo srce. Najprije ono mora biti u redu. Srce ljudi treba biti blizu Gospodinu, a ne daleko, kako je još davno narodu predbacio prorok Izaija.

Takvo je srce po Isusovim riječima licemjerno. Farizeji i Pismoznanci su željeli da ih narod smatra vjernim slugama Božjim. Oni su u stvari licemjeri. Pažnja na bezbrojne ljudske propise i odredbe onemogućila je da se u čovjekovoj nutrini oglasi Božji glas.

Licemjerje, što ga žigoše Isus, još nije iščezlo. U svim religijama krije se opasnost farizejštine. Nebitne stvari mogu zauzeti mjesto bitnih. Npr. Crkva može imati do u tančine razrađen svoj zakonik, može razraditi raznovrsne obredne propise, molitve, itd., a ipak od svega toga da ne bude mnogo koristi. Kažu da se od stotinu afrikanaca i azijata koji studiraju u Zapadnoj Evropi 75% vraća kući kao ateisti. Oni zapažaju da se kod kršćana život ne podudara s bogoslužjem. U svoje vrijeme Isus je računao na iskreno i čestito srce, a tako računa još i danas.

Još uvijek se mnogi smatraju dobrim vjernicima, jer redovito prisustvuju bogoslužju, daju novčane priloge za crkvenu zajednicu, obavljaju molitve, itd. Međutim, kad bismo mogli toga promatrati na radnom mjestu, kakav je on u odnosu prema svojim bližnjima, možda bismo o njemu promijenili mišljenje. Ima ženskih osoba koje se smatraju pobožnima i savjesnima, a tamo od jutra do sutra ogovaraju svoje susjede, ogorčavaju život ukućanima, pa i svima koji s njima dođu u dodir.

Kad se narod povukao, neki je gostoprimac pozvao Isusa u svoju kuću zajedno s učenicima. Tu ga učenici upitaju što znače one riječi što ih je uputio svemu narodu, posebno Pismoznancima. On ih lagano prekorio: *»Ne uviđate li da sve što izvana ulazi u čovjeka, ne može da ga učini nečistim«* (Mk 7,18). I zaustavio se kod onoga što izlazi iz čovjeka: Svako je jelo po sebi dopušteno i čisto, pa nije potrebno prije blagovanja prati ruke. Međutim, postoji jedno drugo vrelo nečistoće, a to je opaka čovjekova nutrina, pokvareno čovjekovo srce. Iz pokvarena srca kao iz užarena vulkana suklja lavina opakih djela: *»Iz nutarnjosti, iz ljudskih srdaca dolaze zle misli, blud, krađa, umorstvo, preljub, lakomost, pakost, lukavstvo, razuzdanost, zavist, psovka, oholost, bezumlje* (Mk 7,21—22).

Lista je duga i potresna. Kad bismo se dulje u nju zadubili, uhvatila bi nas strava. Početak su zle misli (dialogismoi), a svršetak — bezumlje, zapravo moralna tupost, bezosjećajnost (afrosyne). Nižu se poroci, sve jedan gori od drugoga. Iz zlih misli rađa se blud, krađa, pohlepa za imanjem, itd.

Zaista, ako ikada, to danas val seksa prijeti uništenjem pojedinca i zajednice. Preda li se čovjek tim porocima, neće biti zadovoljstva ni mira. Razlog je davno naveo Platon: *»Čovjekove su požude nalik situ ili probušenoj posudi, koju on pokušava napuniti, ali mu ne polazi za rukom!«*

Jedan je pisac rekao: »Na svijetu postoji samo jedan problem: čovjekovu životu dati samo jedan duhovni smisao, da ljudi opet počnu tražiti duhovne vrednote, da njih počne resiti nešto poput gregorijanskog pjevanja. Ne može se živjeti od hladnjaka, bilanca, odgonetavanja zagonetki. To je nemoguće« (Antoine Saint-Exupery).

Od čega onda živi čovjek, ako ne od toga? Čovjek živi samo od iskrena i čestita srca. To je ozbiljna pouka koju nam pruža Isus. Bez iskrena i čestita srca sve će drugo biti bez ploda, veliki promašaj.

ČUDO U DEKAPOLISU

Nitko nije prorok u vlastitom zavičaju! Te je riječi izgovorio i na sebi ih doživio Isus Krist. Upravo u svom zavičaju on je bio izložen brojnim napadajima. S jedne strane su mu Farizeji i Pismoznanci predbacivali zašto se druži s carinicima, a s druge strane njegovi zemljaci iz Nazareta pokazivali su prema njemu negodovanje. I sam je Herod prijekim okom gledao kako se narod skuplja oko njega. Tako se stvarala atmosfera kao kad se skupljaju oblaci pred oluju.

Isus je stoga potražio mirno sklonište izvan zavičaja. Pošao je u feničke gradske državice Tir (= Hrid) i Sidon. Tamo će on položiti kamen temeljac Kraljevstva Božjeg među poganima i pokazati u kojem će se pravcu razvijati zajednica koju osniva.

Tirski i Sidonski moreplovci bili su prvi koji su se kod plovidbe orijentirali prema zvijezdama. Brodarili su Sredozemljem, doprli do Gibraltara, čak do Britanije. Poruka spasenja, koju je donio Isus, širit će se još mnogo, mnogo dalje. Prema Tiru su, koji je od Kafarnauma bio udaljen 65 a od Sidona 35 km, plovile lađe i tamo su pristizale karavane iz raznih zemalja. Fenički su trgovci raznosili brodovima svoje proizvode, poglavito tkanine grimizne boje. Odatle i dolazi ime Feniciji (foinikos = crven).

Isus je nekoj Kananejki, koja ga je živom vjerom zamolila, ozdravio bolesnu kćerku (Mk 7, 24—30). Ta je Kananejka slika poganskog svijeta koji je bio gladan nebeskog kruha što su ga Židovi odbacivali.

Iz Tirskih je predjela Isus krenuo k Sidonu, dan hoda prema sjeveru. Odatle je preko Libanona sišao u dolinu gornjeg Jordana na istočnu stranu Galilejskog jezera u tzv. Dekapolis. Ti predjeli s deset gradova bili su izrazito helenski, s poganskom okolinom. Bilo je tu i židovskog življa.

Čim je Isus tamo stigao, brzo su saznali za njega. Židovi su htjeli da on i njima učini neko čudo kako je to običavao činiti njihovim zemljacima u čisto židovskim krajevima.

Tako nekom zgodom dovedoše Isusu gluha čovjeka koji je pored toga tek mucajući izgovarao riječi. Zamoliše ga neka naočigled svega naroda pokaže svoju moć; tako će im porasti ugled među poganima.

Isus međutim toga ne čini. Bolesnika pozove nasamo k njegovim rođacima. Vjerojatno zato da izbjegne kasnija hvalisanja i govorkanja; za pogane bi čudo možda bilo odveć dramatično a za Židove odveć tajanstveno.

Valja se također sjetiti da su rabini vidarima rana strogo zabranjivali da kod liječenja izgovaraju bilo koje riječi za koje bi se moglo pretpostaviti da su riječi Sv. pisma. Pogotovo, ako bi prije toga upotrijebili pljuvačku. To bi — po njihovu mišljenju — bila uvreda, nanesena Božjem veličanstvu.

Isus je bolesniku stavio prste u uši i pljuvačkom se dotakao njegova jezika. Tim je činom htio pokazati da moć ozdravljenja dolazi od njegove osobe, dok je njegova čovječja narav tek sredstvo njegove božanske moći. I sada, uzvišen na nebo, Isus dijeli svoja dobročinstva posredstvom svoga svetog čovještva. U Euharistiji je Isusovo presveto tijelo sredstvo duhovnih milosti, a katkada i sredstvo čudesnih ozdravljenja.

Isus je zatim uzdahnuo, pogledao na nebo i rekao: »*Effeta, otvori se, tj. postani sposoban slušati.*« Riječ Effeta, sačuvana na aramejskom jeziku, prešla je kasnije u obred krštenja. Do nedavno svećenik bi kršteniku dotaknuo pljuvačkom uši i usta i pri tom govorio: »*Effeta, tj. otvori se na ugodni miris . . .*«

Kakav je bio učinak? Evanđelist bilježi: »*Odmah se otvoriše bolesnikove uši i sveza njegova jezika i mogao je lijepo govoriti*« (Mk 7, 35). Narod se divio i kliktao od radosti. Međutim, Isus preporučuje da o tome nikome ne govore. Uzalud! Zanos i oduševljenje jače je od svake preporuke. Čudo se sve više razglašavalo. Žitelji Dekapolisa su na vrhuncu zanosa i zadivljeni govore: »*On čini sve dobro . . .*« (Mk 7, 37).

Tako glase i riječi što ih je izgovarao Bog na početku stvaranja (Post 1, 31). Stvorenje međutim nije ostalo dobro i skladno. Krasota Božja u početku je blistala na čovjeku i na prirodi, ali je kasnije čovjekovim grijehom okaljana i uprljana. Isus je došao na svijet upravo zato da okaljanoj Božjoj krasoti povrati čistoću. Ponudio je vlastitu krv da bi ona bila oprana. Svojim djelom i žrtvom Isus je započeo novo stvaranje.

Isus nudi spasenje svim ljudima dobre volje, svima koji svoje oko otvaraju Božjem svjetlu a svoje srce Božjoj milosti. Tko ne primi Božje svjetlo i milost, taj ostaje u tami i osjeća unutarnji nemir. Modernog čovjeka neki uspoređuju s konobom ili kućom koja nema prozora (J. P. Sartre) i u kojoj je nemoguće živjeti. Tužna konstatacija u doba silnih dostignuća kojima se moderni čovjek toliko

diči. Živjeti u kući bez prozora nimalo nije ugodno. Drugim riječima, nije nimalo ugodno živjeti ne znajući koji je cilj čovjekova života.

Prije nego što će ozdraviti gluhonijemoga čovjeka, Isus je upro pogled u nebo. Htio je upozoriti da čovjeku dolazi spasenje iz jednog drugog svijeta, koji je drukčiji od ove naše zemlje i koji je o njoj sasvim neovisan. Ma koliko uznapredovao u materijalnom smislu, svijet nije kadar ozdraviti čitavog čovjeka. Prije ili kasnije, čovjek će se naći u bezizlaznoj istuaciji i doživljavati dosadu i samoću.

»*On čni sve dobro*« — tako su govorili žitelji Dekapolisa. Zaista, tamo gdje se pojavi Krist, osobno ili po zajednici koju je osnovao, mnogo je toga stavljeno u red. Što je više Božjeg svjetla, to je manje mraka neznanja i ujedno manje bijede na svijetu. I obratno: Što se čovjek više udaljuje od Krista i što više odbacuje spasenje, to se više osjeća nemirnim i bolesnim.

Nikakvo čudo! Postoji veza između vrline i zdravlja s jedne strane, a također veza između grijeha i fizičke bolesti s druge strane. O tome bi nam mogli mnogo toga ispričati liječnici živčanih i kožnih bolesti. Neki je priznati liječnik rekao: »*Kajanje i tjeskoba mogu više mučiti čovjeka nego tjelesna bol; s druge opet strane mnogim vjernicima više pomaže njihova čvrsta vjera nego liječnička injekcija s morfijem*« (Perthes).

Blago čovjeku koji se otvara Kristovu svjetlu i njegovoj milosti.

Blago onomu koji spremno otvori svoje uši na njegovu spasonosnu riječ.

Blago onomu koji na tu riječ pruža odgovor svoga cjelokupnoga života.

On će tada rado slušati i riječi svojih bližnjih i s njima zapodjenuti bratski razgovor. Govorit će razgovjetno, tj. srdačno, bratski.

DVADESET I ČETVRTA NEDJELJA KROZ GODINU (Mk 8, 27—35)

ISPRAVAK

Na izvoru Jordana stere se mjestance Banias. Nekoć je imao redom tri različita imena. Kao mjesto Baalova kulta zvao se u početku Balinas, zatim kao mjesto helenskog božanstva Pana i Nimfâ Paneas. Tu je navodno iz neke pećine iskočio šumski i pastirski bog

Pan. Treće mu je ime Cezareja. Taj grad izgradio je četverovlasnik Filip u počast rimskog cara Augusta. Nazvan je po graditelju Cezareja Filipova, za razliku od Cezareje na obali Sredozemnog mora. Iznad izvora rijeke Jordana dizao se bijeli mramorni hram u počast rimskog cara Augusta.

Ne znamo sigurno da li je Isus bio ušao u grad ili se zadržavao u njegovoj okolici. U vezi s tim gradom Markov izvještaj dosiže svoj vrhunac i neočekivani obrat. Isus je svojim učenicima postavio pitanje, koje je i njega samog vrlo zanimalo: »*Za koga me drže ljudi?*« Učenici su zaredali odgovorima: Jedni te smatraju uskrslim Ivanom Krstiteljem, drugi Ilijom ili nekim od proroka. Tada nastade stanka. Isus nato upita: »*A za koga me držite vi?*« Ispred učenika stupi Petar te u ime sviju odgovori: »*Ti si Krist (Mesija)*« (Mk 8,28—29).

U prvi mah nam se čini da je izvještaj skraćen. Matej naime donosi i Petrove i Isusove riječi. Petar je priznao: »*Ti si Krist, Sin Boga živoga*« (16,16). Isusov odgovor glasi: »*I ja tebi kažem: Ti si Petar i na toj stijeni sagradit ću svoju Crkvu . . .*« (Mt 16,16 sl.). Vjerojatno je Petar Marku napomenuo što treba zabilježiti. Opisujući Petrovu izjavu Marko je točan do u tančine; međutim kao Petrov pratilac i tumač, po Petrovoj sugestiji, prešućuje povlasticu prvenstva u Crkvi.

Petar je ispovjedio pravi, vjerski i božanski mesijanizam (J. Lebreton). Isus je sada bio siguran da nije uzalud propovijedao ni činio čudesa. Međutim, pojam Isusova mesijanskog poslanja trebalo je i dalje ispravljati. Sama riječ Mesija ne kaže odmah sve što se sve može pod njom podrazumijevati. Židovski je narod gajio ideju budućeg Mesije, ali kad se Mesija pojavio, nije bio prihvaćen. To je veliki tragični problem evanđeoske pripovijesti.

Iščekivanja budućeg Mesije bila su vrlo različita. Drukčije su ga očekivali Farizeji, a drukčije Eseni; drukčije svećenici, drukčije opet političari, drukčije apokaliptičari, drukčije učenici Zakona, drukčije naobraženi slojevi, drukčije narodne mase, drukčije Zeloti, a drugačije obični puk. Ipak valja reći da su i Farizeji i obični puk iščekivali Mesiju kao onoga koji će osloboditi Izraela od jarma rimske vlasti i koji će obnoviti Davidovo kraljevstvo. To su mišljenje dijelili i učenici (usp. Mk 10,35—45; Lk 24,21; Dj 1,6). Farizejski su krugovi smatrali da će Mesija biti tumač Zakona i da će on ujedno odstraniti grijeh. Međutim, on neće ispaštati za grijehe. Njegov je zadatak: Na zemlji uništiti sve nevjernike, tj. sve one koji ne priznavaju vjeru židovskog naroda. Njegovom će pojavom na zemlji nastati pravedna vladavina.

Isus je morao učiniti ispravak. Evanđelist Marko bilježi: »*I poče (učenike) učiti, da valja Sinu čovječjemu mnogo trpjeti, i da će ga zabaciti starješine, veliki svećenici i književnici, i da će ga ubiti i poslije tri dana da će uskrsnuti. I govorio im je otvoreno*« (Mk 8,31—32).

Učenici su očekivali sve prije negoli ovaj ispravak. Petar je pokušao spriječiti svoga Učitelja; nije želio da mu se išta dogodi od svega toga. Isus je međutim tu bio neumoljiv. On je u tome ponovno vidio napast, kojom ga je sotona napastvovao u pustinji, pa je rekao Petru: »*Idi od mene, sotono! jer ti ne misliš ono što je Božje, nego ono što je ljudsko*« (Mk 8,32—33). Oštar odgovor pokazuje kako je važna stvar o kojoj Petar pogrešno sudi.

Isus je još otvoreniji, i to ne samo s obzirom na svoje riječi nego i s obzirom na slušaoce. Učenicima i narodu javno veli: »*Ako tko hoće da ide za mnom, neka uzme križ svoj i pođe za mnom*« (Mk 8,34). Petar je priznao Isusa Kristom (Mesijom). Ali to je samo prvi korak. Trebalo je poći korak dalje. Toga Petar međutim nije učinio. Trebalo je, naime, otkloniti sve ljudske predrasude, sve zemaljske ambicije, u srcu očistiti put milosti.

»*... nek uzme križ svoj ...*« Čudan zahtjev i uvjet! Riječ križ nije kod Židova bila puki simbol za patnju kao što je to za nas. Riječ križ u pameti Židova izazivala je nešto konkretno, stravično, tako stravično da se nešto stravičnije neda ni pomisliti. Rimljani su — kako svjedoči Josip Flvije — Židove često kažnjavali kaznom razapinjanja na križ. Tako je npr. 4 godine pr. Kr., kad su se poslije smrti Heroda Velikoga Židovi pobunili, upravitelj Sirije Kvintilije Varus dao razapeti dvije tisuće pobunjenih Židova (Josip Fl., Ant. Jud. XVII, 10,4—10). Varusov nasljednik Ummidius Quadratus istom je kaznom kaznio i pobunjenike, što mu ih predade upravitelj Judeje Cumanus (48—52 po Kr.) (Josip Fl., *Židovski rat*, II, 126). God. 66. upravitelj Gessius Florus dao je bičevati i na križ razapeti velik broj Židova, čak i plemića, koji mu se nisu sviđali (Žid. rat. II, 14,9). Za opsade Jeruzalema po Vespazianu i Titu, rimski su vojnici razapinjali ratne zarobljenike u tolikom broju da nije više bilo drveta za križeve ni mjesta gdje bi ih podigli (*Židovski rat*, V, II, 1).

Kad Isus postavlja ovakav zahtjev i uvjet onima koji žele poći za njim, biti njegovi sljedbenici, zacijelo su ih hvatali trnci. Morali su pomisliti kako je to vrlo ozbiljna stvar slijediti Isusa i biti njegov učenik.

To znači one daljnje riječi što ih je Isus izgovorio pred učenicima i narodom: »*Tko hoće da spasi svoj život, izgubit će ga*« (Mk 8,36). Nečuven paradoks! Tako nije govorio nikakav učitelj kod

Židova. Da netko uzmogne biti Isusov sljedbenik, treba da se odreče svoga naravnoga ja, svojih nazora, svjetovnih želja, a bude li trebalo, da bude spreman položiti čak i vlastiti život. U tome se sastoji pravi religiozni život onoga koji stupa u vezu s Kristom. Vjernik mora biti spreman žrtvovati sve bez razlike, da bi posjedovao vlastitu dušu i na koncu da bi posjedovao samoga Boga.

I mi smo izloženi napasti da poput Petra reknemo Kristu: Tvoj zahtjev nije moderan. Takvim zahtjevom ne možeš imponirati ljudima našega vremena. Međutim, Isus ostaje pri svome. Ono što je on odgovorio Petru, to isto on veli i nama: Treba se odreći ljudskog naravnog mišljenja i početi misliti po Božju. Krist je postavio pred nas silan zahtjev i silan zadatak. I nikakvom im smicalicom ne možemo izbjeći. Kako u njegovo, tako i u ovo naše uznemireno doba. I dalje ostaju na snazi njegove neumoljive i ozbiljne riječi: »*Tko hoće da ide za mnom, neka se odrekne samoga sebe i neka uzme križ svoj i ide za mnom! ... Tko izgubi život svoj poradi mene i Evanđelja, spasit će ga*« (Mk 8, 34—35).

Ignacije Antiohijski to je lijepo izrazio u poslanici Magnezijcima: »*U opticaju su, recimo tako, dvije vrste novca: Novac Božji i novac ovoga svijeta, svaki sa svojim različitim znakom. Nevjernici nose otisak svijeta, dok vjernici nose otisak Božji po Isusu Kristu. Dok mi ne pristanemo na to da umremo u suglasnosti s njegovom mukom, njegova života nema u nama.*«

Ispitajmo se: Čiji otisak mi na sebi nosimo. Da li otisak ovoga svijeta ili otisak Kristov? Neka svatko sam sebi odgovori iskreno u dubini svoje duše! Na to nas upućuje Isus svojim ozbiljnim riječima.

DVADESET I PETA NEDJELJA KROZ GODINU (Mk 9, 30—37)

MALIŠAN IZ KAFARNAUMA

Ostaviti za sobom nekoliko životnih načela može bilo koji mislilac i filozof. Isus ne samo da je iza sebe ostavio neka životna načela, on je složio četicu ljudi koji će biti sasvim prožeti tim načelima. Isus je učenike često poučavao, a pouka je u njih polako prodirala. Ona je trebala biti duboko usađena u njihovim srcima.

Isus je iz sjevernih područja preko Kafarnauma (Mk 9,33), Judeje, Pereje (10,1) i Jerihona (10,40) silazio prema Jeruzalemu, gdje ga je čekala nemila smrt.

Pred učenicima je ponovio ono što je već ranije bio kazao o bliskoj budućnosti (Mk 8,31). Govorio im je otvoreno: »*Sin će čovječji biti predan u ruke ljudi. Ubit će ga; ali će, pošto ga ubiju, uskrsnuti*« (Mk 9,31). Za značenje tih riječi učenici »*su se bojali da ga upitaju*« (Mk 9,32). Možda je jedan od njih razumio nešto bolje. To je budući izdajica. Isus je znao kakve se misli roje u Judinoj glavi. Isusove riječi: »*Sin će čovječji biti predan u ruke ljudi*« za Judu su značile ne samo kobnu činjenicu već su ujedno bile posljednja molba, upravljena čovjeku koji u srcu snuje izdaju.

Proroštvo o Muci, a pogotovo o Uskrsnuću, učenicima je bilo neshvatljivo. Oni su tek naslućivali da se sprema nešto vrlo neugodno. Voljeli su svoga Učitelja kao proroka koji zanosno govori i za kojim hrle mase naroda. Srce im je raslo kad god su bili svjedoci nekoga čuda. Zastor proročanstva se nisu usudili otkrivati. Nisu htjeli Učitelja dalje ispitivati u pojedinostima, da njegov odgovor ne bi bio porazan.

I mi smo slični Isusovim učenicima: Volimo one ulomke iz Evanđelja koji nam dočaravaju Isusov odnos prema prirodi, prema djeci, pa i prema nemoćnima i bolesnima. Međutim, nerado slušamo i nerado čitamo one dijelove Evanđelja u kojima se od nas traži odricanje.

Prolazeći Galilejom Isus je s učenicima došao u Kafarnaum i navratio u kuću, koja je vjerojatno bila Petrova. Tamo se on i inače rado sklanjao. Znajući da ne dijele njegovo mišljenje, Isus je učenike zapitao: »*O čemu ste putem razgovarali?*« Zastiđeni, oni umukoše; teško da bi mogli iznijeti nešto sebi u prilog. Na putu su se naime međusobno prepirali koji će biti veći u njegovu kraljevstvu.

Bila su to dva sasvim oprečna gledišta. Učenici pomišljaju na svoju vlastitu slavu, dok Učitelj govori o muci koja je imala uskoro uslijediti.

Koliko li puta mi to isto radimo! I tako zaostajemo daleko za kršćanskim idealima. Koliko bi samo naš život bio drukčiji kad bismo ga promatrali isključivo iz Isusove perspektive! Ne bismo u svom životu toliko toga govorili i radili kad bi se svaki od nas upitao: »*Kako bih se ponašao da me ovog časa Isus promatra? Da li bih dalje tako govorio i radio kad bi me Isus slušao?*« Za taj »*kad*« ne zna prava kršćanska vjera. A vjernik bi ipak morao biti svjestan da se sve ono što on govori ili radi odvija u Isusovoj prisutnosti.

Kad su davali važne upute svojim učenicima, rabini su najprije sjeli. Tako je učinio i Isus: Najprije je sjeo. Zatim je pozvao Dvanaestoricu da im saopći nešto važno. »*Tko hoće da bude prvi, neka bude najzadnji i sluga svima!*« Učenici ne smiju postati žrtvom slavohleplja; naprotiv, oni moraju nastojati oko služenja, tj. kako činiti usluge drugima.

Isus govori sasvim zorno. Svi oni koji su ušli u povijest kao zaista »*veliki*«, nisu pitali na koji bi način mogli iskoristiti društvo da postignu svoje egoistične ciljeve. Oni su išli za nečim drugim: Kako da s talentima i s darovima, što im ih je Bog dao, najbolje služe drugima? Prava je nesebičnost doduše danas rijetka, ali kad se ona pokaže na djelu, ljudi je neće lako zaboraviti.

Sve kad Isus ne bi doslovce izgovorio riječi, kako ih bilježe evanđelisti, ipak su one sasvim točne: »*Tko hoće da bude prvi, neka bude zadnji i sluga svima*« (Mk 9,35).

Promicanje vlastitog probitka Crkvi je nanijelo toliko zla. Sjetimo se guranja na visoke položaje, sticanje nadarbina i imanja, postavljanja rodbine u crkvene službe. Kao da Isus nije nikada izgovorio riječi koje vrijede za sva vremena bez razlike: »*Tko hoće da bude prvi, neka bude zadnji i sluga svima!*«

Jedini Marko, kao evanđelist djece, donosi opis kako je Isus uzeo dijete s Kafarnaumske ulice, loše odjeveno, pomalo nečisto, i kako je nastavio svoju pouku. Kasniji su životopisci htjeli znati njegovo ime. Prema legendi iz 9. st., koju donosi Anastazije Bibliotekar, bio bi to antiohijski biskup Ignacije, kasnije za Trajana slavni mučenik. Ignacije sebe u poslanicama zaista nazivlje Theóforos, tj. onaj koji nosi Boga. No, ako malko izmijenimo grčki naglasak, imamo Theofórós, što znači: onaj koga nosi Bog. Ignacije bi dakle bio dijete što ga je Isus uzeo u ruke.

To je međutim legenda. Radije gledajmo jezgru Isusove poruke. U malom Galilejcu oličena su ne samo sva djeca bez razlike, nego također svi nemoćni i neugledni u društvu, oni kojima je potrebna pomoć. Ne radi se tu o nježnom uzimanju djece, kao da ih uzimamo u naručaj dolazeći u goste, nego o konkretnom zauzimanju za njih, kao i o zauzimanju za sve kojima je potrebna pomoć. I tko bude primio jedno takvo dijete u Isusovo ime, tj. tko se bude zauzeo za njega, isto je kao da se zauzeo za samoga Isusa Krista. Štoviše, to je isto kao da je primio samoga nebeskog Oca.

Blagopokojni papa Ivan XXIII. jednom je zgodom to lijepo izrazio i kroz čitav život pokazivao na djelu. Kad je kao papinski nuncij g. 1934. napuštao službu u Sofiji, njegove su oproštajne riječi glasile:

»Prema jednoj staroj predaji u katoličkoj Irskoj, sve kuće stavljaju na badnjak zapaljenu svijeću na rub prozora. Ona pokazuje sv. Josipu i blaženoj Djevici — koji traže sklonište u svetoj noći — obitelj koja ih iznutra očekuje. Nitko ne zna što nosi budućnost sa sabom, ali u jedno budite sigurni: Svaki Bugarin, bio on pravoslavac ili katolik, koji dođe pred moja vrata, ma gdje se ja budem nalazio, neka samo pokuca! I neće ga nitko pitati da li je pravoslavac ili katolik, ako samo kaže da je brat iz Bugarske. To će biti dosta: dvije će ga ruke zagrliti, bit će pripremljen svečan objed. Uvijek će na mojem prozoru gorjeti svjetiljka za vas.«

To je samo jedan od tolikih primjera na koje potiče konstitucija o Crkvi u suvremenom svijetu II. vat. sabora: *»U našim danima posebno postoji hitna i neodložna obaveza da budemo bližnji baš svakom čovjeku i da mu, kad se s njim sretnemo, djelotvorno pomognemo: starcu od svih zapuštenu, stranom radniku nepravedno prezrenu, izbjeglici, djetetu iz nezakonite veze koje nezasluženo trpi zbog grijeha koji nije njegov, gladnome koji apelira na našu savjest prizivljući nam u pamet Gospodinovu riječ: 'Što god ste učinili jednom od ove moje braće, meni ste učinili' (Mt 25,40)«* (GS, br. 27).

U istoj Konstituciji čitamo opomenu: *»Otac hoće da u svim ljudima priznamo brata Krista i da ga djelotvorno ljubimo riječju i djelom, svjedočeći tako za istinu, i da drugima budemo posrednici tajne ljubavi nebeskog Oca. Tim putem će se u ljudima čitavog svijeta pobuditi nada koja je dar Duha Svetoga, da budu napokon jednom primljeni u miru i višnjem blaženstvu u domovini koja blista Božjom slavom«* (GS, br. 93).

»Nitko od nas ne zna što radi i što on drugima daje. Nama to ostaje skriveno, i to treba da ostane skriveno. Ponekad mi možemo nešto malo od toga vidjeti, da ne bismo postali malodušni.« Tako je negdje zapisao Albert Schweitzer (†1965). Nama je kao vjernicima dužnost da suosjećamo, jer samo na iskrenu i djelotvornu bratsku ljubav može pasti sjaj Božje slave.

DVADESET I ŠESTA NEDJELJA KROZ GODINU (Mk 9, 38—43. 45. 47—49)

SAMA ISTINA I ZRAKA ISTINE

Neki je židovski egzorcist istjerao sotone iz opsjednuta čovjeka. Učenici su to motrili prijekim okom i sa zavišću. Ivan je čak pošao informirati Isusa: *»Učitelju, vidjesmo jednoga, kako u tvoje ime izgoni sotone. Mi smo mu zabranili, jer ne ide s nama«* (Mk 9,38). Ta moć — tako su mislili — pripada samo njima. Tko drugi da se usudi to raditi?

Ponovio se slučaj iz Mojsijeva vremena. Vođa se naroda radovao kad je duh Gospodnji sišao nad sedamdesetoricu izraelskih starješina i prigovorio Jozui da ne bude zavidan. Isus je mirno odgovorio Ivanu: *»Nitko ne može učiniti nešto silno i odmah me pogrditi. Tko nije protiv nas, za nas je«* (Mk 9,40).

Isus je ispravio uskogrudnost i zavist svojih učenika, koji su smatrali da su prožeti svetom zavišću i svetom uskogrudnošću i da time Bogu daju slavu. Isusov odgovor dokazuje da netko može biti pravo usmjeren prema njemu, iako ne pripada zboru učenika ili vjernika. *»Duh Božji puše gdje hoće«* (Iv 3,8). Isus je svojim odgovorom pokazao kako treba postupati s onima koji se još nalaze na putu: Treba imati razumijevanje prema inovjercima, poluvjernicima i nevjernicima. Ni u kojem slučaju ne smijemo na njih zazivati *»oganj s neba«.*

»Tko nije protiv nas, za nas je«, veli Isus. Ta je istina, nažalost, bila često zaboravljena u povijesti Crkve. Vjernici su u *»svetom«* žaru zaboravljali da treba imati razumijevanja za druge i tako su počinjena tolika zla i sablazni zbog kojih ona i danas još trpi. II. vatikanski sabor učinio je veliki preokret na tom području. Sabor upozorava da su i oni, koji nisu primili Evanđelje, upućeni na drukčiji način na Božju riječ.

Tu je najprije narod Saveza i obećanja, židovski narod koji velikim dijelom nije primio Evanđelja. Ipak oni ostaju sveudilj vrlo dragi Bogu, čiji je neopoziv dar i pozvanje, zbog otaca (Rim 11, 28—29). Oni također očekuju dan u koji će svi narodi jednim glasom zazivati Gospodina i *»služiti mu jednodušno«* (Sef 3,9) (usp. NA, br. 4).

Tu su Muslimani koji se klanjaju jednomu Bogu, milosrdnom i svemogućem, stvoritelju neba i zemlje. Oni se svom dušom nastoje podložiti njegovim skrovitim odlukama kao što se Abraham, na koga se islamska vjera rado poziva, podložio Bogu. Oni Isusa,

doduše, ne priznaju Bogom, ali ga ipak časte kao proroka, a također i njegovu djevičansku majku Mariju. Nju ponekad i pobožno zazivaju. Oni iščekuju dan suda, kad će Bog naplatiti uskrslim ljudima. Zato cijene moralni život, Boga štuju molitvom, milostinjom i postom (usp. NA, br. 3).

Tu je Budizam, u kome se priznaje korjenita nedostatnost ovoga promjenljivog svijeta te se naučava put kojim će ljudi pobožno i s pouzdanjem postići bilo stanje savršenog oslobođenja ili će uspjeti, svojim vlastitim snagama ili višnjom moći, doprinijeti do vrhunskog rasvijetljenja.

Tu su također ostale religije širom svijeta koje nastoje različitim načinima priteći u pomoć nemiru ljudskog srca (usp. NA, br. 2).

Sv. Pavao kaže: »*Bog hoće da se svi ljudi spase i da dođu do spoznaje istine*« (1 Tim 2,4). Ono što je potrebno za spasenje, Bog ne uskraćuje ni onima koji bez svoje krivice još nisu prispjeli do izričitog priznanja Boga, a provode čestit život.

Na starom Forumu u Rimu nalazio se zlatni miljokaz na kome su bili ispisani podaci o udaljenosti pojedinih mjesta i gradova iz raznih provincija. Ako igdje, tu je vrijedila rječ: »*Svi putovi vode u Rim*«. Slično se može kazati da i sve staze, kojima kroče ljudi čestita srca i savjesno, prije ili kasnije privedu Bogu.

Na svijetu ima mnogo religija od kojih ljudi očekuju odgovor na skrivena pitanja ljudske egzistencije. U svim su se vremenima ljudi pitali: Što je čovjek? Koji je smisao našega života? Što je grijeh? Odakle bol i zašto? Koji put vodi do istinske sreće? Što je smrt, sud i nagrada nakon smrti? Oni su zamjećivali tajanstvenu moć koja je prisutna u tokovima svijeta i događajima čovječjeg života. I religije, ako su povezane s napretkom kulture, nastoje raščlanjivati pojmovima i profinjenim jezikom odgovoriti na ista pitanja. O tim nastojanjima veli II. vatikanski sabor: »*Katolička Crkva ne odbacuje ništa što u tim religijama ima istinita i sveta. S iskrenim poštovanjem promatra te načine djelovanja i življenja, te zapovijedi i nauke koje, premda se u mnogočemu razlikuju od onoga što ona sama sadrži i naučava, ipak nerijetko odražava zraku one Istine, koja prosvijetljuje sve ljude*« (NA, br. 1 i 2).

Takav je stav Crkve. Sam Sv. Otac papa Pavao VI. u jednoj poruci muslimanima 1972. godine reče: »Mi više ne živimo u doba u kojem su se religije međusobno ekskomunicirale; naprotiv, mi se moramo združiti u obrani velikih vrednota kako bismo ljudima pomogli da se suprostave modernim idolima novca, sile i strasti.«

Sv. Otac preporuča sporazumijevanje, snošljivost i strpljivost s inovjercima, pa i s nevjernicima. Vjernici ne smiju u ime Isusovo

»*gasiti zrake Istine koja prosvijetljuje sve ljude.*« Tako su radili sveci. Oni su to pokazali svojim životom. Duboko ih je diralo kad su se vjernici raznih kršćanskih vjeroispovjesti gledali prijekim okom, umjesto da su se sporazumijevali i svaki na svoj način promicali slavu Božju. Neki je pobožni pisac rekao: »*Strpljivost znači poštovanje pred mogućnostima istine, znači upoznati da istina ima mnoštvo pregreda i mnogo ruha, da ona govori čudnovatim jezicima. Strpljivost znači poštivanje slobode savjesti, suprotno uobičajenih konvencija i društvene prinude. Strpljivost znači biti ispunjen takvom ljubavlju spram bližnjega koja je veća od vjere i ufanja.*« O pojmu slobode sam se Voltaire negdje ovako izrazio: »*Gnušam se nad onim što govoriš; ali bih položio život da ima pravo to izjaviti.*«

Poslužimo se slikom koju je upotrijebio obraćenik Pierre Lecomte de Noüy (†1947). »*Svi smo mi, kaže on, kao puk koji se iz dna doline pokušava popeti na snježni vrhunac, koji dominira drugima. Svi mi imamo oči uprte u taj cilj i slažemo se u tom da je samo jedan vrhunac, ali se našalost razilazimo u tom kojim bi se putem trebalo krenuti. Na čelu idu vodiči, a mi idemo za njima. Jedni idu jednom stazom, drugi odabiru drukčije putove: Svi su uvjereni da je njihov put najbolji, i svi su iskreni. Idući za njima, mi se približavamo jedinom cilju. No kad se skupine koje krenuše s različitih točaka susretnu, umjesto da se sjedine, nastoje jedna drugu uvjeriti da je upravo ona ta koja je prva otkrila stazu i katkad se svrši tim da jedna na drugu bacaju pogrde i kamenje. A ipak znaju da će se jednoga dana, samo ako ne odustanu od penjanja, morati opet susresti svi na vrhuncu brda, i da je malo do toga koji je to bio put kojim su tamo išli.*«

Katolik mora poštivati tuđe uvjerenje, ali ne smije poistovjećivati sva vjerska uvjerenja. Ne smije poistovjetiti »*zraku Istine*« *sa samom* »*Istinom*« koja je došla na ovaj svijet u liku Isusa Krista. Vjernik se neće odreći ni jedne vjerske istine. Povrh toga on će svojim životom dokazivati da svoj odličan položaj ne pripisuje sebi i svojim sposobnostima. Njegov je položaj dar neba, ali dar na koji treba odgovoriti za svoju duhovnu korist i za dobro svih onih s kojima dolazi u dodir.

Nemojmo svojim mlitavim životom, a pogotovo nesnošljivošću prema drugima, davati sablazan i sprečavati djelo Božje na zemlji. Pazimo da ne budemo na sablazan »*malenima*«, tj. ne samo djeci, nego i svim ljudima koji traže istinu iskrena srca. Neumoljive su riječi II. vat. sabora: »*Neka se sjete svi članovi Crkve da svoj odlični položaj nemaju pripisivati svojim zaslugama nego posebnoj Kristovoj milosti; a ako njoj ne odgovaraju mišlju, riječju i djelom, ne*

samo da se neće spasiti, nego će biti strože suđeni« (LG, br. 14). One nas upozoravaju da budemo puni razumijevanja, strpljivosti i iskrenosti prema onima *»koji ne idu s nama«*, tj. prema onima koji ne dijele s nama ista vjerska uvjerenja.

DVADESET I SEDMA NEDJELJA KROZ GODINU (Mk 10, 2—16)

POKUSNA ILI DOŽIVOTNA ZAJEDNICA?

Židovi su rastavu braka općenito smatrali velikom nesrećom; stoga su po mogućnosti nastojali da do nje ne dođe. Bračnu su čistoću držali najvećom krepošću. U vezi s tim čitamo i ove izreke:

»Bog je dugotrpljiv prema svim grijesima izuzevši nečistoću.«

»Nečistoća je uzrok da slava Božja odlazi od nas.«

»Sam oltar lije suze, ako muž otpusti ženu svoje mladosti.«
Zadnja izreka potječe od rabi Elizera, koji se nadahnuo na proroku Malakiji: *»Poštuj svoj život i ne budi nevjeran ženi mladosti svoje«* (Mal 2, 15).

Nerazrješiv brak je bio ideal. Praksa je života, međutim, pokazala nešto sasvim drugo. Dozvolu za razvod braka nalazili su u Mojsijevim riječima: *»Ako tko uzme ženu i s njom postupi kao muž a potom na njoj otkrije nešto ružno, te ona ne nalazi više milosti u njegovim očima, i on joj napiše otpusno pismo, uruči joj ga i otjera je iz svoje kuće ...«* (Pnz 24, 1—2).

Tu su Mojsijevu dozvolu tumačili židovski učitelji na dva načina. Stroža Šamajeva škola u Isusovo je doba za razvod braka tražila kao uzrok preljub. Hilerova je škola, naprotiv, bila elastičnija i popustljivija. Riječ *»nešto ružno«* primijenili su njezini predstavnici npr. na ženu, čijom je krivnjom zagorio ručak, na ženu koja je na ulici brbljala, koja je razgovarala s tuđim muževima, koja je u prisutnosti svoga muža bez poštovanja govorila o njegovim rođacima, koja je bila grlata i svadljiva, kojoj se glas čuo do susjedove kuće. Rabi Akiba (110—135 po Kr.) je pošao u svom tumačenju tako daleko da je muž mogao otpustiti svoju ženu, ako mu se neka druga više svidjela. Naravno, ovo je *»elastičnije«* tumačenje našlo više pristalica tako da je rastava braka bila na dnevnom redu.

Muž je od sebe otjerao ženu uz obred otpuštanja, prema kraćem ili duljem obrascu. Obred se obavljao privatno ili pred dvama svjedocima, ili bi se supruzi pojavili pred sudom trojice rabina.

Bilo je i takvih učitelja koji su govorili da je samo u Izraelu *»Bog svoje ime povezao s rastavom braka«* (Jer Qid. 1,5, 58c, 16 sl.). Iz pitanja koje je upravljeno Isusu dade se naslutiti da se Isus protivi pravu na rastavu braka. Pitanje je bilo lukavo postavljeno; u njemu se krila zamka u koju su Farizeji htjeli Isusa uhvatiti, ako se izrazi protiv rastave, protivno Mojsijevoj dozvoli.

Isus je proniknuo zamku koju su mu postavili. Odgovorio je: *»Što vam je naložio Mojsije?«* Kao da veli: Ne pitam ja vas što je Mojsije dozvolio, nego što je on zapovjedio? Ideal braka nije u dozvoli, u dopuštenju. Isusov odgovor dobiva na važnosti ako ga usporedimo s Govorom na Gori, gdje Isus veli: *»Čuli ste da je rečeno Starima ..., ali ja vam kažem ...* (Mt 5, 21. 33). Idealan brak nije onaj u kome muž s jednog ili drugog razloga ženi daje otpusno pismo i tjera je od sebe.

Isus je protumačio zašto je Mojsije dopustio rastavu braka, ako je muž na ženi našao *»nešto ružno«* (Pnz, 24, 1). Bilo je to zbog tvrdoće njihovih srdaca. Židove riše tako i prorok Ezekiel: *»Dom je Izraelov tvrde glave i okorjela srca«* (Ez 3, 7). Da su Izraelci bili zaista poučljivi i da su bili spremniji na vršenje volje Božje, do takve dozvole ne bi bilo došlo. I netom je Mojsije pustio mali prst, oni uhvatiše čitavu ruku. Tako su Židovi ne samo zbog preljuba nego i zbog sitnih razloga otpuštali svoje žene.

Isus tu čini preokret. Njemu pred očima lebdi idealan brak, kako ga je Bog zacrtao u početku: *»U početku stvorenja stvori ih Bog kao muško i žensko. Zato će ostaviti čovjek oca svojega i majku svoju i prionut će uz svoju ženu, i bit će njih dvoje jedno tijelo. Što je dakle Bog združio, čovjek neka ne rastavlja«* (Mk 10, 7—8). U Božjoj je zamisli brak nerazrješiv. Isus tu ispravlja Mojsijevu popustljivost.

Učenicima je nasamo protumačio svoju misao: *»Tko otpusti svoju ženu i oženi se s drugom, čini preljub. I ako žena otpusti svoga muža i uda se za drugoga, čini preljub«* (Mk 10, 11—12).

Primjera rastavljenih i ponovno oženjenih, odnosno udatih poslije rastave, bilo je i kod Rimljana i kod Židova. Na dvoru Heroda Velikog (25. godine pr. Kr.) kraljeva sestra Saloma otpustila je svog muža Kostobarosa, *»protivno židovskim običajima«*. (Josip Fl., Ant. Jud. XV, 10, 10).

Da li čovjek smije otpustiti vlastitu ženu? — pitanje je aktualno, kako u Isusovo tako i u naše doba. Onaj tko zastupa nerazrješivost braka, u očima će svijeta važiti kao beznadno natražan, kao onaj koji ne spada na današnje vrijeme.

Oni koji zastupaju slobodu rastava braka, zaboravljaju da brak nije samo privremena i krhka veza između muškarca i žene i da se njihov brak ne tiče samo njih dvoje. Zaboravljaju naime da ono što njih dvoje spaja u braku nije neka idilična ljubavna priča, nego da je to pred Bogom zadana riječ, koju valja održati. Bog je onaj koji ih združuje.

Mnogi Crkvi zamjeraju kako može biti tako kruta i nepopustljiva, kako može ljude zastrašivati svojom naukom o nerazrješivosti braka. Tà život treba gledati onakvim kakav jest, a ne praviti od njega bauka. Oni međutim zaboravljaju da je rastava braka kršenja zadane riječi pred Bogom.

A naš narod veli: Volovi se vežu za rogove a ljudi za riječi. To znači: Riječ treba održati i ne doći na manje. Tko da izbroji tragedije što nastaju iz brakova koji doživješe brodolom, kako za same supruge tako i za njihovu djecu.

Žena ne smije biti degradirana na obični predmet muževlje seksualnosti. Ako se mi kršćani ne suprotstavimo valu depersonalizacije i ako ne budemo spašavali osobnu ljubav, izdat ćemo Kristovu poruku. Ovo poglavlje crkvene povijesti značit će u tom slučaju strahoviti nazadak.

U nekoj školi učiteljica je zadala školsku zadaću na temu »*Moja obitelj*«. Neki dječačić od deset godina napisao je slijedeće: »*Moja obitelj, to je moja mama. Mi živimo sami. Ona se brine o meni. Sve mi pruža. Ona je moj najveći prijatelj. Otac neće da znade za mene. Nikad ga nisam vidio. Ostavio me kad mi je bilo svega dvadeset dana. I mene i mamu. Ali mama je hrabra . . .*« Tako piše dječak. A majka? Na licu joj se vidi duboko narezana majčinska zabrinutost i melankolija. Ona smišlja osvetu. Kad dječaku bude 18 godina, odvest će ga k ocu i reći mu: »*Gledaj kakvo si zlatno dijete ostavio! Odlikaš je i uzoran u svakom pogledu. Moj je ponos. Svaki bi se otac ponosio da ga ima. Ti za 18 godina nisi došao da ga pogledaš. Je li ti sad žao?*« (usp. »*Svijet*«, Sarajevo, 5. listopada 1973, str. 9).

To je jedan između tolikih primjera u obiteljima koje su doživjele brodolom. A trebalo je imati razumijevanja, praštanja i nadasve poštenja.

Trajna veza između muža i žene u osobnoj ljubavi stvara novi životni prostor za dijete. Dokle god muž može lakomisleno otpustiti svoju ženu, dijete je izloženo očevim hirovima. I nemoguće je da ono osjeti za svoj razvoj potrebno okrilje roditeljskog doma ili ljubeznu naklonost oca ili majke. Krist i Crkva, koji odlučno brane nerazrješivost braka, imaju u vidu kako da se zaštiti dijete i kako da se spasi njegovo dostojanstvo kao bića sa svojim pravima i zahtjevima.

Oni koji šire nauku o »*privremenom braku*«, ili o »*pokusnom braku*«, ili čak skupni život bez ikakvih obaveza, ističu napredak, a u stvari pokazuju strahovitu dekadenciju, u kojoj dijete gubi dostojanstvo.

Hvala Bogu, još ima mladih ljudi i djevojaka koji su sačuvali ispravno mišljenje, koji imaju zdrave pojmove o braku, o osobnoj ljubavi i vjernosti, i koji ne žele postati plijenom pogrešnih ideologija. Sutrašnji očevi i majke branit će dostojanstvo svoga djeteta. Za njih će i dalje ostati na snazi Isusove riječi: »*Ono što je Bog združio, čovjek neka ne rastavlja.*«

DVADESET I OSMA NEDJELJA KROZ GODINU (Mk 10, 17—30)

»JEDNO TI NEDOSTAJE«

Isus je upravo izišao iz kuće, kad mu se približi neki čovjek, točnije neki »*mladić*« (Mt 19, 22), vjerojatno učenik rabina. Pade pred njim na koljena te ga *upita*: »*Učitelju dobri, što imam činiti da dobijem život vječni?*« Valjda je čuo njegove propovijedi ili je vidio kako Isus polaže ruke na glave djece te ih blagosliva. To ga se duboko dojmilo. Isus je obećao Kraljevstvo Božje djeci i svima onima koji su poput djece. I taj se mladić htio dokopati uzvišene baštine, pa se informira o uvjetima.

Isusov odgovor je donekle neobičan: »*Što me zoveš dobrim? Nitko nije dobar, osim jedinoga Boga*« (Mk 10, 18). Otklonio je pohvalu, upućenu na njegovu adresu, ali time nije zanijekao da u njemu i u drugim ljudima nema nikakve dobrote. On je svog poklonika upozorio da svoj pogled digne k apsolutnoj dobroti, k Bogu, najvišoj dobroti, vrelu svake druge dobrote. Njemu treba dati hvalu i uza nj čvrsto prionuti. Svoj ideal treba postaviti iznad ograničenog horizonta ljudskih savršenosti.

Isus je mladića upozorio na izvor svake stvorene svetosti i stavio mu pred oči listu zapovijedi iz Staroga zavjeta: »*Ne ubij, ne čini preljuba, ne ukradi, ne reci lažna svjedočanstva, ne prevari, poštuj svog oca i majku*« (Mk 10, 19; usp. Izl 20, 13; Pnz 5, 17). Sve odreda zapovijedi kojima se uređuju odnosi prema bližnjemu. Prema toj listi mladić je lako mogao ispitati svoju savjest. I odmah je odgovorio: »*Sve sam to izvršavao od svoje mladosti.*« Kao da veli: Vinuo sam se do vrhunca savršenosti; »*što mi još nedostaje*« (Mt 10, 20). Nato ga Isus pogleda i — »*zavoli ga*«. Mladić mu se svidio. I baš zato je od njega tražio veću savršenost negoli je kod običnih ljudi. U njemu je Isus otkrio krasne darove srca i volje i posebnim ga je pozivom htio privući k sebi. Htio ga je učiniti svojim učenikom. Zato mu savjetova: »*Idi, prodaj sve što imaš i podaj siromasima, i imat ćeš blago na nebu. I dođi, uzmi svoj križ i pođi za mnom*« (Mk 10, 21).

Po židovskoj nauci davati milostinju značilo je skupljati blago na nebu (usp. Mt 6, 2—4). Stoga je pobožni Židov bio dužan čitav život davati milostinju, što opet znači da posjeduje imetak. Od bogatog »*mladića*« Isus, međutim, odjednom zahtijeva da zauvijek pokloni svoj imetak siromasima. U naknadu mu obećaje blago na nebu. To odricanje od svog bogatstva poslužit će novom cilju a to je nasljedovati Krista. Jedan tumačitelj Sv. pisma zgodno primjećuje: »*Ovo nasljedovanje znači više nego sve pomaganje siromasima, više nego sav dragovoljni pristanak na siromaštvo*« (Lohmeyer).

O tom se zapravo i radi. Odricanje od svega blaga i bogatstva mladića je imalo osloboditi da uzmogne prigrliti posebni poziv, tj. da postane Isusov učenik. A s tim je pozivom usko povezana najviša žrtva (usp. Lk 14, 33). Dragovljno je siromaštvo, što ga Isus traži od »*mladića*«, najzaslužnije djelo. To je preduvjet za svakoga koji se odlučio da nasljeduje Krista. Tako su učinili i Isusovi učenici.

Zanos je, međutim, splasnuo. Plavetnilo se neba naglo izgubilo iza tamnih oblaka. Mladićevo se čelo smrknulo. On se ne osjeća doraslim za takvu žrtvu. Vrlo je bogat, i nikako se ne može otrgnuti od svoga imetka. Ne buni se na Isusov zahtjev; Isusova osoba ga je privlačila. Bez riječi »*otiđe tužan, jer je bio vrlo bogat*« (Mk 10, 22). Tužan stoga, što ga je Isusov lik privlačio, a Isusov zahtjev je bio prevelik! Ući u Kraljevstvo Božje kao Isusov učenik — ta mu se cijena učinila prevelikom. Isusov mu je zahtjev zagonetan. Tà zar nije lakše od svog blaga kroz čitav život davati milostinju i tako povećavati nebesku glavnicu?!

U pozivu koji je upućen mladiću krije se opomena: Svatko tko se odlučio služiti Bogu, treba da mu služi na Božji način. Bog je

onaj koji odlučuje na koji će mu način netko služiti. Ta je pouka aktualna za sve koji izabiru neki stalež, a i za one koji su već na putu svetosti. Prava ljubav sebi ništa ne rezervira, čak ni sredstva posvećenja. Mi moramo prepustiti Bogu brigu da nas on usavršava na svoj način, a taj je način mnogo sigurniji, širi i plodonosniji od svih naših zamisli.

Isus pušta mladića da ode. Ne zove ga natrag. Ne mijenja svojih uvjeta, ostaje kod svojih riječi. Možemo zamisliti kako je moralo biti Isusu pri srcu. »*Zavoli ga*«, a on »*otiđe tužan*«. Kakva opreka?!

Nato Isus baci pogled na učenike i reče: »*Djeco, kako je teško ući u Kraljevstvo Božje onima koji se uzdaju u bogatstvo! Lakše je devi ući kroz uši iglene negoli bogatašu ući u Kraljevstvo Božje*» (Mk 10, 24—25). To je skoro nemoguće. Pretvarali mi ili ne devu (kamelos) u brodsko uže (kamilos) a iglene uši u Uska vrata u Jeruzalemu, Isusova je misao jasna: Bogatstvo je velika opasnost za svakoga koji želi pristupiti u zajednicu koju on osniva. Pogotovo je bogatstvo opasno za onoga koji Spasitelja želi nasljedovati izbliza i neposredno raditi na širenju Kraljevstva Božjega na zemlji. Isus ipak nije rekao da je bogatašima nemoguće ući u Kraljevstvo Božje, nego da im je to odveć teško.

Poželjan bi bio daljnji Isusov tumač ovih riječi. No on ga nije dao. Naslućujemo ga između redaka. Ući u Kraljevstvo Božje veliki je ideal. Međutim, još je uzvišeniji ideal biti blizak suradnik i neposredno raditi na njegovu širenju.

Valja imati na pameti da nije svatko stvoren za svaki ideal ili poziv. Ne mogu svi ljudi postati redovnici ili članovi laičkih instituta. Međutim, svatko je dužan surađivati koliko više može u svom pozvu. Dužan je iskoristiti sve svoje sposobnosti i mogućnosti i posve se angažirati. Čini se nemogućim odricanje od blaga i imetka, ali posebnom pomoću odozgo i to postaje mogućim. Tako je bilo u Isusovo vrijeme, a tako je i danas.

Čitava je Italija ostala zapanjena, kad je prije nekoliko godina Filiberto Guala, multimilijuner i veleindustrijalac iz Torina, u 52. godini života stupio među trapiste.

Redovnica milosrdnica Mary Catherine Drexel, poznata kao »*najbogatija redovnica svijeta*« umrla je u 96. godini u Cornwellsu Heights Pa. Baštinila je svotu novaca od kojeg je dobivala tisuću dolara na dan. A kako ju je vezao zavjet siromaštva, primala je samo jedan dolar na dan, dok je ostatak novca poklanjala za odgoj nezbrinute djece (Minneapolis Sunday Tribune, 6. ožujka 1955.).

Moglo bi se reći da su to iznimke, bijele vrane! Čudaci! Tko bi ih mogao slijediti?! Možda se to tako čini na prvi mah. Ali je činjenica da nisu bogataši bili ti koji su preobražavali svijet, nego upravo ovakvi čudaci, neobični muževi i žene, zvali ih mi Franjo Asiški, Filip Neri, Benedikt Josip Labre, ili kako drugčije. Oni se odrekoše svega.

Sv. Franjo Asiški je svetac *»o kome se govori«* (W. Nigg), svetac koji je *»za naše vrijeme stekao iznenađujuću aktualnost«* (J. Reding). U doba kad su nicale prve banke, on je pokazao *»bogatstvo siromaštva«*. U doba užitaka on je demonstrirao radost. U doba psihoze križarskih ratova s jamstvom u potpuni oprost grijeha on bez okolišavanja odbija svako nasilje.

On je pošao na trgove i ljudima doviknuo *»nešto lijepo«*: Bog vas ljubi. Nemojte se bojati! Niste li vi vrijedniji od ptica nebeskih? Franjo je čovjek koji u sebi sjedinjuje nevjerojatne ekstreme, koji imaju jedinstvenu karizmu *»da podsjeća na Krista«* (R. Gvardini).

Franjo je prekinuo sve veze i odvažno krenuo za Kristom.

Krist možda dolazi i na naša vrata i kuca. Ispitajmo se: Da li mu mi otvaramo svoje srce? Odgovor na njegovo kucanje tvori pravi smisao i sreću našega života.

DVADESET I DEVETA NEDJELJA KROZ GODINU (Mk 10, 35—45)

KAKO DO POČASNIH MJESTA?

»Učitelju, daj nam da sjednemo jedan tebi s desna, a drugi s lijeva u tvojoj slavi« (Mk 10, 37). Tu su molbu uputili Isusu učenici Jakov i Ivan. Učitelj govori o muci koju ima podnijeti, a oni maštaju o mjestu koje će zauzeti u Kraljevstvu što ga Krist uspostavlja. Ciljali su na najviše položaje.

Ta dvojica učenika bili su dobro situirani; njihov otac Zebedej mogao je unajmljivati radnike (Mk 1, 20). Uz to su bili Isusovi privrženi učenici. Kako da se ne osjećaju nekako višima? Ovdje nije bitno to da li su učenici molbu uputili sami ili su na to nagovorili svoju majku Salomu, kako izvješćuje Matej (20, 20), kao ni to da li je Saloma bila rođakinja Bl. Dj. Marije. Njihova je molba u svakom slučaju odražavala preuzetnost i uobraženost.

Isus ih je morao ispraviti i pokazati im da se pravi preduvjet duhovne veličine sastoji u nečem drugom. Učitelj je dvojicu učenika upitao: *»Možete li piti kalež koji ću ja piti? Ili primiti krštenje koje ću ja primiti?«* Kad su oni odgovorili: *»Možemo«*, Isus je nastavio: *»Pit ćete kalež koji ću ja piti; primit ćete krštenje koje ću ja primiti. Ali nije u mojoj vlasti da dajem mjesto sa svoje desne ili lijeve strane. Ono pripada onima za koje je određeno«* (Mk 10, 38—40).

Vladao je običaj da se kod kraljevskih gozbi gostima ponudi čaša ili kalež. O čaši ili kaležu često govori Stari zavjet. Čaša ili kalež je simbol onoga što čovjek ima proživjeti u životu, simbol onoga što je Bog naumio sa svakim pojedinim čovjekom.

Druga je slika — krštenje. Primiti krštenje (baptisthenai) znači biti uronjen u patnje ili boli što ih Bog dodjeljuje svakom pojedincu.

Isus je Zebedejeve sinove zapitao zapravo ovo: Da li ste vi kadri podnijeti one muke koje će se na vas survati? Da li ste spremni izdržati mržnju, osvete i smrt? Tim dvjema slikama Isus je dvojici učenika zorno stavio pred oči da nema proslave bez križa.

Jakov i Ivan su stvarno ispili kalež i bili kršteni vatrenim krštenjem. Jakov je kao prvi iz apostolskog kruga bio mučen od Heroda Agripe I. (usp. Dj 12, 2), dok je Ivan za Učitelja propatio silne muke i progonstvo.

Muke i stradanja su preduvjet kojim se postižu počasna mjesta u Kristovoj slavi. Počasna mjesta priprema Otac svima onima koji se budu junački borili. Svojim djelima čovjek može, doduše, steći pravni zahtjev, ali je ljubav Očeva iznad svih pravnih zahtjeva.

Rabini su učili da će mučenici u budućem vijeku zauzimati najviše položaje. No ta je predaja gubila s vida da put k proslavi neizostavno vodi preko križa. Proslava se ne postiže samim pobožnim djelima. Sve položaje u proslavljenju tajanstvenim i milosnim putem dodjeljuje nebeki Otac.

Oni koji se trpaju ispred drugih da bi se dokopali nekog položaja, redovito ne uživaju naklonost. Sve tamo od sitnih guranja do onih zakulisnih i opasnih. Tako možemo razumjeti ostalu desetoricu učenika koji počeše mrmljati i ljutiti se na Jakova i Ivana (Mk 10, 41).

Isus je tom prigodom dao važnu pouku o služenju. To je velika, do tada nepoznata ideja. Posluživati nekoga za stare je Grke bilo ponižavajuće. Tà to je posao robova. Slobodan čovjek treba da gospodari drugima, vrši vlast, prima pohvale, natjerava druge da mu služe. Riječ služenje nije ni kod Izraelaca bila u uporabi, pogotovu ne kod onih koji su obavljali visoke službe u profanom i religioznom društvu. Političke ili religijske službe izdvajale su njihove no-

sioce iznad ostalih ljudi. Njima pripada vlast i dostojanstvo! Zemaljski vladari iskorištavaju svoj položaj i često puta tiraniziraju svoje podložnike, nasilno guše njihovu slobodu i ljudsko dostojanstvo. Poganski vladari taj posao obavljaju bez skrupula, bezobzirno. Moćnici idu uvijek preko leševa.

U Isusovo doba svi oni koji su obavljali neku višu službu tražili su da im se iskazuje poštovanje. Strogo su pazili da ih ljudi na određeni način pozdravljaju tako da se sačuva distanca i da se istakne nadmoć njihova položaja.

Dobar dio toga mentaliteta sačuvao se stoljećima, sve do današnje Crkve i društva. Ono što je izraženo u Evanđelju nije tek problem davno minulih vremena.

Kod kršćana bi morao vladati sasvim drukčiji moral. U kršćanstvu vladaju druge vrednote. Tu je sve obrnuto: Tko hoće da bude prvi, taj neka započne kao posljednji. I ne samo to. Taj treba da i ostane uvijek posljednji, kao poslužitelj sviju. Veličina i položaj mjere se prema služenju bližnjima.

Učiteljeve su riječi jasne: »*Sin čovječji nije došao da mu služe nego da on služi i život svoj dade kao otkupninu za mnoge*« (Mk 10,45). To je otkup uz silnu cijenu. Riječ »*mnogi*« znači sve ljude u odnosu na jednog jedinoga, koji je nevin, a to je Spasitelj Isus.

Bečki katolički tjednik donio je jednu skoro nevjerojatnu ilustriranu reportažu o kršćanskom služenju. Natpis je: *Bez reklame.*

U indonezijskom gradu Surabaji na groblju i pod grobljem vegetira pet tisuća beskućnika, gladnih i tuberkuloznih. Oni razbijaju grobne sobe, skupljaju lijesove i skelete. Tu žive, tu im se rađaju djeca. Stari lijes služi im kao kolijevka. Tu, uz kinesko groblje, ruju rukama i vade lijesove i od toga drva udešavaju svoju daščaru. Tu prebivaju tako dugo dok ih oluja ili nevrijeme opet ne učine beskućnicima.

Između skeleta, lijesova, umirućih u grobnim sobama kreće se, poput pojave s drugog svijeta, katehistkinja Marija. Oboljela je na plućima. Trebala je poći u sanatorij. No ona ostaje na groblju. Živežnih namirnica i lijekova ne može dijeliti, jer ih ni sama nema. Ona samo govori s ovim beznadnim ljudima. Ipak, netko se za nju pobrinuo, tako da su ona i njezina prijateljica misijskim darovima uspjele sagraditi na groblju malu drvenu baraku. Samo toliko da ne prokišnjava. One uopće ne pomišljaju na to da napuste ovo stravično groblje. Svjesne su da lijepom riječju mogu učiniti prijatnijim ovaj svijet između mrtvih i živih (*Wiener Kirchenzeitung,* br. 42, od 21. X. 1973.)

Sv. Albert Veliki kaže: »*Čovjek koji pomaže svome bližnjemu u njegovoj nevolji, učinio je više negoli onaj koji bi od Kölna do Rima na svakom miljokazu podigao od zlata jednu katedralu, i u toj se katedrali pjevalo i molilo do sudnjega dana. Jer ovako veli Sin Božji: Ja nisam svoju smrt prepatio poradi neke katedrale, pa ni zbog pjevanja i moljenja; ja sam svoju smrt prepatio poradi čovjeka.*«

Nad Isusovim riječima svi bismo se mi morali duboko zamisliti. Crkva i svaki pojedinac trebali bi se trajno pitati odakle uzimaju mjerilo svoga vladanja: Da li od svjetovnih ustanova dok vrše vlast ili od Gospodinova primjera. Prvotna je Crkva mnogo pazila na služenje (diakonia). Tada je biti kršćanin značilo: Biti spreman na služenje zajednici prema svojim sposobnostima. Prve su zajednice stoga bile pune žara, i ižarivale misionarski plamen koji je sve zahvaćao. Oni izvana su govorili: Gledajte, kako se ljube!

Imajmo na pameti: Služenje braći je izraziti pečat prave kršanske zajednice. Ne samo nekoć, nego i dan danas.

TRIDESETA NEDJELJA KROZ GODINU (Mk 10, 46—52)

OČI SRDACA

Tko je pokušao proći sobom zatvorenih očiju, nije mogao izdržati više od nekoliko minuta. Osjećao se nelagodno. Kad je ponovno otvorio oči, osjetio je olakšanje. Bio je izgubio kontakt sa svijetom, a zatim odjednom ponovno uspostavio.

Udio očinjeg vida je vrlo velik. Životinje se očima održavaju na životu; mogu pobjeći ili se skloniti. Uz to oko je za čovjeka još i sredstvo mišljenja i obogaćenja života. Predhistorijski je čovjek osjećao potrebu da stvara vizuelne slike pa je slikao slikarije. I današnji slikar uzima kist da izrazi ono što nisu kadre izraziti riječi. Čovjek je stvorio i pismo; htio je svoju poruku predati širokoj javnosti i budućim naraštajima.

Silna je uloga čovjekova oka. Istraživanjima je dokazano da novorođenče već od prvog dana može razlikovati oblike, strukture i boje (usp. C. Mueller-Mae Rudolf, *Svjetlost i vid,* Zagreb 1972. str. 8—9).

Možemo zamisliti kako je čovjeku koji zbog urođene ili dobivene sljepoće nema kontakta sa svijetom. Takav je bio i onaj slijepi prosjak što je sjedio na gradskim vratima Jerihona. Iz Pereje i istočnog Jordana vodio je put u Jeruzalem preko Jerihona, jednog od najstarijih gradova u Palestini (usp. Joz 2,2 sl.). Jerihon, 2 km podalje od starog istoimenog kananejskog grada, ukrasiše sjajnim zgradama Herod Veliki i njegov sin Arhelaj. Ležao je nekih 30 kilometara sjeveroistočno od Jeruzalema. Pred Pashu Jerihon je bio stjecište hodočasnika koji su dolazili iz daleka i ulazili u Sveti Grad.

Dok je Isus prolazio, praćen od mnoštva naroda, pobudio je sljepčevu znatiželju i ujedno nadu u ozdravljenje. Bartimej (= sin Timotejev) već je ranije čuo za velikog Proroka i za njegova čudesna djela. Defekt očinjeg vida nadoknadio je donekle oštrinom sluha. Bijednik stade vikati: »*Sine Davidov, smiluj mi se!*« Počeše se otvarati njegove duševne oči. Isusa je oslovio omiljelim nazivom »*Sine Davidov*«. U taj naziv kao da je slio svu svoju bijedu i svu svoju nadu.

Pokušali su ga ušutkati, no on je još snažnije vikao: »*Sine Davidov, smiluj mi se!*« Pomislio je: Ako propustim ovu priliku, druga mi se možda neće ukazati. Isus se zaustavi i naredi da ga dovedu pred njega. Među svjetinom našlo se i onih koji su ga sokolili neka se slobodno približi Isusu kad ga je već pozvao. Da ne kasni, odbaci sa sebe ogrtač i u jedan se mah našao pred Isusom.

»*Što hoćeš da ti učinim?*« upita ga Isus, znajući da ne prosi milostinju. »*Učitelju moj, daj da progledam*« — glasio je odgovor. Da potakne njegovu vjeru i predoči je mnoštvu, Isus mu je dao priliku da javno izrazi svoju molbu.

Tako uvijek Bog s nama postupa. On vidi naše potrebe, on zna za naše materijalne nevolje, a zna i za našu duhovnu sljepoću. No ta nas spoznaja ne lišava potrebe da se svojom molitvom obratimo Bogu. Molitvom mi priznajemo svoju ovisnost i nemoć. Onaj koji moli, priznaje da je ograničen, ovisan i potreban pomoći.

Kako li je Bartimeju olaknulo kad mu je rekao Isus: »*Idi, vjera te je tvoja spasila*«. Ozdravljenje od tvoje nemoći isposlovala ti je tvoja vjera. Slijepcu je Isus ozdravio tjelesne i duševne oči; bijednik je uspostavio kontakt s okolinom i sa samim Bogom. Bile su mu prosvijetljene i oči srca, kako lijepo veli sv. Pavao (Ef 1,18). Bartimej će pokazati svoju vjeru na djelu. Od toga dana priključio se Isusovoj pratnji i udario stazom spasenja.

Toliko je bio moćan susret s Kristom. Dar je izazvao uzdarje. To se ponovilo toliko i toliko puta.

Charles de Foucauld (1858—1916) koji se u 15-oj godini priznavao ateistom i zatim predao putenim užicima, u 23. godini dobio je kao poručnik nagradu Geografskog društva u Parizu za svoja istraživanja. Posebno ga je privlačila Afrika u kojoj su se nalazili Francuzi. To, međutim, nije bio uspon njegova čovještva. Molio je: »*Bože, ako ti živiš, daj da te upoznam.*« I bio je uslišan. Obratio se. Pošao je u Palestinu i neko vrijeme živio kao trapist u sirijskoj Akbes. Ređen za svećenika, poslužuje kod časnih sestara klarisa u Nazaretu. Zatim stvori odluku: Poći ću k najzapuštenijoj Isusovoj braći u Afriku, tamo gdje su u Alžiru i Oranu još prodavali robove. Otišao je u Beni Abes i 15 godina živio među muslimanima i poganima u srcu Sahare. 4. srpnja 1902. je zapisao: »*Istina, misijski rad kod muslimana je težak, teži nego kod pogana, ali nije nemoguć. Narod je nekoć bio sav kršćanski i on to može ponovno postati... Mi ćemo činiti dobro, obratit ćemo onoliko, koliko budemo kreposni: točno, matematski...*« Nit njegova apostolskog rada i kreposna života prekinuo je razbojnikov hitac u Tamanrassetu 1916. Trag se još vidi na zidu kule.

»*Bože, akto ti živiš, daj da te upoznam.*« Kako krasna molitva! Jednom prosvijetljen Charles de Foucauld je nastojao Kristovo svjetlo širiti dalje oko sebe. Njegova udruga sada broji mnogo zajednica Male Isusove Braće i Malih Isusovih Sestara, ne samo u Sahari, nego i u predgrađima mnogih velegradova. Njegov pokret uspoređuje se s pokretom sv. Bazilija u 4. st., Franje Asiškog u 13. st., Ignacija Lojolskog u 16. stoljeću. Charles de Foucauld i njegova udurga nastoje svijetu predočiti Krista u njegovoj originalnoj autentičnosti.

Zašto toliki ne vjeruju u Krista? — pitao se u svoje vrijeme apostol Pavao (Rim 10, 14 sl.). To se isto možemo i mi upitati. Razlog ipak ne smijemo tražiti isključivo u tvrdoći srdaca ili u krivom nazoru na svijet. »*Ima naroda koji su se namjerno zatvorili Evanđelju ili su nasilno progonili Crkvu, poslije negoli je ona kod njih počela udarati korijene. Krivnje ima i u nedovoljnom apostolskom žaru za Krista.*« Tako reče papa Pavo VI. g. 1976. za misijsku nedjelju. I nastavlja: »*Mogli bismo reći da bi vjersko stanje u svijetu bilo drukčije da su svi kršćani u svome srcu sačuvali ljubav prema Kristu i prema bližnjima, da su se, vjerni Kristovu nalogu, odlučnije zalagali za širenje Evanđelja u čitavom svijetu.*«

Velika je povlastica što nas je Bog pozvao da pripadamo Božjem narodu, što nas je učinio sudionicima općeg nacrta spasenja. To je povlastica i odlikovanje, ali odlikovanje sobom nosi ujedno i strahovitu odgovornost. Bog je Crkvu ustanovio kao sveopći sakramenat spasenja i snabdio je svim onim što joj je potrebno da izvrši

svoje nadnaravno poslanje. U svojoj neistraživoj odluci on je ujedno odredio da sredstva spasenja koja djeluju, jer su božanska, u svojoj primjeni nekako više-manje ovise o našem velikom žaru.

Već od jutra Pedesetice, od prvih Duhova, Crkva je prihvatila kao svoj osnovni program: Isusa Krista i njegovo Evanđelje objaviti onima koji za njih ne znaju. U prvom redu onima koji nisu nikada čuli za Blagu vijest spasenja, pripadnicima nekršćanskih religija. Ove u sebi nose odjek tisućljetnog traženja Boga koje je nepotpuno, ali je često ostvareno u iskrenosti i u ispravnosti srca. U njima se nalaze bezbrojne »*klice Riječi*«, koje mogu biti »*priprava za Evanđelje*«, kako se davno izrazio Euzebije Cezarejski (usp. LG, br. 16).

Danas Evanđelje treba naviještati i mnoštvu osoba koje su krštene, ali žive mimo svakog kršćanskog života, priprostim ljudima koji imaju neku vjeru ali joj slabo poznaju temelje, intelektualcima koji osjećaju potrebu da upoznaju Krista u svjetlu, u kojem ga nisu primili kroz pouku u svome djetinjstvu, kao i mnogim drugima (usp. *Evangelii nuntiandi*, 1975, br. 51—53).

Dar vjere i kod nas bi morao izazivati uzdarje. Pomisao na taj dar morala bi nas siliti da Bogu upravimo vruće molitve, prinesemo što više žrtava, a po mogućnosti dademo i poneki prilog za misije, sa ciljem da se što više raširi Blaga vijest o Isusu Kristu.

U »*Pismu nepoznatom misionaru*« jedan je duhovni pisac zapisao: »*Nitko te ne poznaje, nitko te ne zove po imenu, o tebi ne pišu novine, veliki svijet prolazi mimo tvojih djela.*« (Klemens Tilmann). I nastavlja: »*Tvoja je sudbina da ostaneš sakriven, kao što je ostao sakriven Gospodin u svome životu od velikog svijeta. Samo nama ti nećeš ostati sakriven. U našem mišljenju, u našoj ljubavi ti ćeš uvijek živjeti.*«

Ispitajmo se svaki za sebe: Koliko se ja zalažem i koliko doprinosim širenju Kraljevstva Božjeg u svojoj obitelji, u svojoj okolini, na radnom mjestu? Da li u mislima pratim napore misionara u dalekim zemljama? Da li za njih molim, prinosim žrtve i dajem priloge? Da li nepoznati misionari i misionarke zaista žive u mojoj ljubavi?

DVOKRILNA VRATA

Na pitanje Farizeja i Herodovaca da li treba plaćati porez rimskoj vlasti, Isus je odgovorio: »*Dajte caru carevo a Bogu Božje*« (Mk 12,17). Drugom je zgodom Saducejima, koji su nijekali uskrsnuće od mrtvih, odgovorio: »*Bog nije Bog mrtvih nego živih*« (Mk 12,27).

Nekom se pismoznancu svidješe ti odgovori. Približi se k Isusu te ga upita: »*Koja je od svih prva zapovijed?*« Pismoznanac nije Isusu stavio zamku. To ga je pitanje vrlo zanimalo.

U Isusovo doba Šamajeva je škola zabranjivala Mojsijevu Toru svoditi na neku kratku formulu. Odbacivala je mišljenje da postoji neki princip po kojem bi se iz Tore dalo izvoditi mnoštvo zapovijedi i zabrana. Škola kojoj je na čelu bio Hilel, koji je potjecao od Židova iz raseljenja, od toga nije zazirala. Tako su počeli razlikovati teške i lagane zapovijedi, odnosno zabrane, kako bi vjerne Židove potakli na savjesnije vršenje. Ovo je razlikovanje imalo u vidu također pomirenje s Bogom, ako se netko ogriješio o propise. U stilu grčkog umovanja mnoštvo propisa su svodili na jedan princip; propise su poredali i stupnjevali. Hilelovoj je školi pripadao i rabi Simlaj (koncem 3. st. po Kr.). On je učio da je Mojsije na brdu Sinaju primio 613 zapovijedi i zabrana. Od toga broja bilo je 248 zapovijedi — koliko ima ljudskih naraštaja — i 365 zabrana — koliko ima dana u godini.

Pismoznanac je vjerojatno imao u vidu ovu drugu školu koja je pravila razliku između religijskih, moralnih, bogoštovnih, obrednih i pravnih propisa. U tom smislu možemo razumjeti njegov upit: »*Koja je od svih prva zapovijed?*«

Isus je odgovorio: »*Čuj, Izraele, Gospodin Bog naš jest jedini Bog. Ljubi Gospodina Boga svoga svim srcem svojim, svom dušom svojom, svom pameti svojom i svom snagom svojom!*« S nekoliko još drugih tekstova Sv. pisma (Pnz 6,4—9; 11,13—21; Br 15,37—41) ove riječi tvore tzv. Šemu, tj. molitvu u kojoj vjerni Židov ispovijeda svoju vjeru u jedinoga Boga, odbijajući sva druga poganska božanstva. Prvim riječima Šeme (imper. glagola šamac = Čuj!) i danas počinje bogoslužje u židovskim sinagogama.

Pobožni su Židovi vrlo cijenili te riječi. Preporuku Sv. pisma da ih »*privežu na svoju ruku*« i da ih postave »*kao zapis između očiju*« (Pnz 11,18) shvatiše doslovno. Retke su ispisivali na molitveno remenje, ovijali ga oko ruke, stavljali u kutiju koju bi zatim učvrstili na čelo. Kutije (tzv. mezuzah) pričvrstili bi također na izvanjska

kao i sva unutarnja vrata svoje kuće, da ih podsjete na vršenje Božjih zapovijedi kad budu izlazili ili ulazili u kuću.

Rabi Akiba, sljedbenik Farizeja, oko 135. po Kr. je bio okrutno mučen od Rimljana u Tiberijadi. Ucviljene je učenike upitao: *»Zašto plačete? Čitav sam svoj život molio: 'Ljubi Gospodina, Boga svoga svim srcem svojim, svom dušom svojom i svom snagom svojom'. Ja sam Bga uvijek ljubio svim srcem i svom dušom, ali tek je sada kucnuo čas da mogu dokazati svoju ljubav prema njemu svom dušom svojom, tj. svojim životom.«* Umro je izgovarajući riječi Šeme: *»Čuj, Izraele, Gospodin Bog naš jest jedini Bog.«*

Brojni su ga vjerni Židovi slijedili ispovijedajući vjeru u jednoga Boga. U toj vjeri toliki su Židovi položili život sve do naših dana.

Vjeru u jednoga Boga ispovijedali su i kršćanski vjerovijesnici, zbog nje su podnosili muke i položili živote.

Na prvu je zapovijed Isus nadovezao drugu: *»Ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe!«* (Mk 12,31). Doduše, tako je još davno naložio Mojsije (Pnz 19,18), ali je Isus te dvije zapovijedi tako prisno povezao kao nitko prije i poslije njega. Čovjek mora ljubiti bližnjega onom ljubavlju koju gaji prema samom sebi. Izrazom *»Nema veće ljubavi od ove«* dvije su zapovijedi povezane zajedno tvoreći jedinstvo. Tu se krije pravo značenje Isusova odgovora.

Ljubav se prema Bogu ne ostvaruje djelima žrtvenog kulta niti vršenjem obrednih propisa. Ljubav se prema Bogu pokazuje upravo ljubavlju prema drugim ljudima. Ne postoji neka kultno i obredno određena svetost (pravednost), pored koje bi stajali međuljudski odnosi. Posljednja riječ između čovjeka i Boga ujedno je odlučujuća riječ između čovjeka i čovjeka. Čovjek odgovara ljubavlju prema Bogu kao onaj koji je od Boga ljubljen, kad on stoji do svoga bližnjega kao onaj koji ljubi. Isus je ove dvije zapovijedi stavio u središte svoje religije.

U pismoznančevu odgovoru kao da odjekuju Isusove riječi: Ljubav prema Bogu i bližnjemu *»više vrijede nego sve paljenice i druge žrtve«* (Mk 12,33).

Isusu se svidio pismoznančev odgovor pa je rekao: *»Nisi daleko od Kraljevstva Božjeg.«* Ne znamo da li je postao Isusov sljedbenik. Svakako, on je dopro do na prag Kraljevstva Božjeg, dočim smo mi pravi članovi toga kraljevstva. To je razlog više da se upitamo kako se ljubav prema bližnjemu odražava u našem životu.

Sv. Augustin govori: *»Ama, et fac quod vis — Ljubi, pa radi što hoćeš!«* On je tu podrazumijevao iskrenu i nepatvorenu ljubav

prema Bogu i prema bližnjemu. Sve su ostale zapovijedi samo rasplamsaj tih dviju zapovijedi. Treba imati izoštren pogled i osluh za potrebe bližnjih i raditi po primjeru Kristovu. I kad bismo mi bili ozbiljniji, dosljedniji i beskompromisniji, na nama bi se zapažali znakovi ovih dviju ljubavi, koje tvore jedinstvo. Obveze ljubavi mi često previdimo ili ih prebacujemo na druge. Nemamo izoštren vid i sluh.

U jednom talijanskom tjedniku moglo se čitati slijedeće: *Dala je život za mene.* O čemu se radi? Gianna Maria Beretta, rođena 4. X. 1922. u Magenta (Italia) u mladosti je pomišljala postati časna sestra i kao misionarka krenuti u daleke misije. Kad je izabirala zvanje, upisala se na medicinski fakultet u Milanu 1949. Svršila je medicinu i kirurgiju, a zatim se specijalizirala u pedijatriji.

U njezinim bilješkama čitamo: *»Svi mi na svijetu radimo na neki način u službi ljudi. Mi liječnici radimo izravno na čovjeku koji nam veli: 'Pomozi mi!' i od nas čeka puninu svoje egzistencije. Mi imamo prilika koje nema niti svećenik. Naša misija nije završena onda kad više ne koriste lijekovi.* Isus veli: *'Tko čini posjet bolesniku, taj meni pomaže.' Mi liječnici dotičemo Isusa u tijelu naših bolesnika.* Neka Isus nađe toliko svećenika koji sebe prikazuju za njega. 'Kad budete svršili svoju zemaljsku misiju, dođite uživati Božji život, jer sam bio bolestan, i vi ste me liječili'.«

Tako može govoriti duša koja stoji sasvim pod uplivom milosti Božje. 21. IX. 1955. vjenčala se s inžinjerom Pietrom Molla. Kratko prije vjenčanja pisala je vjereniku: *»Moj Petre, ostaje samo nekoliko dana, i osjećam se tako potresena što se imam približiti oltaru da primim sakramenat ljubavi. Mi postajemo suradnici Božji u stvaranju. Možemo mu tako dati djecu koja će ga ljubiti i koja će mu služiti.«* U četiri godine rodila je troje djece, od kojih je jedna djevojčica umrla u drugoj godini. Poklanjala im je život uvijek uz pogibao vlastitog života. 20. IV. 1962. imala je roditi četvrto dijete. Na okupu se našla ekipa liječnika da joj pomogne, među njima i njezin brat liječnik. Na Veliki petak 20. travnja 1962. izjavila je liječnicima: *»Ako imate odlučiti između mene i djeteta, bez oklijevanja: Spasite dijete, to tražim.«* Poslije izvršene operacije rodila je jaku djevojčicu, dok je ona sama kroz osam dana preminula.

Kako je dirljivo gledati dvije njezine djevojke, jednu od 17 a drugu od 14 godina, kako majci polažu cvijeće na grob. Pozadi mozaik prikazuje Bl. Djevicu, preminulu majku s preminulom prvom djevojčicom. Hrabra je liječnica majka malo prije smrti zapisala: *»S Isusom u srcu mi nosimo radost. On će biti snaga koja nam pomaže.«* U posljednjim je časovima molila: *»Isuse, ja te ljubim.«*

Postupak za proglašenje blaženom ove junačke žene-liječnice vodi postulator P. Bernardino da Siena, koji je vodio postupak za proglašenje blaženim i o. Leopolda Mandića, (usp. *Oggi*, br. 41, od 11. 10. 1976, str. 47—50).

Na ovom primjeru vidimo najintimnijom vezom povezanu ljubav prema Bogu i ljubav prema bližnjima, posebno prema najbližemu, tj. plodu svoga krila. Dvije su ljubavi kao dvokrilna vrata (Kirkegaard); čim se otvore jedna u isti mah se otvaraju i druga. Prolazeći kroz ta vrata, našla je smisao života i konačni mir i ova junačka liječnica-majka.

Imajmo i mi izoštren vidi i sluh za potrebe drugih!

TRIDESET I DRUGA NEDJELJA KROZ GODINU (Mk 12, 38—44)

I NAJMANJE MOŽE BITI NAJVEĆE

Pred sobom imamo dvije slike: Jedna je odvratna a druga vrlo ljupka. Bacimo na njih pogled:

Prva slika prikazuje Pismoznance kojima je bilo vrlo ugodno kad su ih ljudi pozdravljali na javnim mjestima. Hodali su u dugim haljinama na koje su objesili rese koje će ih podsjetiti na to da su oni Božji, izabrani narod (Mt 23,5; Br 15,38). I sam naziv »rabi« (učitelj) upućivao je na njihov iznimni položaj. Vrstan poznavalac Sv. pisma napominje: Sve do naših dana moglo se vidjeti bogatije Židove kako se subotom u Jeruzalemu lagano šeću u dugim ogrtačima od žutog ili ljubičastog baršuna. Nekoć i sada isti je pozdrav: prolaznici se naklone i rukom naprave još dublji luk, dok onaj ugledniji ne dopusti da mu prolaznik priđe i poljubi ga u oba obraza (J. M. Lagrange).

Pismoznanci su rado sjedili na prvim mjestima u sinagogama. Zauzeli bi prva mjesta pred ormarom u kojem se čuvalo Sv. pismo, lica okrenuta prema sabranoj zajednici. Tako su ih na počasnoj klupi mogli lako primijetiti svi koji su ulazili.

Također, ako su bili pozvani na gozbu, ljubomorno su pazili da im se dodijele uglednija mjesta, zdesna ili slijeva kućedomaćinu. Neka svatko vidi, koliko do njih drži kućedomaćin!

Što je još gore, oni *»su žderali imovinu* (doslovno: kuću) *udovica«*. Kao vještaci u poznavanju i tumačenju Mojsijeva zakona, do

u sitnice su vršili taj Zakon kako bi uvjerili ljude koliko su Bogu mili. Za svoj rad nisu smjeli uzimati plaće, nego su se morali uzdržavati radom svojih ruku. Međutim, oni su navodili nevješte i neupućene udovice da ih one uzdržavaju svojom imovinom. Spremno su se nametali tim priprostim ženama i iskorištavali njihovu lakovjernost.

Te tamne crte nastojali su prekriti svojim dugim molitvama *»pretvarajući se«*. Molili su na takvim mjestima i na takav način da svima upadnu u oči.

Bez sumnje, nisu svi Pismoznanci i Farizeji zasluživali ovaj ukor. Jeruzalemski Talmud (Berakoth, IX, 7) nabraja sedam kategorija Farizeja, od kojih se šesta boji Boga, a sedma ga ljubi. Ostalih pet kategorija razlikuje se po načinu hinjene pobožnosti. Crte na ovoj slici pokazuju očito oholost, pohlepu i licemjerje. Tako razumijemo Isusove riječi: *»Oni će biti oštrije suđeni«* (Mk 12,40). Ova prijetnja jedna je od najstrožih riječi u Evanđelju (J. Schmid).

Druga je slika prijatnija, jednostavnija i prirodnija. Neka udovica dolazi u hram da priloži svoj skromni doprinos. Po sebi ništa značajno. Isus je bio upravo završio pouku u predvorju za pogane i glavni ulaz, tj. kroz *»krasna vrata«* ušao u predvorje za žene. I dok su učenici s narodom hodili unaokolo, Isus sjeda prema hramskoj blagajni, pred kojom se nalazilo trinaest kutija za primanje novca. Jedna je kutija bila za novac tekuće godine, druga za zaostatke iz prošle godine, treća za obredne žrtve koje su se trebale prinijeti po nakani darovatelja, itd. Posljednja je kutija bila za dobrovoljne prinose; ona je bila prikladna posebno za siromahe. Sve su bile nalik livku, rogu, trublji; u vrhu s malim a u dnu s većim otvorom. Zvali su ih trublje (šofaroth). U vezi s tim razumljive su Isusove riječi: *»Kad daješ milostinju, nemoj pred sobom trubiti«* (Mt 6,2).

Kad se približavala Pasha, hodočasnici su u velikom broju prilazili tim kutijama, do kojih su stajali svećenici koji su pomagali kod ubacivanja novca. Bogatiji bi Židovi zahvatili punom šakom bakreni novac i dodavali svećeniku da ga on ubaci. I s užitkom bi slušali zveckanje novca dok bi upadao u kutiju. Tom je prilikom Isus zapazio i neku udovicu kako u posljednju kutiju svoje ubacuje dvije lepte, nekoliko sitniša. To nije izmaklo Isusovu oku. Pozvao je učenike i pred njima izjavio: *»Ova je siromašna udovica stavila više od svih koji su metnuli u blagajnu.«* To *»više«* sastojalo se u moralnoj vrijednosti čina, u velikodušnosti duše i čistoći nakane. *»Svi oni,* veli Isus, *ubaciše od svoga suviška, a ova je od sirotinje svoje stavila*

sve što je imala, sav svoj žitak« (Mk 12,44). Od tog malog priloga udovica je mogla živjeti jedan dan, no ona se i toga odrekla.

Grčki i rimski učitelji morala, indijski mudraci i židovski učitelji, u načelu su znali da je kod davanja vrednija nakana negoli sami dar koji se poklanja. U jednom židovskom tumaču čitamo: *»Dvije grlice što ih prinese neki siromašak vrijede više nego tisuću žrtava kralja Agripe«* (Leviticus Rabba, 3). Izvornost je Isusova u tom, što je on spojio svoju pouku sa skrajnje dirljivom zgodom, koju je javno istakao.

Jedan tumačitelj Sv. pisma zgodno primjećuje: *»Jedva da će itko od nas moći čitati ovo mjesto, a da se u tajnosti ne bi morao zacrvenjeti od stida«* (W. Barcalay). Htio je reći: Koliko li samo ima Kristovih sljedbenika koji više računaju na to koliko mogu dobiti od kršćanske zajednice negoli na to koliko su dužni pridonijeti njezinu razvoju. A ako dadu neki doprinos, žele da se sve točno protokolira, oglasi i stavi na veliko zvono. S poklonom glasno i jasno povezuju svoju sebičnost.

Turgenjev u svojim *Pjesmama u prozi* (1878) donosi kako su pred njim uzdizali do neba bogataša Rotschilda, koji je toliko trošio za dječji odgoj, za liječenje bolesnika, za njegu staraca. On međutim ne može a da se pri tom ne sjeti jedne seljačke obitelji koja je siroticu nećakinju primila pod svoj propali kućerak. *»Ako mi uzmemo Katju, — govorila je žena — posljednje će se naše pare potrošiti za nju, nećemo imati za što da nabavimo soli da posolimo juhu... Pa mi ćemo je... i neslanu, odgovori seljak, njezin muž.«* I Turgenjev zaključuje: *»Daleko je Rotschildu do tog seljaka!«*

Udovica sa svojim prilogom daje još jednu pouku. Ona je darovala sve što je posjedovala, sav svoj žitak. Predati sve, uložiti sve može jedino onaj koji ima živu vjeru i čvrsto pouzdanje, onaj koji ne kalkulira, nego sasvim ulaže sve svoje sile na dobro zajednice. Čovjek koji sve baca na kocku poradi Boga.

Hvala Bogu, i danas ima ljudi i žena koji se umiju sasvim založiti, predati. Jedni se predaju molitvi u samostanskoj zajednici zastupajući tolike koji u svijetu ne mole. Drugi bespoštedno troše svoje sile služeći bolesnicima i nemoćnicima. Treći kao misionari polaze u daleki svijet da navješćuju poruku Evanđelja i sav svijet učine Isusovim učenicima.

Rizik u ime Božje uvijek se isplaćuje. I najviše dobra donosi Crkvi.

SVRŠETAK POVIJESTI

Čuli smo kako Isus govori o Božjem sudu nad čitavim svijetom. Da izrazi Božje veličanstvo on upotrebljava potresne slike, uzete iz židovske apokaliptike i proročkog rječnika: *»Sunce će pomrčati, mjesec neće više svijetliti. I zvijezde će s neba padati i poljuljat će se sile nebeske«* (Mk 13, 24—25). Poremećaji nebeskih sila: sunca, mjeseca i zvijezda neće uslijediti jedni za drugim kao predvjesnici svršetka svijeta. U stilu židovske apokaliptike konac je svijeta predočen kao gašenje svjetlosne snage zvijezda i kao potres sagnjilog stabla svijeta s kojega padaju zvijezde poput zrelih plodova. Slike o *»propasti svijeta«* — kako mi netočno govorimo — nisu točni pretthodni opis onoga što će se jednom dogoditi. Slike rišu katastrofu i bijedu svih vremena, tjeskobu ratova, čak katastrofe u zvjezdanim sistemima. Iste slike upotrebljava npr. Izaija kad izriče Božji sud nad Babiloncima i Edomcima (13, 10; 34, 4), Ezekiel kad proriče propast Egipćana (32, 7).

Kroza sve nevolje što će slijediti jedna za drugom zvuči poruka da Bog upravo tada svoje vjerne neće ostaviti na cjedilu. *»Kad se to počne događati, ohrabrite se i podignite glave, jer se približuje vaše otkupljenje«* (Lk 21, 28).

U Markovu ulomku Isus povezuje propast Jeruzalema (g. 70. po Kr.) s propašću svijeta. Strahoviti događaj propasti Jeruzalema je kopča na koju on nadovezuje svoju pouku. Onako kao što će se zla kob iznenada sručiti na Jeruzalem, tako može nenadano nahrupiti i svršetak svijeta. Današnjim bismo jezikom rekli: Kao što može zadesiti nenadna smrt pojedinca, tako može atomska smrt ili smrt od opće zaleđenosti pogoditi čitav svijet.

I ovdje Isus sebe naziva Sinom čovječjim, kojega Danijel prorok gleda u viđenju (7, 13). Ali to više nije tajanstveni *»Sin čovječji«*, zastrt velom. Isus otkriva veo; sad je svima sasvim jasno o kome se radi.

Od Isusovog slavnog dolaska i posljednjeg suda, Marko je sačuvao samo ono što se odnosi na konačnu proslavu izabranih. Novi Izrael, Božji narod, sjedinit će se u Božjoj zajednici. To će biti konačno dovršenje u jedinstvu. *»Kad njemu bude sve podložno, tada će se i sam Sin podložiti onomu, koji mu je podložio sve stvari, da Bog bude sve svemu«* (1 Kor 15, 28). Ni jedan jedini izabranik neće biti zaboravljen. Anđeli će sabrati Božje izabranike sa sve četiri strane svijeta. Bit će to vječni skup Svetih.

Konac svijeta Isus uspoređuje s običnom pojavom na smokvi. Čim prostruji sok smokvinim stablom, koje je zimi bilo zaleđeno, i netom list proputa, svakome je jasno da je na domaku proljeće. Isto tako — veli Isus — bit će i sa svršetkom svijeta. Po znakovima se poznaje da je blizu. Onako otprilike, kao kad se putnik nađe na pragu nekog stana ili na ulazu u grad. Isus govori o porušenju hrama, o prestanku židovskog bogoslužja i očitovanju Kraljevstva Božjeg (Lk 21, 31). Riječi: »*sve ovo*« (Mk 13, 30) odgovaraju na upit učenika: »*Kaži nam, kad će to biti? I koji će to biti znak, kad će se sve to izvršiti?*« (Mk 13, 4). Da potkrijepi svoje riječi, Isus upotrebljava sav svoj autoritet: »*Nebo će i zemlja proći, ali moje riječi neće proći.*«

Ljudi su oduvijek bili znatiželjni i htjeli znati kad će biti svršetak ljudske povijesti. Čak su proricali točni datum. Osnivač adventista William Miller († 1849) prorekao je 21. ožujka 1844. kao sigurni datum »*propasti svijeta*«. No, svršetak nije uslijedio. Ellen White († 1915) adventistički je pokret pretvorila u »*adventizam sedmoga dana*« naglašavajući poštivanje subote umjesto nedjelje. Otada adventisti govore općenito da će Krist uskoro doći i da će za pravednike osnovati Kraljevstvo koje će trajati 1.000 godina. Nakon toga slijedit će drugi Kristov dolazak.

Za svjedoke Jehove, kojima je osnivač Charles Taze Russel († 1916), razdoblje tisućgodišnjeg Kraljevstva na zemlji (od 1914—2914) od najvećeg je značenja za spasenja čovječanstva. U tzv. »*dobi kršćana*« (33—1914) utjecaj đavla bio je tako jak da se spasilo samo 144.000 ljudi. No g. 1914. nije donijela Kristovo kraljevstvo već I. svjetski rat i međusobno klanje ljudi. Njegov nasljednik Josip Franklin Rutherford († 1942), pomakao je granicu na 1918., zatim 1925. godinu. No, ni tada se nije ništa dogodilo (usp. Kolarić Juraj, *Kršćani na drugi način*, Zagreb 1976, str. 89. sl. i 107. sl.).

Isus odbacuje spekulaciju u ovom pravcu. Nitko ne zna kad će uslijediti svršetak. On samo napominje neke predvjesnike, i to sasvim neodređeno.

Kad će uslijediti konac svijeta, nikome nije poznato. Ne znaju to ni Anđeli Božji, ni Sin, već samo Otac. Da ljudima saopći točni datum svršetka svijeta — veli sv. Augustin — to nije spadalo u područje Isusove učiteljske moći. Kao Bog, Isus je višim božanskim znanjem znao točno kad će uslijediti konac svijeta. Ali na njega nije spadalo da tu spoznaju iznese ljudima. Na dan Uzašašća apostoli su pokušali prodrijeti u ovu tajnu. Vjeran svom poslanju, Isus nije zadovoljio njihovoj znatiželji: »*Ne spada na vas da znate vrijeme i časove, koje je Otac svojom vlašću odredio*« (Dj 1, 7). U vezi

s tim zgodno opominje Bossuet: »*Poklonimo se neprodornoj Božjoj tajni i zatvorimo se unutar granica, gdje je on htio da završi svjetlo njegove Crkve.*«

Prvotna je Crkva čvrsto vjerovala u skori Kristov dolazak. I s ovog stajališta možemo mnogo toga razumjeti u njezinu životu i vladanju. Vremenom je napetost iščekivanja popustila; nada u Kristov ponovni dolazak prestala je igrati neku vidniju ulogu u kršćanskom životu. Na taj su dolazak počeli gledati kao na neki daleki događaj, tako dalek da s obzirom na nj mogu biti mirni i bezbrižni. Nada kojom su prije bila ispunjena stoljeća sve je više popuštala. Kršćani su se sve teže opirali bujici vremena. Kao da svijet i ne može biti drukčiji od onoga kakav je.

Još kao mladi fizičar, Carl Friedrich von Weizsäcker jednom je postavio teologu Karlu Barthu pitanje, da li se on i dalje smije baviti fizikom, unatoč tome što je atomska bomba ne samo nesporazum nego i faktički neizbježivi rezultat fizike. Na to mu je teolog odgovorio: »*Gospodine von Weizsäcker, ako vi vjerujete u ono što ispovijedaju svi kršćani i skoro nitko stvarno ne vjeruje, naime da će Krist ponovno doći, onda se možete i morate dalje baviti fizikom, u protivnom slučaju ne.*«

Neobično zvuče riječi: Ispovijedaju, a pravo ne vjeruju. Ponašaju se neodgovorno, nošeni bujicom vremena u kome žive.

Slike kojima se služi Isus stoje u službi izjave važne za sva vremena: Budućnost svijeta stoji u Božjim rukama.

Pogrešno stoga misle optimistički nastrojeni humanisti koji drže da je čovjek kadar vlastitim silama stvoriti raj na zemlji. Pogrešno misle također pesimistični mizantropi koji drže da će čovječanstvo samo sebe iskorijeniti i da će se zemaljska kugla jednom rasprsnuti na tisuću komada.

Kod onih koji slušaju njegovu poruku, Isus želi pobuditi misao da se Bog nije povukao iz svijeta, nego da će on jednom sve ljude pozvati na sud i da će povijest privesti k njezinu dovršenju.

Isus nas opominje, a to po njegovu primjeru ponavlja Crkva, da na njega računamo u svim prilikama, da budemo budni u vjeri i ljubavi.

U pripovijesti o babilonskoj kuli krije se velika istina: U čovječanstvu bez Boga i smisla, premda tehnika raste »*do neba*«, ljudi neće više razumjeti jedan drugoga. Na pitanje: Zašto će budući svijet biti dosadan? Max Horkheimer odgovara: »*Ljudi će otkloniti misao na Boga. Time će iz svijeta iščeznuti ono što zovemo 'smislom'. Doduše, vladat će velika zaposlenost, ali pravo besmislena, dosadna*«.

Biti bez smisla i nade znači živjeti *»nečovječno«*. Pojavit će se tjeskoba, nesigurnost i trajno samozavaravanje.

Zahtjeve što ih Krist stavlja pred nas nemojmo potiskivati u daleku budućnost. Vlastite zadatke nemojmo prepuštati drugima. Ne prepuštajmo svijet samom sebi. Budućnost moramo živjeti već danas u uvjerenju da je Krist, a s njim i svijet, uskrsnuo. Jedino ćemo tako biti kadri iskazivati ljubav prema čovjeku i prema svijetu.

Nema ljubavi bez nade, *»a nada se zbiva u djelu slijedećeg koraka«* (K. Barth).

POSLJEDNJA NEDJELJA KROZ GODINU: BLAGDAN KRISTA KRALJA (Iv 18, 33—37)

KRALJEVSTVO ISTINE...

Tko o kraljevima više govori? Tko u svakidašnjem životu danas na njih računa. I oni zapadoše u inflaciju. Jedan je npr. svrgnut i preodgojen, drugi je primoran da se odreče prijestolja, treći se opet ne smije kao kralj povratiti u domovinu, već kao obični građanin. Nekoć su im se podanici klanjali iskreno, poluiskreno ili neiskreno. Padoše u zaborav.

Čovjek ipak osjeća potrebu da ima simbole veličine i moći. Traži ih i često mijenja. Na mnogo područja. Modernom čovjeku kao da nije lako odgovoriti na pitanje, što ga je postavio jedan veliki književnik: *»Kome da se klanjamo?«* (F. M. Dostojevski).

Crkva danas svetkuje blagdan Krista Kralja. Ona vjernicima stavlja pred oči vođu puta, da ne skrenu na stranputicu već da budu sretni. Za Krista veli Sv. pismo da će mu se kao kralju klanjati kraljevi. Narodi da će hoditi u njegovu svjetlu a kraljevi k istoku njegova sjaja (Iz 60, 3).

Isusa, koji je često govorio da će u svijetu biti uspostavljena Božja vladavina, narod je jednom zgodom htio uhvatiti i proglasiti kraljem (Iv 6, 15). Isus je međutim to odlučno odbio. Čak je izbjegavao da ga zovu Mesijom, Pomazanikom Božjim. On se krio pod nazivom Sina čovječjeg. Još nije bio kucnuo čas da javno izjavi tko je on.

Sad je kucnuo čas da izjavi tko je i u čije ime dolazi. Godinama se pripremala otpužnica protiv njega i konačno je predana. Isus se

našao kao otpuženik pred rimskim upraviteljem Palestine. Jedna je od točaka otpužbe bila da se on naziva kraljem. Kad ga je Pilat pitao: *»Da li si ti, dakle, kralj?«*, Isus je izjavio: *»Ti govoriš: Da, ja sam kralj. Ja sam se zato rodio i došao na svijet da svjedočim za istinu; svaki koji je od istine, sluša glas moj«* (Iv 18, 37). Prije ove izjave Isus je pred Pilatom bio rekao: *»Kraljevstvo moje nije od ovoga svijeta... Kraljevstvo moje nije odavle«* (Iv 18, 36).

Isus je svojim odgovorom htio reći da je njegovo kraljevstvo sasvim druge vrste negoli su zemaljska kraljevstva. Ono je u svijetu, ali nije od ovoga svijeta, tj. ono nije sazdano niti se održava istim sredstvima kao ostala vidljiva kraljevstva. Temelj se krije u riječima: *»Ja sam se zato rodio i došao na svijet da svjedočim za istinu...* (Iv 18, 37).

Istina ima više vrsta. Postoji matematička istina, fizička i prirodnoznanstvena istina. No postoji i religiozna, kršćanska istina. Istina o kojoj Isus govori jest mudro sazdani nacrt spasenja ljudskog roda, odvijeka sakriven u krilu vječnoga Oca, što ga je Mesija, Božji Pomazanik, imao u vremenu proglasiti i ostvariti.

»Istina« je jedan od pojmova kao što su *»svjetlo«* i *»život«*, jedan od onih pojmova koji izražavaju cjelinu i koji uključuju sve što se odnosi na spasenje ljudskog roda po Kristu. To je tajna, skrivena u srcu Božjem, koja se otkriva ljudima dobre volje, kako je oglasio anđeo u Božićnoj noći.

Isus je jednom rekao da je On život (Iv 11, 25; 14, 6). Ali on za nas postaje životom tek onda, ako mi prionemo uz istinu koju nas je On naučio o Bogu i o našem odnosu prema njemu. To znači da je Isus naš život putem istine (Iv 1, 4). Isusovo kraljevstvo u našoj duši počinje vjerom, koju poklanjamo njegovoj osobi i njegovim riječima (Iv 6, 47).

Posebna je oznaka Isusova kraljevstva ta, što on ne skuplja pod svoje žezlo prisilno, silom oružja, niti obećanjem kojekakvih povlastica; on nastoji ljude uvjeriti u istinu koju postepeno razotkriva. U njegovu kraljevstvu su samo dobrovoljci. Njemu pripadaju svi koji slušaju njegov glas, bez obzira na društveni položaj, nacionalnu i rasnu pripadnost. Bitno je: Imati sklonost prema istini i ne stavljati joj zapreke u srcu. Rezultat je usrećujući, kako sam Isus veli: *»Istina će vas osloboditi«* (Iv 8, 32). Isus ne samo da je svjedočio za istinu, on je svojim životom, djelima i riječju stajao kroz čitav život za istinu; na koncu je za istinu podnio muku i smrt.

Isus u svako vrijeme apelira na razum i savjest, na dobrotu, istinoljubivost, vjernost, miroljubivost i pravičnost, koje su duboko

usađene u čovjekovo srce. A kad su ljudi pokušali da ih priguše ili ušutkaju, Isus je upotrijebio oštre riječi i žigosao ih. Hvatao ga je sveti gnjev nad tvrdoćom srca, nad okorjelošću, slavičnošću i taštinom.

Ono što često zemaljski vladari nemaju vremena vidjeti ili neće da vide, kod Isusa izbija u punom svjetlu. On upravlja svoju riječ bespravnima, siromašnima, potlačenima, skromnima. On ih ne samo sokoli da izdrže u patnjama upravivši im pogled prema zagrobnom životu; On im pomaže već ovdje u njegovoj nevolji. Liječi bolesne, hrani gladne, a u svoju zajednicu pozivlje i grešnike.

Neumorno je žigosao laž, licemerje, nečovječnost, golu silu. Svejedno, što će upravo tim postupkom sebi pripremiti smrtnu osudu od strane onih koji su postojeće društveno uređenje iskorištavali sebi u prilog. Farizeji su se plašili njegova ugleda u narodu. Saduceji su gledali samo na dobit prigodom bogoslužja ili prinošenja žrtava. Zelotima (Revniteljima) nije išlo u glavu to kako Isus već jednom ne prestane propovijedati neopiranje zlu i ljubav prema neprijatelju. Isus je međutim ustrajno svjedočio za istinu Božjega nacrta, neustrašivo je proglašavao i ostvarivao na zemlji. Za nju je na koncu položio vlastiti život.

U tom smislu možemo razumjeti Pilatovu nelagodnost kad se pred njim našao optuženi Isus. Pokušao je parnicu otkloniti od sebe, smeo se, kolebao. Nelagodnost je povećala opomena njegove žene.

Kroz koprenu izvanjske nemoći s Isusom razapeti zločinci vidjeli su nešto od Isusove unutarnje veličine. Jedan je od njih rekao: »*Sjeti me se, Gospodine, kad dođeš u svoje kraljevstvo*« (Lk 23, 42). Časnik poganin pod križem je priznao: »*Zaista, ovaj bijaše Sin Božji*« (Mt 27, 54).

Neki se pisac lijepo izrazio: »*Krist je bio junak svoga poziva. To je on bio u Nazaretskoj idili, koja je trajala 30 godina; to je on bio u eposu svoga javnog naučavanja i djelovanja čudesa. To je on bio u strahovitoj drami svojih posljednjih tjedana u životu i u strašnoj drami svog posljednjeg dana — od glave do pete kralj, od glave do pete moralni junak*« (I. Klug).

Isusov neuporedivi lik osvajao je tolike duhove da su pošli za njim i slijedili njegov primjer. Jedan je od njih i Dietrich Bonnhoeffer, osuđen na smrt 1945. On na jednom mjestu piše: »*Svijetu u kome je uspjeh mjerilo i opravdanje svih stvari, lik suđenog i propetoga Krista je tuđ i u najboljem slučaju vrijedan sažaljenja. Nasuprot uspjehu Bog na Kristovu Križu pokazuje posvećenje boli, poniženja, neuspjeha, siromaštva, samoće, očaja. Ne kao da bi to imalo vrijednost u sebi nego to dobiva svoju dragocjenost po Božjoj ljubavi, koja na sebe uzima sve kao sud.*«

Bonngoeffer je uzvišeni Kristov lik držao trajno pred očima. Neustrašivo je naviještao kršćansku istinu i za nju položio svoj život.

Što mi držimo do istine, objavlejne po Kristu? Da li ona igra odlučujuću ulogu u našemu životu ili se mi možda s njom poigravamo dok je ne proigramo. Naš je kršćanski poziv da »*budemo od istine*«, tj. da slušamo Kristov poziv. U tom pozivu odzvanja poruka vječnoga spasenja.

BLAGDANI B. D. MARIJE I SVETACA

PRIKAZANJE GOSPODINOVO ILI SVIJEĆNICA (2. veljače)

SVJETLOST SVIJETA

Ma koliko bilo jako električno svjetlo, treperenje voštanice još uvijek čuva svoju ljepotu i draž. U svečanim zgodama pale se voštanice, ukrašene raznim motivima. I to ne samo u jednoj religiji ili samo u jednom narodu. Sjaj voštanica bio je prijatan oduvijek. Svjetlo je voštanice nastalo iz religioznih motiva. Već su stari Egipćani znali za voštanice. Pravili su je tako da su stavljali trstiku u tekući vosak.

Židovi su svjetlo voštanice preuzeli od Egipćana a kršćani od Židova. Sam Krist je sebe nazvao *»svjetlošću svijeta«*. On svijetli u tmini koja ga ne može ugasiti.

Rimljani su završavali godinu u posljednjem mjesecu, u *»februarskom čišćenju«* s procesijom svjetiljki. Za njih je voštanica bila simbol mudrosti i umnosti.

Kod visoko izobraženog indijskog plemena Azteka, plamen voštanice je bio posvećen božanstvu sunca.

Ali, ne zalazimo odveć u povijest voštanice. Pogledajmo što svjetlo voštanice znači za nas kršćanske vjernike koji svetkujemo blagdan Svijećnice.

Dirljiv je obred blagoslova svijeća i procesije s vjernicima; djeluje kao sveta poezija. S upaljenim malim svjećicama kreće procesija s pjesmom: *»Gospodin će naš doći sa snagom i prosvijetlit će oči slugu svojih.«* To je spomen na Isusovo prikazanje u hramu.

Prema Mojsijevu zakonu četrdeset dana poslije rođena roditelji su Isusa donijeli u jeruzalemski hram, da ga prikažu Gospodinu (Lev 12, 8—10). To je bio prvi susret novorođenog Mesije, Spasitelja svijeta, s hramom koji je bio simbol Staroga zavjeta. To je onaj hram u kome je gorio sedmorokraki svijećnjak sa sedam svjetlila, sav od suhoga zlata. Marija je na svojim nježnim rukama donijela Isusa; ona će ga prikazati Gospodinu i za njega platiti otkupninu. Kako je bila siromašna, prinijela je dva goluba ili dvije glice. Obavivši određeni propis, sretna se vratila svojoj kući.

Ovaj obred još uvijek oponašaju kršćanske majke; one time pokazuju da je život njihovu novorođenčetu poklonio sam Bog.

Kad se u obitelji rodi dijete, roditelji i rodbina motre pojedine crte na djetetovu licu i pronalaze sličnosti s ocem, odnosno s majkom. No, kršćanski roditelji znaju također da ovo sitno stvorenje, osim njihovih naravnih crta, treba imati i crte Božje, crte koje udara sam Bog. To dijete treba da u punom smislu pripada Bogu. Oni

veliku važnost poklanjaju krštenju njihova djeteta. Toga časa dijete će biti ne samo plod njihove uzajamne roditeljske ljubavi nego i dijete Božje, kome je udaren pečat Božje milosti i ljubavi.

Mnogi danas nažalost smatraju dijete prokletstvom, nesnosnim bremenom, koje nije uputno na sebe naprtiti, zbog njega stradavati, biti lišen tolikih udobnosti. Pravi se kršćanski roditelji uvijek raduju novom djetetu. Ne pada im ni na kraj pameti da bi ugasili život tek začetom djetetu. Začeto dijete nisu za njih napadač kojega se treba osloboditi, tumor koji treba operirati. Njima je kristalno jasno što znači poziv majčinstva i očinstva; oni su to zvanje svjesno i svojevoljno na sebe preuzeli.

Za vrijeme Marijina očišćenja u hramu su se našle dvije osobe: starac Šimun i proročica Ana. Bili su to, recimo tako, hramski ljudi; gajeći u srcu jednu misao: Kad će kucnuti čas da se pojavi Mesija, Božji Pomazanik? I kad je Bl. Dj. Marija došla s božanskim Djetetom u hram, našao se tu čestiti starac Šimun; potaknut od Duha Svetoga, približio se k Majci, uze Dijete i zapjeva svoju pjesmu, labuđi pijev svoga dugog života: »*Sad možeš otpustiti slugu svoga, Gospodine, u miru! Tà vidješe moje oči spasenje tvoje, koje si pripravio pred licem sviju naroda: svjetlo da rasvijetli pogane i slavu naroda tvoga Izraela*« (Lk 2, 29—32).

Bio je to starac s mladenačkim žarom. Taj žar i polet, taj nepokolebljivi optimizam tako je potreban u ovo naše vrijeme, jer »našim ulicama ide mladež mladih lica a staračkih duša« (H. S. Braun). Kako li ove mlade starce postiđuje pobožni starac Šimun s mladenačkom vjerom. On je dolazio u hram s nepokolebljivim pouzdanjem, da će vidjeti Otkupitelja svijeta. I ta ga nada nije prevarila. On je trajno upozorenje da čovjeka jedino Bog ne ostavlja na cjedilu.

O svjetlu govori u tolikim varijacijama Sv. pismo i sv. Oci. Apostol Pavao opominje vjernike: »*Nekoć ste bili tama a sada ste svjetlost u Gospodinu*« (Ef 5, 8). Jedva je koja druga slika tako prikladna da izrazi moć žive vjere, koliko slika svjetla što svijetli u tminama. To je također svjetlo dobrog primjera, svjetlo utjehe i pomoći što ih iskazujemo bližnjima.

Jedan reski zvuk presijeca svetu pjesmu na blagdan Svijećnice. Šimunovo proročko oko proniklo je duboko u budućnost. On proriče Majci da će joj mač probosti dušu i to upravo zbog njezina Djeteta što ga prikazuje u hramu. To će Dijete biti znak kome će se protiviti, znak osporavan. Starac Šimun kao da već unaprijed vidi »*Janje koje vode na klanje*«. Tako će se otkriti misli mnogih srdaca.

Koliko li je u povijesti bilo pokušaja trpati ljude u jedan kalup, narivati im ideologiju koja ne odgovara njihovu srcu. I koliko li je samo podneseno patnji upravo zbog tog uniformiranja. U tolikim zemljama i u tolikim stoljećima, na svim meridijanima i na svim paralelama. I uvijek se našlo onih koji Krista nisu prihvatili, koji su ga progonili, razapinjali. Isus Krist je svjetlo na kome se razdvajaju duhovi; mnogima je on neizdrživo svjetlo upravo stoga što svojim sjajem nadvisuje sva druga svjetlila.

Prema svjetlu se čovjek ne može odnositi neutralno. Ili će u nj gledati ili će od njega okrenuti oči. No zatvarali mi oči ili ih otvarali, svjetlo svejedno dalje svijetli. I ljudi koji su prihvatljiviji za milost Božju uviđaju da se vrijednost ljudskog života ne sastoji u praskavom rasplamsaju sadašnjih ili prošlih mišljenja nego u »*pravom svjetlu*« kojemu se čovjek otvori.

U svojoj knjizi »*Lanac krunice*« Pavao Tahashi Nagai opisuje kako je doživio strahotu atomske bombe što je bačena na Nagasaki 1945. Upravo se nalazio u laboratoriju na sveučilištu; zračenje je dohvatilo i njega. On je, svejedno, pomagao kolegama a zatim se zaputio kući. Do porušene kuće našao je pougljene kosti svoje žene, a malo podalje metalne ostatke krunice koju je ona rado nosila. Nije ipak očajao. Zapisao je: »*Ja sam zahvalan atomskoj bombi. Ona je jedanput zauvijek* odstranila zapreke i napasti, koje bi me mogle zadržati na pravome putu. Sada sam kadar potpuno osjetiti pravu radost koja dolazi samo od Boga. Smrt koja čeka na mojim vratima je svjedočanstvo ljubavi nebeskog Oca . . .«

U kukavnom kućerku što su mu ga podigli prijatelji na mjestu stare kuće, ležao je on na krevetu, činio na svome tijelu razne pokuse i u toj borbi protiv radijske bolesti pravio najtočnije bilješke. Njegova knjiga »*Oproštaj s mojom djecom*« raspačana je u 220.000 istisaka. Vraćajući se iz škole djeca bi se dizala na prste kako bi ga mogla vidjeti. Bolesnički ležaj ostavio je samo dvaput. Prvi put kad je odnesen na nosiljci pred cara, koji ga je zaželio vidjeti i da mu u ime čitavog Japana zahvali na njegovu radu. Drugi put, da poljubi relikviju sv. Franje Ksaverskoga koju je donio papin legat kard. Gilroy.

Sam bolestan tješio je svoje sugrađane i sunarodnjake koji su trpjeli od sličnih boli. 24. XII. 1949. japanski parlamenat proglasio ga je »*prvim građaninom*«. Zbog njegova doprinosa za duhovni i moralni preporod poslijeratnog Japana. Pred smrt, koja je uslijedila 1. svibnja 1951. Pijo XII. poslao mu je krunicu i posebni blagoslov. Od župne kuće do groblja u dužini od 5 km pratilo je lijes svog tješitelja 40.000 tisuća građana Nagasakija. Zrakom su odlijegala zvona

s crkvenih zvonika i budističkih hramova a u luci i tvornicama zacviljele sirene. Nadbiskup Jamaguchi služio je Misu za pokojne. Nato su dva njegova sina blagoslovljenom vodom oškropila pokojnikov lijes. Telegrame saučešća sirotanima je poslao ministar predsjednik Jošida, brojni učenjaci kao i sam sv. O. Papa Pijo XII.

Pavao Takashi Nagai, učenjak, pisac i patnik svojim je životom bio svjetlo utjehe i pomoći sugrađanima i sunarodnjacima. Iako sam kandidat smrti, on je bližnjima pružao utjehu i pomoć, bio je ustinu *»svjetlost svijeta«*, kako to zahtijeva Spasitelj Isus Krist. Nije bio skrivena svjetiljka nego svjetiljka na svijećnjaku *»da svijetli svima u kući«* (Mt 5, 14—15). Bio je uzor kao otac obitelji, kasnije kao učenjak patnik, uzor i na samoj smrti.

Što je s našom svjetiljkom? Da li možda negdje u uglu tek treperi ili stoji visoko uzdignuta na svijećnjaku?

BLAŽENA DJEVICA MARIJA LURDSKA (11. veljače)

KAO MATI U IZRAELU

Na spomen ukazanja Majke Božje u Masabjelskoj špilji djevojci Bernardici napisao je svoj glasoviti roman *»Pjesma o Bernardici«* židovski pjesnik Franz Werfel da ispuni jedan zavjet. U predgovoru svoga romana Werfel napominje kako je poslije sloma Francuske 1940. pobjegao prema Lurdu. Tu je upoznao *»čudesnu pripovijest o djevojci Bernardici Soubirous i o čudesnim činjenicama ozdravljenja u Lurdu«*. Zavjetovao se da će zapjevati pjesmu o Bernardici prije od svih drugih svojih radova, ako mu uspije da se dokopa američke obale. Ta je knjiga, veli pjesnik, u svibnju 1941. u Los Angelosu napisana kao ispunjeni zavjet. *»Usudio sam se zapjevati pjesmu o Bernardici, iako nisam katolik nego Židov. Odvažnost za ovaj pothvat dao mi je jedan stariji i besvjesniji zavjet. Već u danima kad sam pisao svoje prve stihove, zakleh se da ću uvijek i posvuda svojim spisima slaviti božansku tajnu i ljudsku svetost — bez obzira na vrijeme koje se s prezirom, gnjevom i ravnodušnošću odvraća od ovih posljednjih vrednota našega života.«*

Književnik promatra i slavi Božju tajnu i čovjekovu svetost u doba kad ljudi ne priznavaju Božju opstojnost, kad prema Božjim zahtjevima pokazuju prezir, gnjev i ponajviše ravnodušnost.

Moderni je čovjek sve skloniji da zapjeva himan sebi u počast: *»Slava na visini čovjeku:«* umjesto starog himna: *»Slava na visini Bogu!«*

Ta je izmjena himne čovjeka uvijek skupo stajala, a i danas još uvijek skupo stoji.

Koestler u svojoj knjizi *»Talog zemlje«* piše: *»Naš je jedini i konačni cilj: Poučiti planet da se iznova nauči smijati. Zasada mi još tulimo poput psa u mrkloj noći. Želim takvo vrijeme kad će pozoriti smijeh.«* Jest, ali da zaori smijeh, treba učiniti preokret, duh od ovozemnih vrednota dignuti k višim, posljednjim vrednotama života.

To je osjećao i engleski obraćenik, a kasnije kardinal, John Henry Newman († 1890). On je motrio kako prevladava osjećaj Božje otsutnosti kod ljudi, pa je uskliknuo: *»Ako se prije svršetka ovoga stoljeća ne dogodi neko novo objavljenje Božje, kršćanstvo je propalo.«*

Ovo se objavljenje dogodilo 11. veljače 1858. godine u 11 sati prije podne. Bernardica Soubirous, djevojka od 14. godina, pripovijeda svoj doživljaj što ga je imala podno Masabjelske špilje u Lurdu u Francuskoj: *»Podigoh oči i vidjeh da se mnoštvo grana i divljih ruža njiše ispod najvećeg otvora špilje, dok se unaokolo nije ništa micalo. Iza tih grana u otvoru špilje ugledam jednu bijelu djevojku, ništa veću od mene, koja me pozdravi laganim naklonom glave. Bila je obučena u bijelu haljinu koja se spuštala do nogu, od kojih su se vidjeli samo prsti. Haljina je bila svezana visoko oko vrata. Bijela koprena koja joj je pokrivala glavu spuštala se preko ramena skoro do dna haljine. Na svakoj nozi vidjela sam po jednu ružu. Pas oko haljina bio je plav i spuštao se do ispod koljena. Djevojka je bila živa osoba, vrlo mlada i okružena svjetlošću.«* To je bio prvi opis.

Poruke što ih je Bernardica primila od Bijele Gospođe glase: *»Ovamo ćeš dolaziti za petnaest dana.« »Narod neka dolazi u procesijama!«* — Prva riječ je javnosti bila: *»Molite se Bogu za grešnike!«* Drugi put je nebeska Prikaza ponavljala *»Pokora, pokora!«* Bernardica je dvaput primila nalog: *»Idi i ljubi zemlju kao pokoru za grešnike!«* Na blagdan Naviještenja, 25. ožujka, Bernardica ju je uporno pitala neka joj kaže svoje pravo ime, na što je Bijela Gospođa odgovorila: *»Ja sam Bezgrešno Začeće.«* Tada je Bernardica po prvi put zapazila vrelo u špilji koje do danas teče.

U Lurdu se događaju čudesa duhovna i tjelesna. Kasnije je na tome mjestu sagrađena veličanstvena crkva. Bernardica je pošla u samostan u Neversu, gdje će se kao redovnica sasvim posvetiti Bogu i završiti svoj zemaljski život. Proglašena je svetom 1933. godine.

Pokoru je tražio i Isus kad je javno nastupio: *»Pokoru činite, jer se približilo Kraljevstvo Božje«* (Mt 3, 2).

Ovo je upozorenje važno, čak važnije negoli naša radoznalost da li se i koliko se puta čudo dogodilo u Lurdu. Važnije je unutarnje, duhovno ozdravljenje, bez kojega ono drugo ne bi mnogo značilo. Bez pravilnog odnosa prema Bogu ne smijemo tražiti da nam Bog udijeli potrebne milosti u dnevnom životu.

Poslije g. 1858. u Lurdu su od Crkve proglašena čudesima 62 ozdravljenja na 6.000 ozdravljenja što su ih konstatirali liječnici (usp. *Journal de la Grotte*, Lourdes, 1. siječnja 1978, str. 3).

Pitamo li se zašto Gospodin Bog čudesno ozdravlja bolesnike, možda ćemo naći zgodan odgovor na to pitanje kod Pascala. On veli: *»Pokazujući svoju moć nad tjelesima Bog osvaja naša srca.«*

To je ono glavno što Gospodin Bog ima u vidu na zagovor Bl. Dj. Marije. Čudo nije radi sebe, nego radi proslavljenja Božjeg i jačanja vjere kod izliječenih i kod vjernika općenito. *»Obraćenje grešnika, — to je prava ljepota vjere Lurda«*, reče kardinal Gerlier.

Lurdska je Djevica *»vječno živa osoba«*, kako reče Francois Mauriac.

Iz Lurda izbija duhovna snaga koja privlači ljude iz raznih zemalja i kontinenata. Tako dolaze dohočasnici da se pomole i da urede svoje račune s Bogom a ponekad i sa željom da po zagovoru Majke Božje dobiju ozdravljenje. Ako ga nisu dobili, oni se svejedno vraćaju svojim kućama veseli.

Tamo dolaze i vojnici iz raznih država da se pomole pred Bezgrešnom Djevicom Marijom u duhu pomirenja.

I tko bi mogao izbrojiti milosti što su ih vjernici dobili na zagovor Majke Božje u Lurdu?!

Na Bezgrešnu Djevicu Mariju možemo primijeniti riječi iz Deborine Pjesme iz Staroga zavjeta: *»Čovjek se osjećao zapuštenim, dok ja (Debora) ne ustadoh kao mati u Izraelu«* (Sud 5, 7).

Bezgrešno Začeta Djevica, dok isprаša milosti kao *»svemoć na koljenima«* (omnipotentia supplex) — kako je nazva sv. Bonaventura — ima samo jedan cilj, a taj je: Da od grešnika učini obraćenike a od kršćana još bolje kršćane.

SVETI JOSIP (19. ožujka)

DIONIK NEISKAZANE TAJNE

»Portret nekoga sveca tek je ulomak velikog nepotpunog mozaika — portreta Isusa Krista. Sve riječi nekoga sveca tek su slaba jeka one jedinstvene izreke koju je on izgovorio, kako odjekuje kod raznih evanđelista u Evanđelju. Svetačka aureola nije drugo nego mjesečev sjaj koji se odražava u ogledalu, koji može sjati samo na skrovitom suncu svetosti. Pa kako svetac odražava tek dio Kristovih kreposti, tako je i njegova poruka dio Kristove poruke spasenja.« Tako o svecu općenito misli jedna spisateljica.

Crkva pred nas danas stavlja na ogled lik jednoga sveca koji je na sebi na izniman način odrazio krasotu uzvišenog mozaika — portreta Isusa Krista. To je sv. Josip, glavar Nazaretske sv. Obitelji. Bio je zaručnik Bl. Dj. Marije i djevičanski Isusov otac. Izraz neka nas ne zbunjuje!

»Bl. Djevica Marija, koja je bila zaručena sa sv. Josipom, bila je djevičanska zemlja, koja je Božjim blagoslovom postala plodnom. I Josipu, čija je to zemlja bila, pripadao je također plod toga blagoslova«, veli bogoslov Suarez. Sv. Augustin pita: *»Ono što je zaručnica čisto začela, zašto da zaručnik čisto ne primi? Kao što je ona čista zaručnica, tako je i on čisti zaručnik: I kao što je ona na čisti način majka, tako je i on na čisti način otac. Ono što je izveo Duh Sveti, obojici je izveo. Zašto je on otac? Toliko je sigurnije (firmius) otac, koliko je čistim načinom otac.«*

Služba svetoga Josipa nije se odnosila na Novi zavjet, a ni na Stari zavjet; njegova se služba odnosila na začetnika jednog i drugog Zavjeta, na ugaoni kamen novozavjetnoga hrama, — na Gospodina Isusa Krista. Josip je određen da bude prečisti zaručnik Majke Božje, djevičanski otac Isusa Krista; tu se krije sva veličina i sva slava sv. Josipa.

Josip je bio *»muž pravedan«* (Mt 1, 19), veli Sv. pismo. Riječ *»pravedan«* u biblijskom jeziku označava čovjeka urešena ne samo vrlinom pravde, kako je mi danas zamišljamo i koju tražimo, nego čovjeka ukrašena svim vrlinama, pravilnim odnosima prema Bogu i prema bližnjemu.

Sv. Josip je, kao nitko drugi, imao povlasticu da živi u najvećoj blizini Isusovoj. Mnogo više nego starac Šimun koji ga je primio na ruke, mnogo više nego ljubljeni učenik Ivan ili Marija Magdalena.

Sv. Bernard s pravom kliče: »*Kolike li sreće, Isusa ne samo gledati nego i slušati, privijati na grudi, nositi s jednoga mjesta na drugo, milovati, grliti, hraniti i biti dionik neiskazane tajne, sakrivene očima svijeta!*«

Slično se izražava i sv. Franjo Saleški: »*O Bože, kako li je morao biti velik sv. Josip, kad si mu iskazao tolike milosti i povjerio Majku svoga Sina. Na tome bi mu mogli zavidjeti anđeli a nebo se diviti što ima blago veće nego oni!*«

No, život sv. Josipa ipak nije bio nježna idila. Uz velike povlastice Josip je preuzeo na sebe i odgovorne dužnosti kao glavar Nazaretske Obitelji. S Bl. Djevicom Marijom on je imao čuvati dragocijeni poklad — božansko Dijete. A kad je to isto Dijete trebalo spasiti od krvožednog Heroda, Josip se, opomenut od anđela, diže u mrkloj noći i s Djetetom Isusom i njegovom Majkom bježi u Egipat. Tamo će on radom svojih ruku sv. Obitelji privređivati svagdanji kruh. Sve je te dužnosti Josip vršio s najvećom spremnošću, bez mrmljanja i odugovlačenja. Na povratku iz Egipta on će u Nazaretu odgajati žrtveno Janje za otkup svijeta.

12. ožujka 1955. umro je u Londonu u 74. godini života otkrivač penicilina sir Aleksander Fleming. Veliki je učenjak za svoje radove na području antibiotičkih lijekova počašćen brojnim međunarodnim odlikovanjima. Dekan medicinskog fakulteta na Sorboni prof. Binet je kazao da je svijet s Flemingom »*izgubio jednog od najvećih, ako ne najvećeg istraživača na području medicine*«, koji je u medicinskoj znanosti učinio preokret. A prof. Pasteur Valery-Radot reče da je Fleming »*jedan od najvećih dobrotvora čovječanstva*«. To je zaista i bio taj priprosti učenjak, najjednostavniji i najljubezniji što ga je on susreo. Fleming zaslužuje sve te pohvale, jer su toliki životi spašeni njegovim pronalaskom!

I sv. Josip je čuvao i ostavio skupocjeni lijek, vrlo potreban ljudima, ranjenima izvornim grijehom, Isusa Krista. Kristovu molitvu »*Očenaš*« sv. Augustin nazivlje *penicillus.* No ne samo da je Očenaš penicillus, Isus, posebno u Euharistiji, je lijek »*besmrtnosti*« (Irenej). Svatko bez razlike može primiti božanski penicilin, da ne podlegne pod udarcima i u teškoćama života. Tim lijekom čovjek je kadar čuvati neokaljanom sliku Božju na svojoj duši. Ili ako je ona okaljana, taj će penicilin ponovno u dušu uliti novi život.

Kaže se: Čovjek je stvoren za rad kao ptica za let. Jest, samo kad ne bi čovjeku rad tjerao znoj na čelo. U početku je Stvoritelj čovjeku bio namijenio rad koji mu ne bi zadavao muku. Rad je poprimio defenzivni karakter, netom je prvi čovjek skrenuo sa zacrtane staze. »*U znoju lica svoga jest ćeš kruh svoj*«, glasila je kazna.

Time je punina rajskog blagoslova dignuta sa zemlje. No unatoč toga, rad ima i svoju ofenzivnu oznaku; čovjek svojim radom iskorištava zemljino blago. Napredak se niže za napretkom. Tu se krije pravi smisao rada ovdje na zemlji.

U doba kršćanske civilizacije čovjek je radio da se prehrani. U najnovije vrijeme čovjek kao da radi zato da ne bi imao vremena misliti i kao da želi izbjeći odgovoru na pitanje: Odakle si, čovječe, i kamo ideš? Neki je pisac zabilježio: »Svaki čovjek koji sebe ne smatra upraviteljem ili koji svoj posao ne obavlja kao upravitelj, kome je povjeren dio posla, surađuje na kvarenju zemlje. Božja će osuda na koncu vremena, za one koji svojim radom nisu služili Bogu, glasiti: 'Kvarili su zemlju' (Otkr 11, 18). Oni, naprotiv, koji su u radu ostali poslušni Bogu i koji su se brinuli za dostojanstvo i napredak braće ljudi, Gospodin će na povratku proglasiti dobrim upraviteljima, koji su vrijedni da uđu u Kraljevstvo koje se zove 'novo nebo i nova zemlja' (Otkr 21, 1).«

Sv. Josip je bio uzor radnika, vjerni upravitelj na povjerenom zadatku. Bespoštedno je trošio svoje sile na dobrobit sv. Nazaretske Obitelji, što mu je bilo i sredstvo posvećenja. Sv. Josip je bio »*ures domaćeg života*«. Ako za kreposnu ženu vrijede riječi Sv. pisma: »*Kao što sunce blista na planinama Gospodnjim, tako i ljepota vrsne žene u urednosti kuće njezine*« (Sir 26, 16), što onda reći o vrlinama čiste Josipove zaručnice Bl. Dj. Marije! Sam sv. Josip bio je kao sjena vječnoga Oca. Nije to samo slikovit izraz. Sv. Pavao veli da od nebeskog »*Oca potječe svako očinstvo na nebu i na zemlji*« (Ef 3, 5); to znači i Josipovo djevičansko očinstvo. Isus Krist, koji je kao dječak bio povjeren njegovoj brizi, rastao je u dobi i milosti pred Bogom i pred ljudima. Slično su rasli u milosti i druga dva člana iste sv. Obitelji: Bl. Djevica i sv. Josip.

Tertulijan veli da je Bog Otac podijelio svoje srce s obzirom na Isusa, a Origen († oko 254) kaže da je Isus častio sv. Josipa nazivajući ga svojim ocem. Slično će govoriti kasnije u 4. i 5. st.: Augustin, Jeronim, Ambrozije, Bernardin Sijenski, Ivan Gerson, Franjo Saleški i sv. Terezija Avilska. Nije onda čudo što će tolike redovničke zajednice nositi njegovo ime i tolike crkve biti podignute njemu u počast.

Lav XIII. je god. 1889. proglasio sv. Josipa zaštitnikom Crkve. Ivan XXIII. († 1963) njegovoj je brizi i zaštiti preporučio pripravu i tok II. vatikanskog sabora.

Sv. Toma Akvinski s punim pravom potiče: »*K Josipu neka hrle svečenici, da bi se približavali k Bogočovjeku s najvećim po-*

štovanjem i čistoćom. Josipa neka izaberu za zaštitnika bračni drugovi, da bi mogli živjeti u slozi i vjernosti; mladići i djevojke, da bi sačuvali čistoću duše i tijela; gospodari, da mudro upravljaju sa slugama, a sluge da se nauče posluhu; siromasi, da svoju sudbinu podnose s predanošću. Najviše neka mu se preporuče bolesnici i umirući, da sretno usnu u miru Kristovu!«

Na današnji blagdan stvorimo odluku da će naše obitelji biti sve sličnije sv. Nazaretskoj Obitelji, a naše duše sve sličnije Isusu Kristu. Tada će nad našim obiteljima i nad svakim pojedinim od nas počivati ljubav sv. Josipa i njegova moćna zaštita, posebno zaštita u času naše smrti.

NAVJEŠTENJE GOSPODINOVO ILI BLAGOVIJEST (25. ožujka)

»NEKA MI BUDE PO RIJEČI TVOJOJ«

Postoje napetosti u društvenom životu, i ljudi ih nastoje prevladati na jedan ili na drugi način. Napetosti postoje i unutar samog čovjeka. Neki ih uopće ne priznavaju i preporučaju metode kojima čovjek može postati bogom i bez Boga. Drugi su svjesni unutarnjeg čovjekova nereda, tumače ga i pokazuju izlaz. Čovjek je nalik kočijašu koji goni dva hata; jedan predstavlja nagon a drugi — duh. I Sofoklo je uviđao čovjekov unutarnji nesklad i kazao da je ta zaraza zahvatila sve ljude. Pjesnik Ovidije se izražava: *»Vidim ono što je bolje i to odobravam, no slijedim ono što je gore.«* Sv. Pavao dobro je upućen u borbu između razuma i zakona udova (Rim 7,23).

Mi kršćani priznajemo prvotni nesklad koji je nastao u čovjekovoj naravi. Taj nesklad možemo slikovito prikazati sviranjem jedne simfonije. Na pozornici je orkestar s dirigentom, koji je sam složio simfoniju. Čim počne svirati simfonija, svaki član je slobodan da svira pravilnu ili krivu notu. Ako se desi ovo drugo, dirigentu preostaju dvije mogućnosti: Zaustaviti simfoniju i započeti sviranje iznova, ili pustiti neka pogrešni, reski zvuk odjekuje svemirom dalje brzinom od 400 m u sekundi.

Nesklad pogrešne note sam čovjek nije mogao zaustaviti. Vrijeme je neopozivo, a čovjek je postavljen u prostor. Mogao bi je zaustaviti jedino Bog, ako iziđe iz svoje vječnosti i uđe u tok vremena. Da li bi bila disonancija i u rukama Božjim? Ne, ako bi Bog napisao novu simfoniju u kojoj bi pogrešna nota bila prva nota. Sve bi tada bilo ponovno dovedeno u prvotni sklad.

Na sotonsko došaptavanje prvi je čovjek popustio s prvom ženom. Praroditelji su pokušali biti nezavisni od Božje zapovijedi, izveli su resku notu. Unutarnji nesklad širio se sve dalje i sve se više umnažao. Nesklad se proširio i na materijalni svijet: Zemlja je obrasla korovom a životinje podivljale (usp. Fulton J. Sheen, *Peace of Soul. Image Book,* New York 1954², str. 30).

Izlaz iz unutarnjeg nereda čovjeku su pokazivali mnogi, a pokazuju ga još uvijek i danas. Bez uspjeha ili s malim uspjehom. Za nas kršćane postoji samo jedan izlaz, jedan jedini ispravak. Upravo toga se sjećamo na današnji blagdan Navještenja.

U ponudi bogomajčinstva jednoj od Adamovih kćeri, bez ljage začetoj, dana je mogućnost da se zatrpa mutni izvor izvornoga grijeha. Na anđelovu ponudu i pristanak Bl. Dj. Marije podsjećaju zvuci zvona s naših crkava. Triput u danu. To je neprekidna zahvala zemlje nebu što se smilovalo bijednim ljudima.

Događaju Navještenja svjedokom je bila sama Bl. Dj. Marija. I dok Luka pripovijeda taj prizor, on kao da skuplja svoje podatke s usana Bl. Djevice. I ona je jedan od onih očevidaca o kojima on govori u kratkom predgovoru svoga evanđelja.

Nebeski je poslanik preletio Ezdrelonsku dolinu, stigao do Nazareta i zapodjenuo razgovor s Bl. Dj. Marijom. I kao što je prva žena ispustila svoju neskladnu notu, drugoj je ženi dana mogućnost da tu notu ispravi. Njoj je upravljen upit: *»Hoćeš li mi dati čovjeka? Hoćeš li mi dati slobodno jednu notu koja ključa iz čovječansatva, da bi s njom započeo svoju novu simfoniju?«* Taj novi čovjek mora biti čovjek; u protivnom slučaju Bog ne bi radio u ime čovječanstva. Ali on mora također biti oslobođen od zaraze izvornoga grijeha koja je zahvatila čitavo čovječanstvo. Budući da će se roditi od žene, bit će čovjek; budući da će se roditi od Djevice, bit će čovjek bez grijeha. Anđeo pita presv. Djevicu Mariju da li pristaje na bogo-majčinstvo?

Anđelov je pozdrav glasio: *»Zdravo Marijo, milosti puna!«* (Lk 1,28). Bio je to pozdrav, svečan i ljubak. Anđeo uvjerava presv. Djevicu da je ona predmet posebne Božje naklonosti, da je milostima odasvud obasuta (gr. keharitoméne, u lat. kodeksima: gratificata, grata, gratia plena — što je znak posebnog Marijina štovanja).

Marija je na anđelovu ponudu bogomajčinstva htjela najprije osigurati svoje djevičanstvo. Ona se njim sasvim posvetila Bogu. I kad joj anđeo saopći da će joj ostati neokaljan cvijet djevičanstva, ona daje pristanak. Kako li nježno zvuče Marijine riječi: *»Kako će*

to biti kad ja ne poznajem čovjeka?« I kako li je bremenit sadržajem anđelov odgovor: *»Sila će te Previšnjega osjeniti; zato će se dijete što ćeš ga roditi zvati svetim, Sinom Božjim«* (Lk 1,35).

Na Marijin pristanak, Riječ Božja uze ljudsko tijelo u njezinu krilu. Dva srca, puna ljubavi za spas ljudskog roda, odsada će kucati jedno do drugog. Marijin Sin bit će *»Davidov Sin«* i u isto vrijeme *»Sin Previšnjega«*.

K ovom času, što ga je odvijeka zacrtao Svevišnji, hrlila je čitava povijest; tog časa počeše se ostvarivati obećanja u oslobođenje narodâ i otkupljenje ljudi. Milijarde egzistencija bile su, recimo tako, zainteresirane s onim što će se toga časa zbiti.

— Otac je pokazao svoju moć novim stvaranjem,

— Sin će se roditi vremenskim rođenjem, koje je slika njegova rađanja odvijeka.

— Duh Sveti će oploditi, oviti ljubavlju, dovršiti djelovanje Oca i prisutnost Sina.

Događaj je tako bremenit sadržajem da ga na zemlji nije bilo božanskijeg i ljudskijeg. Bl. Dj. Marija je svoju volju utopila u sveti Božji nacrt, koji je u stvari bio nacrt spasenja. Zasvirana je nova nota u nekoć pokvarenoj simfoniji. Marija je izrazila svoj pristanak izgovorivši riječi: *»Neka mi bude po riječi tvojoj!«* (Lk 1,38).

Riječ je Božja tijelom postala i udarila svoj šator uz naše ljudske šatore (Iv 1,14). Djevica je zašutjela a anđeo ponio njezin pristanak pred prijestolje Božje. Život se odvijao dalje; samo je bio obasjan posebnim svjetlom. Preuzeta uloga bogomajčinsatva za Mariju je značila sad časove radosti, sad časove zabrinutosti i patnje.

Slično je s našim pristankom u životu. I mi primamo razne ponude sa strane Božje. Samo treba ostati dosljedan zadanoj riječi. Na blagdan Marijina Navještenja neka se ispitaju kršćanske majke što je bilo s njihovim pristankom na majčinstvo. I ako ih u tome pogledu savjest što prekorava, neka se trgnu i budu svjesne svoga poziva. Isto tako često se nađu mladići i djevojke na raskršću života kad treba položiti ispit zrele kršćanske vjere. Oni se nađu pred odlukom: Ili ostati vjerni vjeri svojih pređa ili zbog jednog ili drugog razloga učiniti prekid i krenuti u nepoznato. Vabe obećanja, položaj, namještenje.

Jedan njemački novinar i publicist (Hans Rost) ovako je pisao prigodom 70-godišnjice rođenja: *»Moja je zahvalnost prema Bogu danas ispunjena u prvom redu unutarnjim veselim zadovoljstvom koje osjećam gledajući sedamdeset godina unatrag, a sažimljem ga pod naslovom 'Pobjeda Katoličke crkve'... Nekoć je na višim školama u Njemačkoj vladalo načelo: Treba biti daleko od predrasuda, treba istraživati bez Boga, bez Krista i Crkve, materijalizam, ateizam, monizam. U predavanjima velikog filozofa Wundta u Leipzigu mogao sam čuti, kako je on kao smisao života hvalio princip tzv. kulturnog napretka. Königsberški filozof Sauer zaluđivao je bijedno slušateljstvo: Nema Boga, Bog može proisteći tek nakon milijuna godina kulturnoga rada kao ekstrakt kulture. Häckel se nekoć usudio Boga nazvati 'plinovitim kralježnjakom' (gesförmiges Wirbeltier). A danas veliki fizičar Pascual Jordan dovikuje: Häckel je mrtav! Diže se nova prirodoznastvena slika o svemiru, koja sobom nosi divan sklad između znanosti i vjere«* (*Deutsche Tagespost*, od 28. lipnja 1952).

Kakvo zadovoljstvo, kakva smirenost i kakva zahvalnost Bogu što je u mladosti učinio dobar izbor! Svaki od nas mora paziti što izabire i kako izabire. O izboru i pristanku ovisi sve: Sreća ili nesreća, spasenje ili propast.

Poput Bl. Dj. Marije uklapajmo i mi rado svoje odluke u sveti Božji nacrt, što ga on ima o nama, a preko nas možda i o tolikim drugima. Ovo utapanje značit će za nas duhovno obogaćenje, duševnu radost i konačno spasenje.

SVETI PETAR I PAVAO (29. lipnja)

STUPOVI CRKVE

Bili su različita karaktera a opet jedinstveni radnici. I jedan i drugi pripadaju Crkvi Kristovoj: nosilac ključeva, ribar s Genezaretskog jezera jednako kao i učenjak iz Tarsa. Sv. Petar i Pavao su stupovi što podupiru i nose Crkvu. Iako različita temperamenta, nisu ipak razdvajali Crkvu tako da bi jedan dio njezin mogao nazvati Petrovim a drugi Pavlovim. Crkva nije uska kuća, u kojoj bi imao mjesta samo jedan sloj ljudi; ona je široki i prostrani dom u kome nalaze mjesto i predaja i napredak, priprosta vjera i žar za osvajanjem preko granica Palestine.

Petru i bratu mu Andriji bio je upućen poziv: *»Pođite za mnom, učinit ću vas ribarima ljudi!«* (Mt 4,19). Pavao je morao pasti s konja da bude obraćen i počne drukčije služiti Gospodinu. Jedino munjevita zraka Uskrsnuloga bila je kadra da ga obori na zemlju i Savla pretvori u Kristova apostola — Pavla.

Kad su se od Židova i pogana stvarali novi članovi novozavjetnog naroda Božjega, Petar i Pavao nisu bili istoga mišljenja. Bilo je teško učiniti konačni prekid s obrednim propisima židovstva, posebno s obrezanjem. U oštroj raspravi Pavao se opro Petru koji je bio drukčijega mišljenja: *»Ja sam se usprotivio Kefi (Petru) u lice«*, piše Pavao (Gal 21,11). I na Apostolskom saboru u Jeruzalemu (Dj 21) Pavao je zauzeo drukčiji stav negoli ga je imao Petar. Ali svejedno, Petar njega nazivlje *»ljubljenim bratom«* (2 Petr 3,15—16).

Petar i Pavao razilaze se, a opet jedan drugoga priznaju; kroče različitim putovima, a ipak su *»ljubljena braća«*. I jedan i drugi, svaki na svoj način, šire poruku spasenja, u zgodno i u nezgodno vrijeme.

Tko je bio sv. Petar?

Prema izvještajima evanđelista Petar uvijek stoji u neposrednoj Kristovoj blizini. U Jairovoj kući on je uveden u sobu umrle djevojčice koju je Krist uskrisio na život (Mk 5,22). S Ivanom i Jakovom bio je Petar svjedok preobraženja Kristova na Taboru. Spreman je podignuti tri sjenice: za Mojsija, Iliju i Isusa. On bi s ostalom dvojicom apostola stajao pred sjenicama (Mk 9, 2—10). U Cezareji Filipovoj Petar se javno izjasnio o božanstvu Kristovu (Mk 8, 27—30). Tom prigodom mu je dano obećanje: *»Ti si Petar (Stijena), i na toj stijeni sagradit ću Crkvu svoju, i vrata je paklena neć nadvladati«* (Mt 16,18). Petar je također poslan da pripravi dvoranu za svetkovanje Pashe. Preko Ivana Petar je obaviješten tko je Isusov izdajnik. Isus uvjerava Petra da će se moliti za njega da ne malakše njegova vjera, a on sa svoje strane neka utvrđuje braću (Lk 22,31). U Getsemaniju on stoji uz Učitelja da ga brani bodežem. Poslije uskrsnuća Isus se ukazuje Petru s nakanom da mu podijeli obećano prvenstvo nad apostolima i nad čitavim Božjim narodom Novoga zavjeta. Re-, kao mu je: *»Pasi janjce moje! Pasi ovce moje!«* (Iv 21, 16—17). To se prvensatvo priznavalo odmah poslije Uskrsnuća i Pedesetnice.

Što reći o sv. Pavlu?

Rodio se u maloazijskom gradu Tarsu. Zvao se Savao. Kasnije je primao pouku od Gamaliela u Jeruzalemu. Kao revni židov spočetka je progonio kršćane. Obraćen kod Damaska, postaje revni širitelj evanđelja Kristova.

Pavao nije nalik potoku što teče iz jednog izvora; on je bujica složena od više malih vrela što izviru iz raznih mjesta, stapaju se zajedno i tvore veličanstvenu rijeku. Pavla na njegovu apostolskom putu trajno goni sveti nemir, *»ljubav Kristova«*. Prokrstario je čitav tada kulturni svijet. Svakome nerješiva zagonetka, putujuća tajna.

Čas u buci slavnih gradova, čas u pustinji i mračnim tamnicama, čas opet kao sužanj koji se trese od zime spašen od morskih valova po kojima je plovio samo da može navješćivati ljubav Kristovu. Nije znao za počinak. Znao je reći: *»Braćo, iskupljujte vrijeme, dani su zli«* (Ef 5,16). Kao u nekoj miomirisnoj posudi svoga života i vatrene riječi Pavao je pronio Ime Isusovo od Istoka do Zapada. Posvuda je osnivao kršćanske zajednice kao plodne oaze usred žalosne pustinje nevjereničkog svijeta.

Sv. Ivan Zlatousti kaže: *»Srce Pavlovo, srce je Kristovo — Cor Pauli cor Christi.«* To priznaje i sam apostol: *»Živim, ali ne više ja, nego u meni živi Krist«* (Gal 2,20). Pavlovo je srce bilo sveto, nježno i osjetljivo. Uzvišeno kao nebo, žarko poput ognja, tvrdo poput dijamanta. U Kristu Pavao ima sve, bez Krista njemu je sve — prah, pepeo, blato. Kad čitamo njegov hvalospjev ljubavi, jedva da vjerujemo svojim očima do kojih se sve visina vinuo neutrudivi apostol naroda. Sv. Petar Damjanski veli: *»Kako li je sjajno sunce ljubav, čijih petnaest zraka nabraja sin sunca — apostol Pavao!«*

»Žalim i boli me, veli sv. Ivan Zlatousti, *što svi ne poznaju ovoga čovjeka kako to on zaslužuje. Neki ne znaju čak ni koliko je napisao poslanica... Ono što znamo nije plod našega uma nego to što smo često listali njegove poslanice i što smo mu se približavali s ljubavlju«* (Homilije na Poslanicu Rim).

Između pisaca Novoga zavjeta Pavao kao nitko drugi ponire duboko u nacrt spasenja i ocrtava mu sigurnom rukom smjernice, počevši od misterija Kristova, sakrivena od vječnosti u Bogu, pa do dovršenja u slavi. Tu se nalazi sama bit biblijske teologije. Ova teologija teče poput limfe u svim dokumentima II. vatikanskog sabora (St. Lyonnet, SJ).

Djela apostolska potvrđuju Pavlovo putovanje i boravak u Rimu. Razni povijesni dokazi (grafiti, prvi spisi sv. Otaca, istraživanja i arheološki nalazi, prvotno i trajno vjerovanje prvih kršćana i prvih Crkava) dokazuju da je Petar došao u Rim i u Rimu umro za Nerona (g. 64).

Da se njegov grob nalazi u Vatikanu, dokazom je najstarija predaja, kako pismena tako i arheološka. Od prvorazredne je važnosti svjedočanstvo svećenika Gaja iz 2. stoljeća koji govori o jednom »trofeju«, podignutu nad apostolovim grobom (Euzebije, *Povijest Crkve* II, 25,7).

To je daleka prošlost. Današnja situacija u svijetu i u Crkvi se međutim sasvim izmijenila. To je istina. No istina je i to da istina vjere ne smije biti izložena nestalnim mišljenjima ljudi. Istina je i to da životna vrela kršćanstva, sakramenti, ne smiju biti ni smanjeni

ni zatrpani. Treba sačuvati ono ustrojstvo Crkve što ga je postavio sam osnivač kršćanstva Gospodin Isus Krist. Na Crkvu spada učiteljska, svećenička i pastirska služba. Crkva treba da sačuva objavljenu vjeru. Toga je bio itekako svjestan Pavao, koji je za sebe rekao pod kraj života: »*Vjeru sam sačuvao*« (2 Tim 1,4). Timoteja je opominjao: »*Čuvaj vjeru koja ti je povjerena*« (1 Tim 1,19). Preko Petra Krist je svojoj Crkvi dao trajnost, čvrstoću i jedinstvo. Bez ovoga troga Crkva ne bi mogla opstojati.

Ta je misao izražena i na II. vatikanskom saboru: »*U toj Kristovoj Crkvi rimski biskup je nasljednik Petra, kome je Krist povjerio da pase njegove ovce i jaganjce. Zbog toga po Božjoj uredbi ima vrhovnu, punu, neposrednu i opću dušobrižničku vlast. On je dakle pastir svih vjernika, njegovo je poslanje da se brine za zajedničko dobro opće Crkve i za dobro pojedinih Crkvi. Stoga ima prvenstveno redovne vlasti nad svim Crkvama*« (Christus Dominus, br. 2).

Petrov nasljednik drži »*puninu vlasti*«. »*Ubi Petrus, ibi Ecclesia — gdje je Petar tu je Crkva*«, rekao je sv. Ambrozije. Vjernik u Petru gleda sjedinjenje s nepokolebljivom hridi na kojoj počiva njezina čvrstoća. »*središte istine, i katoličkog jedinstva, jedino vidljivo središte svih sinova Božjih. U Petrovu autoritetu katolik vidi potporu svoje vjere i jamstvo svoga zajedništva... On je s njim, sjedinjen bez obzira na izvanjske prilike i neprilike, sa svim žilicama svoje duše*« (Henri de Lubac).

Stupovi koji podržavaju zgradu imaju najveću otpornu snagu. Petar i Pavao su ta dva stupa na kojima počiva zgrada Crkve. Oni su svoje živote položili u same njezine temelje. Obratimo se molitvom Prvaku apostolskom i Apostolu naroda:

Čuj milostivo, Petre, blažen pastiru,
Što molimo te, pa nam grijeha okove
Odriješi riječju, kad ti vlast je predana,
Da zemlji nebo otvaraš i zatvaraš.

Naučitelju Pavle, živjet uči nas
I vuci srca naša u raj sa sobom,
Dok vjera gleda svjetlo iza vela tog
A kao sunce samo ljubav kraljuje.

MAJKA I U NEBU TREBA

Neprekidni je san čovječanstva — Bogu postati sličan. U svojoj dugoj povijesti čovjek je to pokušavao na dopušten i nedopušten način. Već od prvih početaka, čovjek koji je dobio nalog da obrađuje zemlju i da je drži sebi podložnom znao je, nažalost, uskratiti posluh vrhovnom Gospodaru.

Biti kao Bog — divan je to san. To je nešto krasno, privlačivo! Kao neka srebrna posuda u perivoju za kojom se otimaju dječji pogledi. Ili, izraženo biblijskim riječima, »*plod je s drveta bio dobar i ugodan za pogled*« (Post 3,5).

Prvotnim neposluhom posrebrena je kugla razbijena. Čarobni se san rasplinuo. Ljudima se otvoriše oči. Upoznaše svoju bijedu. Nemaju više nadzemaljskog ukrasa posvetne milosti; kao prognanici iz zemaljskog raja kreću na mučno putovanje. U srcu nose samo spomen na nekadašnju sretnu prošlost, na srušenu veličinu, na ugasnuli sjaj. Ono što ljudi sada imaju u duši i što pokazuju prema vani to više nije original, to je patvorina koju su sami od sebe izradili.

O plemićkom naslovu čovjekovu govori Stari i Novi zavjet. Čovjek je visokog porijekla. Stvoren je u početku kao dijete Božje, i to je razlog zbog čega i sada mora težiti za idealom i savršenstvom. Mi znamo dobro da smo sada nesretni prognanici i da je naš život nenormalan i neprirodan.

Pored drugih patnji i stradanja u životu tko da se sprijatelji s krunom svih patnji — s nemilom smrti, koja s dana na dan još uvijek žanje svoje žrtve. Zemlja umjesto da bude *Magna Mater* (Velika Majka), postade *Magnum Coemeterium* (Veliko Groblje). Ili kako reče pjesnik (M. Pavelić u pjesmi »*Kolovoz*«):

»Sav nam je život kolovoz,
Groblja po zemlji su gumna,
Na njih ko snoplje vazda smrt
Svozi nas iz svijeta šumna.«

Čovjek je bio stvoren da bude nosilac svjetla, da bude posuda u kojoj prebiva Svevišnji. Međutim, svjetlo je malne ugaslo, a posuda razbijena.

Na ove duboke misli i istine podsjeća nas posebno današnji blagdan Marijina Uznesenja na nebo. Kad se čovjek odveć izmučio u svojim naprezanjima da postane sličan Bogu, odlučio je sam Bog da čovjeku pomogne u tom pothvatu. Poslao je na svijet svoga je-

dinorođenoga Sina, ali preko neobične žene. Sin je Božji drugi Adam, a Bl. Dj. Marija, njegova Majka, druga Eva. Ona je rujna zora koja privodi vječno Sunce, posuda u kojoj će se nastaniti Otkupitelj svijeta — Spasitelj Isus Krist. Ona je začeta bez ljage grijeha. Ona će na zemlju navlačiti blagoslov. Ona je službenica Gospodnja, i zato je blaženom zovu svi naraštaji. Crkva joj u bogoslužju upravlja riječi: »*Znamenje veliko pokaza se na nebu: Žena odjevena suncem, mjesec joj pod nogama, a na glavi vijenac od dvanaest zvijezda*« (Ulazna). Zajedno s Kristom Majka je Božja izvojevala potpunu pobjedu nad sotonom, grijehom i posljednjim plodom grijeha — smrću. Stoga je Crkva slavi kao novu Juditu: »*Gospodin te je blagoslovio u svojoj jakosti, jer je po tebi uništio naše neprijatelje. Blagoslovljena si ti, kćeri od Gospodina Višnjega nad sve žene na zemlji*... *On je tvoje ime proslavio tako da neće ponestati hvale s ljudskih usta*« (Jdt 13, 17—20).

Zaista ta hvala ne prestaje. Upravo na današnji blagdan koliko mnoštvo vjernika posjećuje marijanska svetišta da se pomoli Majci Božjoj i da od nje zatraži pomoć. Ne postoji samo jedna Marija Bistrica, ne postoji samo jedan Trsat, samo jedan Sin. Brojna su marijanska svetišta, bezbrojno je mnoštvo Marijinih štovatelja.

U Marijinu slavlju natječe se nebo sa zemljom. Anđeoski zborovi priznaju je i hvale kao svoju kraljicu koja je okrunjena vječnom slavom. M. Pavelić je to lijepo sažeo u stihove:

»Serafi Gospu uznose
K najvišem visu vrh neba
Oda svud nježnost lije se:
Majka i u nebu treba.«

Jest, Majka i u nebu treba. Ali na poseban način Majka treba djeci ovdje u dolini suza. Nebeski građani primili su u svoje stanove u preobraženom tijelu presv. Bogorodicu s najvišim ushitom i s najvišim hvalospjevima. Ona to i zaslužuje, jer je najsvetije biće što je ikada izišlo iz ruke Božje. Zavrijedila je da i u proslavljenom tijelu bude uzdignuta na prijesto Vladarice svijeta.

Majka je Božja uznesena na nebo, ali nas ona ne napušta, ona nas ne zaboravlja. Iz višnjih predjela slave svoj baca blagi materinski pogled k nama i dalje u ovu suznu dolinu i motri naše korake i naše nastojanje. Molimo je da nas trajno pomaže u svim tegobama, okršajima i napastima. Ona je velika pomoćnica u nevolji. Molimo je da uvijek bude naša zvijezda vodilja na stazi života i nauči nas vještini umiranja. Molimo je da i mi jednom poslije podnesenih stradanja ovoga vijeka ugledamo zoru vječnoga dana.

DA LI ŽELIMO BITI SVETI?

U časopisu »*Petra*« (1972, 9,22) moglo se čitati izjava neke djevojčice koja je glasila: »*Većina mladih ljudi je sita, čak presita, ali njihove duše plaču od gladi.*«

Popunimo tu izjavu: mladi, a i stariji, su puni osim kruha i koječega drugog. No, njihove duše plaču od gladi. Kako da čovjek pati od gladi a svega je sit? Jest, to i jest prava glad. Zar ne čujemo ponekad jadikovku: Sit sam svega!? To znači ono što u svom osobnom ili svom obiteljskom životu proživljavam zaista je sitost nezadovoljstva, nerazumijevanja.

Kako da to razumijemo? Čovjek može postati sit na mnogim područjima, a opet osjećati glad. To znači da mu nešto nedostaje; nedostaje središte njegova duševnog doživljavanja. Nešto što su imali iznimni ljudi i žene kršćanske zajednice.

Neka je anketa imala za temu: »*Da li želimo postati sveti?*

Katolička studentica odgovara: »*Ja da budem svetica? To nikako! Tada bih ja morala prestati sa čitanjem ljubavnih pripovijesti prije počinka. A što bih ja tada imala od mladosti?*«

Neki trgovac odgovara: »*Ja sam sretan u svome braku, u svome pozivu, sretan sam uopće na ovoj zemlji. Dovoljno mi je ono što jesam i ono što imam.*«

Neka kućanica veli: »*Sveta? Imam troje djece, za molitvu ja nemam vremena.*«

Neki novinar: »*Biti svet to je za psihički labilne, histerične duše. Normalan čovjek ne može doći na ideju da bude nešto drugo osim da bude normalan čovjek.*«

Katolički svećenik odgovara: »*Imao sam ranije pohlepu da postanem svetac. Obavljao sam asketske vježbe sve do iscrpljenosti. No time nisam postao svetac. Sada sam radostan što pristojno obavljam svoj dnevni posao, ostatak trošim u ljubavi prema bližnjemu.*«

Kako različni odgovori na istu temu! To pitanje postavimo samima sebi, ne nipošto nekom drugom: Da li je meni moguće postati svetim i svetom? I to u vrijeme organizacija i organizirane aktivnosti, u rastrganosti poslova i obiteljskih obaveza? Uostalom, da li je uputno postati voštanom figurom od koje će bježati ljudi? Zar je uputno nositi oznake svetosti, kad se na samu riječ poneko nakostruši.

Pitanje smo postavili samima sebi, jer je bilo prije nas kreposnih ljudi i žena, mladih i starijih, koji su te ozdnake časno nosili. Uosta-

lom, svetac je čovjek, kako ga je Bog zamislio, kako ga Bog ljubi, kako ga Bog hoće. Svetac nam pokazuje do koje veličine i zrelosti, do koje ljepote i dragocjenosti može čovjek dozreti. Uostalom, zašto nam Bog ne bi smio od vremena do vremena zorno pokazati kako on zamišlja čovjeka? Liberalni humanizam svih pravaca govori o plemenitom čovještvu.

U svojoj Crkvi Bog nam poklanja sveca kao pravog plemenitog čovjeka. Tajna plemenitog čovještva sastoji se u tome, što se svetac u svojoj sredini umije sabrati. To vrijedi i o svecu neumorne djelatnosti. Kao što su bili Pavao i Bernard, Petar Kanizije i Franjo Ksaverski, kao što su sveci u teškoćama svoga svakidašnjeg rada, svojih zadataka i svojih tjeskoba. Svetac provodi život sabranosti ne iz nekog poštovanja prema vlastitoj osobi, nego jer on tu sabire snagu kojom razbija bijedno kruženje oko samoga sebe i oko vlastitog »ja«; on svom snagom svoga srca hrli k svome Bogu. On prestaje plesati oko zlatnog teleta vlastite sebičnosti i samodopadnosti. On svoj život usmjerava prema Božjoj beskonačnosti da se napokon u nju i izlije.

Sveci su veliki ljudi. Neki engleski teolog je rekao da je svetac savršeni džentlemen. Zemlja postoji zato da na sebi nosi sveca. Kod kanonizacije nekog sveca predlagač predaje Sv. Ocu vosak i kruh, vodu i vino, grlice i ptice pjevice a Sv. Otac dotiče sve te darove. Taj obred ima svoj duboki smisao: Da bismo shvatili nekog sveca, valja poći od njegova čovještva.

Kad je španjolska kraljica uvela u jednom dijelu svoje zemlje red sv. Terezije — Karmel, pođoše mnogi iz znatiželje da vide redovnice, a onda rekoše da ove žene nisu onakve kakvima su ih oni zamišljali. Nato im je kraljica odgovorila: »Život svetaca nije zaista ništa drugo nego Evanđelje provedeno u djelo. Između pisanog Evanđelja i života svetaca ne vidimo druge razlike nego što postoji između glazbe napisane u notama i glazbe koju svira virtuoz.«

Nacrt života složio je sam Gospodin Bog u osam blaženstava: rasti u Bogu, sazrijevati u Bogu. Izvedba ovoga građevnog nacrta kršćanskog života jest mnogovrsna, kao što su mnogovrsni i ljudi i ljudski životi. Svetac djeluje u svom radu; no odlučno je to da nam pokazuje Gospodina Isusa Krista, da njegov lik ne izblijedi u našim očima.

Biti svet nije nešto što možemo po svom nahođenju prihvatiti ili odbiti. Biti svet jest kršćanska dužnost. Od kanoniziranog sveca traže se herojske kreposti; i za nas koji smo pozvani na svetost u svakidašnjem obiteljskom životu: u uredu, poslu, pogonu, dovoljna je požrtvovna vjernost. Svetac, pa ni onaj kanonizirani, ne mora

biti izvanredno pametan. Inteligentnost može često puta biti povezana s ljudskom slaboćom i lošim karakterom.

Svetac, pa ni onaj kanonizirani, ne mora biti bez mana. Sveci su ljudi od krvi i mesa, nipošto ne voštane figure ili kameni kipovi. Netko se usudio reći da bi trebalo pisati ne samo o krepostima nego i o manama svetaca. U svakom slučaju svetac znade velikodušno ljubiti. Među njima ih je bilo sa svakojakim slaboćama, samo među svetima ne nalazimo škrta čovjeka ili škrtu ženu. Takve nije trpio u svojoj blizini ni sam spasitelj Isus.

Svetac mora zaboraviti na samoga sebe, mora se rasipno žrtvovati, mora velikodušno ljubiti. Ako je čovjekov život pod vlašću nagona, tada je to život nedostajan čovjeka. *»Ja sebe štedim, moj Bože, ali ti imaš pravo da me rasipaš.«*

Da li Crkva živi od učenih teologa? Mislim da ona živi od svetaca, od muževa i žena koji u Božjoj milosti, Bogom ispunjeni i Bogu predani nasljeduju Krista u svome običnom, svakidašnjem životu.

Nemojmo zaboravljati svojih svetaca. Sigfrid Undset veli na jednom mjestu: *»I za nebesko kraljevstvo vrijedi ono što vrijedi za svako zemaljsko kraljevstvo: Narod koji zaboravlja svoje junake sam se osudio na to da postane mali narod.«* I ne bismo smjeli nikada smetnuti s uma: ni kraljevi, ni svećenici, ni izumitelji, ni učenjaci ne predstavljaju i ne zastupaju pred Bogom neki narod, nego to čine njihovi sveci. Sveci su Jakovljeve ljestve koje vode sa zemlje k nebu.

Život svetaca podudara se do u tančine s velikim nacrtom što ga je s njima imao Stvoritelj. Radost i osmijeh na njihovu licu opažao se tijekom čitava njihova života. Istina, i oni su u sebi osjećali zov divljine koji ih je vabio na stramputicu, koji je svim silama nastojao da prekinu djetinji odnos prema Bogu, djetinje osjećaje prema prirodi. Znali su za iskonsko došaptavanje sa strane, za slatku zavodljivost, za kobni pokušaj da prekinu dijalog između djeteta i oca. Za njih je napast značila lom između očinstva i djetinjstva, rušenje pijeteta pred nadnaravnim uređajem stvarnosti. Niti su se oni zanosili ni za neobuzdanim znanjem; oni su priznavali posvetu svijeta, za misterij stvari (P. Wust).

ŽENA KOJOJ RAVNE NEMA

Tjedna i mjesečna štampa svraća pažnju na tolike žene današnjice u njihovu izboru kaputa od krzna, večernjih haljina, pribora za uljepšavanje ili možda mijenjanje partnera.

Za takve je današnji blagdan čista nepoznanica. Za njih ne znači mnogo duhovna ljepota, unutarnja krasota duše najuzvišenije među ženama, krasota Žene *»kojoj ravne nema«* (Göthe). Oni nemaju pronicljiv pogled niti im je ugođeno uho za riječi što ih Crkva stavlja u usta Bl. Dj. Mariji: *»Duša moja kliče u Bogu mojemu, jer me zaodjenu haljinom spasenja, zaogrnu me plaštem pravednosti, kao nevjestu urešenu nakitom«* (Iz 61,10).

I dok jedni za njezinu duhovnu ljepotu imaju samo podsmjeh, drugi joj se dive i čeznu za višom, duhovnom ljepotom. Tako se i ovdje *»očituju misli mnogih srdaca«* (Lk 2,35).

Kad povjesničari opisuju velikane povijesti, prate etape njihova života od rođenja; o času njihova začeća, ovijenu tamom, ne vode računa. Opisujući Isusov život, Evanđelisti prelaze preko toga praga. Oni govore o Isusovu djevičanskom začeću u krilu Bl. Dj. Marije. Apostol ljubavi — Ivan — ide čak dalje; on motri Logosa, Božju Riječ, u krilu vječnoga Oca.

Evanđelje jasno ističe da je moguće prijeći i prag rođenja, ali samo za jedno biće. A da li je moguće govoriti o Bezgrešnom Začeću Bl. Dj. Marije još prije njezina rođenja? To se pitanje tokom vremena sve jače postavljalo, i tražilo svoje rješenje. Rješenje nije bilo nalik padanju zrele jabuke u krilo. Jean Guitton, član Francuske akademije, u svojoj knjizi o Bl. Djevici kaže: *»Dogma je nalik katedrali što se gradi. Njezine se dimenzije još ne zamjećuju savršeno već tim što je izgrađena glavna lađa. Treba čekati da se stavi posljednji kamen«* (*La Vierge Marie,* Paris 1954, str. 134).

Da bude stavljen taj kamen trebalo je dugo čekati, dugo i mučno proučavati poklad vjerskih istina. Prvi crkveni sabori imali su u vidu izravno Isusa Krista, o njegovoj je Majci bio govor tek u vezi s njim. Vjerska istina Marijina bogomajčinstva, proglašena na Efeškom saboru 431. godine, poglavita je povlastica, iz koje će se izvoditi druge njezine povlastice. Bl. Dj. Marija je u prvom redu Theotokos — Bogorodica. Ona je Majka Božja (Mater Theou). Kraticu tih riječi često čitamo na ikonama Istočne Crkve.

Sv. Oci na Istoku radije su proučavali tajnu Božjeg života kao i tajnu utjelovljenja Sina Božjega negoli tajnu Božjeg prebivanja u

čovjekovoj duši, tajnu milosti. Sv. Augustin je usmjerio Zapadnu Crkvu da razmišlja o svetosti, o unutarnjem životu, o baštinjenom grijehu od praroditelja nastavljajući nauku sv. Pavla, koji je bio obraćenik kao i on. Augustin je razradio nauku o milosti i predodređenju, koju je Crkva, ublažujući joj skrajnosti, kasnije usvojila.

Sv. Pavao u poslanici Rimljanima zove pred Božji sud Židove i druge poganske narode i veli na jednom mjestu: »Nepokornošću jednoga čovjeka svi su postali grešnici, tako će i pokornošću jednoga svi postati pravednici« (5,19).

Teologe je mučilo pitanje: Da li je moguća iznimka u onom izrazu *»svi postadoše grešnici«*. S druge pak strane, da li dolikuje pripustiti da je Majka Božja bila i za samo jedan časak pod vlašću sotone? Da li, naime, dolikuje da bude i samo za jedan časak pomućeno vrelo s kojeg je potekao sav nadnaravni život? Mišljenja su se sukobljavala, i pronađeno je rješenje.

Učitelj Franjevačke škole Ivan Duns Skot (†1308) je ovako formulirao svoju misao: *»Dolikovalo je da Majka Božja ima odliku bezgrešnog začeća; Bog je to mogao izvesti; On je to zaista i izveo (Decuit, potuit, ergo fecit).«* Gledajući unaprijed Kristovu muku i smrt, Bog je za Majku Isusovu unaprijed primio cijenu otkupljenja. *»Posebnom Božjom povlasticom Bl. Dj, Marija je u prvom času svoga začeća bila unaprijed sačuvana od svake ljage izvornoga grijeha.«* Te riječi Pija IX., koji je 1854. proglasio vjersku istinu Marijina Bezgrešnog Začeća dogmom, znače: U času kada se Marijina duša, stvorena iz ništa, spajala sa njezinim sitnim tjelešcem, bila je sva lijepa i milostima ukrašena. Ona nije ni za tren bila pod sotoninom vlašću. Ona je u bivovanju stupila urešenijom negoli su to bili praroditelji u času prvoga sjaja. Marija nije u naravni red stupila prije negoli je stupila u nadnaravni red.

S Bl. Dj. Marijom Bog je stvorio novu zoru, blistavu i sjajnu, zoru čistu i bistru puno obećanja i bez prijetnje, punu sjaja a bez tame. Iz te zore nastat će novi, sjaja dan, čije sunce ne zapada. Kako bi mogao inače taj dan, koji mi zovemo *»Kristovim danom«* imati izvor negdje drugdje a ne na čistom izvoru, na izvoru što ključa iz vječne Božje ljubavi?

Marija je unaprijed otkupljena, unaprijed posvećena, unaprijed Božjom ljubavlju okruženi početak spasenja.

Ona koja je od samog svog početka iskusila Božje milosrđe i snagu otkupljenja, bila je predvjesnica i znak onoga što će svima nama pasti i što nam još uvijek pada u dio. Prva pomilovana ona je u Duhu Svetom navijestila novi program nove povijesti spasenja:

»*Milosrđe njegovo od koljena do koljena nad onima što se njega boje*« (Lk 1,50). Prva pomilovana Marija je trebala postati Majkom novog čovječanstva, novom Evom.

Da li je, prema tome, ovaj blagdan samo blagdan Majke Božje, koji se nas nipošto ne tiče, koji mi samo teoretski primamo do znanja, ali koji s nama nema nikakve praktične veze? Ne, nipošto ne! Današnji blagdan Marijina Bezgrešnog Začeća ima s nama itekako praktične veze.

U zrcalu Bezgrešnog Marijina Začeća možemo bolje upoznati duboki korijen pometnji suvremenog čovječanstva. Ova je vjerska istina proglašena upravo u doba kad je moderni čovjek pokušao da se osloni isključivo na vlastiti razum, na vlastitu narav i na golu materiju.

U Bl. Dj. Mariji, bez grijeha začetoj, bio je otvoren pristup u Božji svijet iz kojeg su praroditelji bili svojim neposluhom istjerani. I danas, kad se ograniči na samoga sebe, na svoj um i na vlastite sposobnosti, ako ne vodi računa o poruci odozgo, čovjek nije kadar razumjeti ni samoga sebe ni svijet oko sebe. Naravnom svjetlju razuma potrebno je svjetlo Objave. I tko odbaci Božju riječ i Božji poziv, neće biti sposoban pronaći protuustuk silama koje prijete uništenjem. Napuštanjem vjerskog uporišta čovjek gubi nepokolebljive norme za razlikovanje istine od zablude.

Moderni čovjek niječe izvorni grijeh, otkupljenje i milost Božju. On sebe promatra kao biće, upućeno isključivo na vlastite sile, na sile što leže u njegovoj naravi. Kuje u zvijezde razvoj unutar prirodnih granica i otkupljenje vlastitim silama. Međutim, on se nađe nenadano pred silama dubine. Stoji trajno pred izborom: Ili se milošću Božjom izdići iznad samoga sebe ili, oslanjajući se na vlastite sile, padati niže od samoga sebe. Čisto naravni čovjek ne postoji. I svaka pedagogija koja odgaja čovjeka bez najviših načela i pomagala, doživljava neuspjeh. Pokušaj samootkupljenja je nemoćan. Još nije uspjelo čovjeka učiniti Bogom, niti zemlju pretvoriti u apsolutni raj. Potreban je razvoj, ali ne bez ikakve kontrole odozgo. Sva dostignuća moderne civilizacije, kako napredak tehnike tako i duhovna ostvarenja od kasnog Srednjeg vijeka na ovamo, bez razvoja humanističkog duha ne bi bila zamisliva. Potrebno je čovjekovo usavršavanje, ali s druge strane treba računati na nesavladive granice. Zlo nije moguće ljudskim silama sasvim zbrisati s kugle zemaljske. »*Između humanizma i vjere u izvorni grijeh,* piše Lešek Kolakovski, *postoji napetost koja ne može nikada biti eliminirana*« *(Der Mythos, das Christentum und die Realität des Bösen, Ein Gespräch mit Leszek Kolakowski,* Herders Korespondenz, 31 (1977) 503.

Veliki je broj ljudi koji priznaju da postoji samo materija. Sve što se čini da nije materijalno, npr. religija, kultura, moral — sve je to refleks čovjekove gospodarske povijesti. Stvarno je ono što se može zamjetiti i opipljivo dokazati. Ovaj svjetovni nazor omogućuje mnogima užitke bez granica, nasilje i izdizanje iznad drugih ljudi. Nauka koja čovjeka svodi samo na više organiziranu materiju rađa gorkim plodovima. Ona gubi iz vida trolist požude koji se oglašava u svakom razumnom biću, a ako strast uzme prevlast, pogibao za čovjeka je neminovna. Ako se čovjek s Božjom milošću ne vine iznad samoga sebe, on nije kadar da se vlastitim silama održi na razini naravnog.

Bezgrešno začeta Dj. Marija jedino je ljudsko biće bez posljedica izvornog grijeha. Ona je biće kakvo je poteklo iz Božje stvaralačke ruke i kakvim ono milošću Kristovom ima postati. U Marijinoj nutrini vladao je apsolutni red; tu nije bilo opreke između tijela i duha, između niskog i visokog, između osjetnosti i razuma. Iz njezine dubine nije se dizala nikakva napast da sebe izdigne nasuprot volji Božjoj, da tijelu pusti prevlast nad duhom. No ona nije ni etersko biće, nego pravo ljudsko biće s dušom i tijelom, u kome duh sasvim vlada materijom.

Teolozima tokom stoljeća kao da je bio upućen poziv: *Antiquam exquirite Matrem — Dajte, istražujte staru Majku!* Oni su se tom pozivu odazvali, pazeći bilo vjere kršćanskoga puka.

Na nama je da ovaj najsvjetliji lik ženstva trajno držimo pred očima na svom zemaljskom hodočašću. Mi smo još uvijek ljudi adventa; Kraljevstvo Božje još nije k nama sišlo u svojoj slavi. Nedostiživi Marijin lik kadar je da nas povuče iz nizina koje nam prijete.

Marija je zvijezda — vodilja koja nam pokazuje kako ćemo se održati na moralnoj visini i ujedno uzorak prema kojemu treba odgajati nove naraštaje.

Ona je veliki znak koji je potreban da nam pomogne pronaći izlaz iz pometnje suvremenog života.

Ona je ideal koji pokazuje mogućnost spasa i koji ulijeva nadu da se može ponovno vinuti k Božjim sjajnim vrhuncima.

Na koncu joj upravimo molbu:

O ljudskog roda ponose,
Što brišeš krivnju Evinu,
Ti skrušene zaštiti nas
I digni nas kad padnemo.

»MUŽ PUN VJERE I DUHA SVETOGA«

Prvi svjedok kršćanstva je mlad, snažan i vatren. U Jeruzalemskoj zajednici zauzimlje podređen položaj, ali svi na njemu grade i svi se u njega uzdaju. Prvomučenik Stjepan živi iz vjere, iz njega govori Duh Božji.

Prvi povjesničar Crkve — sv. Luka — posvetio mu je u svojoj knjizi Djela apostolska puna dva poglavlja (6 i 7).

Prema predaji Stjepan je bio učenik Gospodinov, dobro upućen u aleksandrinsku filozofiju a isto tako i u stare židovske predaje. Omiljela riječ u grčkoj filozofiji »sofia — mudrost« spominje se u vezi sa Stjepanom četiri puta (Dj 6,3; 10; 7,10.22). Kod izbora sedmorice đakona Stjepan se spominje na prvome mjestu. On je *»muž pun vjere i Duha Svetoga«* (Dj 6,5), *»pun milosti i jakosti«* (Dj 6,8). Ljepše pohvale ne možemo ni zamisliti.

Darovi kojima je đakon Stjepan bio snabdjeven odrazili su se i u tom što je on činio čudesa. Brinuo se za nezbrinute helenske udovice, pribavljao im hranu i druge potrepštine, a uz to neustrašivo širio poruku spasenja. Prije njegova nastupa u javni život mlada Crkva kao da je još snivala na krilu majke sinagoge. Još nije bila stupila u dodir s poganskim, nežidovskim svijetom. Taj korak trebalo je ubrzati. Učinio ga je Stjepan Prvomučenik.

Revni je đakon dokazivao: Ako je Isus Krist doista obećani Mesija i Spasitelj svijeta, simboli i pralikovi Staroga zavjeta, kao i obredni Mojsijev zakon, moraju ustupiti mjesto nauci Evanđelja.

Zora je u sebi divna, krasna, jer je vjesnica novoga dana; no kad se pojavilo Sunce Pravde — Krist Gospodin, njezina se ljepota utapa i gubi u sjajnim zrakama sunca.

Mojsijev obredni zakonik bio je određen samo za neznatni hebrejski narod. Ali kad je prispio svome cilju kao stoljetna priprava, on treba da ustupi mjesto duhovnom i sveopćem zakonu ljubavi i milosti.

Slavni Jeruzalemski hram, dika i ponos svakog izraelca, bio je duša jednog naroda. Stjepan dokazuje da je on tek sjena duhovne ljepote prostranog i divnog hrama, složena od vjernika i sviju naroda; ugaoni mu je kamen sam Krist Gospodin.

Stjepan je svoju nauku iznosio u hramu i ušao u raspravljanje sa židovskim učiteljima te i njih pokušao skloniti da prihvate Isusa Krista kao obećanog Mesiju. Pred njegovim razlaganjem padali su u prah svi dokazi rabinske učenosti. Kad su se protivnici na koncu osjetili nemoćnima, pribjegoše prijevari i nasilju. Podmitiše dvojicu svjedoka neka svjedoče protiv Stjepana za dva tobožnja zločina: 1. Stjepan je navodno psovao hram; 2. hulio je na najvećega njihova zakonodavca — Mojsija.

Optuženik je poveden na suđenje pred Veliko vijeće. Zgodno se u vezi s ovim izrazio sv. Augustin: *»Vicina esse voluit falsitas veritati — Laž se okušala mjeriti s istinom.«* Mladi je đakon stajao usred sudaca i lažnih svjedoka anđeoska izgleda i nevinosti te mirno pobijao obje točke optužnice.

U kratkim crtama orisao je povijest izraelskog naroda pokazujući kako je Bog još prije nego je sagrađen jeruzalemski hram i neovisno o hramu patrijarsima udijelio tolike milosti i obećanja. Suha vjera u hramske zidove, sasvim sporedno što su ih gradili židovski velikani, David i Salomon, nije spasila narod od ropstva (Jer 7,4).

Stjepan se nije ogriješio ni od zakonodavca Mojsija, jer je sam Mojsije u svoje vrijeme bio prorekao: *»Proroka će vam podignuti Bog iz vaše sredine kao što sam ja, njega slušajte«* (Pnz 18,18). Narod međutim nije slušao proroke, vjerne tumačitelje Mojsijeva zakona, nego se dizao na njih i kamenovao ih. Židovi su kao potomci nevaljalih predaja ubili najvećeg Pravednika na zemlji. Pobijajući tako točke optužnice, Stjepan je okrivio za dva prekršaja same suce.

Započet po svim pravilima suđenja, sudski je postupak završio bjesnilom i krvožednom osvetom. Stjepan je osuđen izveden izvan grada i kamenovan. Njegove su posljednje riječi molitve i praštanja: *»Gospodine primi duh moj! ... Gospodine, ne uzmi im ovo za grijeh!«* (Dj 7,60).

Stjepan Prvomučenik je riječju i djelom pokazao da za njega Božićni događaj nije bio samo predmet mekane melodije, raznježenih osjećaja; za njega je to bio poziv i izazov: Poziv na služenje potrebnim članovima kršćanske zajednice, a odvažno propovijedanje vjere nalog kojeg se on nije smio odreći.

Stjepan se u svemu upriličio svome Spasitelju. Onako kao što je Krist na gubilište ponio teški križ, tako je Stjepan ponio čisto srce. Smrt za njega nije bila poraz; smrt je za njega bila dobitak. Iz vrele Stjepanove smrti nikao je orijaš kršćanstva — apostol Pavao. Ono što je Stjepan započeo, to će nastaviti drugi. Savao koji je čuvao haljine onih što su bacali kamenje na mučenika Stjepana, raznosit će kasnije kao vatreni apostol Kristovu nauku u razne gragove Istoka i Zapada.

Prvomučenik Stjepan dobro je znao u čijoj se službi nalazi i kako tu službu treba obavljati. Za njega blagdan Božića nije bio blagdan raznježene idile nego poziv na koji treba odgovriti.

Jedan je pisac uputio anketni list stotinama raznovrsnih ljudi neka odgovore na pitanje: »*Tko je za mene Isus iz Nazareta?* Među odgovorima nalazi se i jedan *odgovor pisca židova i sveučilišnog profesora Davida Flussera*. On kaže: »Ja sam se malne od svoje mladosti bavio Isusom. Studiranjem Evanđelja i poznavanjem njihove židovske pozadine sve sam ga bolje upoznavao. Isus, veli on dalje, ne samo da nastavlja poruku židovstva, nego joj on daje i svoj osobni zvuk. Kod Isusa nema napetosti između mišljenja i djelovanja. U tome je on nalik tradiciji rabina, ali ih on nadvisuje. Zahtjev bezuvjetne ljubavi seže kod njega kao jedinoga sve do zahtjeva ljubavi prema neprijatelju. On ne veli, da treba ljubiti neprijatelja da bi neprijatelj bio bolji, on zahtijeva ljubav prema neprijatelju bez ikakvih uvjeta...

Za mene je kao židova Isusova nauka lako pristupačna i razumljiva. Ja uvijek imam mogućnost da je ispitujem na temelju židovskih vrela u njezinoj istinitosti. Za mene, naprotiv, postoji pitanje kako jedan kršćanin nežidov koji židovstvo nije ni studirao ni doživljavao, može naći pristup k Isusovoj poruci. Prvi bi korak naravno bio povjerenje u evanđelja bez straha pred znanošću. Kritička se distanca znanosti prema evanđeljima, po mome mišljenju, temelji na skrivenom strahu od osobnog angažiranja« (usp. H. Spaemann (Hrsg), *Wer ist Jesus von Nazaret — für mich?*, München 1974, str. 32—33).

Za Prvomučenika Stjepana su Isusov osobni zvuk, što ga je pridodao prijašnjem naučavanju, kao i njegov osobni primjer bili izazov na njegovo osobno angažiranje bez ikakva straha pred bilo kime i pred bilo čime. Stjepan je usvojio Isusovu poruku ljubavi prema neprijateljima koji su ga poslali u smrt. On je za Krista živio, za njega je i umro. On je prvi u nizu onih koji će odvažno i djelom pokazati ono u što vjeruju i što drugima navješćuju.

Za Stjepana su mlakost, polovičnost i nehaj bile nepoznanice. On je bio Kristov pristalica i vjerovjesnik od jednoga komada. Nije on, kako to nažalost danas mnogi rade, bio Isusov pristalica samo jedanput ili dvaput godišnje. Ne, on je to bio svakog dana, u svakoj zgodi i nezgodi.

Na današnji blagdan se ispitajmo da li se možda u nama uvriježio skriveni strah od osobnog angažiranja? Nek nas primjer Prvomučenika Stjepana potakne da Kristu pripadamo svakoga mjeseca, svakoga tjedna i svakoga dana našega života.

SADRŽAJ

Predgovor 5

ADVENTSKO I BOŽIĆNO VRIJEME

1. nedjelja Došašća: *Svima govorim — bdijte* 9
2. nedjelja Došašća: *Zov iz pustinje* 12
3. nedjelja Došašća: *Svjedok s Jordana* 15
4. nedjelja Došašća: *Žezlo doma Davidova* 18

Božić — Polnoćka: *Dijete nam se rodilo* 21
Božić — Danja misa: *»Riječ je tijelom postala«* 24
Nedjelja u osmini Božića — Sveta Obitelj: *Uzor i ideal kršćanske obitelji* 28
Nova godina — Blagdan Bogorodice Marije: *Kristalna vaza* . 31
2. nedjelja po Božiću: *Život bijaše svjetlo ljudima* 33
Bogojavljenje: *Naraštaj koji traži Gospodina* 38
Nedjelja po Bogojavljenju — Krštenje Gospodinovo: *Dao se krstiti da posveti krštenje* 41

KORIZMENO I USKRSNO VRIJEME

1. korizmena nedjelja: *I pustinja govori* 47
2. korizmena nedjelja: *Pouka Preobraženja* 50
3. korizmena nedjelja: *Hram Božji* 53
4. korizmena nedjelja: *Znak Očeve ljubavi* 56
5. korizmena nedjelja: *Paradoks pšeničnog zrna* 59

Cvjetnica — Ophod: *Hosana!«* 62
Veliki petak: *Znak Sina Čovječjeg* 63
Uskrs — Danja misa: *Dan što ga učini Gospodin* . . . 67
2. uskrsna nedjelja: *»Blaženi koji ne vidješe, a vjeruju«* . . 70
3. uskrsna nedjelja: *Stvarnost Uskrsnuća* 72
4. uskrsna nedjelja: *»Gospodin je pastir moj«* 75
5. uskrsna nedjelja: *Povezani s Kristom* 78

6. uskrsna nedjelja: *Ljubav po Isusovu uzoru* 81
Uzašašće Gospodinovo: *Konac djelo krasi* 84
7. uskrsna nedjelja: *Dva svijeta* 87
Duhovi — Nedjelja Pedesetnice: *Životdajni Duh* 90

VRIJEME KROZ GODINU

Nedjelja nakon Duhova — Blagdan presv. Trojstva: *Daleka i bliska tajna* 95
Tijelovo, blagdan presv. tijela i krvi Isusove: *Tajna vjere* 98
2. nedjelja kroz godinu: *Oko koje i mene gleda* 101
3. nedjelja kroz godinu: *Prihvatiti Evanđelje* 104
4. nedjelja kroz godinu: *Kristov duh* 107
5. nedjelja kroz godinu: *»Svi te traže«* 110
6. nedjelja kroz godinu: *Čudo — senzacija ili znak?* . . . 113
7. nedjelja kroz godinu: *Dvostruko oslobođenje* 115
8. nedjelja kroz godinu: *Post i zaručnik* 119
9. nedjelja kroz godinu: *Subota ili čovjek?* 121
10. nedjelja kroz godinu: *Sasvim drukčiji od drugih* . . . 124
11. nedjelja kroz godinu: *Nutarnja dinamika* 127
12. nedjelja kroz godinu: *Nepotopiva* 129
13. nedjelja kroz godinu: *Čudesa govore* 132
14. nedjelja kroz godinu: *Stranac u zavičaju* 135
15. nedjelja kroz godinu: *Kristofori* 138
16. nedjelja kroz godinu: *Predah* 141
17. nedjelja kroz godinu: *Znakovito čudo* 144
18. nedjelja kroz godinu: *Kruh koji je s neba sišao* . . . 147
19. nedjelja kroz godinu: *Kruh za život svijeta* 150
20. nedjelja kroz godinu: *Kruh besmrtnosti* 153
21. nedjelja kroz godinu: *Za ili protiv?* 156
22. nedjelja kroz godinu: *Srce se gleda* 159
23. nedjelja kroz godinu: *Čudo u Dekapolisu* 162
24. nedjelja kroz godinu: *Ispravak* 164
25. nedjelja kroz godinu: *Mališan iz Kafarnauma* 167
26. nedjelja kroz godinu: *Sama istina i zraka istine* . . . 171
27. nedjelja kroz godinu: *Pokusna ili doživotna zajednica?* . 174

28. nedjelja kroz godinu: *»Jedno ti nedostaje«* 177
29. nedjelja kroz godinu: *Kako do počasnih mjesta?* . . . 180
30. nedjelja kroz godinu: *Oči srdaca* 183
31. nedjelja kroz godinu: *Dvokrilna vrata* 187
32. nedjelja kroz godinu: *I najmanje može biti najveće* . . 190
33. nedjelja kroz godinu: *Svršetak povijesti* 193
Posljednja nedjelja kroz godinu — Blagdan Krista Kralja: *Kraljevstvo istine* 196

BLAGDANI B. D. MARIJE I SVETACA

Svijećnica (2. veljače): *Svjetlost svijeta* 203
Bl. Dj. Marija Lurdska (11. veljače): *Kao mati u Izraelu* . . 206
Sveti Josip (19. ožujka): *Dionik neiskazane tajne* 209
Blagovijest (25. ožujka): *»Neka mi bude po riječi tvojoj«* . . 212
Sveti Petar i Pavao (29. lipnja): *Stupovi Crkve* 215
Velika Gospa (15. kolovoza): *Majka i u nebu treba* 219
Svi Sveti (1. studenoga): *Da li želimo biti sveti?* 221
Bezgrešno Začeće Bl. Dj. Marije (8. prosinca): *Žena kojoj ravne nema* 224
Sveti Stjepan, prvomučenik (26. prosinca): *»Muž pun vjere i Duha Svetoga* 228
Sadržaj 231

BIBLIOTEKA (IZDANJA) »SLUŽBE BOŽJE«

1. Stanko Radić, I KRUHOKRADICE GLADUJU, **uz poruku riječi Božje za godinu — A,** Makarska 1974. — Cijena 60 din.
2. Stanko Radić, S MASKAMA DOLJE, **uz poruku riječi Božje za godinu — B,** Makarska 1975. — Cijena 60 din.
3. Bernardin Škunca-Andrija Bilokapić, SLAVITI RIJEČ, **novi oblici zajedničkih slavlja,** Makarska 1976. — Cijena 60 din.
4. Fra Mario Jurišić, MAJČINI DOMOVI, **Gospina svetišta među Hrvatima,** Makarska 1976. — Cijena 30 din.
5. Stanko Radić, USPRAVNO DALJE, **uz poruku riječi Božje za godinu — C,** Makarska 1977. — Cijena 70 din.
6. Fra Mario Jurišić, NADA USKRSNUĆA, **govori i misli o smrti kršćanina,** Makarska 1977. — Cijena 35 din.
7. Bazilije Veliki, DUH SVETI, **preveo, napisao uvod i bilješke Marijan Mandac,** Makarska 1978. — Cijena 70 din.
8. O. Franjo Carev, GOVORIM VAMA — GOVORIM SVIMA, **propovijedi za nedjelje i blagdane, godina — B,** Makarska 1978. — Cijena 100 din.

Sve navedene knjige mogu se dobiti na adresi:

»Služba Božja«
Žrtava fašizma 1
58300 Makarska

BIOGRAFSKI PODACI O PISCU

O. FRANJO CAREV, član franjevačke provincije presv. Otkupitelja, rodio se 6. rujna 1914. u Kaštel Gomilici (kod Splita). Nakon osnovnog školovanja u rodnom mjestu stupa u franjevačko sjemenište u Sinju, gdje je i završio klasičnu gimnaziju (1928—1932). U franjevački red (novicijat) stupio je 1932. god. Filozofiju je studirao u Sinju (1933—1935), a teologiju u Makarskoj (1935—1939). Za svećenika je ređen 1939. g.

Na Kat. bogoslovnom fakultetu u Zagrebu diplomirao je 1946. god., a 1955. god. položio je licencijat na istom Fakultetu. God. 1964. branio je doktorsku tezu: »Teokracija Starog zavjeta kod Vladimira Solovjeva« također na istom Fakultetu.

Od god. 1943., pa sve do sada, predaje razne predmete biblijskih znanosti na Franjevačkoj visokoj bogosloviji u Makarskoj. Surađuje u mnogim našim vjerskim časopisima i listovima: »Bogoslovska smotra«, »Služba Božja«, »Vjesnik đakovačke biskupije«, »Marija«, itd. Preveo je i nekoliko djela od stranih autora: od Fulton-a Sheen-a, VJEČNI GALILEJAC, Zagreb 1959; ŽIVOT KRISTOV, Makarska 1961. (2. izd. 1962.); od P. Wendelin-a Meyer-a, DRAGOCJENO ZRNO BISEROVO, Zagreb 1960; od Leo Wolpert-a, KRATKE KATEHEZE, I—III dio, Zagreb 1959—1961, što je objavljeno ciklostilom, a knjigotiskom od Otto Goldman-a, IMA LI BIBLIJA PRAVO? Zagreb 1971.

On također vrlo često nastupa i kao propovjednik, voditelj duhovnih vježbi i obnova pripremajući se marljivo za te nastupe. Plod toga njegova rada jesu i propovijedi za pojedine nedjelje i blagdane kroz sve tri liturgijske godine. Za godinu — B donesene su u ovoj knjizi, a u pripremi su za godinu — C i A.